

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202331

UNIVERSAL
LIBRARY

ಭಾಸನ
ಭಾರತಚಕ್ರ
(ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು, ಪಂಚರಾತ್ರ)

ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ ಎ.

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನ ಮಂದಿರ,
ಕೋಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾದಿರಿಸಿದೆ

ಬೆಲೆ: ೨ ರೂ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಚ್ಚು ಕೂಟ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

ಭಾಸನ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು

ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ ಎ

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನ ಮಂದಿರ
ಕೋಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೯೪೫

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೩೩
ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೪೫

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾದಿರಿಸಿದೆ

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧ - ೪ - ೦

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಚ್ಚುಕೂಟ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

ಪಿ ಲ ಠ ಕೆ

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳು ಮುಗಿದು ಎರಡು ವರ್ಷದ ಮೇಲಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕೋರಿಕೆಪತ್ರಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಗದ ಮೊದಲಾದ ಮುದ್ರಣ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಗೆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟೊದಗಿ ಪುಸ್ತಕದ ಅಂದಚಿಂದಕ್ಕೂ ಕುಂದು ತಟ್ಟಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಕಾಲದೋಷದಿಂದ ಆದದ್ದೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಾಡಿನ ಹಲವು ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನುರಿತ ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಾರಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಒಳ್ಳೆಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ರಸಿಕರು ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಆನಂದಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಆನಂದಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರು, ಮದರಾಸು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಗ್ರಂಥದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರಾಜ ಬಹದ್ದೂರ್ ಧರ್ಮನಿಧಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಖೆಯವರು ೧೯೩೩ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ೩೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬಹುಮಾನ ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಮೂಲಕ ವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ

ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮನೆನಿಸಿದ ಕಾಳಿದಾಸನು ನಾಟಕರಚನೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕುವ ನೊದಲು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ಪುರಾತನ ಕವಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿರುವಾಗ ತನ್ನಂಥ ಹೊಸ ಕವಿಗೆ ಆದರ ದೊರೆಯುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಧೈರ್ಯದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೌರವಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಸನೇ ನೊದಲನೆಯವನು.

ಕಾಳಿದಾಸನ ಕಾಲದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಬಾಣ, ದಂಡಿ, ರಾಜ ಶೇಖರ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳೂ, ಭಾಮಹ ಮುಂತಾದ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರೂ ಭಾಸನನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ, ಅವನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸುಭಾಷಿತಾವಳಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಸನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉದ್ಧೃತವಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಭಾಸ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭಾಸನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಿದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈಚೆಗೆ ೧೯೦೦ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುವಾಂಕೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀ. ಟಿ. ಗಣಪತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ೧೩ ನಾಟಕಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವು. ಅವರು ಆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಭಾಸನೇ ರಚಿಸಿದವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದರು. ಆ ನಾಟಕಗಳನ್ನೋದಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಶ್ರೀ. ಗಣಪತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಅವು ಭಾಸನ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಆ ಮತವನ್ನೊಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು.

ಈ ರೀತಿಯ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವುಂಟು. ಭಾಸನು ರಚಿಸಿದವೆಂದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಈ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕವಿಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾಲದೇಶಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ

ಹೇಳಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಬ್ಬನೇ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ, ಭಾಸನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳೂ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರೂ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಈ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವುವೆಂದು ತೋರಿಸಿ, ಭಾಷೆಯ ವ್ರಾಚೀನ ಸ್ವರೂಪ, ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಸೂಸುವ ಕವಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ—ಇವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾಳಿದಾಸನಿಂದ ಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭಾಸ ಮಹಾಕವಿಯೇ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು ಹೀಗೆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನಿಂಧವನೆಂಬುದು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಊಹೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಾಯಿತು.

ವ್ರತೀವಕ್ಷದವರು ಇವು ಆ ವ್ರತೀವ್ರತನಾದ ಹಿಂದಿನ ಭಾಸಕವಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ ಶ ೭ರಿಂದ ೧೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದೇಶದವರಾರೋ ಇವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ ಭಾಸನ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಈ ಹದಿಮೂರು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಯು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ, ಭಾಸನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಸವದತ್ತವೇ ಬೇರೆ, ಈ ಸ್ಪಷ್ಟನಾಟಕವೇ ಬೇರೆ; ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಕೆಲಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇವು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಈಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ

ಭಾಸವಕ್ಷದವರು ಈ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತವಲ್ಲ. ಇದೇ ಸರಿಯೆಂದು ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಸದ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಂತೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದುತ್ತ ಬಂದರೆ ಇವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ಪ್ರಚಾರವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನಾಗಿ ನುರಿತ ಸಮರ್ಥ ಕವಿಯೊಬ್ಬನು ರಚಿಸಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾವನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಬಳಿಕ ರಾಜಶೇಖರಾದಿಗಳು ಭಾಸನ ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಇದಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಲು ಅಡ್ಡಿಯೇನೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ೧೩ ನಾಟಕಗಳೂ ಭಾಸನವಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸುವವರು ಕೂಡ ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪಾಲು ಭಾಸನ ರಚನೆಯಿರಬಹುದೆಂದೂ, ಈಗ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು ಆ ನಾಟಕದ ಮೂಲರೂಪವಾಗಿರದೆ ನಟರು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮೂಲ ನಾಟಕದ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತಕ್ಕೆ ಭಾಸಕವಿಯು ಕರ್ತೃವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾದರೆ ಆಂತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಉಳಿದ ನಾಟಕಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಒಪ್ಪಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಸನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಈ ೧೩ ನಾಟಕಗಳೂ ಬೇರೆಯವರು ರಚಿಸಿದವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳು ದೊರಕುವವರೆಗೂ ಅವು ಭಾಸನ ನಾಟಕಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬಾಧಕವೇನೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾಸನು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದನೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದಿಹರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀ. ಪಿ. ಗಣಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಭಾಸನು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದಿನವನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ೧೩ ನಾಟಕಗಳೂ ಭಾಸನವೆಂದು ಒಪ್ಪುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೂಡ ಕಾಲದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಭಾಸನು ಕಾಳಿದಾಸನಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಹಿಂದಿನವನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಕಾಳಿದಾಸನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಭಾಸನು ಅವನಿಗಿಂತ ಒಂದೆರಡು

ಶತಮಾನಗಳು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಅವನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೩ನೆಯ ಶತಮಾನವೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಭಾಸನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ ನಾಟಕ, ಅಭಿಷೇಕ ನಾಟಕ— ಇವೆರಡೂ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವೆ. ಪಂಚರಾತ್ರ, ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ, ದೂತವಾಕ್ಯ, ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚ, ಕರ್ಣ ಭಾರ, ಊರುಭಂಗ— ಈ ಆರು ನಾಟಕಗಳು ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವೆ. ಬಾಲಚರಿತವು ಭಾಗವತದ ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಯೌಗಂಧರಾಯಣ, ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತ ನಾಟಕಗಳು ಬೃಹತ್ಕಥೆಯ ಉದಯನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು; ಅವಿಮಾರಕ, ದರಿದ್ರ ಚಾರುದತ್ತ ಎಂಬ ಉಳಿದೆರಡು ಎಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕಥೆಗಳೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವಕ್ಕೂ ಬೃಹತ್ಕಥೆಯೇ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚರಾತ್ರವೊಂದು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಐದೂ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು. ಈ ಐದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವನ ಉಳಿದ ಯಾವ ನಾಟಕವೂ ಒಂದು ಅಂಕದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾಸ ಕವಿ ಉತ್ತರ ಗೋಗ್ರಹಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಪೂರ್ವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತೆಂಬುದು ಸಾತ್ವಿಕನಾದ ಭಾಸನಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆಯಷ್ಟೆ. ಆ ಭಾಗವನ್ನೂ ತನ್ನ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆನೇ ಈ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು.

ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗದ ಕಥೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕವಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು: ಪಂಚರಾತ್ರದ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಪಾಂಡವರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆದಿಪರ್ವದ ಕಥೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯ ಉಪವಾಸಾಂತ್ಯದ ಪಾರಣಿಗೋಸ್ಕರ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಟುವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭೀಮನು ಘಟೋತ್ಕಚನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಮಗನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ. ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು

ಬಿದ್ದು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೋದ ಭೀಮನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಗುರುತಿಸಿ ಆದರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭೀಮ ಘಟೋತ್ಕಚರನ್ನು ಹರಸುತ್ತ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಜನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾನು ತಾನೆಂದು ಸಾವಿಗೆ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದವರ ಸ್ವಜನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೂ ಇವನು ಭೀಮನೆಂದು ಅರಿಯದೆ ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಘಟೋತ್ಕಚನ ಬಾಲವೀರ್ಯವೂ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಹಾಗೆ ಸಂಧಿಸುವಂತೆ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದ ನೋಗಸೂ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿದೆ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವರ ಕಡೆಯ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಕೌರವ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದ ಕೃಷ್ಣಸಂಧಾನದ ಕಥೆ ದೂತವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ ಮಹಾಭಾರತದ ದುರ್ಯೋಧನನಂತೆ ದೂತವಾಕ್ಯದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಉಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಭೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಗರ್ವದಿಂದಿದ್ದು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಅವಮಾನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಈ ಕಥೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ. ಸುದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದ ಭಗವಂತನ ಆಯುಧಗಳೂ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ವೇಷಗಳನ್ನು ತಂದು ಸಭಿಕರಿಗೆ ರಂಜನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಭಾಸನು ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಅವಮಾನಕ್ಕೂ ಆ ಮೂಲಕ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ದ್ಯೂತವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಚಿತ್ರವಟದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಭಿಮನ್ಯು ವಧಿಯಾದಮೇಲೆ, ಸೈಂಧವ ವಧಿಗೆ ಮೊದಲು ಘಟೋತ್ಕಚನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಲುಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚದ ಕಥೆ. ಈ ಕಥೆಯೂ ಮೂಲಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅಭಿಮನ್ಯು ವಧೆಯಿಂದ ಪಾಂಡವರಿಗಾಗಿರುವ ನಷ್ಟ, ಆದರಿಂದ ಕೆರಳಿರುವ ಅರ್ಜುನನ

ಕ್ರೋಧ, ಮುಂದೆ ಒದಗುವ ಯುದ್ಧದ ಭಯಂಕರ ಪರಿಣಾಮ—
ಇವುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ

ಅಭಿಮನ್ಯು ಮಡಿದ ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಣನಲ್ಲಿ
ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದ್ದಿ-
ತೆಂಬುದನ್ನು ಭಾಸ ಕವಿ ಕರ್ಣಭಾರದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಇಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಣವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಅವನ ಕವಚಕುಂಡಲಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ವೃತ್ತಾಂತವೇ ಇದರ ವಸ್ತು ಕರ್ಣಾರ್ಜುನರ
ಯುದ್ಧವನ್ನು ವರ್ಣಿಸದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಹೀಗೇ ಆಗುವು-
ದೆಂಬುದನ್ನು ಊಹೆಯಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮುಂದಿನದು ಊರುಭಂಗ ಇದರಲ್ಲಿ ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರಿಗೆ
ನಡೆದ ಗದಾಯುದ್ಧವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ದೂತವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಗರ್ವಿ
ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಸಶ್ಚಾತ್ಪಾಪಯುಕ್ತನಾದ ದುರ್ಯೋಧನ
ನಿಗೂ ಬಹಳ ಅಂತರವಿದೆ ಊಂಡನರಿಗೆ ಒಂದು ಹುಲ್ಲೆಸಳನ್ನೂ
ಕೊಡಲೊಲ್ಲೆನೆಂದು ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದ ಅದೇ ದುರ್ಯೋಧನನೇ
ಅವರು ಬದುಕಿರಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ ಅಶ್ಚತ್ಪಾಪನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಶಾಂತ
ಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ನೆನೆದು
ಕೊಂಡು ತನಗೆ ಆ ಗತಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಅಸಮಾಧಾನಪಡದೆ, ಪಾಂಡವ
ರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೋರುತ್ತ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಅವನಲ್ಲಿ
ಈ ರೀತಿಯ ಮಾರ್ಪಾಟು ಹುಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಲ್ಲ
ವೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಜಯವು ಕೈಸೇರುವುದರ
ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೂ ಹೃದಯವರಿವರ್ತನೆಯನ್ನುಂಟು
ಮಾಡಿ ಭಾರತ ಕಥೆಯನ್ನು ಭಾಸನು ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿ
ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮರಣವನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದೆಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ
ಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮ. ಊರುಭಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಾದ ದುರ್ಯೋ-
ಧನನು ರಂಗದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಡಿಯುವನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ನಿಯಮಕ್ಕೆ
ಭಂಗವುಂಟಾಗಿದೆ ಭಾಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮವಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ!

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಐದು ನಾಟಕಗಳೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನಾಟಕದ ಭಾಗಗಳಂತಿವೆಯೆಂದರೂ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ದೂತವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಯುದ್ಧೋದ್ಯೋಗವು ಊರುಭಂಗದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ನಡುವಣ ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚ ಕರ್ಣಭಾರಗಳು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ ಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗುವ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಮುಂದೆ ಬರುವ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪೀಠಿಕಾರೂಪವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಭಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ. ಈ ಐದು ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಓದಿದರೆ ಪಂಚರಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡದಿದ್ದರೂ ಭಾರತ ಕಥೆಯೆಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದು ಉತ್ತಮವಾದ ರಸಾನುಭವವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಭಾರತವು ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕಥೆ ಹೇಳುವುದು ಭಾಸನ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾಕಥೆಯಲ್ಲಿ ರಸವತ್ತಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಕೇವಲ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮುಖ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದೇ ಅವನ ಧ್ಯೇಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಭಾಸನ ನಾಟಕಗಳಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವ ನಾಟಕಗಳು ಬಹು ವಿರಳ.

ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಾಗಿ ಈ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಇವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯುಂಟಾಯಿತು. 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ವನ್ನು ಕುರಿತ 'ಊರುಭಂಗ'ವನ್ನು ಆಗಲೇ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದೆನು. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಈ ವರ್ಷ ಬರೆದೆನು. ಇವಕ್ಕೂ 'ಊರುಭಂಗ'ಕ್ಕೂ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

ಈ ನಾಟಕಗಳ ಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಕೆಲವು ಕಡಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ವಾಖ್ಯಾನಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂದೇಹವಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆದಂತೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿ ಮೂಲ ಪಾರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡುವಾಗ ಇರುವುದನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಸೇರಿಸದೆ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಗುರಿ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗಿದೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಮೂಲ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದ ಭಾಷೆಗೂ ಗದ್ಯದ ಭಾಷೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಸರಳವಾದ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಮಾತುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದುವಂತಿವೆ. ಈಗ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಬೇಕು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಂದ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಬಿಗಿ ಕೆಡದಂತೆ ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವುನೇಳೆ ಪಾದಪೂರಣೆಗಾಗಿ ಪದಗಳನ್ನು ತುಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಷ್ಟೇ ಪಾದಗಳಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಸರಳ ರಗಳೆಯನ್ನು ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ರನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಎಂ. ಎ , ಬಿ. ಎಲ್. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ. ಎ. ಅವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಬೆಂಬಲದಿಂದಲೂ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಪೂರ್ತಿಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ಇದನ್ನು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಬೆಂಗಳೂರು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ನನ್ನ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು.

ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾದ
ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ : ಎ ಆರ್ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ ಎ.

ಭಾಸ ಕವಿ :

ಭಾಸ ಮಹಾಕವಿ : ಸಿ ಕೆ ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ.

ಭಾಸ : ಎಚ್. ಎಲ್ ಹರಿಯಪ್ಪ, ಎಂ ಎ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರಗಳು

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸ್ವಪ್ನ ವಾಸವದತ್ತ ನಾಟಕಂ : ದೇವಶಿಖಾಮಣಿ

ಅಳಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸ್ವಪ್ನ ವಾಸವದತ್ತಂ : ಭೀಮಾಜಿ ಜೀವಾಜಿ ಹುಲಿಕವಿ

ಕರ್ಣಾಟ ಪ್ರತಿಮಾನಾಟಕಂ · ಮೈಸೂರು ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಅಭಿಷೇಕ ನಾಟಕ : ಬಿ ನಂಜುಂಡಸ್ವಾಮಿ

ಪಂಚರಾತ್ರರೂಪಕಂ : ದೇವಶಿಖಾಮಣಿ ಅಳಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಪಂಚರಾತ್ರ : ಡಾ|| ಎನ್. ಎಸ್ ನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಎಂ.ಎ.

ಕರ್ಣಭಾರ - ದೂತವಾಕ್ಯ . ಪಾನ್ಯಂ ಸುಂದರಶಾಸ್ತ್ರಿ

ದೂತವಾಕ್ಯಂ : ಕಡಬದ ನಂಜುಂಡಶಾಸ್ತ್ರಿ

ದೂತವಾಕ್ಯಂ : ಕೆ. ಆರ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ, ಎಂ.ಎ.

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯೌಗಂಧರಾಯಣ . ಎಲ್ ಗುಂಡಪ್ಪ, ಎಂ ಎ.

ಭಾಸ ಕವಿಯ ಚಾರುದತ್ತ :

ಕರ್ಣಾಟಕ ಬಾಲಚರಿತ : ಎಚ್. ಶೇಷಯ್ಯಂಗಾರ್

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

೧	ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ		೧
೨	ದೂತವಾಕ್ಯ	..	೨೩
೩	ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚ	.	೪೭
೪	ಕರ್ಣಭಾರ	೬೯
೫	ಊರುಭಂಗ		೮೩

ಮ ಧ್ಯ ಮ ವ್ಯಾ ಯೋ ಗ

ಪಾತ್ರಗಳು

ಸೂತ್ರಧಾರ

ಭೀಮಸೇನ

ಹಿಡಿಂಬೆ

ಘಟೋತ್ಕಚ

ವೃದ್ಧ—ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ—ಅವನ ಹೆಂಡತಿ

ಪ್ರಧಮ

ದ್ವಿತೀಯ

(ನುಭವನು)

ತೃತೀಯ

} ಅನರ ಮಕ್ಕಳು

ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ

(ಬಳಿಕ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಕುವಲಯದ ದಳದಂತೆ ಬೆಳಗಿರುವ ಬಾಳಂತೆ
ನೀಲವರ್ಣವನಾಂತು, ಅಸುರ ವಧುಗಳ ಹೃದಯ
ಕಳಿವನೊದವಿಸಿ ಮೆರೆವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದ —
ತ್ರಿಭುವನವನಳೆವಂದು ಮೇಲೆತ್ತಿ ನಿಂದಿರಲು
ಗಗನ ಸಾಗರದೊಳಗೆ ವೈಡೂರ್ಯ ನೇತುವೆನೆ
ರಂಜಿಸಿದ ವಾದ — ಪಾಲಿಸಲಿ ನಿಮ್ಮನೊಲಿದು. || ೧ ||

ಆರ್ಯ ಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. ಓಹೋ, ನಾನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸು
ವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೇ ಗದ್ದಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಸು
ವುದಲ್ಲ! ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣ.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಭೋ ತಾತ, ಇವನು ಯಾರೋ ಕಾಣೆನಲ್ಲ !

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು.

ಭೋಯೆಂದು ನುಡಿಯುವನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ ಸರಿಯವನು,
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಪಾಪಾತ್ಮನಾವನೋ ನಿಶ್ಯಂಕೆಯಿಂದಿವನ ಬೆದರಿಸುವನಲ್ಲ. || ೨ ||

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಭೋ ತಾತ, ಇವನು ಯಾರೋ ಕಾಣೆನಲ್ಲ !

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಆಹಾ, ದೃಢವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಪಾಂಡವ ಮಧ್ಯಮನ
ಮಗನಾಗಿ ಹಿಡಿಯೆಂಬ ಅರಣಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ರಾಕ್ಷಸಾ
ಗ್ನಿಯು ವೈರವನ್ನೇ ಕಂಡರಿಯದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಬೆದರಿಸು
ತ್ತಿರುವನು. ಅಯ್ಯೋ, ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟ. ಸತ್ತೀ ಪುತ್ರರಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಗತಿ ಬಹು ಕಷ್ಟ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ,

ರಕ್ತಸನು ಬೆಂಬಿಡದೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ಬಳಲಿರುವ
ತರುಣ ಸುತರೊಡಗೂಡಿ, ಸತಿನೆರಸಿದೀ ವೃದ್ಧ
ಭೂಸುರನು ಕಳವಳಕೆ ಸಿಲುಕಿದನು ; ಹುಲಿ ಹಿಂದೆ
ಬರುತ್ತಿರಲು ಹೆದರಿ ನಡುಗುವ ಕರುಗಳೊಡಗೂಡಿ
ಹಸುವ ಜೊತೆಗೊಂಡಿರುವ ಹಿರಿವೃಷಭದಂತೆ. || ೨ ||

(ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ)

ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಗಿಯಿತು

(ಬಳಿಕ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮೂವರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಕೇಶವದಾಸನೂ
(ಅವರ ಹಿಂದೆ ಘಟೋತ್ಕಚನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ವೃಷಭ — ಅಯ್ಯೋ, ಯಾರಿವನು !

ಅರುಣರವಿ ಕಿರಣವೆನೆ ಹರಡಿಹುದು ಕುರುಳೋಳಿ.
ಹುಬ್ಬು ಗಂಟೆಕ್ಕಿರಲು ದೊಡ್ಡ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು
ಧಳಧಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ ಕಂಠಸೂತ್ರವನಾಂತು,
ಮಿಂಚುತಿಹ ಕಾಮುಗಿಲ ಹೋಲುವನು ಯುಗನಿಧನ
ಕಾಲದಾ ಹರನ ಪ್ರತಿಯೆ ಹಾಗೆ ತೋರುತಿಹನು. || ೪ ||

ಪ್ರಥಮ - ಭೋ ತಾತ, ಇವನು ಯಾರೋ ಕಾಣೆನಲ್ಲಾ !

ಗ್ರಹಯುಗಳದಂತೆನೆವ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಹೊಂಬಣ್ಣ
ದುರಿಗುರುಳು, ಬೆಳೆದುಬ್ಬಿ ಹರಡಿವೆಯುಟ್ಟಿರುವ
ಸಟ್ಟಿಸೀತಾಂಬರವು, ಕತ್ತಲೆಯ ಮೊತ್ತವನು
ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಮೈ ಬಣ್ಣ, ಮೇಲೆದ್ದ ಬೆಳ್ಳನೆಯ
ಕೋರೆಗಳು — ಇಂತಿವನು ಚಂದ್ರಲೇಖಿಯ ಮುಸುಕಿ
ಮರೆವಾಡತೊಡಗಿರುವ ಹೊಸ ಮುಗಿಲಿನಂತೆವನು. || ೫ ||

ದ್ವಿತೀಯ — ಯಾರಪ್ಪಾ, ಇವನು !

ಗಜದಂತದಂತೆವ ಕೋರೆಗಳ, ಸೊಂಡಿಲಿಗೆ
ಸಮನೆನಿಸ ತೋಳುಗಳ, ನೇಗಲನು ಹೋಲುತ್ತಿಹ
ನಾಸಿಕವ, ತಳೆದಿಹನು. ನೀಲಮೇಘದ ವರ್ಣ

ದಿಂದ ಮೈ ರಂಜಿಪುದು. ಹೋಮಕುಂಡದೊಳಗ್ಗಿ
ಯಾಹುತಿಯ ಕೊಂಡುರಿವ ರೀತಿಯಲಿ ಹೊಳೆಯುವನು.

ತ್ರಿಪುರ ಸಂಹಾರದಲಿ ಮೊರೆದೆದ್ದ ಶಂಕರನ
ರೋಷವೆಂಬಂತಿವನು ರೌದ್ರತೆಯ ತೋರುತಿಹನು. || ೬ ||

ತೃತೀಯ — ಭೋ ತಾತ, ನಮ್ಮನ್ನು ಪಿಡಿ ಸುತ್ತಿರುವ ಇವನು ಯಾರು?

ಗರಿಗಳಿಗೆ ವಜ್ರವೆನೆ, ಖಗಗಳಿಗೆ ಗಿಡಗನೆನೆ,
ವೃಗಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹವೆನೆ, ಮೈವೆತ್ತ ಮೃತ್ಯು ನಮಗೆ. || ೭ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ — ಆ ರೈ, ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂತಾಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವನು ಯಾರು?

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಅಯ್ಯಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ನಿಲ್ಲು, ನಿಲ್ಲು.

ಮಡದಿಯೊಡಗೂಡಿರುವ ಭುಜಗನನು ಗರುಡ ತಾ
ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುವಂದು ತುದಿರೆಕ್ಕೆಯಿಂದೊಗೆದ
ಗಾಳಿಯಲಿ ರೋಷಾಗ್ನಿ ಹೊಗೆ ಹೊಗೆದು ಹಬ್ಬಿದರು
ಗತಿಗಾಣದಾ ಭುಜಗ ವೇಗದಿಂದೋಡುವೊಲು
ನನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಧೈರ್ಯಸಾರವನೆಲ್ಲ
ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಂತೇತಕೋಡುತಿಹೆ ಭೂಸುರನೆ?
ಭಯಗೊಂಡು ನಡುಗುತಿಹ ಸತಿ ಸುತರ ರಕ್ಷಿಸಲು
ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೀನದಿಂತೇತಕೋಡುತಿರುವೆ? ||೮||

ಅಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹೋಗಬೇಡ, ಹೋಗಬೇಡ.

ವೃಷ — ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ, ಹೆದರಬೇಡ. ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಹೆದರಬೇಡಿ. ಇವನು
ವಿಮರ್ಶಮಾಡಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಅಯ್ಯೋ, ಕಷ್ಟ.

ಬಲ್ಲೆ ನೆಲ್ಲೆ ಡೆಗಳೊಳು ಮೇಣೆಲ್ಲ ಕಾಲದೊಳು
ಭೂಸುರೋತ್ತಮರೆಮಗೆ ಪೂಜ್ಯತಮರೆಂಬುದನು.
ಮಾತೆಯಾಣತಿಯಿಂದ ಶಂಕೆಯಿನ್ನಿತಿಲ್ಲದೆಯೆ
ನಾನೀಯಕಾರ್ಯವನೆ ಮಾಡುತಿಹೆನಿಂದು. || ೯ ||

ಸೃಷ್ಟಿ—ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ, “ಈ ವನದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಿದ್ದಾರೆ; ಆದಕಾರಣ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ” ಎಂದು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಜಲಕ್ಲಿಷ್ಟ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದದ್ದು ನೆನಪಿದೆಯಲ್ಲವೆ! ಆ ಭಯವೇ ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ—ಇದೇನು, ಈಗ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಹಾಗೆ ಧೀರರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ

ಸೃಷ್ಟಿ— ಮಂದಭಾಗ್ಯನಾದ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ ?

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ— ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆ ?

ಪ್ರಥಮ— ಅಮ್ಮಾ, ಯಾರನ್ನು ಕೂಗೋಣ ?

ಇದು ಶೂನ್ಯವನವಿಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಚಿಲ್ಲುತಿಕೆ
ಬೆಟ್ಟಗಳು ಕೋಟಿಯೊಲು ದಿಕ್ಕು ದಾರಿಯನಡ್ಡ
ಗಟ್ಟಹವು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಬಗೆ ಬಗೆಯ
ಮೃಗಗಡಣವೀಯಡವಿಯೊಡಲೊಳಗೆ ತುಂಬಿಹವು
ಇಂತಿದು ಮನಸ್ವಿಜನ ವಾಸಿಸಲು ತಕ್ಕುದಹುದು. || ೧೦ ||

ಸೃಷ್ಟಿ— ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ, ಹೆದರಬೇಡ, ಹೆದರಬೇಡ. ಮನಸ್ವಿಜನ ವಾಸಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಯೆಲ್ಲ ನಾಶವಾದಂತಾ
ಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಂಡವಾಶ್ರಮವಿರಬೇಕೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ. ಪಾಂಡವರಾದರೋ

ನಾಡೆ ಯುದ್ಧಪ್ರಿಯರು, ಶರಣಜನ ವತ್ಸಲರು,
ದೀನರಲಿ ಪಕ್ಷಸಾತವನಿಟ್ಟು ಪೊರೆಯುವರು,
ಸಾಹಸವ ಮೆರೆದವರು ; ಭಯಕರಾಕೃತಿಯಾಂತು
ರೌದ್ರಕರ್ಮವನೆಸಗುವೀಪರಿಯ ದುಷ್ಟರನು
ತಾರತಮ್ಯವನರಿತು ಶಿಕ್ಷಿಸಲು ಶಕ್ತರಹರು. || ೧೧ ||

ಪ್ರಥಮ— ತಾತ, ಅಲ್ಲಿ ಈಗ ಪಾಂಡವರಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿ— ಪುತ್ರ, ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತು ?

ಪ್ರಥಮ— ಅವರ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಬಂದ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವರು ಶತಕುಂಭನೆಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧೌವ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದರೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಸೃಷ್ಟಿ— ಅಯ್ಯೋ, ಕೆಟ್ಟವು !

ಪ್ರಥಮ— ತಾತ, ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಶ್ರಮದ ಪರಿವಾಲನೆಗಾಗಿ ಮಧ್ಯಮನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರಂತೆ.

ಸೃಷ್ಟಿ— ಹಾಗಾದರೆ ವಾಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.

ಪ್ರಥಮ— ಅವನು ಕೂಡ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೂರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಕೇಳಿದೆ

ಸೃಷ್ಟಿ— ಅಯ್ಯೋ, ನಮ್ಮ ಆಸೆ ಬರಿದಾಯಿತು. ಆಗಲಿ, ಮಗು, ಇವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಾಡಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಥಮ— ಬೇಡ, ಬೇಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ಶ್ರಮಪಡುವುದೇಕೆ ?

ಸೃಷ್ಟಿ— * ಆಗಲಿ ನೋಡೋಣ. ಅಯ್ಯಾ, ಪುರುಷ, ನಮಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯುಂಟೋ ?

ಘಟೋತ್ಕಚ— ಉಂಟು, ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದರೆ.

ಸೃಷ್ಟಿ— ಒಪ್ಪಂದವೇನು ?

ಘಟೋತ್ಕಚ— ನನಗೆ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ತಾಯಿಯಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, “ ಮಗು, ನನ್ನ ಉಪವಾಸಾಂತ್ಯದ ಪಾರಣೆಗಾಗಿ ಈ ವನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ.

* ಪುತ್ರಂ (ನಿನೇದಸ್ಥರ್ಥಿನೀ ?) ಖಲು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ.

ಚಾರಿತ್ರ ಶಾಲಿನಿಯ ಸತಿಯ ನೀನೊಡಗೂಡಿ
 ಇಬ್ಬರಣುಗರ ಕೂಡಿ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಬಯಸುವೊಡೆ,
 ಗುಣದೋಷಗಳ ತೂಗಿ ನೆರೆ ನೋಡಿ ನೀನೆನಗೆ
 ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹುವುದು. || ೧೨ ||

ವೃದ್ಧ— ಎಲಾ, ನೀಚ ರಾಕ್ಷಸ!

ಶಾಸ್ತ್ರವೆಲ್ಲವನರಿತು ಮುಸ್ವಾಂತ ನಾನಿಂದು
 ಮಾನವರ ಮೆಲ್ಲುವಗೆ ಶೀಲಗುಣವಂತನಹ
 ಮಗನನಯ್ಯೋ, ಕೊಟ್ಟದಿನ್ನೆಂತು ಸುಖವ ಪಡೆವೆ ! || ೧೩ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಭೂಸುರೋತ್ತಮ ಕೇಳು, ಬೇಡಿಕೊಳೆ ನೀನೊಬ್ಬ
 ಮಗನ ಕೊಡದಿರಲಿನ್ನು ಸಕುಟುಂಬನಾಗಿಯೇ
 ಬೇಗ ನಾಶವ ಪಡೆಯುವೆ. || ೧೪ ||

ವೃದ್ಧ— ಇದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯ .

ಈ ನನ್ನ ದೇಹವಿದು ಕರ್ತವ್ಯಕಾರ್ಯಗಳ
 ಮಾಡಿಹುದು ; ಮುದಿಯಾಗಿ ಬಾಗಿಹುದು ; ವಿಧಿಯಿಂದ
 ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿಹುದು. ಈ ಶರೀರವನಿಂದು
 ಹೋಮಗೈವೆನು ರಾಕ್ಷಸಾಗ್ನಿಯಲಿ ಸುತರಿಗಾಗಿ. || ೧೫ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿ — ಆರ್ಯ, ಆಗದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾಗದು. ಪತಿ ಮಾತ್ರ
 ಧರ್ಮವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳೇ ಪತಿವ್ರತೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಫಲವನ್ನು
 ಪಡೆದಿರುವ ಈ ಶರೀರದಿಂದ ಆರ್ಯನನ್ನೂ ಕುಲವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸ
 ಬಯಸುವೆನು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಪೂಜ್ಯಳಾದ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಹೆಂಗಸನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ವೃದ್ಧ— ನಿನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಆ ! ನೀನು ಮುದುಕ, ದೂರ ಹೋಗು.

ಪ್ರಥಮ — ತಾತ, ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದಿದೆ.

ವೃಷ್ಣ— ಮಗು, ಹೇಳಿಪ್ಪಾ.

ಪ್ರಥಮ — ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವ ಕೊಟ್ಟು ಗುರುಜನರ ಪ್ರಾಣಗಳ
ರಕ್ಷಿಸಲು ಬಯಸುವೆನು. ಕುಲದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ
ನನ್ನ ನೀನಿವನೊಡನೆ ಬಿಟ್ಟುಕಳುಹಿಂದು. || ೧೬ ||

ದ್ವಿತೀಯ - ಆರ್ಯ ! ಆಗದು, ಆಗದು.

ಶ್ರೇಷ್ಠನಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠನೇ ಕುಲದಲೂ ಲೋಕದಲು ;
ಪಿತೃಗಳಿಗು ಪ್ರಿಯನವನು. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನೆ
ನಡೆಯುವೆನು. ಸ್ಮರಿಸಣ್ಣ ಹಿರಿಯರಾಚರಣೆಗಳನು. || ೧೭ ||

ತೃತೀಯ — ಆರ್ಯರೇ, ಆಗದು, ಆಗದು.

ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯಣ್ಣ ತಂದೆಗೆಣೆ
ಯೆನ್ನುವರು. ಅದರಿಂದ ಹಿರಿಯವರ ಪ್ರಾಣಗಳ
ರಕ್ಷಿಸಲು ನಾನೆ ತಕ್ಕವನು. || ೧೮ ||

ಪ್ರಥಮ — ವತ್ಸ, ಅದಾಗದು.

ತಂದೆಗಾಪತ್ತಡನ ಹಿರಿಯಮಗ ಕಾವಾಡಿ
ವಾಟಿಪುದು ಸಮ್ಮತವು. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನೆ
ಗುರುಜನರ ಪ್ರಾಣಗಳ ರಕ್ಷಿಸಲು ನಡೆವೆನಿಂದು. || ೧೯ ||

ವೃಷ್ಣ— ಇಷ್ಟತಮನಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ— ಆರ್ಯನು ಜ್ಯೇಷ್ಠನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತೆಯೇ ನಾನು ಕೂಡ
ಕನಿಷ್ಠನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ

ದ್ವಿತೀಯ — ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟನಾದವನು ಈಗ ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಿಯ
ನಾದೇನು ?

ಘಟೋತ್ಕಚ — ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಬೇಗ ಬಾ.

ದ್ವಿತೀಯ — ಧನ್ಯನಾದೆನು ಗುರುಗಳಸುಗಳನು ರಕ್ಷಿಸಲು
 ನನ್ನಸುವ ಕೊಟ್ಟು. ಬಂಧುಗಳ ಮೇಲಿನಾ
 ಸ್ನೇಹವೆನಿತಗ್ಗಲವೋ ! ಅದಕಾಗಿ ಯಮನೊಡನೆ
 ದೊರಕುವಾ ಸ್ನೇಹ ದುರ್ಲಭವಲ್ಲವೇ ? || ೨೦ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ—ಅಬ್ಬಾ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟುವಿಗೆ ಸ್ವಜನರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು
 ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿದೆಯಪ್ಪಾ!

ದ್ವಿತೀಯ—ತಾತ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವೃದ್ಧ—ಬಾ, ಮಗು, ಬಾ.

ಗುರುಜನರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನು
 ಕೊಟ್ಟು ಗುರುವತ್ಸಲನೆ, ಆತ್ಮನನು ತಿಳಿಯದರು
 ಪಡೆಯಲಾರದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ ನಿನಗೆ. || ೨೧ ||

ದ್ವಿತೀಯ—ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ. ಅಮ್ಮಾ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ—ಮಗು, ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳು.

ದ್ವಿತೀಯ—ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ. ಆರ್ಯ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಥಮ—ಬಾ, ವತ್ಸ, ಬಾ.

ಶುಭಗುಣಗಳಷ್ಟಿರುವ ನೀನೆನ್ನ ಬಿಗಿದಪ್ಪು.
 ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನಪ್ಪಿ ನಲಿವಳೀ ಭೂಮಿ ಮುಂದೆ. || ೨೨ ||

ದ್ವಿತೀಯ—ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ.

ತೃತೀಯ—ಆರ್ಯ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದ್ವಿತೀಯ—ಸ್ವಸ್ತಿ.

ತೃತೀಯ—ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ.

ದ್ವಿತೀಯ—ಅಯ್ಯಾ ಪುರುಷ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿದೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ—ಹೇಳು, ಹೇಳು, ಬೇಗ ಹೇಳು.

ದ್ವಿತೀಯ—ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಜಲಾಶಯವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ—ದೃಢವಾದ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನೇ, ಹೋಗು. ತಾಯಿಗೆ ಆಹಾರ ಕಾಲ ಮೀರಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಬೇಗ ಬಾ.

ದ್ವಿತೀಯ—ತಾತ, ಇಗೋ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ವೃಷ್ಣ—ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ, ಸೂರೆಹೋಯಿತಪ್ಪಾ, ಸೂರೆಹೋಯಿತು!

ಮೂರು ಶಿಖರಗಳಿಂದ ಸುಂದರಾಕೃತಿಯಾಂತು

ನೆರೆದುಡೆನ್ನಯ ವಂಶಪರ್ವತವು. ಮಧ್ಯದಾ

ಶಿಖರ ಮುರಿಯಲು ಮಿಗಲು ತಪಿಸುವುದು ಮನವು. || ೨೩ ||

ಹಾ, ಪುತ್ರ! ಏನು, ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ!

ಎಲೆ ತರುಣ! ತರುಣತೆಗೆ ದೊರೆಯಿಸಿ ಕಾಂತಿಯನು

ತಳೆದಿಸೆವ ಸೊಬಗ! ನಿಯಮವಿವಿಧವು ಮಾರ

ದಧ್ಯಯನದಲಿ ಮನವನಿಟ್ಟ ಧೀಮಂತಾ!

ಮದಿಸಿದಾನೆಯ ದಂತದೇಟಿನಲಿ ಮುರಿದು ನೆಲ

ಕೊರಗುವಾ ಹೊಬಿಟ್ಟ ಮರದಂತೆ ಹಾ, ಮಗನೆ,

ನೀನೆಂತು ನಾಶವೈದುವೆಯೋ!

|| ೨೪ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ—ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟುವು ತಡಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ತಾಯಿಯ

ಆಹಾರಕಾಲ ಮಾರುತ್ತ ಬಂತು. ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಆಗಲಿ,

ತಿಳಿಯಿತು. ಅಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೂಗು.

ವೃಷ್ಣ—ಆಃ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ ಮಾರಿದಷ್ಟು ಕ್ರೂರವಾಗಿದೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ—ಏನು, ಕೋಪ ಬಂದಿತೇ? ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದೋಷ. ಹೋಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಮಗನ

ಹೆಸರೇನು?

ಸೃಷ್ಟ—ಇದನ್ನು ಕೂಡ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಲ್ಲ.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ಯುಕ್ತವಾದದ್ದೇ. ಅಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರ, ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಏನು ಹೆಸರು?

ಶ್ರಥಮ — ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ಮಧ್ಯಮ

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಮಧ್ಯಮನೆಂಬುದು ಇವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ನಾನೇ ಕೂಗುತ್ತೇನೆ. ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮಾ, ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮಾ, ಬೇಗ ಬಾ

(ಅಮೇಲೆ ಭೀಮಸೇನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಭೀಮಸೇನ — ಈ ಸ್ವರ ಯಾರದ್ದಿರಬಹುದು !

ನೂರಾರು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಲಕಲಧ್ವನಿ ತುಂಬಿ,
ಮುಂದಕಡಿಯಿಡದಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು ಹಬ್ಬಿ,
ಸಂಕಟಕೆ ಬೀಡಾದ ದಟ್ಟವಿಯೊಡಲಿಂದ
ತಾರದಲಿ ಕೂಗುವನು. ಈ ದನಿಯನಾಲಿಸಲು
ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆಂತೊ ಕಳವಳವು ತೋರುವುದು
ಈ ದನಿ ಧನಂಜಯನ ದನಿಯ ಮಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತಿಹುದು. ||೨೫||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟುವು ತಡವಾಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲಾ. ತಾಯಿಯ ಊಟದ ಹೊತ್ತು ಮಾರುತ್ತ ಬಂತು. ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತೇನೆ. ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮಾ, ಬೇಗ ಬಾ.

ಭೀಮಸೇನ — ಯಾರಿವನು, ಈ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ನನ್ನ ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ 'ಮಧ್ಯಮಾ, ಮಧ್ಯಮಾ' ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿರುವನು? ಆಗಲಿ, ನೋಡೋಣ. (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ) ಓಹೋ, ಈ ಪುರುಷನು ಎಷ್ಟು ರಮ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ,

ಕೇಸರಿಯ ಮುಖ, ಮತ್ತೆ ಕೇಸರಿಯ ಕೋರೆಗಳು,
 ಜೇನಿನಂದದ ಕಣ್ಣು, ಕಂದುಬಣ್ಣದ ಹುಬ್ಬು,
 ಗಿಡಗನಂದದ ಮೂಗು, ಆನೆಯ ಕಪೋಲಗಳು,
 ಸ್ನಿಗ್ಧಗಂಭೀರ ರವ, ನಿಡಿದಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ
 ಕೆದರುಗೂದಲು, ಮುಂದಕುಬ್ಬಿರುವ ಹರಡಿಬೆದೆ,
 ವಜ್ರದೊಲು ಬಲ್ಪಾಂತ ನಡು, ಮಾಂಸ ತುಂಬಿರುವ
 ಹೆಗಲು, ಬಹು ಬಿಗುಸಾಂತ ನಿಡುದೋಳುಮದ್ದಾನೆ
 ಗೂಳಿಗಳ ನಡೆಯ ಹೋಲುವ ನಡಗೆ — ಇಂತಿವನು
 ವಿಪುಲ ಬಲವಂತನೆನೆ ತೋರುವನು. ರಾಕ್ಷಸಿಯ
 ಹೊಟ್ಟಿಯಲಿ ಹುಟ್ಟಿಹನು, ಲೋಕವೀರನ ಸುತನೆ
 ಸರಿಯಿವನು. ಸಂದೇಹವಿರದು.

|| ೨೬ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟುವು ತಡಮಾಡುತ್ತಿರುವನು ; ತಾಯಿಗೆ
 ಊಟದ ಹೊತ್ತು ಮಾರುತ್ತ ಬಂತು. ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ ? ಆಗಲಿ,
 ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತೇನೆ. ' ಆಯ್ಯಾ, ಅಯ್ಯಾ, ಮಧ್ಯಮಾ,
 ಬೇಗ ಬಾ.'

ಭೀಮಸೇನ — ಇಗೋ, ಬಂದೆ

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟುವಲ್ಲ. ಆಹಾ, ಈ ಪುರುಷನು
 ನೋಟಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರನಾಗಿದ್ದಾನೆ ! ಇವನಿಗಾದರೋ,

ಆಕೃತಿಯು ಸಿಂಹಕೆಣೆ. ಕನಕತಾಳಗಳೆರಡು
 ಹೋಲುತಿವೆ ತೋಳುಗಳು. ನಡುವೆ ಮೈ ಸಣ್ಣಗಿದೆ.
 ಮುಚ್ಚಿರುವ ಗರುಡನಾ ರೆಕ್ಕೆಗಳನನುಕರಿಸಿ
 ಸಕ್ಕಗಳು ಕೈಯಿಂದ ಸವಂದಂತೆಸೆಯುತಿವೆ
 ಈ ಪುರುಷ, ಬಿರಿದ ತಾವರೆಯೆಸಳ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ
 ವಿಷ್ಣುವೇ ಇರಬಹುದು. ಬಂಧು ಬಂದಂತೆನ್ನ
 ಕಣ್ಣುಗಳ ನೋಟವನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತಿಹನು. || ೨೭ ||

ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನಯ್ಯಾ ನಾನು ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದು.
ಭೀಮಸೇನ — ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಬಂದಿರುವುದು

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ನೀನೂ ಮಧ್ಯಮನೇ ?

ಭೀಮಸೇನ — ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನು

ಮಧ್ಯಮನವಧ್ಯರಲಿ, ಮಧ್ಯಮನು ಧೀರರಲಿ,
ಮಧ್ಯಮನು ಭೂಮಿಯಲಿ, ಕೇಳು ಕೇಳಿಲೆ ಭದ್ರ,
ಸೋದರರ ಗಣದಲೂ ನಾನೆ ಮಧ್ಯಮನು.

|| ೨೮ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಇರಬಹುದು.

ಭೀಮಸೇನ — ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ,

ಸಂಚಭೂತಂಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಮನು, ಪಾರ್ಥಿವರ
ಗಡಣದಲಿ ಮಧ್ಯಮನು, ಜನ್ಮದಲಿ ಮಧ್ಯಮನು,
ಲೋಕದಲಿ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳೊಳಗು ಮಧ್ಯಮನು.

|| ೨೯ ||

ವೃಷ್ಣ — ಮಧ್ಯಮನು ನಾನೆಂಬ ನುಡಿಯಿಂದ ಪಾಂಡುಸುತ
ಮಧ್ಯಮನೆ ಸರಿಯವನು. ನಮ್ಮನೀ ಮೃತ್ಯುವಿನ
ದರ್ಪದಿಂದುದ್ಧರಿಸಿ ಬದುಕಿಸಲು ಬಂಹನಿವನು.

|| ೩೦ ||

(ಮಧ್ಯಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಮಧ್ಯಮ — ಈ ಬಳಿಯ ತಾವರಿಯ ಕೊಳದಲಾಚಮಗೈದು,
ಸರಲೋಕದಲಿ ನನಗೆ ದೊರೆಯಲರಿದೆನಿಸಿದಾ
ಹೊಳೆನ ನಿರ್ಮಲ ಜಲವ ಪದ್ಮಸತ್ರದೊಳೆತ್ತಿ
ನನಗೆ ನಾನೇ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡೆನಂಜಲಿಯ.

|| ೩೧ ||

(ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ)

ಅಯ್ಯಾ, ಪುರುಷ ; ಇಗೋ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಈಗ ಬಂದಿರುವೆ ! ಮಧ್ಯಮಾ, ಮಧ್ಯಮಾ, ಇತ್ತಬಾ,
ಇತ್ತಬಾ.

ವೃದ್ಧ— (ಭೀಮನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಅಯ್ಯಾ ಮಧ್ಯಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲವನ್ನು ಕಾಪಾಡು.

ಭೀಮಸೇನ— ಹೆದರಬೇಡಿ, ಹೆದರಬೇಡಿ. ನಾನು ಮಧ್ಯಮ ವಂದಿ ಸುತ್ತೇನೆ.

ವೃದ್ಧ— ವಾಯುವಿನಂತೆ ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗು.

ಭೀಮಸೇನ— ಅನುಗ್ರಹಿತನಾದೆ. ಆರ್ಯನ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ವೃದ್ಧ— ಕೇಳು. ನಾನು, ಕುರುರಾಜನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹಿಂದೆ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕುರುಜಾಂಗಲ ದೇಶದ ಯೂಪಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ, ಮಾತರ ಸಗೋತ್ರದ ಕಲ್ಪಶಾಖೆಯ ಅಧ್ಯಯುವಾದ ಕೇಶವ ದಾಸನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ನನಗೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾಮಕ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಕೌಶಿಕ ಸಗೋತ್ರದ ಯಜ್ಞಬಂಧು ವೆಂಬ ನೋದರಮಾವನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮಗನ ಉಪನಯನ ಕ್ರೋಸ್ಕರ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ.

ಭೀಮಸೇನ— ಮಾರ್ಗವು ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಗಲಿ. ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ?

ವೃದ್ಧ— ಆಮೇಲೆ,

ನೀರುಂಡ ಮುಗಿಲಂತೆ ಮೈಯಾಂತು, ತಾವರೆಯ
ದಳದಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳಾಂತು, ಸಿಂಹ ಮುಂ
ಬರಿವಂತೆ ಲೀಲೆಯಲಿ ನಡೆಯುತ್ತ, ಕಟ್ಟುಗ್ರ
ರೂಪದಾ ಕೋರೆಗಳ ಕುಣಿಸುತ್ತ ಮೆರೆಯುವೀ
ರಕ್ಕಸನು, ನಿನ್ನಂಥರೆದುರಿನಲೆ ಶಂಕೆಯಿ ನಿ
ತಿಲ್ಲದೆಯೆ ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು, ಸತಿಸುತರನೊಡಗೊಂಡ
ನನ್ನನಯ್ಯೋ! ಕೊಲ್ಲ ಬಯಸುತ್ತ ಬಂದನಿಂದು. || ೩೨ ||

ಭೀಮಸೇನ— ಹೀಗೋ! ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಂದು ವಿಘ್ನ ಮಾಡಿದನೋ! ಆಗಲಿ, ಇವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಯ್ಯಾ ಪುರುಷ, ನಿಲ್ಲು, ನಿಲ್ಲು.

ఫాటిోత్తఱ — ఇగోఱ, నింతిద్దోన.

భోమసోన — ఁ బ్రాహ్మణసన్నోకే పోడిసత్తిరువో ?

సుతరేంబ తారేగళు బళసిరలు, సతియేంబ
తంవేరేవ బేళ్లంగళోడగూడి, వృద్ధనఱ
వివ్రఱంద్రనిగిండు రాఱువేనో బందో నిఱను.

|| ౨౩ ||

ఫాటిోత్తఱ — నిఱ. రాఱువో !

భోమసోన — ఆః !

సవఱపరాధగళ మఱడిదరు కోలీ సల్ల
దోతనిగో వృవఱారగళనివను తోరేదిఱను
ఆదరింద సతిసుతరనోడగోండు బందిరువ
ద్విఱవరన పోడిసదో బిట్టుకళుఱిండు

|| ౨౪ ||

ఫాటిోత్తఱ — బిడువుదిల్ల.

భోమసోన — (తన్నల్లి తఱను) ఆఱా, ఇవను యార మగనఱగిరబఱుదు ?

యారివను ? నన్నేల్ల సోదరర గుణగళను
సోళేదుకేంండంతిఱను ; ఁ బాలవిఱయవను
నోడలభిమన్యువిన నేనపేనగో బరుతలిఱుదు.

|| ౨౫ ||

(ఱ్రకఱతనఱగి) అయ్యఱ పురుష, బిట్టుబిడు.

ఫాటిోత్తఱ — బిడువుదిల్ల.

నమ్మ తందోయో బండు బిడువంతో ఱోళిదరు
బిడినిండు ; నఱతేయఱఱ్ఱోయనఱంతు ఱిడిదో నఱను.

|| ౨౬ ||

భోమసోన — (తన్నల్లి తఱను) ఏను, తఱయియ ఆఱ్ఱోయో ? ఁఱోఱ,

ఁ తను గురుశుశ్రూషఱసక్తనఱగి తోళలుత్తిదఱనో !

ఎల్ల దోవరిగింత ఱిరియ దోవతే మఱతే.

నఱతేయఱఱ్ఱోయనఱంతో నమ్మ గతియింతఱయ్యు.

|| ౨౭ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅಯ್ಯಾ ಪುರುಷ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯ
ವಿದೆಯಲ್ಲ !

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಕೇಳು, ಕೇಳು. ಬೇಗ ಕೇಳು.

ಭೀಮಸೇನ — ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರೇನು ?

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಹಿಡಿಂಬೆಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿ. ಆಕೆಯು,

ಕೌರವ್ಯಕುಲದೀಪನೆನಿಸಾ ಮಹಾತ್ಮನನು
ಪಾಂಡುಸುತನನು ವರಿಸಿ ಭಾಗ್ಯವತಿಯೆನಿಸಿದಳು,
ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಕೂಡಿ ಗಗನ ಶೋಭಿಸುವಂದದಿ. || ೩೮ ||

ಭೀಮಸೇನ — (ಹರ್ಷದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಹೀಗೋ ! ಇವನು ಹಿಡಿಂಬೆಯ
ಮಗನು ; ಈ ಗರ್ವವು ಇವನಿಗೆ ತಕ್ಕದ್ದೇ ಆಗಿದೆ.

ರೂಪದಲಿ, ಸತ್ವದಲಿ, ಬಲದಲೀತನು ತನ್ನ
ಪಿತೃಗಳನೆ ಹೋಲುವನು. ಪ್ರಜೆಗಳಲಿ ಕರುಣೆಯನು
ತೋರಿಸನದೇನಿವನ ಮನದ ಪರಿಯೋ ! || ೩೯ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅಯ್ಯಾ ಪುರುಷ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ

ಭೀಮಸೇನ — ಅಯ್ಯಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊ. ಇವನ
ಸಂಗಡ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಛತೀಯ — ಬೇಡ, ಬೇಡ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ.

ಗುರುಗಳಸುಗಳನುಳಿಸೆ ನನ್ನಸುವನೀವೊದಲಿ
ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿಹೆನಯ್ಯ. ನಿಲ್ಲು, ನೀ ಯವ್ವನಿಗ,
ರೂಪಯುತ, ಗುಣವಂತ. ನಿಲ್ಲು ಭೂಮಂಡಲದಲಿ. || ೪೦ ||

ಭೀಮಸೇನ — ಆರ್ಯ, ಅದಾಗದು. ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ
ದವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪೂಜ್ಯತಮರಷ್ಟ. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ
ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದಲುಬದಲು
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಹೀಗೋ! ಇವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. ಅದರಿಂದಲೇ ಗರ್ವ. ಆಗಲಿ, ಇವನನ್ನೇ ಕೊಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇವನನ್ನು ತಡೆದವನು ಯಾರು ?

ಭೀಮಸೇನ — ನಾನು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ನೀನೋ ?

ಭೀಮಸೇನ — ಹೌದು, ನಾನು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇ ಬಂದುಬಿಡು.

ಭೀಮಸೇನ — ಅತಿವೀರ್ಯಬಲಗಳುಳ್ಳ ನಾನು (ಒಬ್ಬನನ್ನು) ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುವವನಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ನಾನು ಯಾರು, ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ ?

ಭೀಮಸೇನ — ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಬಲ್ಲೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ಏನು, ನಿನ್ನ ಮಗನೆ? ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗ ?

ಭೀಮಸೇನ — ಓಹೋ, ಕೋಪ ಬಂದಿತೋ? ತಾಳಿಕೋ, ತಾಳಿಕೋ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಹಾಗೆಂದದ್ದು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಹೆದರಿದವರ ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾ!

ಭೀಮಸೇನ — ಸತ್ಯದಾಣೆಯನಿಟ್ಟು ನುಡಿಯುವೆನು. ಭಯವೆಂದ ರೇನೆಂದು ಕಂಡರಿಯೆನದನಿಂದು ನಿನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವೆನಾಭಯವದೆಂತಿಹುದು? ಹೇಳಯ್ಯ, ಕೇಳುವೆನು. ಅದರ ಗುಣದೋಷಗಳ ಮೊದಲರಿತು ಆ ಬಳಿಕ ತಕ್ಕಂತೆ ಗೈವೆ ನಾನು. || ೪೧ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಇಗೋ, ನಿನಗೆ ಭಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊ.

ಭೀಮಸೇನ — ಆಯುಧವನ್ನೋ? ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಇರುವೆನು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಅದು ಹೇಗೆ?

ಭೀಮಸೇನ — ಕಾಂಚನಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಸಮನೆನಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳ
ನಿಗ್ರಹದಲೇ ತೊಡಗಿ ನರ್ತಿಸುವ ಈ ನನ್ನ
ಬಲದೋಳೆ ಸಹಜವಾದಾಯುಧವು ನನಗೆ. || ೪೨ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಇದು ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂಥದು.

ಭೀಮಸೇನ — ಅದು ಯಾರು, ಆ ಭೀಮನೆಂಬವನು?

ವಿಶ್ವಕರ್ತಗೋ, ಶಿವಗೋ, ಕೃಷ್ಣನಿಗೋ, ಶಕ್ರನಿಗೋ,
ಶಕ್ತಿಧರ ಯಮನಿಗೋ — ಯಾರಿಗೆಣೆಯಿವರೊಳಗೆ
ಹೇಳಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ? || ೪೩ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಎಲ್ಲರಿಗೂ.

ಭೀಮಸೇನ — ಛಿ, ಇದು ಸುಳ್ಳು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ಏನು? ಸುಳ್ಳೆಂದೆಯಾ? ನನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ನಿಂದಿ
ಸುವೆಯೋ? ಆಗಲಿ ಈ ದಪ್ಪ ಮರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ.
(ಕಿತ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ) ಅಬ್ಬಾ, ಇದರಿಂದಲೂ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ
ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು.
ಈ ಬಿಟ್ಟಿದ ಕೋಡುಗಲ್ಲನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

ನಾನಿಟ್ಟ ಕೋಡುಗಲ್ ನಿನ್ನಸುವ ಸೆಳೆದುಯ್ಯುದು.

ಭೀಮಸೇನ — ಕಾಡಾನೆ ರೇಗಿದರು ಹುಲಿಯ ಹೆದರಿಸಲರಿಯದು. || ೪೪ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ಇದರಿಂದಲೂ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ!
ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಆಗಲಿ, ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಭೀಮಸೇನನ ಮಗನು, ವಾಯುವಿನ ಮೊಮ್ಮಗನು,
ನಾನು. ಬಾಹುಯುಧದಲೆನಗೆ ಸಮನಿಲ್ಲ.

ನಿಲ್ಲಿಗ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ.

|| ೪೫ ||

(ಇಬ್ಬರೂ ಬಾಹುಯುಧ್ವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ)

ಘಟೋತ್ಕಚ — (ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು)

ಗಟ್ಟಿ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದಲಾನೆಯನು ಕಟ್ಟುವಂ

ತೆನ್ನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ.

ತೋಳುಗಳ ಬಲವ ನೀನೀಗಿಂತು ಮಾರಿ ನಡೆನೆ ?

ಭೀಮಸೇನ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಏನು, ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದೇ ಬಿಟ್ಟನು !

ಎಲಾ ಸುಯೋಧನ, ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಪಕ್ಷ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ರಕ್ಷಣೆ
ಮಾಡಿಕೋ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅಯ್ಯಾ ಪುರುಷ, ಎಚ್ಚರವಾಗಿರು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ

ಭೀಮಸೇನ — (ಪಟ್ಟಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು)

ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಬಲವಂತ ನಾನೆಂಬ ದರ್ಪವನು.

ನಿನ್ನ ಸಾರವನೆಲ್ಲ ಕಂಡಿರುವೆನೆಲೆ ವೀರ

ಬಾಹುಯುಧ್ವದಲೆನಗೆ ಬಳಲಿಕೆಯೆ ತಲೆದೋರದು. || ೪೬ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ಇದರಿಂದ ಕೂಡ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ
ಶಕ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು.
ಮಾತೃಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದೊರಕಿರುವ ಮಾಯಾಪಾಶವಿದೆ. ಅದರಿಂದ
ಇವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀರಿಲ್ಲಿದೆ?
ಎಲೈ ಗಿರಿಯೇ, ನೀರು ಕೊಡು ಅಗೋ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ.
(ಆಚಮನಮಾಡಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾನೆ) ಅಯ್ಯಾ, ಪುರುಷ,

ನನ್ನ ಮಾಯಾಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿ

ಮೈಮರೆತು, ಮುಂದಕಡಿಯಿಡಲಾರೆ. ಹಬ್ಬದಲಿ

ಹಗ್ಗಗಳ ಬಿಗಿದ ಶಕ್ರಧ್ವಜವ ಹೋಲುತ್ತಿರುವೆ. || ೪೭ ||

(ಹೀಗೆಂದು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ)

ಭೀಮಸೇನ — ಏನಿದು, ಮಾಯಾಪಾಶದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಾ!
ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ? ಮಹೇಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದೊರೆತಿರುವ

ಮಾಯಾಪಾಶ ಮೋಕ್ಷದ ಮಂತ್ರವಿದೆ ಅದನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತೇನೆ ನೀರಲಿದೆ ? ಆಗಲಿ. ಅಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರ, ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ವೃಷ್ಣ — ಇಗೋ, ನೀರು.

(ಭೀಮಸೇನನು ಆಚಮನಮಾಡಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಆಗೋ, ವಾಶ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ ?

ಆಗಲಿ ! ಅಯ್ಯಾ ಪುರುಷ, ಹಿಂದಿನ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊ.

ಭೀಮಸೇನ — ಒಪ್ಪಂದವೋ ? ನೆನಪಾಯಿತು, ನಡೆ ಮುಂದೆ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

ವೃಷ್ಣ — ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಏನು ಮಾಡೋಣ ? ಈ ವ್ಯಕೋದರನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ

ಉಗ್ರವಹ ಬಾಹುಬಲ ವೀರ್ಯಗುಣಗಳನಾಂತು

ಉಗ್ರರೂಪವ ತಳೆದು ಹೊಳೆಯುವೀ ರಾಕ್ಷಸನ

ನಾಕ್ರಮಿಸಿ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗುತಿಹನಿವನು.

ಜಡಿಮಳೆಯು ಸುರಿವಂದು ಗೂಳಿಯದು ಲೀಲೆಯಲಿ

ಮಳೆಹನಿಯ ಕೊಡಹುತ್ತ ಮುಂಬರಿಯುವಂತೆ || ೪೮ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲು. ನೀನು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಮಸೇನ — ಆಗಲಿ, ಹೋಗು

ಘಟೋತ್ಕಚ — (ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಅಮ್ಮಾ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಾನು

ಘಟೋತ್ಕಚ. ನೀನು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ

ನಿನ್ನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಹಿಡಿಂಚಿ — (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಗನೆ, ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳು. ಎಂಥ ಮನುಷ್ಯ

ನನ್ನು ತಂದಿರುವೆ ?

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯ, ವೀರ್ಯದಲ್ಲಲ್ಲ.

హిడింబీ — బ్రాహ్మణునే ?

ఘోషాక్షయ — బ్రాహ్మణునల్ల.

హిడింబీ — ఠాగాదరే ముదుకననే ?

ఘోషాక్షయ — ముదుకనల్ల.

హిడింబీ — ఠుడుగననే ?

ఘోషాక్షయ — ఠుడుగనల్ల.

హిడింబీ — ఠాగాదరే అవనన్ను నోడోణ.

(ఇబ్బరూ ముందే ఠోణగుత్తారీ)

హిడింబీ — ఁను, ఁ మనుష్యునన్నే, తందదు ?

ఘోషాక్షయ — అమ్మా, ఇవను యారు ?

హిడింబీ — ఠుళ్ళు, ఇవను దేవతే.

ఘోషాక్షయ — ఆః ! యారిగే ?

హిడింబీ — నినగూ, మత్తు ననగూ.

ఘోషాక్షయ — నందశనవేను ?

హిడింబీ — ఇదే నందశన. ఆయపుత్రునిగే జయవాగలి.

ఘోషాక్షయ — (నోడి) యారివళు ? దేవి ఠిడింబీ.

రాజ్య కృతిట్టురుళి కగ్గాడుగళ నడువే
 తోళలుత్తు నావిరలు, కరుణేయిందలే దేవి
 నమ్మ సంతాపవను తోలగిసిదే నిను.

|| ౪౯ ||

ఠిడింబీ, ఁనిదు ?

హిడింబీ — (కివియల్లి) ఆయపుత్ర, ఇదు ఠిగే.

ఘోషాక్షయ — జాతియల్లి రాక్షసి, నడతేయల్లల్ల.

హిడింబీ — ఠుళ్ళు, తందేయన్ను వందిసు.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ತಂದೆಯೇ, ನಾನು ಆ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರವನಕ್ಕೆ ಕಾಡು
ಕಿಚ್ಚಾದ ಘಟೋತ್ಕಚನು, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪುತ್ರನ ಚಪಲತೆ
ಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು.

ಭೀಮಸೇನ — ಬಾ, ಮಗನೆ, ಬಾ. ನೀನು ಕ್ರಮತಪ್ಪಿ ನಡೆದದ್ದೂ ಮನೋ
ಹರವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. (ಹೀಗೆಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು) ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರವನಕ್ಕೆ
ಕಾಡುಕಿಚ್ಚಾಗಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ನಿನ್ನ ಪಿತೃಗಳ ಮನಸ್ಸು ಬಯ
ಸುತ್ತಿರುವುದು. ಮಗು, ಅತಿಬಲಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ.

ವೃಷ್ಣ — ಹಾಗಾದರೆ ಇವನು ಭೀಮಸೇನನ ಮಗನಾದ ಘಟೋತ್ಕಚನು !

ಭೀಮಸೇನ — ಮಗು, ಪೂಜ್ಯನಾದ ಕೇಶವದಾಸನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಪೂಜ್ಯ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವೃಷ್ಣ — ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಗುಣವಂತನೂ ಕೀರ್ತಿವಂತನೂ ಆಗು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ.

ವೃಷ್ಣ — ಅಯ್ಯಾ ವೃಕೋದರ, ನೀನು ನಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ ;
ನಿಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಿದೆ. ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ.

ಭೀಮಸೇನ — ಈಯೆಲ್ಲ ಶುಭಗಳೂ ನಿಮ್ಮನುಗ್ರಹದಿಂದ
ದೊರಕಿದುವು. ಹತ್ತಿರವೆ ಇರುವುದೆಮ್ಮಾಶ್ರಮವು.

ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ದು ಹೋಗಿಬರಬಹುದು ನೀವು. || ೫೦ ||

ವೃಷ್ಣ — ಹೀಗೆ ಜೀವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬದುಕಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು
ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಡುತ್ತೇವೆ.

ಭೀಮಸೇನ — ಪೂಜ್ಯರು ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತರಾಗಿ ಹೊರಡಬಹುದು.
ಮತ್ತೆ ಬಂದು ದರ್ಶನಕೊಡಬೇಕು.

ವೃಷ್ಣ — ಆಗಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡೋಣವಂತೆ.

(ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಕೇಶವದಾಸನು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ)

ಭೀಮಸೇನ — ಹಿಡಿಂಬೆ, ಹೀಗೆ ಬಾ. ವತ್ಸ, ಘಟೋತ್ಕಚ, ಇತ್ತ ಬಾ.
ಪೂಜ್ಯನಾದ ಕೇಶವದಾಸನನ್ನು ಆಶ್ರಮದ ಬಾಗಿಲವರೆಗಾದರೂ
ಕಳುಹಿಸಿ ಬರೋಣ.

ಸಾಗರವು ನದಿಗಳಿಗದೆಂತು ಪ್ರಭುವಾಗಿಹುದೋ,
ಅಗ್ನಿಯಾಹುತಿಗಳಿಗದೆಂತು ಪ್ರಭುವಾಗಿಹುದೋ,
ಮನವಿಂದ್ರಿಯಂಗಳಿಗದೆಂತು ಪ್ರಭುವಾಗಿಹುದೋ,
ಅಂತೆಮಗುಸೇಂದ್ರಭಗವಂತನೇ ಪ್ರಭುವೆನಿಸನು
(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

|| ೫೧ ||

ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗವು ಮುಗಿಯಿತು.

ದೂ ತ ವಾ ಕ್ಷ

ಪಾತ್ರಗಳು

ಸೂತ್ರಧಾರ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ

ದುರ್ಯೋಧನ

ವಾಸುದೇವ

ಸುದರ್ಶನ

ಕಂಚುಕಿ

ದೂತವಾಕ್ಯ

(ನಾಂದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಳಿಕ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ — ನಸುಗೆಂಪಿನುಗುರಿಂದ ನಮುಚಿಯನು ಗಗನದಲಿ
ಕೊಂದು ಲೋಕಂಗಳಿಗೆ ಸೊಗವಿತ್ತನಾವನೋ
ಆ ಉವೇಂದ್ರನ ವಾದ ಪಾಲಿಸಲಿ ನಿಮ್ಮನೊಲಿದು. || ೧ ||

ಆರ್ಯ ಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನನೆ. ಓಹೋ ನಾನು ವಿಜ್ಞಾನ
ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೇ ಗದ್ದಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿ
ಸುವುದಲ್ಲ! ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣ.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಎಲೈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೇ, ಮಹಾರಾಜನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು
ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸುತರಿಗೆ ವಿರೋಧ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ
ಸಂಘಟಿಸೆ, ದುರ್ಯೋಧನಾಜ್ಞೆಯಲಿ ಸೇವಕನು
ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವನೀಗ ಮಂತ್ರಶಾಲೆಯನು. || ೨ ||

(ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ)

(ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಗಿಯಿತು)

(ಬಳಿಕ ಕಂಚುಕಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಕಂಚುಕಿ — ಎಲೈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೇ, ಮಹಾರಾಜನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು
 “ಈಗ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೊಡನೆಯೂ ಕಲೆತು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
 ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರಸತಕ್ಕದ್ದು” — ಎಂದು ಅಜ್ಞೆ
 ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸುತ್ತ ನೋಡಿ) ಇಗೋ. ಈ ಮಹಾ
 ರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನನು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ಈತನು,

ಶ್ಯಾಮವರ್ಣನು, ಯುವಕನುತ್ತಮ ಸುಗಂಧಗಳ
 ತೊಡೆದಿಹನು, ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನುಟ್ಟು ಹೊದೆದಿಹನು,
 ಭತ್ತಚಾಮರಗಡಣದೊಡಗೂಡಿ ಮೆರೆಯುವನು,
 ತೊಟ್ಟ ಭೂಷಣಮಣಿಯ ಬೆಳಗಿಂದ ರಂಜಿಸುವ
 ತನುವಾಂತು, ನಕ್ಷತ್ರ ಮಧ್ಯದಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ
 ಚಂದಿರನು ಹೊಳೆವಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಹನು. || ೩ ||

(ಬಳಿಕ ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ತಟ್ಟನೊದಗಿದ ಯುದ್ಧದುತ್ತವನ ನೆನೆದೆನ್ನ
 ಹೃದಯ ಮುದದಿಂದುಬ್ಬಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ; ರೋಷವನು
 ಹೊರದೂಡಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ. ಸಾಂಡವರ ದಳದೊಳಗೆ
 ನುಗ್ಗಿ, ಮದ್ದಾನೆಗಳ ದಂತಗಳ ಕಿತ್ತಿಸೆದು
 ಬಿಸುಡಬೇಕೆಂಬಿಚ್ಛೆ ಬಲಿಯುತ್ತಿದೆ ನನಗೆ. || ೪ ||

ಕಂಚುಕಿ — ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯ
 ಪ್ರಕಾರ ರಾಜರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆತಂದಾಯಿತು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಒಳ್ಳೆಯದು ನೀನು ಅಂತಃಪುರದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ಕಂಚುಕಿ — ಮಹಾರಾಜರು ಆಜ್ಞಾಸಿಸಿದಂತಾಗಲಿ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅರ್ಯರೇ, ವೈಕರ್ಣವರ್ಷದೇವರೇ, ಹೇಳಿ — ನನಗೆ
 ಹನ್ನೊಂದಕ್ಕೋಡಿಹಣೀ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಸೈನ್ಯಸಂಪತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ
 ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಲು ಯಾರು ತಕ್ಕವರು ?

ಏನು, ನೀವೇನು ಹೇಳಿದಿರಿ? ಇದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವಿಚಾರ. ಆ ಲೋಚನೆಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕು -- ಎಂದೋ ?

ಇದು ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಬನ್ನಿ, ಮಂತ್ರಶಾಲೆಗೇ ಹೋಗೋಣ. ಆಚಾರ್ಯ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಂತ್ರಶಾಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪಿತಾನುಹ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಂತ್ರಶಾಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮಾವ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಂತ್ರಶಾಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು. ಆರ್ಯರೇ, ವೈಕರ್ಣವರ್ಷದೇವರೇ, ತಾವೂ ಒಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿ. ಎಲೈ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಒಳಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿರಿ. ವಯಸ್ಯ ಕರ್ಣ, ನಾವೂ ಒಳಗೆ ಹೋಗೋಣ.

(ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ)

ಆಚಾರ್ಯ, ಇದು ಕೂರ್ಮಾಸನ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಜ್ಜ, ಇದು ಸಿಂಹಾಸನ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಾವ, ಇದು ಚರ್ಮಾಸನ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆರ್ಯ ವೈಕರ್ಣವರ್ಷದೇವರೇ, ನೀವೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ. ಎಲೈ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಏನೆಂದಿರಿ, ಏನೆಂದಿರಿ? ಇನ್ನೂ ಮಹಾರಾಜನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದೋ? ಆಹಾ, ಸೇವಾಧರ್ಮದ ರೀತಿಯೇ ಹೀಗೆ. ಇಗೋ ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ವಯಸ್ಯ ಕರ್ಣ, ನೀನೂ ಕುಳಿತುಕೊ. (ಕುಳಿತುಕೊಂಡು)

ಆರ್ಯರೇ, ವೈಕರ್ಣವರ್ಷದೇವರೇ, ಈಗ ಹೇಳಿ -- ನನಗೆ ಹನ್ನೊಂದಕ್ಕೋ ಹಿಣೀ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಸೈನ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಲು ಯಾರು ತಕ್ಕವರು ?

ಏನು ಹೇಳಿದಿರಿ? ಪೂಜ್ಯನಾದ ಗಾಂಧಾರರಾಜನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದೋ? ಆಗಲಿ, ಮಾವನೇ ಹೇಳಲಿ.

ಮಾವನು ಹೇಳಿದ್ದೇನು ? ಈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಗಾಂಗೇಯನಿರುವಲ್ಲಿ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಲು ಮತ್ತೆ ಯಾವನು ತಾನೇ ಅರ್ಹನಾದಾನು, ಎಂದಲ್ಲವೇ ?

ಮಾವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ ಪಿತಾಮಹನೇ ಆಗಲಿ. ನಮಗೂ ಇದೇ ಅಭಿಲಾಷೆ

ಸೈನಿಕರು ಬೊಬ್ಬಿರಿದು, ಭೇರಿಗಳು ಭೋರ್ಗರೆದು,
ಶಂಖನಾದಗಳೆದ್ದು, ಬಿರುಗಾಳಿಯಬ್ಬರಕೆ
ಸಿಲ್ವಿದ ಮಹೋದಧಿಯ ನಾದಕೆಣೆಯೆನಿಸಿರಲು
ಗಾಂಗೇಯಗಭಿಷೇಕ ನಡವಂದು, ನೆತ್ತಿಯಲಿ
ಸುರವ ಜಲಬಿಂದುಗಳ ಜೊತೆಯಲೇ ಕೆಳಗುರುಳಿ
ಬೀಳಲಿ ನರಾಧಿಪರ ಹೃದಯಗಳು ಮುರಿದು. || ೫ ||

ಕಂಚುಕಿ — (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರ ದಿಂದ ದೂತಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಾರಾಯಣನು ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ, ಬಾದರಾಯಣ. ಏನು ಏನು, ಕಂಸ ಭೃತ್ಯನಾದ ದಾಮೋದರನು ನಿನಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೋ ? ಆ ಗೋವಾಲಕನು ನಿನಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೋ ? ರಾಜ್ಯ, ಕೀರ್ತಿ, ಭೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜರಾಸಂಧನು ಕಸಿದುಕೊಂಡನಲ್ಲಾ, ಅವನು ನಿನಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೋ ? ಅಬ್ಬಾ, ನೆರೆದ ರಾಜರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತರಾದ ಭೃತ್ಯರ ನಡವಳಿಕೆ ಹೇಗಾಯಿತು ! ಇವನೆಷ್ಟು ಗರ್ವದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ ! ಎಲಾ ಅಪಧ್ವಂಸ !

ಕಂಚುಕಿ — ಮಹಾರಾಜರು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಉಚಿತ ವಾದ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ. (ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ಗಾಬರಿಯೋ ? ಆ, ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗಾಬರಿಯುಂಟೇ ಉಂಟು. ಏಳು, ಏಳು.

ಕಂಚುಕಿ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ

ಮರ್ಯಾದೆ — ಈಗ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಯಾರವನು, ದೂತನಾಗಿ ಬಂದವನು ?

ಕಂಚುಕಿ — ದೂತನಾಗಿ ಬಂದಿರುವನು ಕೇಶವನು

ಮರ್ಯಾದೆ — ಕೇಶವನೆಂದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ನಡವಳಿಕೆ ಎಲೈ ಎಲೈ ರಾಜರೇ, ದೂತನಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಕೇಶವನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ ? ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಏನು ಹೇಳಿದಿರಿ ? ಕೇಶವನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೋ ? ಇದು ನನಗೆ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟುವುದೇ ಹಿತವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ವಾಸುಭದ್ರನ ಹಿಡಿಯೆ ಪಾಂಡವರ ಕಣ್ಣುಗಳ
ಕಿತ್ತವೋಲಾಗುವುದು ಪಾಂಡವರು ಗತಿಗೆಟ್ಟು
ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಕೊರಗುತಿರೆ ದಾಯಾದಿಗಳ ಕಾಟ
ತಪ್ಪಿ, ಧರೆಯೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನದಾಗುವುದು.

|| ೬ ||

ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕೇಶವನು ಬಂದಾಗ ಎದ್ದುನಿಂತು ಯಾರು ಅವನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಹೆನ್ನೆ ರಡು ಭಾರ ಚಿನ್ನವನ್ನು ದಂಡಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮೈಮರೆಯದೆ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಿ. ನಾನು ಏಳದಿರಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಲಿ ? ಆಹಾ, ಉಪಾಯವು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಬಾದರಾಯಣ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಜುಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಎಳೆದದ್ದನ್ನು ಬರಸಿರುವ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. (ಇತರರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಂತೆ) ಅದರಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಕೇಶವನು ಬಂದಾಗ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಂಚುಕಿ — ಮಹಾರಾಜರು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಂತೆ. (ಹೋಗಿ, ಬಂದು) ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಇದೋ ಆ ಚಿತ್ರಪಟ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ನನ್ನೆ ದುರಿಗೆ ಹರವು.

ಕಂಚುಕಿ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹರಡುತ್ತಾನೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆಹಾ ! ಈ ಚಿತ್ರಪಟವು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ ! ಈ ದುಃಶಾಸನನು ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಡಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದ್ರೌಪದಿಯಾದರೋ,

ತುಡುಕೆ ದುಶ್ಯಾಸನನು, ಕಳವಳಿಸಿ ಕಣ್ಣುಗಳ
ತೆರೆದಿಹಳು, ರಾಹುವಿನ ಬಾಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ
ಚಂದ್ರಲೇಖಿಯ ಹಾಗೆ ಶೋಭಿಸುವಳು. || ೭ ||

ಈ ದುರಾತ್ಮನಾದ ಭೀಮನು ಎಲ್ಲ ರಾಜರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅವಮಾನ ಹೊಂದಿದ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಪ ಕೆರಳಲು ಸಭಾ ಮಂಟಪದ ಕಂಬವನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು,

ಸತ್ಯ ದಯೆ ಧರ್ಮಗಳ ತಳೆದವನು, ಜೂಜಾಡಿ
ಸೋತು ಮತಿಗೆಟ್ಟಿಹನು ; ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟದಲೆ
ಭೀಮನಾ ಕೋಪವನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿಹನು. || ೮ ||

ಗ ಈ ಅರ್ಜುನನು,

ರೋಷದಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆರಳಿರಲು, ಅಧರೋಷ್ಕ
ವಲುಗುತ್ತಿರೆ, ಆ ವೈರಿ ಮಂಡಲವ ಹುಲ್ಲಿಗೆಣೆ
ಯೆನೆ ಬಗೆದು, ರಾಜರೆಲ್ಲರನೊರಸಿ ತೂರುವೊಲು
ಗಾಂಡಿವದ ಹೆದೆಯನಿದೊ ಮೆಲ್ಲನೆಳೆಯುತ್ತಲಿಹನು. || ೯ ||

ಈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಕುಲ ಸಹದೇವರಿಬ್ಬರೂ

ನಡುಕಟ್ಟಿ ನೆರೆ ಬಿಗಿದು, ಕೂರಸಿಯ ಹಿಡಿಯೊಳಗೆ
ಕೈಯಿಟ್ಟು, ಹಲ್ಲು ಮುಡಿಯನು ಕಚ್ಚಿ, ಮುಖರಾಗ
ಕೆಂಪೇರೆ, ಮರಣಭಯವನು ತೊರೆದು ತವಕಿಸುತ್ತ

ನನ್ನ ತಮ್ಮನ ತಡೆಯೆ ನೋಡುವರು ; ಸಿಂಹವನು
ಕಾಡ ಮರಿಜಿಂಕೆಗಳು ತಡೆವಂತೆ ತಡೆಯುತಿಹರು

|| ೧೦ ||

ಈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕುನಾರರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ,
“ನಾನೆ ನೀಚನು, ಬುದ್ಧಿ ವಿಪರೀತವಾದವನು.
ಎಂತಾದರೂ ಮಾಡಿ ರೋಷವನು ಬಿಡಿರಿಂದು.
ಸಲೆ ನಯಾನಯಗಳನು ಬಲ್ಲವರು ನೀವು.
ಅವಮಾನದಧಿಕಾರ ಜೂಜಿಂದ ಬಂದಿಹುದು.
ಅದನಿಂದು ಸಹಿಸದಿರೆ ಸತ್ಯವಂತರು ಕಂಡು
ನಮ್ಮಾ ಪರಾಕ್ರಮವ ನಿಂದಿಸದೆ ಬಿಡರು”.

|| ೧೧ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗಾಂಧಾರ ರಾಜನು,
ದಾಳಗಳ ಮೋಸದಿಂದೆಸೆಯುತ್ತ, ಗರ್ವದಲಿ
ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತಿಹನು. ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಮೆರೆದು
ಶತ್ರುಗಳ ಸಂತಸವ ಕುಗ್ಗಿಸುವನಂತಿಹನು.
ಪೀರದಲಿ ಮನವೊಪ್ಪಿದಂದದಲಿ ಮಂಡಿಸುತ
ಗೋಳಿಡುವ ದ್ರೌಪದಿಯ ಕುಡಿನೋಟದಲಿ ನೋಡಿ,
ಈ ನಯಜ್ಞನು, ನೆಲದಲೇನನೋ ಬರೆಯುತಿಹನು. || ೧೨ ||

ಈ ಆಚಾರ್ಯ ಸಿತಾಮಹರಿಬ್ಬರೂ ಆ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ
ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವರು.
ಆಹಾ ಇದರ ಬಣ್ಣ ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ! ಭಾವ ಎಷ್ಟು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿದೆ! ಯುಕ್ತವಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ
ಹೊಂದುವಂತೆ ಬರೆದಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಸೂಗಸಾಗಿದೆ! ಈ ಚಿತ್ರ
ಪಟವನ್ನು ಬಹು ಸ್ತುಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆದಿದೆ. ನೋಡಿ ನನಗೆ
ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಯಾರಲ್ಲಿ ?

ಕಂಚುಕಿ — ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಬಾದರಾಯಣ, ಹಕ್ಕಿ ವಾಹನವಾಗಿರುವ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ
ಮೈಮರೆತಿರುವ ಆ ದೂತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

కంఠుకి — మహారాజరు ఆజ్ఞేమాడిదంతాగలి. (హోలగుత్తనే)

దుయోధన — వయస్య కర్ణ,

ఆ కృష్ణ, కృష్ణమతి, పాండవర నుడియింద
 దూత కాయకాగి భృత్యనోలు బందికను.
 సజ్జుగొళిసికొ కర్ణ, కివిగళ; యుధిష్ఠిరన
 హేంగరుళ మృదునుడియనాలిసువేయంతే.

|| ౧౩ ||

(బళిక వాసుదేవనూ కంఠుకియూ ప్రవేశిసుత్తార)

వాసుదేవ — ఈగలాదరొల, ధర్మరాజన మాతనిందలూ ధనం
 జయన అకృత్రిమవాద స్నేహదిందలూ ప్రేరితనాగి యుద్ధ
 దర్పదింద కౌబ్బి హేళద్దన్ను కేళదిరువ సుయోధన
 నొడనే ననగే అనుచితవాగిరువుదాదరూ ఈ దూతకాయక
 వన్ను నిర్వహిసుత్తిద్దేనే. ఆదరే,

రిపుస్యేన్యదానేగళ కుంభగళనోడేదొడేదు
 కేడకువ మహాగదేయ తాళ్ళ భీమన కౌలెవ
 దురియింద — ద్రౌపదియ భంగదిందుదిసిదా
 లురియింద — ఆజుఫనన బాణగళ బిరుగాళి
 నేరవాగే, కురువంశవన బిందు బూదియాయ్తు.

|| ౧౪ ||

ఇదు సుయోధనన తిబిర. ఇల్లి,

సురపురకే సమవేనిప రాజరావాసగళు
 అవరవరభిష్టగళననుసరిసి సమేదికవు.
 విస్తీర్ణవాగిరువ శస్త్రశాలేగళొళగే
 బగే బగేయ శస్త్రాస్త్ర సాధనగళొట్టికవు.
 లాయదలి కుదురేగళు కేనేయుతికవానేగళు
 ఫిళిట్టు నొరేయుతికవేత్త్యయ్ తుంబికుదు.
 స్వజన పరిభవదింద, ఈ తుంబిద్దేత్త్యయ్
 వేల్లకూ నాశవే కాదిరువుదు

|| ౧౫ ||

ಅಯ್ಯಾ,

ದುಷ್ಟವಾದಿಯು, ಗುಣವ ಹಗೆಗೊಳ್ಳುವನು, ಶತನು,
ಸ್ವಜನ ನಿರ್ದಯನಾ ಸುಯೋಧನನು — ಇಂಥವನು
ತಾನೆನ್ನ ಕಂಡರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದುದನು
ಮಾಡುವುದೆ ಇಲ್ಲವವನು !

|| ೧೬ ||

ಅಯ್ಯಾ ಬಾದರಾಯಣ, ಒಳಗೆ ಹೋಗಬಹುದೋ ?

ಕಂಚುಕಿ — ಅಡ್ಡಿಯೇನು, ಅಡ್ಡಿಯೇನು ? ಪದ್ಮನಾಭನು ಒಳಕ್ಕೆ ದಯ
ಮಾಡಬಹುದು.

ವಾಸುದೇವ — (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಏನು ಏನು, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ
ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿರುವರಲ್ಲಾ ! ಬೇಡ ಬೇಡ, ಗಾಬರಿ ಬೇಡ.
ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರಬಹುದು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಏನು, ಏನು, ಕೇಶವನನ್ನು ಕಂಡು ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ
ಗಾಬರಿಗೊಂಡರೆ ? ಸಾಕು ಸಾಕು, ನಿಮ್ಮ ಸಂಭ್ರಮ ! ಮೊದಲು
ವಿಧಿಸಿದ ದಂಡವು ನೆನಪಿರಲಿ. ನಾನಲ್ಲವೇ ಆಜ್ಞೆಮಾಡು
ತ್ತಿರುವವನು !

ವಾಸುದೇವ — ಏನಯ್ಯಾ ಸುಯೋಧನ, ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — (ಆಸನದಿಂದ ಬಿದ್ದು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೆ) ಕೇಶವನು ಬಂದುಬಿಟ್ಟ
ನೆಂಬುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು.

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದೆನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ

ಕುಳಿತಿದ್ದೆನಾದರೂ ಕೇಶವನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ

ದಾಸನದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗುರುಳಿ ಬಿದ್ದೆನಿಂದು.

|| ೧೭ ||

ಅಬ್ಬಾ, ಈ ದೂತನು ಬಹಳ ಮಾಯಾವಿ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ)
ಅಯ್ಯಾ ದೂತ, ಈ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊ.

ವಾಸುದೇವ — ಆಚಾರ್ಯ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗಾಂಗೆಯ ಪ್ರಮುಖ
ರಾದ ಎಲೈ ರಾಜರೇ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ

బహుదు. నావూ కుళితుకొళ్ళుత్తీవే. (కుళితుకొండు)
 ఆహా, ఈ చిత్రపటవు ఎప్పు సొగసాగిదే! ఏనిదు? ఇదరల్లి
 ద్రౌపదియ ముడియన్ను హిడిదేళేదద్దన్ను చిత్రీసిదే! అహహా!

ఈ సుయోధననిదు తిళవళికే సాలధిరే
 స్వజనావమానవసే నేరే పరాక్రమవేందు
 తిళియువను. యారిహరు లోకదలి, సభిగళలి
 తమ్మ దోషవ తావే బేదకి తోరువరు? || ౧౮ ||

ఆః, ఈ చిత్రపటవన్ను ఇల్లంద తేగేదిరిసిరి.

మయోధన — బాదరాయణ, చిత్రపటవన్ను తేగేదిరిసు.

కంఠుకి — మహారాజరు అప్సణేమాడిదంతే. (తేగేదిరిసుత్తానే)

మయోధన — అయ్యా దూత,

ధర్మాత్మజను, వాయుసతనాద భీమనా
 త్రిదబేంద్రసూనువేన్నయ తమ్మనజునను,
 అత్తిసుతరు, నినితరా యమళర్ — ఇవరేల్ల
 భృత్యగణదోడగూడి కుశలిగళి హేళు. || ౧౯ ||

వంశుదేవ — ఇదు గాంధారిపుత్రనిగే తక్కంతిరువుదు. హౌదు,
 హౌదు. ఎల్లరూ కుశలిగళు. నిన్న రాజ్యక్కూ శరీరక్కూ
 ఒళగూ ఘోరగూ కుశలవన్ను అనామయవన్ను కేళి
 యుధిష్ఠిరనే వోదలద పాండవరు :

“బహుదుఃఖపట్టిహేవు, సమయవదు ముగిదిహుదు,
 ధర్మసమ్మతవాగి నమగే బరబేకాద
 దాయాద్యవేనుంటి, అద హంఠికోడువుదిందు.” || ౨౦ ||

ఎందు విజ్ఞాపిసుత్తారే.

మయోధన — ఏను, ఏను? దాయాద్యవన్నో?

కాడినలి, చిక్కప్ప, బేటియాడుతలిరలు

ತವೈ ಸಗಿ ಮುನಿಯ ಶಾಪಕೆ ತಾನು ಸಿಲ್ವಿದನು.
ಅಂದಿನಿಂದಲು ತನ್ನ ಹೆಂಡಿರನು ತೊರೆದವನು
ಹೆರರ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತು ತಂದೆಯಾಗುವನು ?

|| ೨೧ ||

ವಾಸುದೇವ — ಹಿಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಮಾತು
ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

ವಿಷಯಲಂಪಟನಾಗಿ ಕ್ಷಯರೋಗದಿಂದಾ ವಿ
ಚಿತ್ರವೀರ್ಯನು ಮಡಿಯಲಂಬಿಕೆಯ ಬಸುರಿನಲಿ
ವ್ಯಾಸನಿಂದುದಿಸಿದನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನೀ ನಿನ್ನ
ತಂದೆಗಿಂತೀ ರಾಜ್ಯ ದೊರಕುವುದು ಹೇಳು.

|| ೨೨ ||

ಬೇಡ ಬೇಡ,

ಇಂತೊಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ವಿರೋಧವನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು
ನೈಸ, ಬೇಗ ಕುರುಕುಲವು ಮುರಿದು ಹೆಸರೊಂದುಳಿವು
ದದರಿಂದ ರೋಷವನು ತೆಗೆದೊಗೆದು, ಪಾಂಡವರು
ಪ್ರೇಮದಿಂದೊರೆವುದನು ನಡೆಸುವುದೆ ಹಿತವು.

|| ೨೩ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಎಲಾ, ದೂತ ! ನಿನಗೆ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಹಾರ ತಿಳಿಯದು.

ರಾಜ್ಯವೆಂಬುದು, ಕೇಳು, ಶತ್ರುಗಳ ಸದೆಬಡಿದು
ಗೆದ್ದರಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ — ಶೂರರಿಗೆ ದಕ್ಕುವುದು.
ಬೇಡಿದರೆ ದೊರೆಯದದು ; ದೀನರಿಗೆ ಕೊಡಲಿದು.
ದೊರೆತನವ ಪಡೆವಾಸೆಯಿರೆ ಬೇಗ ಸಾಹಸವ
ತೋರಿಸಲಿ. ಒಲ್ಲದಿರೆ ತಳುವದೆಯೆ ಶಮಕಾಗಿ
ಶಾಂತಾತ್ಮರೊಪ್ಪುವಾಶ್ರಮದೆಡೆಗೆ ನಡೆಯಲವರು.

|| ೨೪ ||

ವಾಸುದೇವ — ಅಯ್ಯಾ ಸುಯೋಧನ, ಬಂಧುಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಠಿನ
ವಾಗಿ ಮಾತಾಡಬಾರದು.

ಪುಣ್ಯಸಂಚಯದಿಂದ ದೊರೆತನದ ಸಿರಿಯು ಕೈ
ಸೇರಲರು, ಬಂಧು ಮಿತ್ರರನಾರು ವಂಚಿಸರೊ,
ಅವರ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲವೂ ವಿಫಲವಾಗುವುದು.

|| ೨೫ ||

ದುರ್ಯೋಧನ - ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಭಾವ, ರಾಜ, ಕಂಸನ ಮೇಲೆ
ನಿನಗೆ ದಯೆಯಿಲ್ಲವೆನೆ, ನಮಗೆಂತು ಬಲಿಯುವುದು
ನಿತ್ಯಾಪಕಾರಿಗಳ ಮೇಲನಿತು ದಯೆಯು ? || ೨೬ ||

ವಾಸುದೇವ — ಅದನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ
ಮಕ್ಕಳನು ಕೊಂದೆನ್ನ ತಾಯ ಬಲುಗೋಳಿಡಿಸಿ,
ತನ್ನ ಮುದಿ ತಂದೆಯನೆ ಸೆರೆಯಿಡಿಸಿ ಪೀಡಿಸಲು,
ಮೃತ್ಯುವೇ ಬಂದಿಡಿಯೆ ಮಡಿದನವನು. || ೨೭ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಕಂಸನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನಿಂದ ವಂಚಿತನಾದನು
ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು. ಇದೇನು
ಪರಾಕ್ರಮವಲ್ಲ. ನೋಡು,
ಅಳಿಯನಳಿವಿನ ಶೋಕ ಸುಡುತಿರಲು, ಮಗಧೇಶ
ರೋಷದಲಿ ಘಡುಘಡಿಸಿ ನಡುಗುತ್ತೋಡಿದೆ ನೀನು.
ಈ ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯವದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದು ದಂದು ? || ೨೮ ||

ವಾಸುದೇವ — ಅಯ್ಯಾ ಸುಯೋಧನ, ನಯಾನುಗಾಮಿಗಳು ದೇಶ
ಕಾಲಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿತಾನೇ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸು
ವುದು ! ನನ್ನ ವಿಷಯವಾದ ಪರಿಹಾಸವು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಿ. ಇನ್ನು
ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸು.

ಸೋದರರ ಕೆಳೆಗೊಂಡು ದೋಷಗಳ ಮರೆತುಬಿಡು.
ಬಂಧುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಲೇಸೆರಡು ಲೋಕಗಳಿಗೂ. || ೨೯ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ದೇವಸುತರಿಗೆ ನರರ ಬಾಂಧವ್ಯವೆಂತಹುದು ?
ಪಿಷ್ಪವೇಷಣವೇಕೆ ? ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಥೆಯನಿನ್ನು. || ೩೦ ||

ವಾಸುದೇವ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ಸಾಮದಲಿ ಬೋಧಿಸಲು ಬಿಡನಾ ಸ್ವಭಾವವನು.
ಬಿರುನುಡಿಗಳಿಂದಿವನ ಕಲಕಿ ನೋಡುವೆನು. || ೩೧ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅಯ್ಯಾ ಸುಯೋಧನ, ಅರ್ಜುನನ ಬಲ ಪರಾ
ಕ್ರಮವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆ ?

ದುರ್ಯೋಧನ - ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಎಸುನೇವ — ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು .

ಸಶುಪತಿ ಕಿರಾತರೂಪಾಂತಂದು ಯುದ್ಧದಲಿ
 ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು ಅಗ್ನಿ ಖಂಡವ ವನವ
 ಸುಡುವಂದು ಬಿರುಮಳೆಯ ಬಾಣದಲಿ ಮುಚ್ಚಿದನು
 ಸುರಪತಿಯು ಭಲಿಸಿದ ನಿವಾತಕವಚರನೆಲ್ಲ
 ಲೀಲೆಯಲಿ ನಿರ್ನಾಮಮಾಡಿದನು. ಕೇಳಂದು,—
 ಆ ವಿರಾಟನ ಮನೆಯಲಿದ್ದೆಂದು — ಮಾರಾಂತ
 ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳನೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬನೇ ಗೆದ್ದನವನು. || ೩೬ ||

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿನಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿ
 ಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಘೋಷಯಾತ್ರೆಯಲಂದು ಚಿತ್ರಸೇನನು ನಿನ್ನ
 ಗಗನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡುಯ್ಯಿ, ನಿನ್ನ ಗೋಳನು ಕೇಳಿ
 ಫಲ್ಲನನೆ ತಾ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಬಿಡಿಸಿದನಲ್ಲವೆ ? || ೩೭ ||

ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದೇನು ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಸುತ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಕೇಳರ್ಥ
 ರಾಜ್ಯವನು ಕೊಡು ಕೊಡೆಯೊ, ಸಾಗರದವರೆಗಿನಾ
 ಧರಣಿಯನು ಪಾಂಡವರೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. || ೩೮ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಏನು, ಏನು ? ಪಾಂಡವರೇ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ ?

ಕದನದಲಿ ಕಾದುತ್ತ ಭೀಮರೂಪವನಾಂತು
 ಮಾರುತನೆ ಪ್ರಹರಿಸಲಿ, ಪಾರ್ಥರೂಪವನಾಂತು
 ಶಕ್ರನೇ ಪ್ರಹರಿಸಲಿ, ಪರುಷವಚನದ ಶೂರ,
 ನಿನ್ನ ನುಡಿಗಳ ಕೇಳಿ ಹುಲ್ಲೆ ಸಳನೂ ಕೊಡೆನು—
 ತಂದೆಯನುಭವಿಸಿರುವ, ಬಲುಬಲದ ಕಾಪಿರುವ
 ಈ ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲೊಂದು ತೃಣವನೂ ಕೊಡೆನು ನಾನು. || ೩೯ ||

ವಾಸುದೇವ — ಕುರುಕುಲಕಲಂಕಭೂತ, ಅಯಶೋಲುಬ್ಧ, ನಾವು ಹುಲ್ಲನ್ನು ನಡುವೆ ಇಟ್ಟು ಮಾತಾಡಿಸುವಷ್ಟು ನೀಚರಾದೆವೋ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಎಲಾ ದನಕಾಯುವವನೇ, ನೀನು ಹುಲ್ಲನ್ನು ನಡುವೆ ಇಟ್ಟು ಮಾತಾಡಿಸುವಷ್ಟು ನೀಚನೇ ಸರಿ.

ಕೊಲ್ಲಬಾರದ ಹೆಣ್ಣುಕೊಂದು, ಹಯ ವೃಷಭಗಳ,
ಜಟ್ಟಿಗಳ ಸದೆಬಡಿದು, ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು
ಸಾಧುಗಳ ಬಳಿಯೆಂತು ನುಡಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆ ನೀನು ? || ೩೬ ||

ವಾಸುದೇವ — ಆಯ್ಯಾ ಸುಯೋಧನ, ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವೆಯಾ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆಃ, ನೀನು ಸಂಭಾಷಣೆಗೇ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ.

ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿಸಿರುವ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಯ ತಳೆದಿಹೆನು.
ದ್ವಿಜರ ಕೈನೀರಿನಭಿಷೇಕದಲಿ ನೆತ್ತಿಯನು
ನೆನೆಸಿಹೆನು. ತಲೆಬಾಗಿ ಬರುವ ನೃಪಮಂಡಲದ
ಸಂಗಡವೆ ಕಲಿತು ಮಾತಾಡುವೆನು.
ನಿನ್ನಂಥವರ ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡೆನು. || ೩೭ ||

ವಾಸುದೇವ — ಸುಯೋಧನನು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲವೆ !
ಎಲವೊ ಶತ, ಬಂಧುಜನ ನಿಃಸ್ನೇಹ, ಕಾಕ, ಕೇಕರ, ಪಿಂಗಲ,
ನಿನ್ನಿಂದಲೀವಂಶ—ಕುರುವಂಶವಿದು, ಬೇಗನಳಿಯುವುದು
ಕೇಳು || ೩೮ ||

ಎಲೆ ಎಲೈ ರಾಜರಿರಾ, ಇಗೋ ನಾವು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಏನು, ಕೇಶವನು ಹೋಗುತ್ತಾನಂತೋ ? ದುಶ್ಯಾಸನ,
ದುರ್ಮರ್ಷಣ, ದುರ್ಮುಖ, ದುರ್ಬುದ್ಧಿ, ದುಷ್ಟೇಶ್ವರ, ದೂತ
ಸಮುದಾಚಾರವನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಕೇಶವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬಿಡಿ. ಏನು,
ನಿಮಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆ ? ದುಶ್ಯಾಸನ, ನೀನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆ
ಯಲ್ಲವೆ ?

ಕರಿತುರಗಳ ಕೊಂದು ಕಂಸನನು ಕೊಂದವನು,
ಗೋಕುಲದಿ ಬೆಳೆದು ತಾ ಭೃತ್ಯಧರ್ಮವನರಿಯು

ನಾ ಕೃಷ್ಣನಿಂದಿಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥಿವರ ಮುಂದುಗಡೆ
ಭುಜಬಲಪರಾಕ್ರಮಗಳುಡುಗಿರಲು ತಪ್ಪಾಡಿ
ದೋಷಿಯಾದನು. ಬೇಗ ಬಂಧಿಸುವುದಿವನ. || ೩೯ ||

ಇವನಿಗೆ ಸಾಗದು. ಮಾವ, ಕೇಶವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬಿಡು. ಏನು,
ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವನಲ್ಲಾ! ಆಗಲಿ, ನಾನೇ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ
ಕಟ್ಟಿಹಾಕುತ್ತೇನೆ. (ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ವಾಸುದೇವ — ಏನು, ಸುಯೋಧನನು ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಬೇಕೆಂದು
ಬಯಸುವನಲ್ಲವೇ? ಆಗಲಿ, ಸುಯೋಧನನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು
ನೋಡುತ್ತೇನೆ. (ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ಎಲಾ ದೂತ,

ದೇವಮಾಯೆಗಳೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯನೆಲ್ಲ
ಒಮ್ಮೆಯೇ ತೋರುತಿರು, ತಡೆಯಿಲ್ಲವೆನಿಸಿದಾ
ದೇವಾಸ್ತ್ರಗಳನೆಲ್ಲ ಹಿಡಿದು ನೀ ಹೊಡೆಯುತಿರು ;
ಎತ್ತು ಕುದುರೆಯ ಕೊಂಡ ದರ್ಪದಲಿ ಮೆರೆವವನೆ,
ದೊರೆಗಳೆದುರಿಗೆ ನಿನ್ನನೀಗಲೇ ಬಂಧಿಸುವೆನು. || ೪೦ ||

ಆಃ, ನಿಲ್ಲಿಗ. ಏನು, ಕೇಶವನು ಕಾಣಿಸನಲ್ಲಾ. ಇವನೇ ಕೇಶ
ವನು. ಆಹಾ ಕೇಶವನು ಎಷ್ಟು ಕುಳ್ಳಾಗಿರುವನು! ಏನು,
ಕೇಶವನು ಕಾಣಿಸನಲ್ಲಾ. ಇವನೇ ಕೇಶವನು. ಅಬ್ಬಾ, ಕೇಶವನು
ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿರುವನು! ಏನು, ಕೇಶವನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ
ವಲ್ಲಾ. ಇವನು ಕೇಶವನು. ಮಂತ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ
ಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಶವರೇ ಇರುವರು! ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ? ಆಗಲಿ,
ತಿಳಿಯಿತು. ಎಲೆ ಎಲೈ ರಾಜರೇ, ನೀವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ
ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಕೇಶವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬಿಡಿ. ಏನು, ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ
ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ!
ಇರಲಿ! ಎಲಾ ಜಂಭಕ, ನೆನಪಿರಲಿ!

ನನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯಿನೊಗೆದ ಬಾಣದ ಮಾಲೆ
ನೆಗೆದು ನಾಟಲು ನೋರಿ ಸುರಿವ ಕೆನ್ನೀರಿಂದ
ಮೈಯೆಲ್ಲ ರಂಜಿಸಲಿ. ಅಂತು ಶಿಬಿರಕೆ ತಂದ
ನಿನ್ನನಾ ಪಾಂಡವರು ಕಂಡು ಕಣ್ಣೀಡುಂಬಿ
ನಿಟ್ಟುಸಿರಬಿಡುತ್ತಿರಲಿ. ಬಿಡುಬಿಡುತ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿ. || ೪೧ ||

(ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ)

ವಾಸುದೇವ — ಆಗಲಿ, ಪಾಂಡವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನೇ ಸಾಧಿಸಿ ಬಿಡ
ತ್ತೇನೆ. ಎಲೈ ಸುದರ್ಶನ, ಇತ್ತಬಾ.

(ಬಳಿಕ ಸುದರ್ಶನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸುದರ್ಶನ — ಇಗೋ, ಬಂದಿರುವೆನು

ದಯೆಗೈದು ಭಗವಂತನಾಡಿದಾ ನುಡಿಗೇಳಿ,
ಸುತ್ತಿಬಹ ಮೋಡಗಳ ಗಡಣದಿಂದೊಡಗೂಡಿ
ನಾನೋಡಿ ಬಂದಿಹೆನು ಕಮಲಾಯತಾಕ್ಷ ತಾ
ನಾರಲೀಪರಿ ಕೋಪಗೊಂಡಿಹನೊ ? ನಾನಿಂದ
ದಾರ ತಲೆಯಲಿ ಮೊರೆಯುತೆರಗಬೇಕೋ ?

|| ೪೨ ||

ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಎಲ್ಲಿರಬಹುದು !

ಅವನ ಮೊದಲೇನೆಂಬುದರಿದು, ಚಿಂತಿಸಲಾತ
ನಿರವಿನಾ ನೆಲೆ ತೋರದಾವಾಗಲೂ ಲೋಕ
ರಕ್ಷಣೆಗೆ ತೊಡಗಿಹನು. ಸರ್ವ ಸಂಪದ್ಯುತನು.
ತಾನೊಬ್ಬನಾದರೂ ಬಹುರೂಪನಾಗಿಹನು.
ಶತ್ರುಬಲವನು ಬಿಡದೆ ಕಡಿದು ಕೆಡಹುವನು.

|| ೪೩ ||

(ನೋಡಿ) ಅಗೋ ಈ ಭಗವಂತನು ಹಸ್ತಿನಪುರದ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ
ದೂತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವನು ನೀರೆಲ್ಲಿದೆ ?
ನೀರೆಲ್ಲಿದೆ ? ಭಗವತಿ, ಆಕಾಶಗಂಗೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕೊಡು.
ಅಗೋ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. (ಆಜಮನಮಾಡಿ, ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಭಗವಂತ
ನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. (ಸಮಸ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ)

ವಾಸುದೇವ — ಸುದರ್ಶನ, ಎದುರಿಲ್ಲದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನಾಗು.

ಸುದರ್ಶನ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ.

ವಾಸುದೇವ — ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದ
ಹಾಗಾಯಿತು.

ಸುದರ್ಶನ — ಏನು, ಏನು, ಕೆಲಸದ ಕಾಲವೆಂದಿರಲ್ಲವೆ? ಆಜ್ಞೆಮಾಡ
ಬೇಕು, ಭಗವಂತನು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಬೇಕು.

ಮೇರು ಮಂದರಕುಲವ ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಿಸಲೋ?

ಅಲ್ಲದಿರೆ ಸಾಗರವನೆಲ್ಲ ಸಂಕ್ಷೋಭಿಸಲೋ?

ನಕ್ಷತ್ರವಂಶವನು ಭೂಮಿಯಲಿ ಬೀಳಿಸಲೋ?

ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದೆನಗೆ ಶಕ್ಯವಲ್ಲದುದಿಲ್ಲ.

ಏನಮಾಡಲಿ, ದೇವ? ನೇಮಿಸೆನಗೆ || ೪೪ ||

ವಾಸುದೇವ — ಎಲೈ ಸುದರ್ಶನ, ಇತ್ತಬಾ. ಎಲಾ ಸುಯೋಧನ,
ಲವಣಜಲದಲಿ ಮುಳುಗು, ಗಿರಿಯ ಗುಹೆಗಳಲಡಗು,
ಗ್ರಹಗಣವು ಸುತ್ತಿಬಹ ವಾಯುಮಾರ್ಗವನಡರು,
ಈ ಚಕ್ರದಿಂದ ನಿನಗುಳಿವಿಲ್ಲವೆಂದು.

ನನ್ನ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಮಿಗಿಲು ನೇಗವನಾಂತು

ನುಗ್ಗಿ ಬಂದೆರಗುವುದು. ಎಲೆ ಚಪಲ, ಚಕ್ರವಿದು

ಕಾಲಚಕ್ರವೆ ಆಗಿ ಬಂದೆರಗದಿರದು. || ೪೫ ||

ಸುದರ್ಶನ — ಎಲಾ, ಸುಯೋಧನಹತಕ (ಎಂದು ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿ), ಪ್ರಸನ್ನ
ನಾಗಬೇಕು, ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಬೇಕು.

ಎಲೆ ದೇವ,

ಧರೆಯ ಭಾರವನಿಳುಹಲವತರಿಸಿ ಬಂದಿರುವೆ.

ಈ ಸುಯೋಧನನಿಂತು ಮಡಿಯಲಾ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲ

ವಿಫಲವಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? || ೪೬ ||

ವಾಸುದೇವ — ಸುದರ್ಶನ, ರೋಷದಿಂದ ಸಮುದಾಚಾರವನ್ನು ನೋಡ
ಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗು.

ಸುದರ್ಶನ — ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿ. ಏನು, ಏನು, ಗೋಪಾಲಕನೆಂದಿರಾ? ಈ ಸ್ವಾಮಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ ನಾರಾಯಣ ನಲ್ಲವೇ? ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ. ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗು ತ್ತೇನೆ. ಅಗೋ, ಭಗವಂತನ ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಶಾರ್ಙ್ಗವು ಬಂದಿತು.

ತೆಳುವಾಗಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಲಲಿತವಾಗಿರುವುದಿದು.

ಶ್ರೀ ಸ್ವಭಾವವನಾಂತು ಮೆರೆಯುವುದು. ಬೆನ್ನಿನಲಿ ಚಿನ್ನವನು ಕೆತ್ತಿಹುದು. ಹರಿಯಿದನು ಹಿಡಿದಿರಲು ಶತ್ರುಗಳ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಯಮನಾಗುವುದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಹೊಸ ಮೋಡದೊಡನಿರುವ ಮಿಂಚುಬಳ್ಳಿಯ ಹಾಗೆ ರಂಜಿಸುವುದು. || ೪೨ ||

ಎಲೆ, ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗವೇ, ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನ ರೋಷವು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗು. ಅಗೋ, ಹಿಂದಿರುಗಿತು ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇಗೋ, ಈ ಕೌಮೋದಕಿಯು ಬಂದಿತು.

ಮಿಸುನಿಮಣಿಗಳು ಮಿನುಗೆ, ಚಿತ್ರಮಾಲೆಗಳುತ್ತ ರೀಯವದು ಸೊಗಸುತಿರೆ, ಸುರವೈರಿ ವರ್ಗವನು ಕತ್ತರಿಸುವಾಸೆ ಮಿಗೆ, ಗಿರಿತಟವನನುಕರಿಸ ರೂಪಾಂತು, ತಡೆಯಿಂದ ಬಲವಾಂತು, ಬರುತಿಹುದು. ಮೇಘವೃಂದಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲು, ಗಗನದಲಿ ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತಲಿಹುದು. || ೪೩ ||

ಎಲೆ ಕೌಮೋದಕಿ, ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ರೋಷವು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು. ಅಗೋ, ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಓಹೋ, ಪಾಂಚಜನ್ಯವು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು ! ಇದು

ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ, ಕುಂದಕುಮುದಗಳಿಂದ
ಹೆಣೆದ ಹಾರದ ಹಾಗೆ, ಬಿಳಿದಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವುದು.
ನಾರಾಯಣನ ಮೊಗದ ತಾವರೆಯನುಗ್ರಹವ
ಪಡೆದಿಹುದು. ಪ್ರಳಯ ಸಾಗರದುಬ್ಬಿದಬ್ಬರಕೆ
ಸಮನೆನಿಸಿದನಿಯಿಹುದು. ಅದಕೇಳಿ ರಕ್ಕಸರ
ಮಡದಿಯರ ಗರ್ಭಗಳು ಜಾರಿಬೀಳುವುವು. || ೪೯ ||

ಎಲೈ ಪಾಂಚಜನ್ಯ, ಭಗವಂತನ ರೋಷವು ಶಾಂತವಾಗಿರು
ವುದು. ನೀನು ಹೋಗಬಹುದು. ಅಗೋ, ಹಿಂದಿರುಗಿತು.
ಓಹೋ, ಈ ನಂದಕಾಸಿಯು ಬಂದಿತು. ಇದು

ಹೆಣ್ಣು ರೂಪಾಂತಿಹುದು. ರಣದಲಿ ಮಹಾಸುರರ
ಭಯಗೊಳಿಸಿ ನಡುಗಿಪುದು ಗಗನದಲಿ ವೇಗದಲಿ
ಬರುತಿಹುದು. ಉರಿಯುವುಲೈಯ ಹಾಗೆ ತೋರುತಿಹುದು.

|| ೫೦ ||

ಎಲೈ ನಂದಕ, ಭಗವಂತನ ರೋಷವು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು.
ನೀನು ಹೋಗಬಹುದು. ಅಗೋ, ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ಇನ್ನು
ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಓಹೋ, ಇವು ಭಗವಂತನ ಉತ್ತಮಾ
ಯುಧಗಳು :

ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವ ನೆರೆ
ನಗುವ ನಂದಕವೆಂಬ ಖಡ್ಗವಿದು. ರಕ್ಕಸರ
ಗಟ್ಟಿಯಾದೆದೆಗಳನು ಕುಟ್ಟಿ ಹುಡಿಗೂಡಿಸುವ
ಬಲ್ಲನಾಂತಿರುವುದಿದು ಕೌಮೋದಕೀ ಗದೆಯು.
ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮುಗಿಲ ಗುಡುಗಿನಿಂದದಿ ಮೊಳಗ
ನುಗುಳುವಾ ಹೆದೆಯುಳ್ಳ ವರಶಾರ್ಙ್ಗಚಾಪವಿದು.
ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೆನೆ ಹೊಳೆದು ಗಂಭೀರ ಘೋಷದಲಿ
ಗರ್ಜಿಸುವ ಶಂಖವಿದು, ಪಾಂಚಜನ್ಯವಿದು.

|| ೫೧ ||

ಎಲೆ ಶಾರ್ಙ್ಗಚಾಪವೇ, ಕೌಮೋದಕೀ ಗದೆಯೆ,
 ಪಾಂಚಜನ್ಯವೆ, ದೈತ್ಯರಂತಕನೆ ನಂದಕವೆ,
 ಶತ್ರುದಳಗಳ ಸುಡುವ ಬಿಂಕಿಗಳೆ, ಕೇಳಿ
 ಆ ಮುರಾರಿಯು ಶಾಂತನಾಗಿಹನು. ಭಗವಂತ
 ನುಳಿದಿಹನು ರೋಷವನು. ಹಿಂದಿರುಗಿರಿನ್ನು.
 ನಿಮ್ಮ ನೆಲೆಗೇ ಮತ್ತೆ ನಡೆಯಿರಿನ್ನು

|| ೫೨ ||

ಎಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿರುಗಿದವು. ಇನ್ನು ಹೊರಡೋಣ. ಏನಿದು,
 ಗಾಳಿಯು ಅತಿ ಬಿರುಸಾಗಿ ಬೀಸತೊಡಗಿತು ! ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯು
 ಅತಿ ಚುರುಕಾಯಿತು ! ಬೆಟ್ಟಗಳು ಅಲಗುತ್ತಿವೆ ! ಸಮುದ್ರಗಳು
 ಎದ್ದು ಬಿದ್ದು ಮೊರೆಯುತ್ತಿವೆ ! ಮರಗಳು ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿವೆ !
 ಮೋಡಗಳು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿವೆ ! ವಾಸುಕಿಯೇ ಮೊದ
 ಲಾದ ಸರ್ಪರಾಜರು ಮರೆಯಾಗಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ! ಇದೇ
 ನಾಗದ್ವೀತು ? ಓಹೋ ಭಗವಂತನ ವಾಹನವಾದ ಗರಡನು
 ಬಂದಿರುವನು

ದೇವರಾಕ್ಷಸರ ಪರಿಚೇದದಿಂದುದಿಸಿದಾ

ಅಮೃತವನು ಸೆಳೆದುಯ್ದು ತಾಯ ಸೆರೆಯನು ಬಿಡಿಸ
 ಲರಿಗಳನು ಸೆಣಸಿದನು. ಆ ಮುರಾರಿಗೆ 'ನಿನ್ನ
 ಹೊರುವೆ' ನೆಂದಿವನೊಂದು ವರವಿತ್ತನಂದು.

|| ೫೩ ||

ಆಯ್ಯಾ, ಕಾಶ್ಯಪ ಪ್ರಿಯಸುತ, ಗರುಡ ; ದೇವದೇವೇಶನಾದ
 ಭಗವಂತನು ರೋಷವನ್ನು ತೊರೆದು ಶಾಂತನಾಗಿರುವನು. ನಿನ್ನ
 ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆಗೋ, ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಇನ್ನು
 ನಾನು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.

ಇವರೆಲ್ಲ.

....

ಅಚ್ಯುತನು ಕೋಪಿಸಲು ಕಳೆಯಳಿದು, ಭಯಗೊಂಡು
 ಮಣಿಸುಕುಟವಲುಗುತಿರೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿದರು.

ಶಾಂತನಾದುದ ಕೇಳಿ ಸಂತಾಪವನು ತೊರೆದು
ಸಂತಪದಿ ಮನೆಗಳಿಗೆ ನಡೆಯುತಿಹರು.

|| ೫೪ ||

ಇನ್ನು ನಾನು ಕೂಡ ಮನೋಹರವಾದ ಮೇರುಗುಹೆಗೇ
ಹೋಗುತ್ತೇನೆ (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ವಾಸುದೇವ — ಇನ್ನು ನಾನು ಕೂಡ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಬೇಡ, ಬೇಡ, ಹೋಗಬೇಡ

ವಾಸುದೇವ — ಓಹೋ, ವೃದ್ಧರಾಜನ ಸ್ವರದಂತಿದೆ ! ಇಗೋ, ನಿಂತೆನು.

(ಬಳಿಕ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಎಲ್ಲಿರಬಹುದು ? ಪಾಂಡವ
ರಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಗವಂತನೆಲ್ಲಿರಬಹುದು ?
ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಸ್ತ್ರಿಯನಾದ ಭಗವಂತನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನು ? ದೇವಕಿನಂದನ
ನಾದ ಆ ಭಗವಂತನೆಲ್ಲಿದ್ದಾನು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗಪಾಣಿಯ ನನ್ನ ಮಗನು ತಪ್ಪೆಸಗಿದನು.

ಈಗಲಿದೋ, ದೇವೇಶ, ನಿನ್ನ ಪಾದದಲೆನ್ನ

ತಲೆಯ ಮಣಿದಿಡುತಲಿಹೆನು.

|| ೫೫ ||

(ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ)

ವಾಸುದೇವ — ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ, ಪೂಜ್ಯನು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನಲ್ಲಾ ! ಎಳ
ಬೇಕು, ಮೇಲಕ್ಕೇಳಬೇಕು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ. ಭಗವಂತನೇ, ಇದೋ ಈ ಅರ್ಘ್ಯ
ವನ್ನೂ ಪಾದ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ವಾಸುದೇವ — ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನಾವ
ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಭಗವಂತನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನನ್ನು
ತಾನೇ ಬಯಸಲಿ ?

ವಾಸುದೇವ — ಪೂಜ್ಯನು ಹೋಗಿಬರಬಹುದು

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ.

(ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಭರತ ವಾಕ್ಯ)

ಹಿಮವಂತ ವಿಂಧ್ಯಗಳೆ ಕುಂಡಲಗಳೆನಲು

ಸಾಗರದ ಸೆರಗಿನೀ ಧರಣಿಯೆಲ್ಲವನು

ಒಂದೆ ಕೊಡೆನೆರಳಿನಲಿ ಪಾಲಿಸುತಲಿರಲಿ

ನಮ್ಮ ರಾಜನು ರಾಜಸಿಂಹನೆಲವಿನಲಿ.

|| ೫೬ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

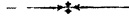
ದೂತವಾಕ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತು

ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚ

ಪಾತ್ರ ಗಳು

ಸೂತ್ರಧಾರ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ
ಗಾಂಧಾರಿ
ದುಶ್ಯಲೆ
ಪ್ರತೀಹಾರಿ
ದುರ್ಯೋಧನ
ದುಶ್ಯಾಸನ
ಶಕುನಿ
ಘಟೋತ್ಕಿಚ
ಭಟ

ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚ

(ನಾಂದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಳಿಕ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ — ತ್ರಿಭುವನಕೆ ತಾನೊಂದೆ ಗತಿಯಾಗಿ, ಕಷ್ಟದಲಿ
ದಿವಿಜರಿಗುಪಾಯಗಳ ಯುಕ್ತಿಗಳ ನೆಲೆಯಾಗಿ,
ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆವ ಲೋಕತ್ರಯದ ನಾಟಕಕೆ
ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರತಿಸಮಾಪನದೊಡನೆ ವಸ್ತುಗಳ
ನನುಗೊಳಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಸೂತ್ರಧಾರಕನೆನಿಸಿ
ಮೆರೆವ ನಾರಾಯಣನು ಪಾಲಿಸಲಿ ನಿಮ್ಮನೊಲಿದು. || ೧ ||

ಆರ್ಯ ಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. ಓಹೋ, ನಾನು ವಿಜ್ಞಾ
ಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೇ ಗದ್ದಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿಸು
ವುದಲ್ಲ! ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣ.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಅಯ್ಯಾ, ಅಯ್ಯಾ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ.

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು. ಜನಾರ್ದನ ಸಹಾಯನಾದ ಧನಂಜ
ಯನು ಸಂಶಪ್ತಕರ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಲು ಆ ಬಳಿಕ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಕಡೆಯವರು ಭೀಷ್ಮವಧೆಯೆಂದುಂಟಾದ ಕ್ರೋಧ
ದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಈ ಅಭಿಮನ್ಯು ಕುಮಾರ
ನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರು. ಇತ್ತಲಾದರೋ

ಅರ್ಜುನನ ಬರವನೇ ಶಂಕಿಸುತ ಭಯಗೊಂಡು,
ಪಾರ್ಥನೈದಿದ ದಿಕ್ಕನಡಿಗಡಿಗೆ ನೋಡುತ್ತ

ಸೌಭದ್ರ ಬಾಣಗಳ ಗಾಯದಲಿ ಮೈಮರೆತು
 ದೊರೆಗಳೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತಿಹರು. || ೨ ||
 (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಗಿಯಿತು)

(ಬಳಿಕ ಭಟನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಭಟ — ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ. ನೂರ್ವರು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದು
 ಶ್ಲಾಘ್ಯರಾದ ಬಾಂಧವರುಳ್ಳವನೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ
 ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ವಿನಯಾಚಾರಗಳೆಂಬ ದೀರ್ಘದೃಷ್ಟಿಗಳುಳ್ಳ
 ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ :—

“ಯೋಧ ರಥ ವಾಜಿ ವಾರಣಗಳನು ಕೊಂದಿಕ್ಕಿ
 ರಾಜರಗಣಿತಬಲವನಭಿಮನ್ಯು ಕಲಕಿದನು.
 ಬಾಲನಾದರು ತಾನು ಲೀಲೆಯಿಂದರ್ಜುನನ
 ಕರ್ಮವನೆ ತೋರಿದನು. ರಣದಲಂತುರವಣಿಸಿ
 ದಭಿಮನ್ಯುವನು ಸುತ್ತಿ, ನೂರಾರು ನರಪತಿಗ
 ಳೆಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದೊತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ಕೊಂದಿಕ್ಕಿದರು ;
 ಗಗನದಲಿ ನಿಂದವನ ಸಾಹಸವ ನೋಡಬಂ
 ದಾಪಿತಾಮಹನಂಕವೇರಿಸಿದರೆ”ದು. || ೩ ||

(ಬಳಿಕ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಗಾಂಧಾರಿ, ದುಶ್ಯಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತೀಹಾರಿ
 ಇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಏನಾಯಿತು, ಏನಾಯಿತು ?
 ಯಾರೆನ್ನ ಕಿವಿಗಳನು ಹೊಲಸುಮಾಡಿದನಿಂತು ?
 ಯಾರವನು ಪ್ರಿಯವೆಂದು ವಿಪ್ರಿಯವ ನುಡಿಯುವನು ?
 ಯಾರವನು ತಿಶುವಧೆಯ ಸಾತಕದ ಕಲೆಯಾಂತ
 ನಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಷಯವನಳುಕದೆಯೆ ಘೋಷಿಸುವನು ? || ೪ ||

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಹಾರಾಜ, ಕೇವಲ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕುಲವಿಗ್ರಹವು ನಡೆಯುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಗಾಂಧಾರಿ, ಗೊತ್ತಿದೆ.

ಗಾಂಧಾರಿ — ಯಾವಾಗಿದ್ದೀತು ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಗಾಂಧಾರಿ, ಕೇಳು :

ಈಗಳಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಮರಣದಿಂ ಕೋಪ ಮಿಗೆ
ಕೆರಳಿರಲು, ಕೃಷ್ಣನತಿರೋಷದಲಿ ಕಡಿನಾಣ
ಚಾವಟಿಯ ಹಿಡಿದು ಬರಲಾ ಭಯಂಕರ ಧನುವ
ಕೆಳೆಗೊಂಡು ಪಾರ್ಥನಾ ವೈರಿಗಳ ಸದೆಯುವನು ;
ಲೋಕವೇ ತಾನಳಿದು ತಣ್ಣಿ ಗಾಗುವುದು. || ೫ ||

ಗಾಂಧಾರಿ — ಹಾ, ಅಭಿಮನ್ಯೂ, ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಇಂಥ ಕುಲವಿಗ್ರಹವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಹುಡುಗತನದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ನಮ್ಮ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ, ಎಲೈ ಪೌತ್ರಕ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದೆ ?

ದುಶ್ಶಲೆ — ಯಾವನು ವಧೂ ಉತ್ತರಗೆ ವೈಧವ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನೋ ಅವನು ತನ್ನ ಮಡದಿಯರಿಗೂ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಂತೆಯೇ ಸರಿ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅದು ಯಾರು, ಈ ವ್ಯಸನಾರ್ಣವಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದವನು ?

ಭಟಿ — ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಯಾರು, ನೀನು ?

ಭಟಿ — ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ಜಯಶ್ರಾತನಲ್ಲವೆ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಜಯಶ್ರಾತ,

ಯಾವನಭಿಮನ್ಯುವನು ಕೊಂದವನು ? ಯಾವನಿಗೆ
ಜೀವನವು ಬೇಡವಾಯ್ತಾರು ಸಾಂಡವರೆಂಬ
ಸಂಚಾಗ್ನಿಗಳಿಗೆ ತಾನುರುವಲಾದವನು ? || ೬ ||

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜ, ಬಹುಜನ ರಾಜರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು
ಅಭಿಮನ್ಯು ಕುಮಾರನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಜಯದ್ರಥನು
ಬರಿಯ ಕಾರಣವಾದನು

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಏನು, ಏನು ? ಜಯದ್ರಥನು ಕಾರಣನಾದನೆ ?

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜ, ಹೌದು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅಯ್ಯೋ, ಜಯದ್ರಥನು ಸತ್ತನು.

(ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಶ್ಯಲೆಯು ಅಳುತ್ತಾಳೆ)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಯಾರಿವಳು, ಅಳುತ್ತಿರುವಳು ?

ಪ್ರತೀಹಾರಿ — ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಪುತ್ರಿ ದುಶ್ಯಲೆಯು

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗಳೇ, ಅಳಬೇಡ. ಅಳಬೇಡ. ನೋಡು,
ನಿನ್ನ ಪತಿ ತಾನಾಗಿ ಗಾಂಡೀವಿಶರಗಳಿಗೆ
ಗುರಿಯಾಗಿ ನಿಂದಿರಲು, ನಿಜ, ನಿನ್ನ ಮಾಂಗಲ್ಯ
ಸೌಭಾಗ್ಯ ರುಚಿಸದಾತನಿಗೆಂಬುದು. || ೨ ||

ದುಶ್ಯಲೆ — ಹಾಗಾದರೆ ತಂದೆಯು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕು. ನಾನು
ಕೂಡ ವಧೂ ಉತ್ತರೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗಳೇ, ಏನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ ?

ದುಶ್ಯಲೆ — ತಾತ, ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ:— “ಈಗಿನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪು
ವಂತೆ ನೀನು ತಾಳುವ ವೇಷವನ್ನೇ ನಾನು ಕೂಡ ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ”
ಎಂದು.

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಗಳೇ, ಬೇಡ, ಬೇಡ, ಅಮಂಗಳವನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಡ.
ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಬದುಕಿರುವನಲ್ಲವೇ ?

ದುಶ್ಯಲೆ — ಅಮ್ಮಾ, ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ಅದೃಷ್ಟವು ನನಗೆಲ್ಲೆಂದ
ಬರಬೇಕು ? ಜನಾರ್ದನ ಸಹಾಯನಾದ ಧನಂಜಯನಿಗೆ
ವಿಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಯಾವನುತಾನೇ ಜೀವದಿಂದುಳಿದಾನು!

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ದುಃಖಿನಿಯಾವ ದುಶ್ಯಲಿಯು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿದಿರುವಳು.
ಏಕೆಂದರೆ,

ಎಂಟು ತೋಳ್ಗಳೆ ತಲೆಗೆ ದಿಂಬಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ನಂಕದಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಬೆಳೆದವನು. ಮದಿಸಿದಾ
ಹಲಧರಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೆರಡನೆಯ ಮದವಾಗಿ
ಮೆರೆದವನು. ಸುರರಿಗೆಣೆಯೆನಿಸಿ ವಿಕ್ರಮವಾಂತ
ಪಾರ್ಥರಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಾಗರವಾಗಿ ನಲಿದವನು.

ಅಂಥವನ ಕೊಂದಾವನುಳಿಯುವನು ? ಲೋಕದಲಿ

ಜೀವಿತವ ಬಹುಕಾಲವುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ?

|| ೮ ||

ಜಯತ್ರಾತ, ಹೇಳು, ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ
ಆ ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಿಯು ಏನುಮಾಡಿದನು ?

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜ, ಏನು, ಇದು ಅರ್ಜುನನ ಇದಿರಿಗೆ ನಡೆಯಿತೆಂದು
ತಿಳಿದಿರುವಿರಾ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಹೇಗೆ ? ಅರ್ಜುನನೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೇ ?

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜ, ಸಂದೇಹವೇನು ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅದು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು ? ಹೇಳು

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜ, ಕೇಳಬೇಕು ಜನಾರ್ದನ ಸಹಾಯನಾ ದ
ಧನಂಜಯನು ಸಂಶಸ್ತುಕರ ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ನಡೆಯಲು ಆ ಅಭಿ
ಮನ್ಯು ಕುಮಾರನು ಬಾಲಭಾವದಿಂದ ದೋಷವನ್ನರಿಯದೆ
ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಂದನು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಆಯ್ಯೋ, ಅವನ ವಧೆಯು ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ
ಇದೆ ! ಶಾರ್ದೂಲವು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಗುಹೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ತೊಂದರೆ
ಗೊಳಿಸಲು ಯಾರು ಸಮರ್ಥರಾದಾರು ? ಆ ಬಳಿಕ, ಉಳಿದ
ವಾಂಡವರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ?

*ಶ್ಲೋಕ ಸ್ತೋತ್ರ ಭುಜೋಪಧಾನ ರಚಿತೇ ಯೋಗಂಕೇ ವಿವೃದ್ಧಶ್ಚಿರಂ.

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜ, ಕೇಳಬೇಕು,

ಅರ್ಜುನನು ನೋಡಲೆಂದವನ ದೇಹವ ಚಿತೆಯ
ಮೇಲಿಡದೆ ತಾವೆಲ್ಲ ಬೇಕೆಂದು ಕಾದಿಹರು.
ಅವನ ಮೈಯಲಿ ಹೊಡೆದ ದೊರೆಗಳೆಲ್ಲರ ಹೆಸರ
ನಡಿಗಡಿಗೆ ನೆನೆನೆನೆದು ನುಡಿಯುತ್ತಿಹರು. || ೯ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಗಾಂಧಾರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಬಾ. ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ.

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಹಾರಾಜ, ಅಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡೋಣವಲ್ಲವೇ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಗಾಂಧಾರಿ, ಕೇಳು,

ಈಗಲೇ ಕೊಟ್ಟೀನು ತರ್ಪಣವನಳಿದರಿಗೆ,
ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನಲಳಿದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ.
ಶಕ್ತನೆನಿಸೆನು ಕೇಳು ಸಲಿಲದಾನಗಳಿಂದ
ನೃಪರ ಶಿಬಿರಕೆ ಕೇಡ ಕೋರುವುದಕೆ. || ೧೦ ||

(ಬಳಿಕ ದುರ್ಯೋಧನನೂ, ದುಶ್ಯಾಸನನೂ, ಶಕುನಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ವತ್ಸ, ದುಶ್ಯಾಸನ,

ಅಭಿಮನ್ಯು ವಧೆಯಿಂದ ವೈರ ಸುಸ್ಥಿರವಾಯ್ತು.
ಜಯವಾಯ್ತು, ವೈರಿಗಳು ನಡುಗಿ ಸೋತೋಡಿಹರು.
ಮಧುಸೂದನನ ಮದವು ಕಿತ್ತು ಬುಡಮೇಲಾಯ್ತು.
ಅಭ್ಯುದಯ ಕೀರ್ತಿಗಳು ನನಗೊದಗಿ ಬಂದವಿಂದು. || ೧೧ ||

ದುಶ್ಯಾಸನ — ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ !

ಪಾಂಡವರ ನಡೆಗೆಡಿಸಿ ತಡೆದೆವು. ಜಯದ್ರಥನ
ಬಲದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳ ಬಲುಬಲವನಾಕ್ರಮಿಸಿ,

*ಅದ್ವೈತ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಜಲಂ ಹತೇಭ್ಯಃ

ಸ್ವೇನಾಸರಾಧೇನ ತವಾತ್ಮಜೇಭ್ಯಃ |

ನತ್ಸಸ್ಮಿ ಶಕ್ತಃ ಸಲಿಲಪ್ರದಾನ್ಯಃ

ಕರ್ತುಂ ನೃಪಾಣಾಂ ಶಿಬಿರೋಪರೋಧಂ ||

ಭೀಷ್ಮ ಕೆಡೆದುದರಿಂದ ಬಂದ ದುಃಖವ ನೆನೆದು,
ಶರ ಶತವ ಸುರಿಸುರಿದು ಎರಡನೆಯ ಪಾರ್ಥನಿವ
ನೆಂಬ ಸೌಭದ್ರನನು ಕಡಿದು ನೆಲಕುರುಳಿಸಿದೆ
ವಿಂದಿವನ ಯುದ್ಧದಲಿ ಮಗನ ಕೊಂದುದರಿಂದ
ತೀವ್ರಶೋಕದ ಶರವನವರೆದೆಗೆ ನೆಟ್ಟಿವಹುದು. || ೧೨ ||

ಶಕುನಿ — ಈ ಜಯದ್ರಥನಿಂದ ರಣದಲಿ ಮಹಾಕಾರ್ಯ
ವೆಸಗಿದನು ಇಷ್ಟು ಪೌರುಷವಿವನಿಗುಂಟೆಂದು
ದೊರೆಗಳಾರೂ ತಿಳಿಯರೀ ಕದನದೊಳಗಿವನು
ಮೈಗೊಟ್ಟು ಕಾದಿ, ಮಗನೊಡನೆಯೇ ಪಾಂಡವರ
ಎಣೆಯಿಲ್ಲವೆನಿಸಿದಾ ಕೀರ್ತಿಯನು ಸೆಳೆದನಿಂದು. || ೧೩ ||

ದಯೋಧನ — ಮಾವ,

ಶಕುನಿ — ವತ್ಸ, ಏನು ?

ದಯೋಧನ — ಮಾವ, ಇತ್ತ ಬರಬೇಕು. ವತ್ಸ, ದುಶ್ಯಾಸನ, ಇತ್ತ ಬಾ.
ಪೂಜ್ಯನಾದ ತಂದೆಯನ್ನು ವಂದಿಸೋಣ.

ಶಕುನಿ — ವತ್ಸ, ದಯೋಧನ, ಬೇಡ, ಬೇಡ.

ಅವನಿಗೀ ಕುಲಯುದ್ಧವಿನಿತು ರುಚಿಸದು, ಕೇಳು.
ಪಾಂಡವರನೊಲಿದಿಹನು ; ನಮ್ಮನೇ ಬಯ್ಯುವನು.

ಅದರಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಲು ಮಿಗಿಲು ಜಯವಾಂತು
ನಲಿಯುತ್ತಲಾತನನು ಕಾಣುವುದೆ ತೆರವು. || ೧೪ ||

ದಯೋಧನ — ಮಾವ, ಆಗದು, ಹೀಗೆನ್ನಲಾಗದು. ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ
ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಪೂಜ್ಯನಾದ ತಂದೆಯನ್ನು ವಂದಿಸಿ
ಬರೋಣ. (ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ದಯೋಧನ — ತಾತ, ನಾನು ದಯೋಧನ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದುಶ್ಯಾಸನ — ತಾತ, ನಾನು ದುಶ್ಯಾಸನ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಕುನಿ — ನಾನು ಶಕುನಿ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಲ್ಲರೂ — ಏನಿದು ! ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನೇ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ !

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ, ಹೇಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದಮಾಡಲಿ ?

ಕೃಷ್ಣ ಪಾರ್ಥರ ಹೃದಯವೆನಿಸಿದಭಿಮನ್ಯುವನು —
ಬಾಲನನು — ಕೊಂದು, ಬಾಳ್ವಾನೆಯನು ನೀಗಿದಂ
ಗೆಂತು ಹರಕೆಯನೀಗ ನುಡಿಯುವುದು ಹೇಳು ?

|| ೧೫ ||

ಮರ್ಯಾದಾನ — ತಾತ, ಏತಕ್ಕೆಷ್ಟು ಗಾಬರಿ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಇಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯೇತಕ್ಕಂದೆಯಾ ?

ಬಹು ಪುತ್ರರುದಿಸಿದೀಕುಲದಲೊಬ್ಬಳೆ ಮಗಳು
ಹುಟ್ಟಿ, ಸುತ ಶತಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ತೋರುವಳು.
ಆ ಮಗಳು, ಬಾಂಧವರ, ನಿಮ್ಮ ದಯದಿಂದಿಂದು
ಹಾಳು ವೈಧವ್ಯವನು ಪಡೆಯುವಳು ಎಂದು.

|| ೧೬ ||

ಮರ್ಯಾದಾನ — ಜಯದ್ರಥನಿಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವೇನು ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಬಹು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಅವನೇ ಅಲ್ಲವೇ ಪಾಂಡವರನ್ನು
ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದವನು ?

ಮರ್ಯಾದಾನ — ಆಃ ! ಅವನು ತಡೆದನು , ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರೂ ತಡೆದರು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅಯ್ಯೋ, ಕಷ್ಟ.

ಪುತ್ರನನು, ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಾಗಿ ಬಂದೆಳೆಯನನು,
ಬಹುಜನಗಳೊಂದಾಗಿ, ನಿರ್ಘೃಣಾತ್ಮಕರಾಗಿ
ಹೊಡೆವಂದದೆಂತವರ ತೋಳು ಬೀಳದೆ ನಿಂದುವು ?

|| ೧೭ ||

ಮರ್ಯಾದಾನ — ತಾತ,

ಮುದುಕನನು, ಭೀಷ್ಮನನು ಮೋಸದಲಿ ಸಂಹರಿಸಿ
ದವರ ತೋಳುಗಳೆಂತು ಬೀಳದೆಯೆ ನಿಂದಿಹವು ?
ಅಭಿಮನ್ಯುಬಾಲನು, ಪರಾಕ್ರಮದಿ ಬಾಲಕನೆ ?
ಆ ವೀರನನು ಕೊಲ್ಲಲೆಮ್ಮ ತೋಳ್ಬೀಳಬೇಕೇ.

|| ೧೮ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ, ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೆಡವಿದ್ದೂ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು
ಕೊಂದದ್ದೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಮನೋ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ತಾತ, ಹೇಗೆ ಸಮನಲ್ಲ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ, ಕೇಳು :

ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಸಾವು ತನ್ನಿ ಚ್ಚೆಯಲೆ ಬರುತಿರಲು
ತಾನೆ ಯುಕ್ತಿಯ ಹೇಳಿ ಆತ್ಮತ್ಯಸ್ತಿಯಲಳಿದ
ನಿವನೋ, ಬಾಲನು ; ನಮ್ಮ ಕುರುವಂಶನಾಯಕನು ;
ಅರ್ಜುನನ ಮೊದಲು ಕುಡಿ, ಕತ್ತರಿಸಲಾಯಿತೆಂದು. || ೧೯ ||

ದುಶ್ಯಾಸನ — ತಾತ, ಅವನು ಹುಡುಗನಾದರೂ ಹುಡುಗನಲ್ಲ. ಅಭಿ
ಮನ್ಯುವು —

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಏನು, ಏನು ; ದುಶ್ಯಾಸನನು ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೋ ?

ದುಶ್ಯಾಸನ — ಮತ್ತೇನು ?

ನೋಡುತ್ತ, ಕಾದುತ್ತ ನಿಂದ ನಮ್ಮೆದುರಿನಲೆ
ವಜ್ರಶಕ್ತಿಯನಾಂತ ಬಿಲ್ಲ ಕೈಯಲಿ ಹಿಡಿದು,
ಕಿರಣಮಾಲೆಯ ಸೂರ್ಯ ಸುರಿವಂತೆ ಬಾಣಗಳ
ಸುರಿಸುತ್ತ ದೊರೆಗಳೆಲ್ಲರ ಮೈಗೆ ನಾಟಿಸಿದನು. || ೨೦ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಆಯ್ಯೋ, ಕಷ್ಟ,

ಬಾಲಕನು, ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಭಿಮನ್ಯುವಿಂತೆಸಗೆ,
ಪುತ್ರ ದುಃಖದಿ ಬೆಂದ ಪಾರ್ಥನಿನ್ನೇ ಗೈವನೋ ! || ೨೧ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ನಿಮಗೆ ಆಯುಸ್ಸುಳಿದಿದ್ದರೆ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು
ನೀವೇ ನೋಡುತ್ತೀರಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ತಾತ, ಅದು ಯಾರು, ಅರ್ಜುನನಂಬವನು ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ ಅರ್ಜುನನನ್ನೂ ಅರಿಯೆಯಾ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅರಿಯೆ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೂ ಅರಿಯೆ. ಆದರೆ ಅರ್ಜುನನ ಬಲವನ್ನೂ ವೀರ್ಯವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವರು ಬಹು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕೇಳು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ತಾತ, ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು? ಅರ್ಜುನನ ಬಲವನ್ನೂ ವೀರ್ಯವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವರು ಯಾರು?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ - ಮಗನೇ, ಕೇಳು.

ಹಿಂದಾ ನಿವಾತ ರಾಕ್ಷಸರಸುಗಳುಪಹಾರ
ದಿಂದ ಪೂಜೆಯನಾಂತ ದೇವೇಂದ್ರನನು ಕೇಳು.

ಬೇಡರೂಪವ ತಳೆದು ಬಂದಂದು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರ
ದೆಸುಗೆಯಿಂದಾನಂದಗೊಂಡ ಹರನನು ಕೇಳು.

ಖಂಡವವ ಸುಡುವಂದು ಭುಜಗಾಹುತಿಯ ಮೆಚ್ಚು
ತರ್ಜುನನು ಕೊಡಲುಂಡು ತಣಿದಗ್ನಿಯನು ಕೇಳು.

ಕೇಳು ವಿದ್ಯಾಧರನನಂದು ನಿನ್ನನು ಗೆದ್ದು
ನೆರೆವಿಡಿದು ನಡೆದ ಚಿತ್ರಾಂಗದನನು.

|| ೨೨ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅರ್ಜುನನ ವೀರ್ಯವು ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಪ್ರತಿವೀರರಿಲ್ಲವೋ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ, ಇದ್ದರ, ಯಾರವರು?

ದುರ್ಯೋಧನ - ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಕರ್ಣನಿರುವನಲ್ಲ!

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅಯ್ಯೋ ವಾಪ, ಕರ್ಣನು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದನಾಗಿರುವನಲ್ಲಾ!

ದುರ್ಯೋಧನ — ಕಾರಣವೇನು?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ - ಕೇಳು,

ದೇವೇಂದ್ರ ಕವಚವನು ಕೊಂಡೊಯ್ದನರ್ಧರಥ
ನಸ್ತ್ರಗಳ ಸುಳ್ಳಾಡಿ-ಪಡೆಯಲವು ಜಳ್ಳಾದ-

ವನು ಕಂವವುಳ್ಳವನು, ಮದಿಸಿ ಮೈಮರೆಯುವನು—
ಇಂತಿರುವ ಕರ್ಣನಿಗೆ ಇಂದ್ರಾಕ್ಷಿ ರುದ್ರರೊಲಿ
ದಸ್ತ್ರಗಳ ಕೊಡಲು ತಾನರ್ಜುನಗೆ ಸಮನೆನಿಸನು. || ೨೩ ||

ಶಕುನಿ — ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹು ಗಟ್ಟಿಗರು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಶಕುನಿಯೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ! ಅಯ್ಯಾ ಶಕುನಿ,
ಸತತವೂ ಜೂಜಿನಲೆ ತೊಡಗಿರುವ ನಿನ್ನಿಂದ
ನಮ್ಮ ವಂಶದಲಿಂತು ವೈರಾಕ್ಷಿಯುದಿಸಿದುದು ;
ನೀನಿಟ್ಟು ಬಿಂಕಿಯಿದು, ಮಕ್ಕಳನು ಸುಡದೆ ಬಿಡದು. || ೨೪ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಓಹೋ,

ನೆಲ ಗುಡುಗಿ ನಡಗುತಿದೆ, ಉಲೈಗಳು ಬೀಳ್ತುವೆನೆ
ಗಗನ ಬೆಳಕಾಗುತಿದೆ ತಟ್ಟಿನಿಂತೇಕಾಗುತಿದೋ ! || ೨೫ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ, ನನಗೆ ಹೀಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ .

ಮೊಮ್ಮಗನು ಮಡಿದುರುಳೆ ಕಂಡು ಮನದಲಿ ನೊಂದು
ದೇವೇಂದ್ರನಳುತಿರಲು ಕಣ್ಣೀರ ಹನಿಗಳೇ
ಉಲೈಗಳ ರೂಪದಲಿ ಬೀಳುತಿಹವಿಂತು || ೨೬ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಜಯತ್ರಾತ, ಹೋಗು. ವಾಂಡವರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಶಂಖ
ವಟಹ ಸಿಂಹನಾದ ಧ್ವನಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ
ಸುತ್ತದೆ. ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ತಿಳಿದು
ಕೊಂಡು ಬಾ.

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿ. (ಹೋಗಿ ಬಂದು)
ಸಂಶಸ್ತಕರ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನು ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಬಂದ ಬಳಿಕ ಹತನಾದ ಮಗನನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ನೆನಸಿ, ಜನಾರ್ದನನು ಜರೆಯಲಾಗಿ,
ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವನಂತೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಏನೆಂದು, ಏನೆಂದು ?

ಭಟ — ಅವನಾ ಪ್ರಯತ್ನವನು ಕಂಡು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಂತು,
 ಅವನ ವಿಕ್ರಮದಿ ತಮ್ಮುತ್ಸಾಹ ವರ್ಧಿಸಲು
 ಹರ್ಷದಲಿ ಮುಖವರಳೆ, ಗೆದ್ದೆವೆನ್ನುತ ತಿಳಿದು,
 ತಟ್ಟನಂತವರು ಮಿಗೆ ಶಬ್ದವನು ಮಾಡಿದರು.
 ಹಿರಿದೊರೆಗಳೆಲ್ಲರಾಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಪಾರ್ಥಿವರು
 ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಾಕ್ರಮಿಸ ಯುವತಿ ಭೂಸುದತಿ ಬಲು
 ಬೆದರಿದಳೊ ಎಂಬಂತೆ ನೆಲ ನಡುಗಿತಾಕ್ಷಣದಲಿ. || ೨೭ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ದನಿಯನಾಲಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಲೆ
 ಭೂಮಿ ನಡುಗಿದಳೆನಲು, ಬಾಣವನು ಹಿಡಿದಂದು
 ಮೂರು ಲೋಕವೆ ನಡುಗದಿರದು ನಿಜವು. || ೨೮ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅವನು ಏನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು ?

ಭಟ — “ಯಾವನೆನ್ನಯ ಮಗನ ಕೊಂದನೋ, ಯಾರವನ
 ಸಾವಿನಲಿ ನಲಿದರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರನು ನಾಳೆ
 ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವ ಮೊದಲೆ ಕೊಂದಿಕ್ಕಿಬಿಡುವೆ”ನೆಂದು. || ೨೯ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ನಡೆಯದಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿಗಳನ್ನೂ ಗುಂಪು ಕೂಡಿಸಿ ಜಯ
 ದ್ರಥನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಮರೆಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ,

ದ್ರೋಣನುಪದೇಶಗಳನನುಸರಿಸಿ, ಭೇದಿಸಲ
 ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿ ಸಿದೊಂದು ವ್ಯೂಹವನು ರಚಿಸುವೆನು.
 ಆಸೆ ಕೈಗೂಡದೆಯೆ ಮನನೊಂದು ಗಜಯೋಧ
 ರೊಡಗೂಡಿ ಬೆಂಕಿಯಲಿ ಬೀಳುವಂತವರು. || ೩೦ ||

*ಆಶ್ರಾಂತಾ ಗುರುಭರ್ಥರಾಧರವರೈಃ ಸಂಕ್ಷೇಪಿತ್ಯೈಃ ಪಾರ್ಥಿವೈಃ |
 ಭೂಮಿಶ್ಚಾಗತ ಸಂಭ್ರಮೇವ ಯುವತಿಶ್ಚ ಸ್ತ್ರೀ ಕಂಠಿತಾ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಭೂಮಿಯಲಿ ಹೊಕ್ಕಿರಲಿ, ಗಗನವನೆ ಹತ್ತಿರಲಿ,
ಕೃಷ್ಣನೇ ಕಣ್ಣಿನಿಸಿದರ್ಜುನನ ಬಾಣಗಳು
ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬಂದು ನುಗ್ಗುವುವು, ಬೆನ್ನ ಬಿಡವು || ೩೦ ||

ಭಟ — ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯವನಿಂತು ಮತ್ತಾವನಾದರೂ
ನುಡಿಯಲಾಕ್ಷಣದಲೇ ಹರಣಗಳ ತೊರೆಯುವನು.
ತಪ್ಪಿಗನುಗುಣವಾದ ದಂಡವನು ಹಿಡಿದಿರುವ
ದೊರೆಯನಿಂತಾಡಿದರೆ ಬದುಕನವನು. || ೩೧ ||

(ಬಳಿಕ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಅಯ್ಯಾ, ನಾನು,
ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ಕೊಲೆಯ ಮಾಡಿಸಿದ ವೈರಿಯನು,
ಆ ಅನಾರ್ಯನನಿಂದು ನೋಡಲೆಂದೈದುವೆನು
ಆನೆಯಂಕುಶದಂಕೆಗೊಳಪಟ್ಟು ನಡೆವಂತೆ
ಚಕ್ರಧರನಾಣತಿಯ ನೆನೆಯುತ್ತ ನಡೆಯುತಿಹೆನು. || ೩೨ ||

(ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿ) ಇದು ಶತ್ರುಶಿಬಿರದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹೆಬ್ಬಾ
ಗಿಲ ಮುಂಭಾಗ. ಕೆಳಗಿಳಿಯೋಣ. (ಇಳಿದು) ನಾನು ಯಾರೆಂಬು
ದನ್ನು ನಾನೇ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ

ಆ ಹಿಡಿಂಬಾಸುತ ಘಟೋತ್ಕಚನು ಬಂದಿಹೆನು.
ಯದುಪತಿಯ ಮಾತುಗಳ ತಂದಿಹೆನು ಅಜ್ಜನನು
ಕಾಣಬೇಕಾಗಿಹುದು ತನ್ನ ದೋಷಗಳಿಂದ
ಶತ್ರುವಾಗಿಹ ಗುರುವ ನೋಡಬೇಕೆಂದು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಬಾ, ಬೇಗ ಬಾ, ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವಿನ ಮಂದಿರಕೆ.
ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುತೂಹಲವು ನನಗಿಹುದು. ಧೈರ್ಯದಲೆ
ಹೇಳೆನೆಗೆ ಆ ಜನಾರ್ದನನೊರೆದ ನುಡಿಗಳನು.
ನಾನೆ ದುರ್ಯೋಧನನು ; ಬಂದು ನಿಂದಿಹೆನು. || ೩೪ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಇಗೋ, ಈತನೇ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು. ಇವನ ಆಕಾರವು ಎಷ್ಟು ಲಲಿತವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸೊಗಸುತ್ತಿರುವುದು ! ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಆಶ್ಚರ್ಯ !!

ಮುದುಕ ತಾನಾದರೂ ಸುಕ್ಕುಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲ.
ನೂರುಮಕ್ಕಳ ಪಡೆದು, *ರೂಪವಚ್ಚಳಿಯದಿದೆ
ಸ್ವರ್ಗ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೆದರಿ ಸಂಶಯಗೊಂಡು
ಸುರರಿವನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮುಚ್ಚಿದರೊ ಏನೋ || ೩೫ ||

ಅಜ್ಜ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ, ಘಟೋತ್ಕ.... .. ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ.
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ ಮೊದಲಾದ ನನ್ನ ಗುರುಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿ
ಸುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ನಾನು ಘಟೋತ್ಕಚನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಬಾ, ಮಗುವೇ, ಬಾ.

ಸೊಗದ ಸುದ್ದಿಯಿದಲ್ಲ. ಸೋದರನ ಸಾವಿನಲಿ
ನಿನಗೆಷ್ಟು ಸಂಕಟವೋ ಅಷ್ಟೆ ಸಂಕಟವೆನಗೆ.
ನನಗಿದಪ್ಪಿಯವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನೀನರಿಯೆ
ಮಕ್ಕಳಪರಾಧದಿಂದೆನಗಿಂತು ಕಾರ್ಪಣ್ಯವಾಯ್ತು. || ೩೬ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಆಹಾ, ಪೂಜ್ಯರಾದ ನೀವು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ
ವರು ಕಲ್ಯಾಣಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ
ಭಗವಂತನಾದ ಚಕ್ರಾಯುಧನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವನು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — (ಪೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು) ಭಗವಂತನಾದ ಚಕ್ರಾಯುಧನು ಏನು
ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ?

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಬೇಡ, ಬೇಡ, ಬೇಡ. ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ
ತಾವು ಜನಾರ್ದನನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಭಗವಂತನಾದ ಚಕ್ರಾಯುಧನು ಅಜ್ಜಿ ಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿ.

*ಶ್ರದ್ಧೆಯ ರೂಪ ಇವ ಪುತ್ರತತ್ಸ್ಯ ಧೃತ್ಯಾ.

(ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ)

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಪಿತಾಮಹಾ, ಕೇಳಬೇಕು — “ಹಾ ವತ್ಸ, ಅಭಿಮನ್ಯು ! ಹಾ ವತ್ಸ, ಕುರುಕುಲಪ್ರದೀಪ ! ಹಾ ವತ್ಸ, ಯದುಕುಲಪ್ರವಾಲ ! ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಅಣ್ಣನಾದ ಜನಾರ್ದನನನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟು ಅಜ್ಜನನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದೆಯಾ ?” (ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಗೋಳಾಡಿದನು). ಪಿತಾಮಹ, ಇದ್ದ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಜುನನ ಆವಸ್ಥೆಯೇ ಹೀಗಾಗಿರುವಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೇನಾದಿತ್ತೋ ! ಆದ್ದರಿಂದ ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿಯು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆಂಬ ಹವಿಯನ್ನು ಸುಡದಿರುವ ಹಾಗೆ ಈಗಲೇ ಬೇಗನೆ ನಿನ್ನ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿಸಿಕೊ.” ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವನು.

ಧೃತರಾಜ — ಕ್ರೋಧ ಕಾರ್ಯದಿ ತೊಡಗಿ ಕೃಷ್ಣನಿಂತಾಡಿದನು.

ಪಾರ್ಥನಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನೆಲ್ಲರನು ಕೊಲ್ಲದಿರನು. || ೩೭ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆಹಾ, ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ಇದು ನಗೆಗೀಡಾಯಿತೋ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಹೌದು, ಇದು ನಗೆಗೀಡಾಯಿತು.

ವಾರ್ಥನೊಬ್ಬನೆ ರಾಜಮಂಡಲವನೆಲ್ಲವನು

ಕೊಲ್ಲನೆಂಬಾ ಕೃಷ್ಣ ತಾನು ಮತ್ಸರಗೊಂಡು

ದೇವತೆಗಳೊಡಗೂಡಿ ಮಂತ್ರಿಸುವನೇನೋ ! || ೩೮ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ನುಡಿವವನು ನಾನೆನ್ನ ಚಕ್ರಧರನಟ್ಟಿದನು.

ತಿಳಿಸಿರುವೆನೀ ಪಾರ್ಥ ಕರ್ಮವನು. ಕೇಳಿ ನೀ

ನಗುತಿರುವೆ ! ಅಬ್ಬಬ್ಬ ! ತಕ್ಕುದಿದು ನಿನಗೆ. || ೩೯ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ನೀನು ಕೂಡ ಜನಾರ್ದನನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು.

ದುಶ್ಯಾಸನ — ಎಲಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾವಮಾನಿಯೇ, ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ.

ಯಾರ ಶಾಸನವನೀ ಧರಿಯ ಪಾರ್ಥಿವರೆಲ್ಲ
ಧರಿಸುವರೋ, ಆತನಿಗೆ, ರಾಜನೂ ಅಲ್ಲದವ
ನಾವನೋ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಂದೇಶವೊರೆವನಂತೆ ! || ೪೦ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ಏನು ? ಚಕ್ರಾಯುಧನು ನಿಮಗೆ ರಾಜನಲ್ಲವಾಗಿ
ಬಿಟ್ಟನೋ ! ಹುಂ, ಇರಲಿ.

ಮಾನಮಹಿಮೆಗಳುರುಳಿ ನರಳಿದ ಜರಾಸಂಧ
ನಗರಿಯಾ ಸೆರೆಮನೆಯ ದೊರೆಗಳನು ಬಿಡಿಸಿದನು.
ನೃಪಮಂಡಲದ ಮುಂದೆ ಭೀಷ್ಮಾಗ್ರಹಸ್ತದಿಂ
ದರ್ಘ್ಯವನು ಪಡೆದಿಹನು. ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂದೆಂಬ
ಸೆಜ್ಜೆವನೆಯಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯವನೊಲಿದಿಹಳು ;
ಆಜ್ಞೆಯನು ಪಾಲಿಸುವಳಿಂ ತು ಕೀರ್ತಿಯನಾಂತು
ಮೆರೆವ ಚಕ್ರಾಯುಧನು ಪಾರ್ಥಿವರ ಪಾರ್ಥಿವನು.
ನಿಮಗೆ ರಾಜನು ತಾನದಲ್ಲವೆಂತೋ ! || ೪೧ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ದುಶ್ಯಾಸನ, ಬೇಡ, ಬೇಡ, ವಿವಾದವು ಬೇಡ.

ದೊರೆಯೋ, ದೊರೆಯಲ್ಲವೋ, ಬಲಿಯೋ, ಬಲಿಯಲ್ಲವೋ,
ಹೆಚ್ಚಾಡಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುವೆಂದುದೇನು ? || ೪೨ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಸಂದೇಹವೇನು ? ಸಂದೇಹವೇನು ? ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೂ
ಒಡೆಯನಾಗಿರುವ ಪೂಜ್ಯನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಭುವೇ ಸರಿ ;
ನಮಗಂತೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನೇ ಪ್ರಭುವು. ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ—

“ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ನಾಶವದು ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತೆಂದೆಣಿಸು.
ನೂರಾರು ನೃಪರುರುಳಿ ಹಗುರವಾಗಲಿ ಧರೆಗೆ.
ಮಗನಳಿವಿನಿಂದೆತ್ತಿದುಗ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸುರಿವ
ಫಲ್ಗುನಗೆ ಸಮರದಲದಾವನೂ ಮಿಗಿಲೆನಿಸನು.” || ೪೩ ||

ಶಕುನಿ — ಬರಿಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಧರಣಿಯನು ಜಯಿಸುವೊಡೆ !

ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ಸರ್ವ ಕ್ಷತ್ರವಧಿಯಾಗುವೊಡೆ ! || ೪೪ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಎಲ ಎಲಾ, ಶಕುನಿಯು ಮಾತೆತ್ತಿದನು ! ಎಲಾ ಶಕುನಿ,
 ದಾಳಗಳ ಬಿಸುಡತ್ತ. ಸಮರ ಕರ್ಮಕೆ ತಕ್ಕ
 ಬಾಣಗಳಿಗೊಪ್ಪುವಂತಷ್ಟಾಪದವರಚಿಸು.
 ದಾರಹರಣವಿದಲ್ಲ, ರಾಜ್ಯತಂತ್ರವದಿಲ್ಲ ;
 ಪ್ರಾಣಗಳೆ ಪಣವಿಲ್ಲಿ, ಉಗ್ರಫಲಗಳನೀವ
 ಬಾಣಗಳೆ ಹುರುಡಿಸುವ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲಿ. || ೪೫ ||

ದುಶ್ಯಾಸನ — ಎಲ ಎಲಾ, ಎಂದು ನುಡಿದು,
 ನಿಂದಿಸುವೆ. ರೂಕ್ಷವನು ನುಡಿಯುತಿಹೆ, ಮಿತಿಮಿಾರಿ.
 ಏನನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕೈನೀಡಿ ಗಳಹುತಿಹೆ.
 ನಿನ್ನ ದರ್ಪವು ಮಾತೃಪಕ್ಷದಂತುಗ್ರವಿರೆ,
 ರೌದ್ರರಾವೂ ಹೌದು ; ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆಣೆಯನಿಸು
 ವುಗ್ರಸ್ವಭಾವದವರು. || ೪೬ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಶಾಂತಂ, ಶಾಂತಂ ಸಾಸಂ ರಾಕ್ಷಸರಿಗಿಂತಲೂ ನೀವೇ
 ಕ್ರೂರತಮರು. ಏಕೆಂದರೆ,
 ಅರಗಿನರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಮಲಗಿರುವ
 ಸೋದರರನೆಂದಿಗೂ ಸುಡರಯ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರು.
 ಆ ಪರಿಯಲೆಂದಿಗೂ ಸೋದರರ ನುಡದಿಯರ
 ಮುಡಿಯ ಮುಟ್ಟಿರು ಕೇಳು ರಾಕ್ಷಸರು. ಯುಧ್ಧದಲಿ
 ಸುತವಧೆಯನೆಂದಿಗೂ ಸ್ಮರಿಸರೈ ರಾಕ್ಷಸರು.
 ವಿಕೃತ ರೂಪಿಗಳವರು, ನಡತೆಯುಗ್ರವು ಹೌದು ;
 ದಯೆಯನಿನ್ನಿತೂ ತೊರೆದುದಿಲ್ಲವವರು. || ೪೭ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ದೂತನಂತಿಲ್ಲಿ ನೀ ಬಂದಿರುವೆ. ಕದನಕ್ಕೆ
 ಬಂದಿಲ್ಲ. ಸಂದೇಶವನು ಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗು
 ದೂತಘಾತಕರಲ್ಲ ಕೇಳು ನಾವು. || ೪೮ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಏನು, ಏನು ? ದೂತನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತೀಯೋ?
 ಬೇಡ, ಹಾಗಾದರೆ, ನಾನು ದೂತನೇ ಅಲ್ಲ.

ಸಾಕು ನಿಮ್ಮಿಯಿತ್ತು. ಒಂದಾಗಿ ಬಂದೆನ್ನ
ಹೊಡೆಯಿರಿದೊ ನಿಂದಿಹೆನು. ಬಿಲ್ಲ ಹೆದೆ ಕತ್ತರಿಸೆ
ಬಲವುಡುಗಿದಭಿಮನ್ಯುವಲ್ಲ ನಾನು. || ೪೯ ||

ಇದು ನನಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಮಹತ್ತಾದ ಆಸ.
ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ,

ಹೆಲ್ಲುಮುಡಿಯನು ಕಚ್ಚಿ ಮುಷ್ಟಿಯನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು
ಸಂತೆನು ಘಟೋತ್ಕಚನು. ಎದ್ದೇಳಿ ಗಂಡಸರು,
ಯಮಲೋಕದೆಡೆಗೆ ನಡೆನಾಸೆಯುಳ್ಳವರು. || ೫೦ ||

ಫೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಪೌತ್ರ, ಘಟೋತ್ಕಚ, ತಾಳಕೊಳ್ಳಪ್ಪಾ, ತಾಳಕೊ. ನನ್ನ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ರೋಷವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದಾಗದು.
ಹಾಗಾದರೂ ಅಜ್ಜನ ಮಾತಿನಂತೆ ದೂತನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಪೂಜ್ಯ
ನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಏನೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಸಬೇಕು ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆಃ ! ಯಾರು ವಿಜ್ಞಾನಿಸಬೇಕು ? ನನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ
ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳು :

“ಬರಿದೆಯೇತಕೆ ಬಹಳ ಮಾತಾಡುತ್ತಿಹೆ ? ನನ್ನ
ಪೌರುಷಕೆ ಸಗ್ಗುವರು ನಾವಲ್ಲ. ಬಹುದೂರ
ಮಾತಾಡಲನುಚಿತವು. ಯುದ್ಧವೇ ನುಡಿಗೊಡುವುದು
ನೂರಾರು ನೈಸರೆನ್ನ ಸುತ್ತ ಬರೆ ಭತ್ತಗಳ
ಮಾಲೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲಿ ನಡೆಯುವೆನು. ನೀನಲ್ಲೆ
ಪಾಂಡವರ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲು. ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವ
ಬಾಣಗಳ ಸಂಗಡವೆ ಕೊಟ್ಟುಕಳುಹುವೆನು.” || ೫೧ ||

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಅಜ್ಜ, ಇಗೋ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಫೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಪೌತ್ರ, ಹೋಗು, ಹೋಗು.

ಘಟೋತ್ಕಚ — ಎಲೆ ಎಲೈ ರಾಜರೆ, ಜನಾರ್ದನನ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಸಂದೇಶ
ವನ್ನು ಕೇಳಿ :

ಆಚರಿಸು ಧರ್ಮವನು ಸ್ವಜನರಲಿ ಸ್ತ್ರೀತಿಯನು
ತೋರು. ಮನದಿಷ್ಟಾರ್ಥವೇನಿಹುದೋ ಅದಸಲ್ಲ
ಈಗಲೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಡು. * ಜಾತಿಗುಪದೇಶದೊಲು
ಪಾಂಡವನ ರೂಪವನು ಧರಿಸಿ ನಿಮ್ಮಾಯಮನು
ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳೊಡನೆ ನಿಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಬರುವನೊಲಿದು || ೫೨ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚವು ಮುಗಿಯಿತು

ಕರ್ಣ ಭಾರ

ಸಾ ತ್ರ ಗ ಳು

ಸೂತ್ರ ಧಾರ

ಕರ್ಣ

ಶಲ್ಯ

ಶಕ್ರ

ದೇವದೂತ

ಭಟ

—

ಕರ್ಣಭಾರ

(ನಾಂದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಳಿಕ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ — ನರಸಿಂಹರೂಪಾವಲೋಕನದಿ ಪಾತಾಳ
ಮೊದಲಾದ ಲೋಕಗಳ ದೇವ ದನುಜರ, ನರರ,
ನಾರಿಯರ ಗಡಣಗಳು ಬೆದರಿ ನಡುಗುತಲಿರಲು
ಕೈಯುಗುರ ಮೊನೆಯೆಂಬ ಕುಲಿಶದಲಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ
ನೆದೆಯ ಭೇದಿಸಿದವನು, ಸುರಗುಪುಗಳುರುಬಲವ
ಸವರುವಾ ಶ್ರೀಧರನು ವಾಲಿಸಲಿ ಸಿರಿಯ ನಿಮಗೆ || ೧ ||

ಆರ್ಯ ಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. ಓಹೋ, ನಾನು
ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೇ ಗದ್ದಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ
ಕೇಳಿಸುವುದಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣ

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಅಯ್ಯಾ, ಅಯ್ಯಾ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ. ಮಹಾರಾಜ
ನಾದ ಅಂಗೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ.

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು.

ತುಮುಲ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಂಭವಿಸಿರಲು ಸೇವಕನು
ದುರ್ಯೋಧನಾಜ್ಞೆಯಲಿ ಕರ್ಣನೆಡೆಗೈತಂದು
ಕೈಮುಗಿದು ನಡುಗಿ ಬಿನ್ನೈಸುತಿಹನು. || ೨ ||
(ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ)

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮುಗಿಯಿತು.

(ಬಳಿಕ ಭಟನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಭಟ — ಆಯ್ಯಾ, ಆಯ್ಯಾ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ. ಯುದ್ಧ ಕಾಲವು ಒದಗಿರುವುದೆಂದು ಮಹಾರಾಜನಾದ ಅಂಗೀಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ.

ಕರಿ ತುರಗ ರಥವೇರಿ, ಮುದವೇರೆ ನೃಪಸಿಂಹ ರೀಗ ಪಾರ್ಥನ ಮುಂದೆ ಸಿಂಹನಾದವ ಗೈದ ರರಿಗಳಾರ್ಭಟದಿಂದ ಸಹಿಸಲಸದಳವಾದ ಸಮರ ಭೂಮಿಗೆ ಲೋಕವೀರನೆನಿಸುವ ನಮ್ಮ ನಾಗಕೇತುವು ಹೊರಟು ನಿಂದಿಹನು ತ್ವರಿತದಿಂದ. || ೩ ||

(ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ನೋಡಿ) ಇಗೋ, ಈ ಅಂಗರಾಜನು ಯುದ್ಧ ದುಡಿಗಿಗಳನ್ನು ಟ್ಟು, ಶಲ್ಯರಾಜನೊಡಗೂಡಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರ ಹೊರಟು ಇತ್ತಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಆಃ! ಯುದ್ಧೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿಯೂ, ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಮೆರೆದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈತನಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೃದಯ ಸರಿತಾಪವಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಾಣದಿದ್ದ ಈ ಸರಿತಾಪವು ಏನಿರಬಹುದು! ಇವನಾದರೋ,

ಅತ್ಯುಗ್ರದೀಪ್ತಿಯಲಿ ಬೆಳಗುವನು, ಸಮರದೊಳ ಗಗ್ರಗಣ್ಯನು, ಶೌರ್ಯದುಬ್ಬಿನಲಿ ಮೊದಲಿಗನು, ಧೀಮಂತನಿವನಿಂದು ಶೋಕದಲಿ ಬರುತಿಹನು. ಬೇಸಗೆಯ ಕಾಲದಲಿ ಘನರಾಶಿ ಮುಸುಕಿರುವ ನೈಜಕಾಂತಿಯ ಸೂರ್ಯನಂತೆಸೆವನೀ ಕರ್ಣನು || ೪ ||

ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಬಳಿಕ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಿರುವ ಕರ್ಣನೂ ಶಲ್ಯನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಕರ್ಣ — ನನ್ನ ಬಾಣದ ಗುರಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದಾ ಮೊರೆಗಳಲ ದಾರು ಜೀವವನುಳಿಸಿ ಬದುಕಿಬಂದರು ಹೇಳು.

ಆ ಧನಂಜಯನೆನಗೆ ಕಂಡುಬರೆ ಕದನದಲಿ

ಕುರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವನೇ ಸಾಧಿಸುವೆ ನಾನು.

|| ೫ ||

ಶಲ್ಯರಾಜ, ಅರ್ಜುನನೆಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನನ್ನ ರಥವನ್ನು
ನಡಸು.

ಶಲ್ಯ — ಆಗಲಿ. (ರಥವನ್ನು ನಡಸುತ್ತಾನೆ)

ಕರ್ಣ — ಅಹಹಾ !

ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಕಡಿತದಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ

ಕೆಡೆದ ರಥಯೌಧಾಶ್ವವಾರಣಗಳಂದಿಡಿದ

ಸಂಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲಿ ಖತಿಗೊಂಡ

ಯಮನಂತೆ ವಿಕ್ರಮವ ಬೀರುತ್ತ ನಿಂದೆನಗು

ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲಿಂದು ಮನವಳುಕುತಿಹುದು.

|| ೬ ||

ಅಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟ !

ಕುಂತಿಯಲಿ ಮೊದಲು ನಾನುದಿಸಿದೆನು. ರಾಧೇಯ

ನೆಂದೆನಗೆ ಹೆಸರಾಯ್ತು. ತಮ್ಮಂದಿರೆನಗವರು,

ಆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮುಖ್ಯಪಾಂಡುಸುತರು.

|| ೭ ||

*ಕಮ್ಮದಿಂದ ಲಭಿಸಿದಾ ಶೋಭನದ ಕಾಲವಿದು.

ಅಧಿಕ ಗುಣಗಳ ತಳೆದ ದಿನವೆಂದು ಬಂದಿಹುದು.

ಅಸ್ತ್ರಗಳನರಿತರೂ ನೆರೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಯ್ತು.

ತಾಯ ಮಾತಿನ ತಡೆಯು ಮತ್ತೆನಗೆ ಬಂದೊದಗಿತು. || ೮ ||

ಅಯ್ಯಾ ಮದ್ರರಾಜ, ನನ್ನ ಆಸ್ತ್ರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳು.

ಶಲ್ಯ — ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೂ ಕುತೂಹಲವುಂಟು.

ಕರ್ಣ — ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನು ಜಮದಗ್ನಿ ಪುತ್ರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದೆನು.

ಶಲ್ಯ — ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

*ಅಯಂ ಸ ಕಾಲಃ ಕ್ರಮಲಬ್ಧ ಶೋಭನಃ.

ಕರ್ಣ — ಆಮೇಲೆ,

ಮಿಂಚುಬಳ್ಳಿಯ ಹಾಗೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದಲಿ ಹೊಳೆವ
ಜಡೆಯ ಗಡಣವ ತಳಿದು, ಮೇಲುಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿರುವ
ಹೊಗರಂದ ರಂಜಿಸುವ ಗಂಡುಗೊಡಲಿಯನಾಂತು,
ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಂತಕನಾಗಿ, ಭೃಗುಕುಲಧ್ವಜನಾಗಿ
ಮೆರೆವ ಮುನಿವರನೆಡೆಗೆ, ಏಕಾಂತ ಸಮಯದಲಿ
ನಡೆದು ನಾನಡಿಗಿರಗಿ ಬಳಿಯಲೇ ನಿಂದೆನಲ್ಲ. || ೯ ||

ಶಲ್ಯ — ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಕರ್ಣ — ಆಮೇಲೆ ಆ ಜಮದಗ್ನಿಪುತ್ರನು ನನಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ
“ನೀನು ಯಾರು ? ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಶಲ್ಯ — ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಕರ್ಣ — “ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ
ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಲ್ಯ — ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಕರ್ಣ — ಆಮೇಲೆ ಆ ಪೂಜ್ಯನು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು, “ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ
ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದನು.

ಶಲ್ಯ — ಪೂಜ್ಯನಿಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೊಡನೆ ವೈರವಿರುವುದಷ್ಟೆ. ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಕರ್ಣ — ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಸ್ತ್ರೋಪದೇಶ
ವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದೆನು.

ಶಲ್ಯ — ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಕರ್ಣ — ಆಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯ
ದಲ್ಲಿ ಫಲ, ಮೂಲ, ಸಮಿತ್ತು, ಕುಶ, ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ತರುವುದು
ಕೈೋಸ್ಕರ ಗುರುಗಳು ಹೊರಡಲಾಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ

ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದೆನು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಗುರುಗಳು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಅಲೆದು ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.

ಶಲ್ಯ — ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಕರ್ಣ — ಆಮೇಲೆ,

ದೈವಯೋಗದಲೆನ್ನ ತೊಡೆಗಳೆರಡನು ವಜ್ರ
ಮುಖವೆಂಬ ಕೃಮಿಯೊಂದು ಬಂದು ಕೊರೆಯಲು ಗುರುಗೆ
ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದೀತೆಂದು ಭಯಗೊಂಡು ಧೈರ್ಯದಿಂದ
ದಾಗಳಾವೇದನೆಯ ಸಹಿಸಿದೆನು. ಹೊರಹರಿದ
ರಕ್ತದಲಿ ಮೈನೆನೆದು ಗುರು ತಟ್ಟನೆಚ್ಚತ್ತು
ನನ್ನ ನೆಲೆಯನು ತಿಳಿದು ರೋಷಾನಲಜ್ವಾಲೆ
ಯುರಿಯುತಿರಲಸ್ತ್ರಗಳು ನಿನಗಿವು ಸಕಾಲದಲಿ
ವಿಫಲವಾಗಲಿಯೆಂದು ಶಪಿಸಿದೆನು ಮುನಿಯು ಮುನಿದು. || ೧೦ ||

ಶಲ್ಯ — ಅಯ್ಯೋ, ಆ ಪೂಜ್ಯನು ಕಷ್ಟವನ್ನೇ ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು.

ಕರ್ಣ — ಅಸ್ತದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡೋಣ !
(ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ) ಈ ಅಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ನಿರ್ವೀರ್ಯಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ,

ದೈನ್ಯದಲಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಮೈಮರೆಯುತಡಿಗಡಿಗೆ
ತಪ್ಪುಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಜಾರುತಿವೆ ಕುದುರೆಗಳು.
ಆನೆಗಳೊ, ಕಟುಗಂಧ ದಾನವನು ಸುರಿಸುತಿವೆ.
ರಣದಲಿವು ಸೋಲ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ತೋರುತಿಹುದು. || ೧೧ ||

ಶಂಖ ದುಂದುಭಿಗಳು ಕೂಡ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿರುವುವು.

ಶಲ್ಯ — ಅಯ್ಯೋ ! ಇದೆಂಥ ಕಷ್ಟವೊದಗಿತು !

ಕರ್ಣ — ಶಲ್ಯರಾಜ, ವಿಷಾದಪಡಬೇಡ.

ಮಡಿದರೂ ಸ್ವರ್ಗವನೆ ಪಡೆಯುವನು. ಗೆವ್ವರೋ,
ಕೀರ್ತಿ ಕೈಸೇರುವುದು. ಲೋಕದೊಳಗೀಯೆರಡು
ಬಹುಮತವು. ರಣದಿ ನಿಷ್ಕಲತೆಯಿರದು.

|| ೧೨ ||

ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ,

ಹಯಗಳಿವು ಯುದ್ಧದಲಿ ಹಿಂದಿರುಗವೆಂದಿಗೂ.
ವೇಗದಲಿ ಗರುಡನಿಗೆ ಸಾಟಿಯಿವು ; ವಿಖ್ಯಾತ
ಕಾಂಭೋಜಕುಲದೊಳಗೆ ಜನಿಸಿಹವು. ಕಾಪಿಡುವ
ವಸ್ತುವನು ರಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಡವಿವೆಂದೂ.

|| ೧೩ ||

ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾಗಲಿ ! ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ
ವಾಗಲಿ ! ರಣದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸದ ಯೋಧಪುರುಷರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ
ವಾಗಲಿ ! ಕಾಲವೊದಗಿ ಬಂದಿರುವ ನನಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾಗಲಿ !
ಇಗೋ ಈಗ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅಸದಳವಿದೆನಿಸಿದೀ ಪಾಂಡವರ ಸಮರಮುಖ
ದೊಳನುಗ್ಗಿ, ಪ್ರಥಿತಗುಣಗಣ ತುಂಬಿ ರಂಜಿಸುವ
ಧರ್ಮರಾಜನ ಕಟ್ಟಿ, ಬಾಣಗಳ ವೇಗದಿಂ
ದರ್ಜುನನನುರುಳಿಸುತ, ಸಿಂಹವನು ಕೊಂದಿಕ್ಕಿ
ವನವನೆಂತೋ ಅಂತೆ ಸುಪ್ರವೇಶವ ಗೈನೆನು.

|| ೧೪ ||

ಶಲ್ಯರಾಜ, ಇನ್ನು ರಥವನ್ನು ಹತ್ತೋಣ.

ಶಲ್ಯ — ಆಗಬಹುದು. (ಇಬ್ಬರೂ ರಥಾರೋಹಣವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಕರ್ಣ — ಶಲ್ಯರಾಜ, ಆ ಅರ್ಜುನನು ಎಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನನ್ನ
ರಥವನ್ನು ನಡಸು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಅಯ್ಯಾ ಕರ್ಣ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ಣ — (ಆಲಸಿ) ಓಹೋ, ಶಬ್ದವು ವೀರ್ಯವತ್ತಾಗಿದೆ !

ಈ ನನ್ನ ಕುದುರೆಗಳು ಧೀರ ಮಧುರಸ್ವರವ
ಕೇಳಿ ರಿವಿಗಳನೆತ್ತಿ, ಕಣ್ಣೆವೆಯನಲುಗಿಸದೆ,

ಕೊರಳ ಕೊಂಕಿಸುತ್ತಲ್ಲಿ ಮುಸುಡಿಯನು ತಂದಿಟ್ಟು,
 ಅಂಗಗಳ ವಶ ತಪ್ಪಿ, ಚಿತ್ರದಲಿ ಬರೆದಂತೆ
 ನಿಂತಿರುವುನಿಂತಿವನ ಮಹಿಮೆ ಮಿಗಿಲಾಗಿಹುದು.
 ಕೇವಲ ದ್ವಿಜನಲ್ಲ ; ಶ್ರೀಮಂತನಿವನು ನಿಜವು. || ೧೫ ||

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕರಸು. ಬೇಡ, ಬೇಡ, ನಾನೇ ಕರೆಯು
 ತ್ತೇನೆ. ಪೂಜ್ಯರೇ, ಇತ್ತ ಬರಬೇಕು, ಇತ್ತ ಬರಬೇಕು.

(ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪದಿಂದ ಶಕ್ರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಶಕ್ರ — ಎಲೈ ಮೇಘಗಳೇ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೆಂಬಂತೆ ಹಿಂದಿ
 ರುಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿ. (ಕರ್ಣನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಅಯ್ಯಾ ಕರ್ಣ,
 ಮಹತ್ತರವಾದ ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ಣ — ಪೂಜ್ಯರೇ, ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ನಾನಿಂದು ಧನ್ಯಾತ್ಮರೆಣಿಕೆಯಲಿ ಸಂದವನು.
 ರಾಜೇಂದ್ರಮೌಳಿಮಣಿದೀಪ್ತಿಯಲಿ ರಂಜಿಸುವ
 ಪಾದಪದ್ಮವನಾಂತು, ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಪಾದರಜ
 ದಿಂದ ಪಾವನವಾದ ಮೌಳಿಯನು ತಳೆದಿಸೆವ
 ಕರ್ಣನಿದೋ ಪೂಜ್ಯರಡಿಗೆರಗುತಿಹೆನು. || ೧೬ ||

ಶಕ್ರ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನಾನು ಏನು ಹೇಳಲಿ? ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗೆಂದು
 ಹೇಳಿದನಾದರೆ ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೋ, ಮೂಢ
 ನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡನ್ನೂ
 ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೇನು ತಾನೇ ಹೇಳಲಿ? ಆಗಲಿ. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ)
 ಅಯ್ಯಾ ಕರ್ಣ, ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ, ಹಿಮವಂತನ ಹಾಗೆ,
 ಸಾಗರದ ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಯಶಸ್ಸು ನಿಂತಿರಲಿ.

ಕರ್ಣ — ಪೂಜ್ಯರೇ, ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗೆಂದು ಹರಸಬಾರದೇ? ಅಥವಾ,
 ಇದೇ ಶೋಭನವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ,

ವಿವಿಧ ಯತ್ನಗಳಿಂದ ಧರ್ಮವನೆ ಸಾಧಿಪುದು.

ಸರ್ಪ ಜಿಹ್ವೆಯ ಹಾಗೆ ಚಪಲವೀ ನೃಪಸಿರಿಯು.

* ಅದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಯ ಪಾಲಿಸುವೊಂದು ಬುದ್ಧಿಯಲೆ
ದೇಹ ಮಡಿದಳಿದರೂ ಗುಣಗಳುಳಿಯುವುವು.

|| ೧೭ ||

ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ ? ನಾನೇನು
ಕೊಡಲಿ ?

ಶಕ್ರ — ಮಹತ್ತರವಾದ ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ಣ — ಮಹತ್ತರವಾದ ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ
ವಿಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ :

ತೃಪ್ತಿಯಲಿ ನಲಿನಲಿವ ಕರುಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ,
ಅಮೃತಕೆಣೆಯನಿಸುತಿಹ ಕ್ಷೀರಧಾರೆಯ ಕರೆಯು
ತರ್ಧಿಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ತಕ್ಕುವೆನಿಸಿದ ತರುಣ
ಗೋಗಳಿವೆ. ದ್ವಿಜವರ್ಯ, ನಿಮಗೇ ಪವಿತ್ರವಹ
ಗೋಧನದಲಾಸೆಯಿರೆ, ಕನಕ ಶೃಂಗಗಳಿಡಿಸಿ
ಗೋಸಹಸ್ರವನೀವೆನು

|| ೧೮ ||

ಶಕ್ರ — ಗೋಸಹಸ್ರವನ್ನೇ ? ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಹಾಲು ಕುಡಿಯಬಹುದು.
ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ, ಕರ್ಣ, ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ — ಏನು, ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲವೇ ? ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ :

ರವಿತುರಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾ ಕುದುರೆಗಳು.
ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸಾಧನಗಳಖಿಲನೃಪ
ಮಾನ್ಯಗಳು, ಮಾನ್ಯ ಕಾಂಭೋಜದಲಿ ಜನಿಸಿದವು,
ಸುಗುಣಿಗಳು, ವಾಯುವೇಗದಿ ನುಗ್ಗಿ ನಡೆಯುವುವು,
ಯುದ್ಧದಲಿ ನಡಗಿಯನು ಮೆರೆದಿಹವು— ಈ ಸರಿಯ
ವಾಜಿಗಳ ಬಹು ಸಹಸ್ರವನೀವೆನು.

|| ೧೯ ||

* ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಜಾಪಾಲನ ಮಾತ್ರ ಬುದ್ಧ್ಯಾ |
ಹತೇಷು ದೇಹೇಷು ಗುಣಾ ಧರಂತೇ ||

ಶಕ್ರ — ಅಶ್ವವನ್ನೇ? ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಹತ್ತಬಹುದು. ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ, ಕರ್ಣ, ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ — ಏನು, ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿ:

ಮದಧಾರೆ ಸುರಿದರೆ ಕಪೋಲದಲಿ ದುಂಬಿಗಳು
ಸೇವಿಸುತ ಬರುತಿಹವು. ಗಿರಿನಿಚಯದಂತಿಹವು.
ಮೇಘದೊಲು ಗಂಭೀರ ಘೋಷದಲಿ ಫೀಳಿಟ್ಟು
ಮೊರೆಯುವುವು. ಸಿತದಂತನಖಗಳನು ತಳೆದಿಹವು.
ಸಮರದಲಿ ರಿಪುಗಳನು ಮರ್ದಿಸುವುವಂತೆಸೆವ
ದಂತಿಗಳ ವೃಂದಗಳನೇಕವನು ಕೊಡುವೆ ನಿಮಗೆ. || ೨೦ ||

ಶಕ್ರ — ಗಜವನ್ನೇ? ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಹತ್ತಬಹುದು. ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ, ಕರ್ಣ, ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ — ಏನು, ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿ: ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹೊನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಕ್ರ — ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. (ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ) ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ, ಕರ್ಣ, ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ — ಹಾಗಾದರೆ ಗೆದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಕ್ರ — ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಏನುಮಾಡಲಿ?

ಕರ್ಣ — ಹಾಗಾದರೆ ಅಗ್ನಿಷ್ಣೋಮದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಕ್ರ — ಅಗ್ನಿಷ್ಣೋಮಫಲದಿಂದ ಏನುಮಾಡಬೇಕು?

ಕರ್ಣ — ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಕ್ರ — ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ!

ಕರ್ಣ — ಹೆದರಬೇಡಿ, ಹೆದರಬೇಡಿ. ಪೂಜ್ಯರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಬೇಕು. ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿ:

ಅಂಗಗಳ ಜೊತೆಯಲೇ ಜನಿಸಿ ನನ್ನೀ ದೇಹ
 ರಕ್ಷೆಯಾಗಿಹ ಕವಚವೊಂದಿಹುದು ; ಭೇದಿಸಲು
 ದೇವಾಸುರರ್ಗರದು. ಇದು ನಿಮಗೆ ರುಚಿಸಿದರೆ
 ಈ ಪರಿಯ ಕವಚವನೆ ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಜೊತೆಗಿಟ್ಟು,
 ಕುಂಡಲಗಳೊಡಗೂಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೀನೆ ನಾನು. || ೨೧ ||

ಶಕ್ರ — (ಹರ್ಷದಿಂದ) ಕೊಡು, ಕೊಡು.

ಕರ್ಣ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇದೇ ಇವನ ಆನೆ. ಬಹು ಕಪಟ ಬುದ್ಧಿಯಾದ
 ಕೃಷ್ಣನ ಉಪಾಯವಿರಬಹುದೇ ? ಅವನೇ ಆದರೂ ಆಗಲಿ. ಛಿ,
 ದುಃಖಿಸುವುದು ಯಕ್ತವಲ್ಲ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. (ಪ್ರಕಾಶನಾಗಿ) ತೆಗೆದು
 ಕೊಳ್ಳಬೇಕು

ಶಲ್ಯ — ಅಂಗರಾಜ, ಕೊಡಬೇಡ, ಕೊಡಬೇಡ.

ಕರ್ಣ — ಶಲ್ಯರಾಜ ! ಬೇಡ, ಬೇಡ, ತಡೆಯಬೇಡ. ನೋಡು,
 ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಕಲ್ಪ ವಿದ್ಯೆ ಕ್ಷಯವಾಗುವುದು.
 ಬದ್ಧಮೂಲಗಳಾದ ಮರಗಳಿಳೆಗುರುಳುವುವು.
 ಜಲ, ಜಲಸ್ಥಾನವನು ಸೇರಿಯೂ ಬತ್ತುವುದು.
 ಕೊಟ್ಟದ್ದು, ಹೋಮದಲಿ ಬೇಳಿವಿವೆರಡುಳಿವುವು. || ೨೨ ||
 ಆದ್ದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. (ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ)

ಶಕ್ರ — (ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಯಿತು.
 ಹಿಂದೆಯೇ ಅರ್ಜುನನ ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ
 ಯಾವುದನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಿ
 ದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಕೂಡ ಐರಾವತವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅರ್ಜುನ
 ಕರ್ಣರ ಯುದ್ಧವಿಶೇಷವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ಶಲ್ಯ — ಅಂಗರಾಜ, ನೀನು ವಂಚಿತನಾದೆಯಲ್ಲ !

ಕರ್ಣ — ಯಾರಿಂದ ?

ಶಲ್ಯ — ಶಕ್ರನಿಂದ.

ಕರ್ಣ — ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ, ಶಕ್ರನೇ ನನ್ನಿಂದ ವಂಚಿತನಾದನು ಏಕೆಂದರೆ,
 ದ್ವಿಜರಿಂದನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳಲಾಹುತಿಗೊಂಡು
 ತಣಿದವನು, ಅರ್ಜುನನ ಪಡೆದವನು, ದಾನವರ
 ಸಂಘವನು ಮರ್ದಿಪನು, ಸುರಗಜಾಸ್ಥಾಲನದಿ
 ಕರ್ಕಶಾಂಗುಲಿಯಾಗಿ ಮೆರೆವವನು— ಇಂತೆನೆವ
 ಪಾಕಶಾಸನೇಷ್ಠ ಬೇಡಿಯೇ ಕೃತಕಾರ್ಯನು ! || ೨೨ ||

(ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ದೇವದೂತ — ಅಯ್ಯಾ ಕರ್ಣ, ಕವಚ ಕುಂಡಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದ
 ರಿಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾಪಗೊಂಡ ಪುರಂದರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ
 ದ್ದಾನೆ. ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನನ್ನು ವಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ
 ಅಮೋಘಾಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು— ವಿಮಲಾ ಎಂಬ ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು—
 ತೆಗೆದುಕೊ.

ಕರ್ಣ — ಛಿ, ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವದೂತ — ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಚನಾನುಸಾರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊ.

ಕರ್ಣ — ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಚನವೆಂದೋ ? ನೊದಲೆಂದೂ ಮೀರಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ.
 ಯಾವಾಗ ನನಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ?

ದೇವದೂತ — ಯಾವಾಗ ಸ್ಮರಿಸುವೆಯೋ ಆವಾಗ ನಿನಗೆ ದೊರೆ
 ಯುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಣ — ಆಗಲಿ. ಅನುಗ್ರಹಿತನಾದೆ. ನೀವು ಹಿಂದಿರುಗಬಹುದು.

ದೇವದೂತ — ಆಗಲಿ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ಕರ್ಣ — ಶಲ್ಯರಾಜ, ಇನ್ನು ರಥವನ್ನು ಹತ್ತೋಣ.

ಶಲ್ಯ — ಆಗಲಿ.

(ರಥಾರೋಹಣವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಕರ್ಣ — ಓಹೋ, ಗದ್ದಲವಾಗುವಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಇದೇನಿರಬಹುದು !

ಪ್ರಳಯಸಾಗರ ಘೋಷಕೆಣೆಯೆನಿಪ ಶಂಖ ನಿ
 ಸ್ವನ ಕೇಳಿಬರುತಿದುದು. ಕೃಷ್ಣನದೊ, ಪಾರ್ಥನದೊ,
 ಇಬ್ಬರೂಳಗೊಬ್ಬರದು. ನಿಜ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಪರಾ
 ಜಯದಿಂದ ಮಿಗೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಪಾರ್ಥನು ತನ್ನ
 ಬಲಕೊಪ್ಪುವಂದದಲಿ ಯುಧಮಾಡುವನು ಇಂದು. || ೨೪ ||

ಶಲ್ಯರಾಜ, ಆ ಅರ್ಜುನನು ಎಲ್ಲಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ರಥ
 ವನ್ನು ನಡಸು.

ಶಲ್ಯ — ಆಗಲಿ.

(ಭರತ ವಾಕ್ಯ)

ಸಂಪದಗಳೆಲ್ಲೆಡೆಯು ನಿಲಲಿ. ವಿಪದಗಳಳಿಯ
 ಲಾವಗವು ನಮ್ಮ ರಾಜನು, ರಾಜಗುಣಗಳನು
 ತಳೆದವನು, ತಾನೊಬ್ಬನೀ ಧರೆಯನಾಳುತಿರಲಿ. || ೨೫ ||

(ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ)

ಕರ್ಣಭಾರ ಮುಗಿಯಿತು.

—

ಊರುಭಂಗ

ಸಾ ತ್ರ ಗ ಳು

ಸೂತ್ರಧಾರ
ಪಾರಿಪಾಶ್ವಕ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ
ಗಾಂಧಾರಿ
ಬಲದೇವ
ದುರ್ಯೋಧನ
ಮಾಲವಿ } ದುರ್ಯೋಧನನ
ಪೌರವಿ } ಹೆಂಡತಿಯರು
ದುರ್ಜಯ—ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಗ
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ
ಮೂವರು ಭಟರು

ಊರುಭಂಗ

(ನಾಂದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಳಿಕ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಶತ್ರುನದಿಗಾದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮರೇ ತೀರಗಳು,
ಸಿಂಧುರಾಜನೆ ಜಲವು, ತಂತ್ರಿ ಶಕುನಿಯೆ ಮಡುವು,
ಕೃಪಕರ್ಣಗುರುಸುತರೆ ಮಕರೋರ್ಮಿನಕ್ರಗಳು,
ಬಿಲ್ಲುಗಳೆ ಮಳಲೊಟ್ಟು, ಕೌರವೇಂದ್ರನೆ ಹೊನಲು—
ಇಂತಪ್ಪ ಶತ್ರುನದಿಯಡ್ಡವಿಸಲರ್ಜುನನ
ದಾವ ಹರಿಗೋಲಿಂದ ದಾಟಿ ದಡಸೇರಿದನೊ,
ಆ ದೇವ ಕೇಶವನು ತಾನೆ ಹರಿಗೋಲಾಗಿ
ಶತ್ರುಗಳ ಭಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲಿ ನಿಮ್ಮನೊಲಿದು || ೧ ||

ಆರ್ಯ ಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ. ಓಹೋ! ನಾನು
ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೇ ಗದ್ದಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ
ಕೇಳಿಸುವುದಲ್ಲ! ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣ.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಇಗೋ, ಬಂದೆವು, ಬಂದೆವು.

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು.

ಪಾರಿಪಾಶ್ವಕ — (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಭಾವ, ಈ ಭಟರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರ
ಬಹುದು ?

ಸ್ವರ್ಗಕೋಸುಗ ತಮ್ಮ ತನುವನೇ ಯುದ್ಧಾಂಗಿ
ಮುಖದಿ ಹೋಮನ ಮಾಡಲೆಳಸಿ, ವಿಧವಿಧ ಶಸ್ತ್ರ
ನಾಟಿ, ಮದ್ದಾನೆಗಳ ದಂತಗಳ ತುದಿ ತೀಡಿ

ಚೂರಾದ ಮೈಯಾಂತು ; ಒಬ್ಬ ರೊಬ್ಬರ ಶೌರ್ಯ
ದೊರೆಗಲ್ಲಿನಂದದಲಿ ಸುತ್ತುವರು ಭಟರು.

|| ೨ ||

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಮಾರಿಷ, ಏನು, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೆ? ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನೂರು ಮಕ್ಕಳೂ ಮಡಿದು ದುರ್ಯೋಧನನೊಬ್ಬನೇ ಉಳಿದನು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಕೃಷ್ಣರು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದರು. ಸಮಂತಪಂಚಕವು ರಾಜರ ಶರೀರಗಳಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಹೋಯಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ,

ಈ ಯುದ್ಧರಂಗದಲಿ ಮಡಿದಾನೆ ಕುದುರೆಗಳ
ಭೂಭುಜರ ಸಾಲ್ ಕಲಿತು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣವ ಕಲಸಿ
ಬಳಿದ ಚಿತ್ರದ ತೆರದಿ ಗೋಚರಿಸುತಿಹುದಿಂದು.
ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರು ರಣರಂಗದಲಿ ನಿಂದು
ಸೆಣಸುತಿಹರಿದನರಿತು ಭಟರು ನಡೆದರು ಬೇಗ
ದೊರೆಗಳನು ಮುರಿದು ನೆಲಕೊರಗಿಸುವ ರಂಗದೆಡೆಗೆ. || ೩ ||
(ಹೊರಡುವರು)

ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಗಿಯಿತು.

(ಬಳಿಕ ಮೂವರು ಭಟರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಎಲ್ಲರೂ — ಬಂದೆವು, ಬಂದೆವು.

ನೊದಲನೆಯವನು — ನೋಡಿರದೊ ಮುಂಗಡೆಯೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ರಣರಂಗ :
ವೈರವನು ಕುದಿಸುವೆಡೆ, ಬಲವನೊರೆಯಿಕ್ಕುವೆಡೆ,
ಮಾನಕಿದು ನೆಲೆವನೆಯು ; ಭೂಮಿಪರು ಶೌರ್ಯವನು
ಬೀರುವೆಡೆ, ಅಚ್ಚರಸಿಯರು ಮೆಚ್ಚುವಾ ಸ್ವಯಂ
ವರ ಸಭೆಯು ; ನೃಪರು ಕಡೆಗಾಲದಲಿ ಪವಡಿಸುವ
ವೀರಶಯನವು ; ಸ್ವರ್ಗಕಡೆರುವಾದೊರೆಗಳಿಗೆ

ಸೋಪಾನವಾರ್ಗವಿದು ; ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿ ಹೋಮಗಳ
ಯಜ್ಞಗಳ ತಳೆದಸೆಯುವಾಶ್ರಮವು— ಗೋಚರಿವುದು. || ೪ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ

ಮಡಿದಾನೆಗಳು ಕುಸಿದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಹೋಲುವುವು.
ಆತಿರಥರು ಹತರಾಗಿ ರಥಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ
ಹದ್ದುಗಳ ಗೂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದಿಹವು. ಕದನದಲಿ
ಕೈಬಿಡದೆ ಕಾದಿ ದೊರೆಗಳು ಮಡಿದು ಸ್ವರ್ಗವನು
ಸೇರಿದರು. ಬೆಂಗೊಡದೆ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಹೊಡೆದಾಡಿ,
ಅಂತೆಸಗಿ ಇಂತೆಸಗಿ, ಕಡೆಗೆ ಮಲಗಿದರು. || ೫ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಇದು ಹೀಗೆ,

ಸೊಂಡಿಲೇ ಯೂಪಗಳು, ಬಾಣಗಳೆ ದರ್ಭೆಗಳು,
ಆನೆಗಳ ಹೆಣಗಳಾ ಬಣಬೆಗಳೆ ಚಯನಗಳು,
ವೈರವೇ ಧಗಧಗಿಪ ಬೆಂಕಿಯುರಿ. ಧ್ವಜಗಳೆ ವಿ
ಮಾನಗಳು, ಸಿಂಹನಾದವೆ ಮಂತ್ರ, ಹತರಾದ
ಮಾನವರೆ ಶಶುಗಳೇಯುದ್ಧವೇ ಯಜ್ಞವಹುದು. || ೬ ||

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ,

ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಬಾಣಕಸುವನೊಪ್ಪಿಸಿ ನೆಲದಿ
ದೊರೆಗಳುರುಳಿರಲವರ ಹದ್ದುಗಳು ಮುತ್ತುವುವು.
ನೆತ್ತರಿಂದಲಿ ನನೆದ ಕೊಕ್ಕಿಂದ ಕುಕ್ಕುತ್ತ
ವೈದೊಡವನಲುಗಿಸುತ ಕಳಚಿ ಬಿಸುಡುವುವು. || ೭ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಮೊದಲಿಂದ ತುದಿವರೆಗೆ ಯುದ್ಧಕೊಡಗುವುದೆಂದು

ಬಿಲ್ಲುಬಾಣವ ತುಂಬಿ, ವೈಮರೆಯ ಹೊದಿಸುತ್ತ
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಗಜವು ಶಸ್ತ್ರಶಾಲೆಯ ವೋಲ್ತು
ದೆಡೆಬಿಡದೆ ನಾರಾಚಬಾಣಗಳ ಮಳೆ ಸುರಿದು
ವೈಮರೆಯು ಕತ್ತರಿಸೆ, ಆನೆಯೊರಗಿದುದು. || ೮ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ನೋಡಬನ್ನಿ !
 ಧ್ವಜದ ತುದಿಯೆಂದುರುಳಿ ಬಿದ್ದ ಹೂಗಳು ಕೊರಳ
 ಹಾರವಾಗಿರೆ ರತ್ನಿ ಸಾಯಕವ ಹಿಡಿದು ಮಡಿ
 ದೊರಗಿರುವ ರಥಿಕನನು ಹೆಣ್ಣು ನರಿಗಳು ಹರ್ಷ
 ದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸುವುವು , ವಾಹನದ ಮೇಲಿಂದ
 ಮನೆಯಳಿಯನನು ಬಂಧು ನಾರಿಯರು ಕೆಳಗಿಳಿಸುವಂತೆ

|| ೯ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಓಹೋ ! ಮಡಿದುಬಿದ್ದ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ
 ರಕ್ತದಿಂದ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಕೆಸರಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಸುತ್ತಲೂ ಜಿಲ್ಲಿದಂತೆ
 ಹರಡಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ವರ್ಮ, ಚರ್ಮ, ಭತ್ತ, ಚಾಮರ, ತೋಮರ,
 ಶರ, ಕುಂತ, ಕವಚ ಕಬಂಧಾದಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು
 ಹೋಗಿದೆ. ಶಕ್ತಿ, ವ್ರಾಸ, ಹಾಟಕ, ಭಂಡಿವಾಲ, ಶೂಲ,
 ಮುಸಲ, ಮುದ್ದರ, ವರಾಹಕರ್ಣ, ಕಣಯ, ಕರ್ಪಣ, ಶಂಕು,
 ತ್ರಾಸಿ, ಗದೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ
 ಈ ಸಮಂತ ಫಂಚಕವು ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವುದು !

ನೊಡಲನೆಯವನು — ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ,

ನೆತ್ತರಿನ ಹೊಳೆಗಳೆತ್ತಿತ್ತಲೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರೆ
 ಸತ್ತೊರಗಿದಾನೆಗಳೆ ನೇತುವೆಗಳಾಗಿಹವು.
 ದೊರೆ ಮಡಿದು ಮರೆಯಾಗಿ, ಸಾರಥಿಯು ಸರಿದೂರಗಿ,
 ಬರಿಯ ರಥಗಳನೆಳೆದು ಕುದುರೆಗಳು ಹಾರುವುವು.
 ರುಂಡ ಕೆಳಗುರುಳಿದರು ಮೊದಲಿನಭ್ಯಾಸವನು
 ಬಿಡದೆ ಮುಂಡಗಳೋಡಿ, ಮುಂದೋಡಿ ಬೀಳುವುವು.
 ಮದಿಸಿದಾನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾವಟಿಗಿಲ್ಲದೆಯೆ
 ಮನಬಂದ ತೆರದಿಂದಲೆತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತಿಹವು. || ೧೦ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಮಧೂಕಮುಕುಳದ ಹಾಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು,
 ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನಾನೆಯಂಕುಶದಂತೆ ಕೊಕ್ಕುಗಳು,

ಗಗನದಲಿ ಜೋಲುತಿಹ ಹರಡಿದಾ ರೆಕ್ಕೆಗಳು—
ಇಂತೆಸೆವ ಹದ್ದುಗಳು ಮಾಂಸವನು ಜೋಲಿಸುತ
ಹಾರುತಿರೆ ಹವಳಗಳ ಹಿಡಿಯಿಂದ ರಂಜಿಸುವ
ಬೀಸಣಿಗೆಯೆಂಬಂತೆ ತೋರುತಿಹವು.

|| ೧೧ ||

ನೂರನೆಯವನು — ಭಾಸ್ಕರನ ಖರಕಿರಣವೆಲ್ಲವನು ತೋರುತಿರೆ,
ಹಯನಾಗನರವತಿಗಳುಡುಗಿ, ಶರನಾರಾಚ
ಕುಂತತೋಮರ ಬುಡ್ಡುರಾಶಿಗಳು ಕಿಕ್ಕಿರಿದ
ರಣಭೂಮಿ, ಗಗನದಿಂದುರುಳಿದಾ ನಕ್ಷತ್ರ
ಮಂಡಲನ ತಾಳ್ದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಪುದು

|| ೧೨ ||

ನೊಡಲನೆಯವನು — ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಕಳೆಗುಂದದೆ
ಇನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವರು.

ಸುರಿವ ಬೆವರಿಂ ನೆನೆದ ಕಣ್ ದುಂಬಿವಿಂಡುಗಳು,
ಚೆಂದುಟೆಯೆ ಪತ್ರಗಳು, ಹುಬ್ಬುಗಂಟುಗಳೆಸೆವ
ಕೇಸರಗಳುಜ್ವಲ ಕಿರೀಟಗಳೆ ಪಟಲಗಳು,
ನಾರಾಚಪಂಕ್ತಿಗಳೆ ನಾಳಗಳು, ಭೂಭುಜರ
ಮುಖಗಳೇ ಪದ್ಮಗಳು—ಈ ಪರಿಯ ಪದ್ಮಗಳು
ವೀರ್ಯ ಸೂರ್ಯೋದಯದಿ ಭಯವಿನಿತ ತೋರದೆಯೆ
ಸ್ಥಲಪದ್ಮದಂದಲಿ ಕಂಪಿಸದೆ ರಂಜಿಸುವುವು.

|| ೧೩ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಇಂಥ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮೇಲೂ ಮೃತ್ಯುವು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ
ವನ್ನು ನಡಸುವುದಲ್ಲ! *ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷರು
ತಮ್ಮ ರಾಜ ಬಲವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲ.

ನೂರನೆಯವರು — ಏನು? ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮೇಲೂ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಧಿಕಾರವೇ?
ನೊಡಲನೆಯವನು — ಸಂದೇಹವೇನು?

ನೂರನೆಯವನು — ಅಲ್ಲ, ಹಾಗಲ್ಲ,

*ನ ಶಕ್ಯಂ ಖಲು ವಿಷಮಸ್ಥೈಃ ಪುರುಷೈ ರಾಜಬಲಾ (ದಾ? ಧಾ) ಸಂ
ಕರ್ತುಮ್.

ಖಾಂಡವದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ರಂಜಿಸುವ ಹೆದೆಯಾಂತು,
 ಸಂಶಪ್ತಕರ ಮುರಿದು, ನಿವಾತಕವಚರ ಹರಣ
 ದುಪಹಾರದಿಂ ತಣಿದು, ಸಗ್ಗದುದ್ವೇಗವನು
 ತಗ್ಗಿಸಿದ ಗಾಂಡಿವದಿ, ಶಿವನ ರಣದೊಳಗಂದು
 ಕಳೆದುಳಿದ ಕೂರಂಬುಗಳ ಹೊಡಿ, ದರ್ಪವನು
 ತೋರಿಸಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನೆಲ್ಲರನು ಕಲಿ ಪಾರ್ಥ
 ತೂರಿದನು ವೃತ್ಯುಮುಖದಿ.

|| ೧೪ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಇದೇನು ಸದ್ದು !

ಮೋಡಗಳು ಗುಡುಗುವುವೋ ; ವಜ್ರಸಾತಕೆ ಸಿಡಿದು
 ಪರ್ವತಗಳೊಡೆಯುವುವೋ ; ಎದೆಯೊಡೆಯುವಾರ್ಭಟದಿ
 ನೆಲ ಬಿರಿದು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಸೀಳುವುದೋ ; ಬಿರುಗಾಳಿ
 ಭೋರ್ಗರೆದು ಕಡಲುಕ್ಕೆ ಮೊರೆದು ಸೆರ್ದೆಯೆದ್ದು
 ಬಿದ್ದು ಮಂದರಗಿರಿಯ ಮುಳುಗಿಪುದೋ ; ಶಬ್ದವೇನೋ !

|| ೧೫ ||

ಆಗಲಿ, ಇದೇನೋ ನೋಡೋಣ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾರ)

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಓಹೋ ! ಕುರುಯದುಕುಲಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ದೇವತೆ
 ಗಳೆನಿಸಿದ ವ್ಯಾಸ, ಹಲಾಯುಧ, ಕೃಷ್ಣ, ವಿದುರರೇ ಮೊದಲಾದವ
 ರೆದುರಿಗೆ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳಸಿದ ಅವಮಾನ
 ದಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಪಾಂಡವ ಮಧ್ಯಮನೆನಿಸಿದ ಭೀಮ
 ಸೇನನಿಗೂ, ನೂರ್ವರು ತಮ್ಮಂದಿರ ವಧೆಯಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ
 ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೂ ಗದಾಯುದ್ಧವು ಮೊದಲಾಗಿ
 ರುವುದು.

ಎರಡನೆಯವನು — ತಪ್ಪ ಕಾಂಚನಶಿಲಾತಲದಂತೆ ಪಿರಿದಾದ

ಭೀಮನೆದೆಯನು ಕುಟ್ಟಿ, ಇಂದ್ರನೈರಾವತದ
 ಸೊಂಡಿಲಾರ್ಪನು ತಳೆದ ದುರ್ಯೋಧನನ ತೋಳ

ನೋಡೆದು, ಮೇಣೋರೊವರೆದೆಗೆ ಹೊಡೆಯುತಲಿರಲು
ತೋಳ್ಳೆರಡರ ನಡುವಣೆಡೆಗಳನು ಬಡಿ ಬಡಿದ
ಗದೆಗಳೊಡಲಿಂದೊಗೆದು ಶಬ್ದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿಹುದು. || ೧೬ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಈ ಮಹಾರಾಜನು,

ತಲೆಯಲುಗಿ ಬಾಗಿ ದ ಕಿರೀಟವನು ತಳೆದಿಹನು.
ಕ್ರೋಧದಿಂದರಳಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳನಾಂತಿಹನು.
ಸ್ಥಾನವಾಕ್ರಮಿಸಲ್ಕೆ ತನುವ ಕುಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂದು
ಕೈಯ ರ್ಪುಳಪಿಸುತಿಹನು. ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ
ತಿಖರದಗ್ರದೊಳಾ ಮಹೇಂದ್ರ ವಜ್ರಾಯುಧವು
ನಿಂತವೊಲು ರಿಪುರಕ್ತದಲಿ ನೆನೆದು ಕೆಸರಾದ
ಬಲ್ಲದೆಯು ಕರತಲದಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತಿಹುದು. || ೧೭ ||

ನೊಡಲನೆಯವನು — ಏಟು ಬಿದ್ದು ಹೊರಸೂಸಿದ ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆದ
ಮೈಯುಳ್ಳ ಈ ಪಾಂಡವನನ್ನು ನೋಡಿ,

ಹಣೆಯ ಮುಂಗಡೆಯೊಡೆದು ಕೆನ್ನೀರ ಸರಿ ಸುರಿದು
ಸೋರುತಿದೆ. ಭುಜಗಳಾ ಬಿಗುಹು ಮೈದೆಗೆಯುತಿದೆ,
ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸುರಿ ಸುರಿವ ರುಧಿರಧಾರೆಗಳಿಂದ
ಭೀಮನೆದೆ ನೆನೆಯುತಿದೆ. ಗದೆಯ ಹೊಡೆತದೊಳುಕ್ಕಿ
ಹರಿವ ನೆತ್ತರು ತುಂಬಿ ಹುಣ್ಣು ರಾಜಿಸುತಿರಲು
ಧಾತುಸಲಿಲದ ಮಳೆಗೆ ನೆನೆದ ಕಲ್ಮಳನಾಂತ
ಮೇರುಗಿರಿಯನು ಪೋಲ್ತು ಭೀಮ ಕಂಗೊಳಿಸುತಿಹನು.

|| ೧೮ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಭೀಮಗದೆ ಬೀಸುವನು, ಬಾಗಿ ಬೊಬ್ಬಿರಿಯುವನು.

ಬೇಗ ಭುಜವನು ತೆಗೆವನನನ ಗುರಿಮುರಿಯುವನು.
ಚಾರಿಗತಿಯಲಿ ನಡೆವನೊಡನೊಡನೆ ಹೊಡೆಯುವನು.
ನರಪತಿಯು ಶಿಕ್ಷಿತನು, ಭೀಮನೋ ಬಲವಂತನು. || ೧೯ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಈ ವ್ಯಕ್ತೋದರನು,

ಭೂಧರಕೆ ಸರಿಸಮನು. ಸಂಗರದಿ ವಿಕ್ರಮದ
ನೆಲೆಯರಿಯಲರಿದೆನಿಸ ಧುರಧೀರಸಾಹಸಿಯು.
ನೆತ್ತಿಯಲಿ ಕಿತ್ತುಗುವ ರಕ್ತದಲಿ ಮೈನೆನೆದು
ಭೂಮಿಯಲಿ ಬೀಳುತಿಹನು—ವಜ್ರಪಾತದಿ ಬೆಂದು
ಸಡಲಿ ಸುರಿಯಲು ಧಾತು ಗಿರರಾಜನೆನಿಸಿರುವ
ಹೇಮಕೂಟವು ನೆಲಕೆ ಬೀಳ್ಕಂತೆ ಬೀಳುತಿಹನು. || ೨೦ ||

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಂಗಗಳ ಬಿಗಿ ತಪ್ಪಿ ಬೀಳು
ತ್ತಿರುವ ಈ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿ,

ಬೆರಳ ಗಲ್ಲದಲಿಟ್ಟು ಮೊಗವ ಮೇಗಡೆಗೆತ್ತಿ
ವ್ಯಾಸಯುಷಿ ವಿಸ್ಮಯದಿ ನಿಂದು ನೋಡುವನು.

ಎರಡನೆಯವನು — ಆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿತ್ತ ದೈನ್ಯವನು ತಾಳಿದನು.
ವಿದುರ ಕಂಬನಿದುಂಬಿ ಕಳವಳಿಸುತಿಹನು.

ಮೂರನೆಯವನು — ಅರ್ಜುನನು ಗಾಂಡಿವದ ಕಡೆಗೆ ಕೈಚಾಚಿದನು.
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಗಗನವನೆ ದೃಷ್ಟಿಸುತಲಿಹನು.

ಎಲ್ಲರೂ — ಪ್ರೇಕ್ಷಕನು ಬಲರಾಮ ಶಿಷ್ಯನೊಲವಿಂ ನಲಿದು
ನೇಗಿಲನು ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಿಸುತಲಿಹನು. || ೨೧ ||

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಇಗೋ ! ಮಹಾರಾಜನು,

ವೀರ್ಯಕಾಲಯನಿವನು, ವಿವಿಧ ರತ್ನ ವಿಚಿತ್ರ
ಮೌಲಿಯುತನಭಿಮಾನಿ, ತೇಜಸ್ವಿ, ಸಾಹಸಿಯು,
ವಿನಯವಂತನು ನಗುತ ತಾ ನುಡಿಯುತಿಹನು :

“ಭಯವ ಬಿಡು ಬಿಡು ಭೀಮ ! ಯುದ್ಧದಲಿ ದೀನನನು
ಕೊಲ್ಲಲೊಲ್ಲನು ವೀರಪುರುಷನೆಂ” ದು. || ೨೨ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಈಗ ಭೀಮಸೇನನು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದುದನ್ನು
ಕಂಡು ಜನಾರ್ದನನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು
ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

ಮೂರನೆಯವನು — ಮಾರುತಿಯು ಈ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹುರುಪುಗೊಂಡವನಾಗಿ,

ಹುಬ್ಬುಗಳ ಹುರಿಮಾಡಿ, ಹಣೆಯ ಬೆವರನು ಕೂಡಿ
 ಕೈಯಿಂದಲೊರಸುತ್ತ, ಚಿತ್ರಾಂಗದಾಚ್ಛೆಯನು
 ತಳೆದ ತನ್ನ ರುಗದೆಯ ತೋಳ್ಗಳಲಿ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ;
 ಸಿಂಹದೊಲು ಗೂಳಿಯೊಲು ಕೆಂಗಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸುತ
 ಗರ್ಜಿಸುತ ; ನೆಲದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮೇಲೇಳುತಿಹನು—
 ಮಗನ ದೈನ್ಯವ ನೋಡಿ ವಾಯುದೇವನು ಮರುಗಿ
 ಮಿಗಿಲು ಬಲವನು ನೀಡಲದ ವಡೆದನೆಂಬವೊಲು
 ಭೀಮ ಜೇತನಗೊಂಡು ಗರ್ಜಿಸುತಲೇಳುತಿಹನು || ೨೩ ||

ಮೊಪಲನೆಯವನು — ಅಗೋ ! ಮತ್ತೆ ಗದಾಯುದ್ಧವು ಮೊದಲಾಯಿತು.

ಅಂಗೈಯ ನೆಲಕುಚ್ಚಿ, ಬಾಹುಗಳನಪ್ಪಳಿಸಿ,
 ಹಲ್ಲುಮುಡಿಯನು ಕಚ್ಚಿ, ಕ್ರೋಧ ಮೇಲುಕ್ಕುತ್ತಿರೆ
 ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ಮೊರೆಯುತ್ತ ; ವಿಕ್ರಮದ ಸೊಕ್ಕಿನಲಿ
 ಧರ್ಮವನು ಕಡಿಗಣಿಸಿ, ಕರುಣೆಯನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ,
 ಮಲ್ಲ ಸಮಯವ ಮೀರಿ, ವಾಂಡುತನಯನು ತನ್ನ
 ಗದೆಯಿಂದ ಕುರುಪತಿಯ ತೊಡೆಯನಪ್ಪಳಿಸಿದನು—
 ಕೃಷ್ಣನಾ ಸಂಜ್ಞೆಯನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಿದನು. || ೨೪ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಅಯ್ಯೋ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಮಹಾರಾಜನು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು.

ಮೂರನೆಯವನು — ಅಂಗಗಳಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಕುರುರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ನೆಗೆದುಬಿಟ್ಟನು.

ಎರಡನೆಯವನು — ಬಲರಾಮನಿಂದ ಕಂಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮುಚ್ಚಿದನು.

ದುರ್ಯೋಧನನ ಪರಿಗೆ ಕನಲಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದಾ
 ಹಲಧರನ ಕ್ರೋಧವನು ಕಂಡು ದ್ವೈಪಾಯನನು
 ನೆನಪುಗುಡಿ, ಭ್ರಾತೃಕರಪಂಜರದಿ ತಾನಡಗಿ,

ಭೀಮ ಕೃಷ್ಣನ ಕೈಯ ಹಿಡಿದು ನಡೆಯುತಲಿರಲು,
ಹೆದರಿ ಪಾಂಡವರವನ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿಹರು. || ೨೫ ||

ನೊದಲನೆಯವನು — ಎಲೈ, ಪೂಜ್ಯನಾದ ಈ ಹಲಾಯುಧನಾದರೋ,
ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನು
ಓಡಿಹೋಗುವುದನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಇತ್ತಕಡೆಗೇ ಬರು
ತ್ತಿರುವನು. ಈತನು,

ದೊಡ್ಡ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು ಕಿಡಿಯ ಕಾರುತಲಿರಲು
ಕ್ರೋಧದಿಂದತ್ತಿತ್ತ ತಲೆಯನಲುಗಿಸುತ್ತಿಹನು.
ದುಂಬಿಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಕುಸುಮ ಮಾಲೆಯ ಪಿಡಿದು
ನಸುಮೇಲಕೆತ್ತುತ್ತ, ಶುಭ್ರದೇಹವ ಸುತ್ತಿ
ಜೋಲ್ಪ ವಸ್ತ್ರವ ಮೇಲಕೆಳೆಯುತ್ತ ಬರುತಿಹನು ;
ಪರಿವೇಷದೊಡಗೂಡಿ ಭೂಮಿಗಳಿದ್ದೆತಂದ
ಚಂದ್ರನಿವನೆಂಬಂತೆ ಗೋಚರಿಸಿ ಬರುತಲಿಹನು || ೨೬ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆಯಿರಿ, ನಾವೂ ಕೂಡ ಮಹಾರಾಜನ
ಸವಿಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ.

ಇಬ್ಬರೂ — ಆಗಲಿ. ನೊದಲು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿದು.

(ಹೋಗುವರು)

ವಿಷ್ಣುಂಭಕ ಮುಗಿಯಿತು.

(ಆ ಮೇಲೆ ಬಲದೇವನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಬಲದೇವ — ಎಲೆ ಎಲೆ ಪಾರ್ಥಿವರೇ, ಇದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ.

ಸಗವಡೆಯ ಜವನೆನಿಪ ನೇಗಲನು ನೋಡದೆಯೆ,
ರಣರಂಗಕ್ಕೆತಂದು ಸಂಧಿಗೊಪ್ಪದೆ ನಿಂದ
ನನ್ನನೂ ಬಲದಿಂದ ಬಲು ಬೀಗಿ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ,
ಯುದ್ಧಮಧ್ಯದೊಳವನು-ಅವನು-ದುರ್ಯೋಧನನ
ತೊಡೆಯನಾ ಗದೆಯಿಂದ ಬಡಿದು ಕೆಡಹಿದನು ! || ೨೭ ||

ಅಪ್ಪಾ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊ.

ನೇಗಲಿದು ಸೌಭನನು ನುಂಗಿತು ; ಮಹಾಸುರರ
ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರಾಕಾರ ಕೂಟಗಳಿಗಂಕುಶವು ;
ಕಾಳಿಂದಿಯಾ ಜಲವ ಬೇರೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿತು ;
ರಿಪುಬಲ ಪ್ರಾಣದುಪಹಾರದರ್ಚನೆಯಿಂದ
ತಣಿದಿರುವ ನೇಗಲಿದು. ಇದನಿಂದು ಮೇಲೆತ್ತಿ
ಬೆವರು ರಕ್ತಗಳಿಂದ ನೆನೆದು ಹದವಾಗಿರುವ
ಭೀಮಸೇನನ ಹರಡಿಬಿಡಿಯೊಳಗೆ ನಾಟುವೆನು ;
ಹೊಲವನುಳುವಂತವನ ಹೃದಯವನು ಕಿತ್ತುಳುವೆನು. || ೨೮ ||

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಸೈರಿಸಬೇಕು, ಪೂಜ್ಯರು ಸೈರಿಸಬೇಕು.

ಬಲದೇವ — ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಳಲಿ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ದುರ್ಯೋಧನನು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

ಯುದ್ಧ ಚಂದನ ಪೂಸಿದಂತೆ ಬಿಸುನೆತ್ತರಿಂ
ನೆನೆದ ಮೈ ರಂಜಿಪುದು. ನೆಲ ನೋಂಕೆ ತೋಳುಗಳು
ದೂಳು ಕವಿದು ನಸುಗೆಂಪ ತಾಳಿಹುವು. ಕೌರವನು
ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳಾಟವನಾಡಿ ತೋರುತಿಹನು.
ದೇವರಾಕ್ಷಸರಂದು ಕಡಲ ಕಡೆದಾ ಬಳಕ
ಬೆಟ್ಟದಿಂದಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಕಳುಹಿಸಲು, ಸಾಗರದಿ
ಹೆಡೆಯ ಗಡಣವನೆಳೆದು ಬಲು ಬಳಲಿ ಮುಂಬರಿದ
ವಾಸುಕಿಯನನುಕರಿಸಿ ಬರುತಿಹನು ಕುರುರಾಜನು. || ೨೯ ||

(ಬಳಕ ತೊಡೆಯುಡಿದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ದುರ್ಯೋಧನ — ಸಮಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನು ಮೀರಿ ಭೀಮನು ಹೊಡೆದ
ಗದೆಯ ಗಾಯದಲೆನ್ನ ತೊಡೆಯುಡಿದುದೀಗ.

ಆರೆಜೀವದಿಂದಿರುವ ದೇಹವನು ಭೂಮಿಯಲಿ
ಕೈಯೂರಿ, ತೋಳ್ಬಲದಿನೆಳೆದು ನಡೆಯುವೆನು. || ೩೦ ||

ಸೈರಿಸಬೇಕು, ಪೂಜ್ಯರು ಸೈರಿಸಬೇಕು.

ಭೂಮಿಯಲಿ ಕೆಡೆದೆನ್ನ ತಲೆಯು ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಲಿ
ಹೊರಳುತ್ತಿದೆ. ಬಲದೇವ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ರೋಷವನು
ಬದುಕಿರಲಿ ಸಾಂಡವರು ; ಕುರುಕುಲ ತಿಲಾಂಜಲಿಯ
ಮುಗಲುಗಳು ಬದುಕಿರಲಿ. ಮುಗಿದುದಿಂದಿಗೆ ವೈರ ;
ಮುಗಿದುದಾ ಕದನ ಕಥೆ , ಮುಗಿದುದೆನ್ನಿರವು || ೩೧ ||

ಬಲದೇವ — ದುರ್ಯೋಧನ, ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿ
ಹಿಡಿದಿರು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಪೂಜ್ಯರು ಮಾಡುವುದೇನು ?

ಬಲದೇವ — ಕೇಳು,

ನೇಗಲಿನ ಮೊನೆಯಿಂದ ಮೈಯ ನೆರೆ ಕೊರೆಕೊರೆದು,
ಒನಕೆಯೇಟುಗಳಿಂದಲೆದೆಭುಜವನರೆದರೆದು,
ಸಾಂಡವರ ಹರಣಗಳನೊರಸುವೆನು , ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ
ಕಳುಹುವೆನು ನಿನಗವರನನುಚರರ ಮಾಡಿ || ೩೨ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆಗದು, ಪೂಜ್ಯರು, ಹಾಗೆನ್ನಲಾಗದು.

ಭೀಮ ಪೂಣ್ಡದ ನಡಸಿ, ನೂರ್ವರನುಜರು ಮಡಿದು,
ನಾನುಮಿಂತಾಗಿರಲು—ಕದನದಲಿ ಫಲವೇ ? || ೩೩ ||

ಬಲದೇವ — ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದರಲ್ಲಾ ಎಂದು
ನನಗೆ ರೋಷವುಂಟಾಯಿತು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದರೆಂದು ಪೂಜ್ಯರು ಭಾವಿಸುವಿರಾ ?

ಬಲದೇವ — ಸಂದೇಹವೇನು ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆ ಸಂದಿರುವಂತೆಯೇ ನನಗೆ
ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ,

ಉರಿಮಸಗ ಸುಡುವರಗುವನೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟು
 ಬಂದಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಬಲವೆಲ್ಲವನು
 ಬೀರಿ ಹರಣವ ಹೊರೆದು ಯುದ್ಧದಲಿ ಬಲದೋರಿ
 ವನದಲಿ ಹಿಡಿಂಬ ರಾಕ್ಷಸನಸುವನಾರಿಸಿದ
 ಭೀಮನಿಗೆ ನಾನಿಂದು ಸೋತೆನೆಂದೆಣಿಸಿದಿರಾ ?
 ಫಲದಿ ಸೋಲುವನಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ, ನಾ ಸೋಲ್ಲುದಿಲ್ಲ. || ೩೪ ||

ಬಲದೇವ — ಭೀಮಸೇನನು ನಿನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಂಚಿಸಿ ಈಗಲೂ
 ಬದುಕಿರುವನು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಏನು, ಭೀಮಸೇನನು ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದನೆ ?

ಬಲದೇವ — ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದವರಾರು ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಕೇಳಿ,

ಪಾರಿಜಾತವ ತಂದು ಸುರಪತಿಯ ಗರ್ವವನು
 ಮುರಿದವನು, ದಿವ್ಯಸಾಸಿರ ವರುಷ ಸಾಗರದ
 ನೀರಿನಲಿ ಲೀಲೆಯಿಂ ಪವಡಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯು,
 ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯನು, ಭೀಮನಾ ಗದೆಯೊಳಗೆ
 ತಾನಡಗಿ, ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಯುದ್ಧವನು ಮೆಚ್ಚಿರುವ
 ನನ್ನನಿದೊ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವನಿಂದು. || ೩೫ ||

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ದೂರ ಸರಿಯಿರಿ, ಆರ್ಯರೆ, ದೂರ ಸರಿಯಿರಿ.

ಬಲದೇವ — (ಚಿನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಓಹೋ, ಪೂಜ್ಯನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು
 ಗಾಂಧಾರಿಯಿಂದಲೂ ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ,
 ಶೋಕದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ದುರ್ಜಯನು ದಾರಿ
 ದೋರಿಸುತ್ತಿರಲು ಇತ್ತಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಇವನು,

ನೂರ್ವರಣುಗರ ಕೂಡೆ ಕಣ್ಣುಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು,
 ಕನಕಯೂಪವ ನಗುವ ನಿಡುದೋಳುಗಳನಾಂತು,

ವೀರ್ಯಕಾಕರನೆನಿಸಿ, ದರ್ಪದಲಿ ಮಿಗಿಲೆನಿಸಿ
ಮೆರೆಯುವನು. ಸ್ವರ್ಗ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಲು ಭೆದರಿ,
ನೆಲದಿ ಜನಿಸುವ ಮೊದಲೆ ದೇವತೆಗಳರಿತಮಿರ
ದಿಂದಿವನ ಕಣ್ಣುಗಳನಿರಿದಿಹರು ! ಸತ್ಯವಹುದು. || ೩೬ ||

(ಅಮೇಲೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಗಾಂಧಾರಿ, ದೇವಿಯರು, ದುರ್ಜಯ—
ಇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗು, ಎಲ್ಲಿರುವೆಯಪ್ಪಾ !

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಗು, ಎಲ್ಲಿರುವೆಯಪ್ಪಾ !

ದೇವಿಯರು — ಮಹಾರಾಜ ! ಎಲ್ಲಿರುವೆ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅಯ್ಯೋ ! ಕಷ್ಟ, ಕಷ್ಟ !

ಮಗನಿಂದು ಯುದ್ಧದಲಿ ವಂಚನೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ
ಬಿದ್ದ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ ಕಣ್ಣಿನಲಿ ನೀರ್ ತುಂಬಿ
ಎನ್ನ ಜನ್ಮದ ಕುರುಡನಿಮ್ಮಡಿಸಿತು

|| ೩೭ ||

ಗಾಂಧಾರಿ, ನೀನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ಗಾಂಧಾರಿ — ಈ ಮಂದಭಾಗ್ಯಿಯು ಇನ್ನೂ ಜೀವಿಸಿರುವೆನು.

ದೇವಿಯರು — ಮಹಾರಾಜ ! ಮಹಾರಾಜ !

ರಾಜ — ಅಯ್ಯೋ ! ಕಷ್ಟ, ಕಷ್ಟ ! ನನ್ನ ಹೆಂಡಿರೂ ಅಳುವಂತಾಯಿತೇ ?

ಎನ್ನ ರಾಣಿಯರಿಂದು ಕೆದರಿರುವ ಕುರುಳಿಂದ
ರಂಗದಲಿ ಬಂದಿಹರು ! ಗದೆಯ ಪೆಟ್ಟಿನ ನೋವ
ನಾಗಳರಿಯೆನು ; ಈಗ ಮೊದಲರಿಯುತಿಹೆನು.

|| ೩೮ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಗಾಂಧಾರಿ, ಕುಲಮಾನಿಯಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಕಾಣಿ
ಸುವನೆ ?

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಏನು, ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಮಕ್ಕಳು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ
ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನೇ ಕಾಣಿನಲ್ಲಾ!
ಆಯ್ಯೋ ಹಾಳು ಯಮ!

“ಮಾನ ವೀರ್ಯಗಳಿಂದ ತೊಳತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುವರು,
ಕೊಳುಗುಳದಿ ರಿವುದಳವ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಡಹುವರು,
ವೀರ ಧೀರರು” ಎನಿಪ ನೂರ್ವರಣುಗರ ಪಡೆದು;
ಆ ಸುತರು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಡುವ ತರ್ಪಣ ಜಲವ
ನೊಮ್ಮೆಯಾದರು ನಲಿದು ಭೋಗಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವನು
ಪಡೆಯನೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ?— ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲವೆ ದುಃಖ
ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನದಕೆ? || ೩೯ ||

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಗೂ ಸುಯೋಧನ, ನನಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡು. ನೂರು
ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖಪಡುತ್ತಿರುವ ಮಂದಭಾಗ್ಯ
ನಾದ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು.

ಬಲದೇವ — ಇಗೋ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಗಾಂಧಾರಿ. ಈಕೆಯು,
ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರ ಮುಖವ ನೋಡುವಾಸೆಯ ತೊರೆದು
ಕಂಗಳನು ಕಟ್ಟಿದಳು ಪತಿಯನನುಕರಿಸಿ.
ಇಂದು ದುರ್ಯೋಧನನು ಕಾಣದಿರಲೆದೆಗುಂದಿ
ಕಣ್ಣೀರನೆಡಿಬಿಡದೆ ಸುರಿಸುವಳು; ಸುರಿಸುರಿಸಿ
ನೆನಸಿದಳು ಕಣ್ಣು ಪಟ್ಟಿಯನು. || ೪೦ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗೂ ದುರ್ಯೋಧನ, ಅಷ್ಟಾದಶಾಕ್ಷಿ ಹಿಣೀ ಮಹಾರಾಜ,
ಎಲ್ಲಿರುವೆ?

ರಾಜ — ಈಗ ಮಹಾರಾಜನಾದೆ!

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಪುತ್ರಶತಜೈಷ್ಠ, ಉತ್ತರಕೊಡು.

ರಾಜ — ಬೇರೊಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು
ಹೇಳಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಬಾ, ಮಗು, ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

ರಾಜ — ಇಗೋ ಬಂದೆ ಬಂದೆ, (ಏಳುವುದನ್ನು ನಟಿಸಿ ಜೀಳುತ್ತಾನೆ). ಅಯ್ಯೋ,
ಇದೇ ನನಗೆ ಎರಡನೆಯ ನೆಟ್ಟು ! ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟ !

ಈಗ ಗುರುವಿಗೆ ನಮಿಸ ಶಕ್ತಿಯನು ಆಗಲೇ
ಕಸಿದುಕೊಂಡನು ಭೀಮ ತೊಡೆಗಳಿಗೆ ಹೊಡೆದು. || ೪೧ ||

ಗಾಂಧಾರಿ — ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ, ಮಕ್ಕಳಿರಾ.

ದೇವಿಯರು — ಅಮ್ಮಾ ಬಂದೆವು

ಗಾಂಧಾರಿ — ಪತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿರಿ

ದೇವಿಯರು — ಮಂದಭಾಗ್ಯೆಯು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಇದು ಯಾರು, ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತ
ದಾರಿ ತೋರಿಸುವವರು ?

ದುರ್ಜಯ — ಅಜ್ಜ ನಾನು, ದುಜ್ಜಯ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗೂ ದುರ್ಜಯ, ಅಪ್ಪನನ್ನು ಹುಡುಕು.

ದುರ್ಜಯ — ನನಗೆ ದಣಿವಾಗುತ್ತೆ, ಅಜ್ಜ

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಹೋಗು ಮಗು, ಅಪ್ಪನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳುವೆಯಂತೆ

ದುರ್ಜಯ — ಅಜ್ಜ, ಇಗೋ ಹೊರಟೆ (ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಅಪ್ಪಾ ! ಎಲ್ಲಿ
ದೀಯ ?

ರಾಜ — ಇವನೂ ಬಂದಿರುವನು ! ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೃದಯಕ್ಕೆ
ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಪುತ್ರಸ್ನೇಹವು ನನ್ನನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವುದು.
ಏಕೆಂದರೆ—

ದುಗುಡಗಳ ಸೋಂಕರಿಯನೀಹಸುಳೆ ದುರ್ಜಯನು,

ಎನ್ನಂಕದಲಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸಲು ತಕ್ಕವನು.

ನಾನಿಂತು ಸೋತುದನು ಕಾಣುವನೇನೆಂಬನೋ ! || ೪೨ ||

ದುರ್ಜಯ — ಓಹೋ! ಮಹಾರಾಜ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕೂತಿದಾನೆ!

ದುರ್ಯೋಧನ — ಮಗೂ, ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ?

ದುರ್ಜಯ — ನೀನು ತಡಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುತ್ರಸ್ನೇಹವು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲಾ!

ದುರ್ಜಯ — ಅಪ್ಪಾ, ನಿಂತೋಡೀಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊತೀನೆ.

(ತೋಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುತ್ತಾನೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — (ಹತ್ತದಂತೆ ತಡೆದು) ದುರ್ಜಯ! ದುರ್ಜಯ! ಅಯ್ಯೋ!

ಕಷ್ಟ!

ಹೃದಯದೊಲವಿನ ಮೂಲ, ಕಂಗಳ ಮಹೋತ್ಸವವು

ಕಂದ ಚಂದಿರನು. ಕಾಲ ಬದಲಿಸಲಿಂದು

ಈ ಪರಿಯ ಚಂದಿರನೆ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿಹನು.

|| ೪೩ ||

ದುರ್ಜಯ — ಯಾಕಪ್ಪಾ, ತೋಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂರದಂತೆ ತಡೆಯೋದು?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅರಿತ ಈ ಆಸನವ ತೋರೆ ನೀನು ಮಗುವೆ.

ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ನೀ ಕೂರು ಮಗುವೆ.

ಮೊದಲು ನೀನುರೆ ನಲಿದ ಎನ್ನಂಕಪೀತ

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಿನಗಿಲ್ಲ ಮಗುವೆ.

|| ೪೪ ||

ದುರ್ಜಯ — ಮಹಾರಾಜ, ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ?

ರಾಜ — ನೂರುಜನ ತಮ್ಮಂದಿರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ.

ದುರ್ಜಯ — ನನ್ನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ರಾಜ — ಹೋಗು ಮಗು, ವೃಕೋದರನನ್ನು ಕೇಳು.

ದುರ್ಜಯ — ಮಹಾರಾಜ, ಬಾ. ನಿನ್ನ ಹುಡುಕುತ್ತಿದಾರೆ.

ರಾಜ — ಯಾರು, ಮಗು?

ದುರ್ಜಯ — ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜೆ, ಅಮ್ಮ, ಎಲ್ಲರೂ.

ರಾಜ — ಹೋಗು ಮಗು, ನಾನು ಬರಲಾರೆ

ದುರ್ಜಯ — ನಾ ನಿನ್ನ ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ರಾಜ — ಮಗು, ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು.

ದುರ್ಜಯ — (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಆರ್ಯರೇ ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜ

ದೇವಿಯರು — ಹಾ! ಹಾ! ಮಹಾರಾಜ !

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಎಲ್ಲಿ, ಮಹಾರಾಜ ?

ಗಾಂಧಾರಿ — ಎಲ್ಲಿ ಆ ನನ್ನ ಮಗನು ?

ದುರ್ಜಯ — ಇಲ್ಲಿ, ಮಹಾರಾಜ. ನೆಲದಮೇಲೆ ಕೂತಿದಾನೆ !

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಅಯ್ಯೋ ! ಇವನೇ ಆ ಮಹಾರಾಜನು !

ಕಾಂಚನಸ್ತಂಭದಂತೌನ್ನತ್ಯವನು ತಳೆದು,

ಲೋಕವೆಲ್ಲವನಾಳ್ಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಎನಿಸಿ

ಬಾಳದೆನ್ನೀ ಮಗನು ನೆಲಕುರುಳಿ ತಪಿಸುವನು !

ಬಾಗಿಲಗುಳಿಯೊಳರ್ಥ ಮುರಿದಂತೆ ಕೆಡೆದಿರುವನು ! || ೪೫ ||

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಗೂ ದುರ್ಯೋಧನ, ಬಹು ಬಳಲಿದೆಯಪ್ಪಾ !

ರಾಜ — ಅಮ್ಮಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಲ್ಲವೆ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಯಾರೀಕೆ ?

ಗಾಂಧಾರಿ — ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು. ಭೀತಿಯ ಗುರುತರಿಯದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದವಳು.

ರಾಜ — ನಾನು ಈಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾತ, ಈ ಕಳವಳದಿಂದ ಫಲವೇನು ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಮಗನೇ, ಹೇಗೆ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳದಿರಲಿ ?

ವೀರ್ಯದಲಿ ಮಿಗಲೆನಿಸಿ, ಯುದ್ಧದೀಕ್ಷಿತರಾಗಿ

ನೂರ್ವರನುಜರು ಮೊದಲೆ ಮಡಿದು ನೀನುಳಿದಿರುವೆ.

ನೀನೊರ್ವನಳವಂದು ನಮಗುಳಿವುದೇನು ? || ೪೬ ||

(ಬೀಳುವನು)

ರಾಜ — ಆಯ್ಯೋ! ಪೂಜ್ಯನು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ತಾತ, ಈ ಪೂಜ್ಯನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಏನೆಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲಪ್ಪಾ !

ರಾಜ — ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಮಡಿದನೆಂದು. ತಾತ, ಈ ಶೋಕವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ನಿಮ್ಮಡಿಗೇ ನಮಿಸಿದೀ ಶಿರವನನ್ಯರ ಮುಂದೆ—

ಉರಿವಗ್ನಿಗಾದರೂ—ಬಾಗಿವದೆ ಬಾಳಿದೆನು.

ಮಾನದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಜನಿಸಿದೆನು. ಆ ಮಾನ

ದೊಡನೆಯೇ ನಾನಿಂದು ಸ್ವರ್ಗಕೇರುವೆನು. || ೪೭ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದುವು. ಮುದಿತನವು ಹೆಚ್ಚಿದುದು. ಜೀವಿತದೊಳಾಸೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆನಗೆ.

ಈ ಪರಿಯ ಮುದಿತನದಿ ತಾಳಲಾರದ ಪುತ್ರ

ಶೋಕದುರಿ ಹೃದಯವನು ಕೊರೆಯುವುದು, ಧೈರ್ಯವನು

ಪುಡಿಮಾಡಿ ಹುಡಿಗೂಡಿ ಬಲು ಬೆಳೆಯುತಿಹುದು. || ೪೮ ||

ಬಲದೇವ — ಕಷ್ಟ, ಕಷ್ಟ !

ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬೆಳಕು ಹೊಳೆಯದಿಹ ಕಣ್ಣಾಂತು

ದುರ್ಯೋಧನನ ಜೀವದಾಸೆಯನೆ ತೊರೆದಿರುವ

ಪೂಜ್ಯ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಮೊಗದೋರಲಾರೆ. || ೪೯ ||

ರಾಜ — ಅಮ್ಮ, ನನ್ನದೊಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

ಗಾಂಧಾರಿ — ಹೇಳು, ಮಗು.

ರಾಜ — ನಮಿಸಿ ನಾ ಬೇಡುವೆನು. ಪುಣ್ಯವನು ಮಾಡಿಹೆನೆ

ಜನ್ಮ ಜನ್ಮದಿ ನೀನೆ ತಾಯಾಗು ನನಗೆ. || ೫೦ ||

ಗಾಂಧಾರಿ — ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ನೀನೂ ನುಡಿದೆ.

ರಾಜ — ಮಾಲವಿ, ನೀನೂ ಕೇಳು,

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬಲ್ಲದೆಯ ಹೊಡೆತವನು ತಡೆದೆನ್ನ
ಹುಬ್ಬುಗಂಟೊಡೆದಿಹುದು. ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲೆದೆಗೆ
ಬಿದ್ದಾ ಪ್ರಹಾರಗಳು ರಕ್ತವನು ಹೊರಸೂಸಿ
ಚಿಲ್ಲಿಸಲು ಹಾರಕವಕಾಶವೇ ದೊರೆಯದಾಯ್ತು.
ನೋಡಿಲ್ಲಿ ಗಾಯಗಳ ಹೊನ್ನ ತೋಳ್ಬಂದಿಗಳ
ತಳೆದು ತೊಳತೊಳಗುತಿರುವೀಯೆನ್ನ ಭುಜಗಳನು.
ನಿನ್ನ ಸತಿ ಯುದ್ಧದಲಿ ಬೆಂಗೊಡದೆ ಹೊಡೆದಾಡಿ
ಮಡಿದಿಹನು. ಏಕೆಂತು ಕ್ಷತ್ರಿಯೆಯೆ ರೋದಿಸುವುದು ?

|| ೫೧ ||

ಸೀವಿ — ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಬಾಲೆಯಾಗಿರುವ ನಾನು ಅಳದಿರುವುದು ಹೇಗೆ ?

ರಾಜ — ಪೌರವಿ, ನೀನೂ ಕೇಳು,

ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ ವಿಧ ವಿಧದ ಯಜ್ಞಗಳ
ಮನಮೊಲ್ಡು ಮಾಡಿದೆನು. ಬಾಂಧವರ ಸಾಕಿದೆನು.
ಶತ್ರುಗಳ ತಲೆಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂದೆನಾಶ್ರಿತ ಜನದ
ನೂರಾರಭೀಷ್ಟಗಳ ಸಲ್ಲಿಸುತ ತಣಿಸಿದೆನು.
ಯುದ್ಧದಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಕ್ಷೋಹಿಣಿಯ
ನರಸತಿಗಳೆಲ್ಲರನು ದಣಿಸಿ ಸಂತಪಿಸಿದೆನು.
ಇಂತೆನ್ನ ಮಾನವನು ನೋಡಿ, ಮಾನಿನಿ, ಹೇಳು
ಗೋಳಿಡುವುದುಚಿತವೇ ? ಅಳುವರೇ ಇಂಥವರ
ಪತ್ನಿಯರು ಈ ಪರಿಯಲಿ ?

|| ೫೨ ||

ಪೌರವಿ — ಸಹಗಮನಮಾಡುವ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಇನ್ನು ಅಳುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಜ — ದುರ್ಜಯ, ನೀನೂ ಕೇಳು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಗಾಂಧಾರೀ, ಇವನೇನು ಹೇಳಬಹುದು !

ಗಾಂಧಾರಿ — ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಜ — ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡು. ತಾಯಿ ಕುಂತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊ. ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನೂ ತಾಯಿಯಂತೆ ಪೂಜಿಸು. ನೋಡು, ಮಗು .

“ಅಭಿಮಾನದೀಪ್ತಹೃತ್ವದ್ಯ ದುರ್ಯೋಧನನು,
ಶ್ಲಾಘ್ಯಸಂಪದ್ಯುತನು ಮತ್ತಿತನು ಯುದ್ಧದಲಿ
ಸಮಬಲನ ಸೇನಸುತ್ತು ತನುದೊರೆದನಂ” ದೆಣಿಸಿ
ಈ ಪರಿಯ ದುಗುಡವನು ತೊರೆಯುವುದು ಮಗನೆ.
ಅಳಿದೆನಗೆ ಪಾಂಡವರು ತರ್ಪಣವ ಕೊಡುವಂದು
ಎಲೆ ಮಗು, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಬಳಿಸಾರು ನೀನವನ
ಉರುವ ಭುಜದೊತ್ತಿನಲೆ ಮೈಗೆ ಮೈ ಸೋಂಕುವೊಲು
ಕುಳಿತು ನೀಡೆನಗೊಲಿದು ತರ್ಪಣದ ಜಲವ. || ೫೩ ||

ಬಲದೇವ — ಓಹೋ, ವೈರವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು! ಏನೋ ಸದ್ವಾಗುವಂತಿದೆ—

ಸನ್ನಾಹದುಂದುಭಿಯ ಸದ್ಗಡಗಿ ರಣರಂಗ
ಮೌನದಲಿ ಮಲಗಿಹುದು, ಭತ್ತಚಾಮರ ಕವಚ
ಬಾಣಗಳು ಚಿಲ್ಲಿಹವು; ಸೂತಯೋಧರು ಮಡಿದು
ಬಿದ್ದಿಹರು ರಣದಿ. ಈ ಪರಿಯ ವೊಳ್ತಿನಲಿ
ಬಿಲ್ಲ ರೇಂಕರಿಸುತ್ತ ಹದ್ದುಗಳ ಗುಂಪುಗಳ
ನಾಗಸಕೆ ಹಾರಿಸುತ ಚಿದರಿಸುತ ಬರುವನಾರು? || ೫೪ ||

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಮುನ್ನ ದುರ್ಯೋಧನನು ಬಿಲ್ಲ ಹೆದೆಯೇರಿಸುತ
ಯುದ್ಧ ಯಜ್ಞಕೆ ತೊಡಗಲವನ ಕೂಡಿದೆನು.
ಮುಗಿಯದೇ ಮಿಕ್ಕಶ್ವಮೇಧವನು ಮುಗಿಸಲ್ಕೆ
ತೊಡಗುವಧ್ವರ್ಯುವೊಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತೊಡಗುವೆನು
ಮುನ್ನವೇ ನಾ ನೋಂತ ರಣಯಜ್ಞಕಿಂದು. || ೫೫ ||

ಬಲದೇವ — ಓಹೋ! ಗುರುಪುತ್ರನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಇವನು,

ಬಿರಿದ ತಾವರೆಯೆಸಳ ವಿಸ್ತಾರವನು ಜರಿವ
ಕಂಗಳನು ತೆರೆದಿಹನು. ಹೊನ್ನ ಯೂಪವ ನಗುವ
ನಿಡುದೋಳ ತೂಗಿಸುತ ತೂಗಿಸುತ ಬರುತಿಹನು.
ಉಗ್ರ ಕಾರ್ಮುಕವೊಂದ ರಭಸದಿಂದೆಳೆಯುವನು.
ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚನೊಡಲಿನಲಿ, ಮಳೆಬಿಲ್ಲ ಕೋಡಿನಲಿ
ತಳೆದ ಮೇರುವಿನಂತೆ ತೋರುತಿಹನಿವನು.

|| ೫೬ ||

(ಬಳಿಕ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ — (ನೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳಿ)

*(ಕೊಳುಗುಳದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಡೆಯ
ಪಡೆಗಡಲು ಕುದಿದುಬ್ಬಿ ಕೂಡುವಂದುದ್ಭವಿಸಿ
ಹರಿದ ಶಸ್ತ್ರಗಳೆಂಬ ಮೊಸಳೆಗಳ ಬಳಗಕ್ಕೆ
ಬಲಿಬಿದ್ದ ತನುವಾಂತ ಸಾಧಿವರೆ ಕೇಳಿ!
ಅರೆಜೀವದಂದುಸಿರನೆಳೆಯುವರೆ ಕೇಳಿ!
ಕಾಳಗದಿ ಹೆಸರಾಂತ ದೊರೆಗಳಿರ ಕೇಳಿ!
ನುಡಿನೆನಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ!)
ಛಲಗುಂದಿ ಬಲಗುಂದಿ ತೊಡೆಯುಡಿದು ಕೆಡೆದಿರುವ
ಕೌರವೇಶ್ವರನಲ್ಲ. ಅಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ
ವಿಫಲವಾಗಲು ಬರಿದೆ ಭಾರದಲಿ ಬಳಲಿದಾ
ಸೂತಸುತನಲ್ಲ. ಕೈಯೊಳಗೆ ಬಿಲ್ಲಾಂತು
ಸಮರಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು—ರಭಸದಿಂದಲಿ ಬಂದು—
ನಿಂದಿರುವೆಸಿಂದು. ಒರ್ವನೇ ಕಾದುವೆನು,
ಒರ್ವನೇ ಕದನದಲಿ ವಿಜಯವನು ಸಾಧಿಸೆನು,
ಒರ್ವನೇ ಕಾದುವೆನು, ದ್ರೋಣಸುತ ನಾನು.

|| ೫೭ ||

*ಈ ಭಾಗವು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

ಶ್ಲಾಘನೆ ದೊರೆಯದ ವಿಜಯದಿಂದ ಫಲವೇನು? (ಮುಂದೆ ನಡೆದು)
ಆಗದು, ಹೀಗೆನ್ನಲಾಗದು. ನಾನು ತಂದೆಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಡಲು
ತೊಡಗಿ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕುರು
ಕುಲಕ್ಕೆ ತಿಲಕನೆಸಿಸಿದ ದುರ್ಯೋಧನನು ವಂಚನೆಗೆ ಗುರಿ
ಯಾದನು ! ಯಾರು ತಾನೇ ಇದನ್ನು ನಂಬಿಯಾರು ?

ಆನೆ ತೇರುಗಳೇರಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣವ ಹಿಡಿದು
ಹನ್ನೊಂದು ಪಡೆಯರಸರೆಲ್ಲ ಕೈಮುಗಿದೆತ್ತಿ
ಕುರುರಾಜನಾಣತಿಗೆ ಕಾದು ನಿಂದರು. ಜೊತೆಗೆ,
ಪರಶುರಾಮನ ಬಾಣ ಕವಿದ ಕವಚವನಾಂತ
ಭೀಷ್ಮನೂ ತಾತನೂ ಭಟರಾಗಿ ಕಾದಿದರು
ತಾನೆ ಅತಿರಥನಾಗಿ ಇಂತು ಸಂಪದವಾಂತ
ರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನನೆ ನೋತನಿಂದು ;
ಕಾಲವಶದಿಂದಿವನು ಸೋತನಿಂದು.

|| ೫೮ ||

ಗಾಂಧಾರೀಪುತ್ರನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಈಗಿಲ್ಲಿರಬಹುದು ?
(ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಸಮರದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಆನೆ ಕುದುರೆ
ಮನುಷ್ಯರೂ, ಮುರಿದ ರಥಗಳೂ ಪ್ರಾಕಾರದಂತೆ ಬಿದ್ದಿರಲು,
ಈ ಪ್ರಾಕಾರದ ನಡುವೆ ಸಮರಸಾಗರದ ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿದ
ಕುರು ರಾಜನು ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇವನು,

ಮುಕುಟ ಕೆಳಗುರುಳಿರಲು ಚಲಿಸುತಿಹ ಕುರುಳುಗಳ
ಕಿರಣಗಳ ತಳೆದಿಹನು. ಗಡೆಯ ಗಾಯದ ರಕ್ತ
ಸುರಿದಿರಲು ಮೈ ನೆನೆದು ಕೆಂಪಾಗಿ ತೋರುವನು.
ಸಂಜೆಯಾಲಿಂಗಿಸಲು ಅಸ್ತಗಿರಿಶಿರವೇರಿ
ನಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕಾಲಸೂರ್ಯನಂತಸ್ತಮಿಪನು.

|| ೫೯ ||

(ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಕುರುರಾಜ, ಇದೇನು ?

ರಾಜ — ಗುರುಪುತ್ರ, ಅಸಂತ್ಯಷ್ಟಿಯ ಫಲವಿದು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ — ಕುರುರಾಜ, *ನಿನ್ನ ಪರಾಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ರಾಜ — ನೀನೇನು ಮಾಡುವೆ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ — ಕೇಳು,

ಪಾಂಡವರ ರಕ್ಷಿಸಲು ಶಾರ್ಙ್ಗಚಕ್ರಾದಿಗಳ
ನಾಲ್ಕು ತೋಳಲಿ ತಳೆದು, ಗರುಡವಾಹನನಾಗಿ
ಕೃಷ್ಣನೇ ಕದನಕ್ಕೆ ಕೈದುಡುಕಿ ಬಂದರೂ
ಪಾಂಡವರ ಬಡಿಯುವೆನು ; ಕೃಷ್ಣನನೆ ಕಡಿಯುವೆನು.
ಕಣಿಗಳಿಂದೆಲ್ಲರನು ಕಡಿಕಡಿದು ಕಲಸುವೆನು,
ಮಸಿಬಳಿದ ಪಟದಂತೆ ಕಲಸಿ ಬಿಸುಡುವೆನು. || ೬೦ ||

ರಾಜ — ಬೇಡ, ಬೇಡ ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ.

ತಾಯಿ ಪೊಡವಿಯ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಮಡಿದುರುಳಿದರು
ದೊರೆ ದೊರೆಗಳೆಲ್ಲ. ಕರ್ಣ ನಡೆದನು ದಿವಕೆ ;
ಭೀಷ್ಮ ಕೆಡೆದನು ನೆಲಕೆ. ಮುನ್ನ ಮಡಿದರು ನನ್ನ
ನೂರ್ವರನುಜರು ರಣದಿ ಕೆಣಕಿದರ ಸೆಣಸಿ.
ನೋಡು ಗುರುಸುತ, ಕಡೆಗೆ ನನಗಮಿಗತಿಯಾಯ್ತು !
ಬಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ಹಿಡಿಯದಿರು ನೀನಿನ್ನು ಮುಂದೆ. || ೬೧ ||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ — ಕುರುರಾಜ,

ಗದೆಯ ಕದನದಿ ಭೀಮ ತೊಡೆಗಳನು ಕಡಿದಂದೆ
ನಿನ್ನ ದರ್ಪವ ಬಿಡದೆ ಹುಡಿಗೂಡಿಸಿದನೆ ? || ೬೨ ||

ರಾಜ — ಆಗದು, ಹೀಗಾಗದು. ರಾಜರು ಮಾನಶರೀರರು. ಮಾನ
ಕೃಪೆಯೇ ನಾನು ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದೆ. ಗುರುವುತ್ರ, ನೋಡು,

*ಸತ್ಯಾರ ಮೂಲಮಾರ್ಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ—ಇಲ್ಲಿ ನೊಡಲು ಆ ಕಾರವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದೂಹಿಸಿ 'ಅಸತ್ಯಾರ....' ಎಂಬ ಪಾಠವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಸ್ಮರಿಸು ಜೂಜನಲಂದು ದ್ರೌಪದಿಯ ಮುಡಿವಿಡಿದು
 ಸಭೆಗೆಳಸಿ ತಂದುದನು. ಬಳಿಕ ಚಿಕ್ಕವನೆಂದು
 ನೋಡದಭಿಮನ್ಯುವನು ರಣದಿ ಕೊಂದುದನು.
 ಸ್ಮರಿಸು ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಪಗಡೆಯಾಟವನಾಡಿ
 ಸೋಲಿಸುತ ನಾವವರ ಕಾಡಿಗಟ್ಟಿದುದ ;
 ಸ್ಮರಿಸು ವನಮೃಗಗಳಂತವರು ಬಾಳಿದುದ.
 ಅವರೆನಗೆ ಮಾಡಿದುದನಿದರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಲು
 ಅತ್ಯಲ್ಪವೆನಿಸುವುದು ಗುರುಪುತ್ರ, ಮನ್ನಿಸವರ. || ೬೩ ||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ — ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ.

ನಿನ್ನಾಣೆ, ನನ್ನಾಣೆ, ವೀರಲೋಕಗಳಾಣೆ ;
 ಇರುಳು ಕದನವ ಹೂಡಿ ಸುಡುವೆ ಪಾಂಡವರ || ೬೪ ||

ಬಲದೇವ — ಗುರುಪುತ್ರನಾಡಿದ ಮಾತು ನಡೆದೇ ನಡೆಯುವುದು

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ — ಪೂಜ್ಯ ಹಲಾಯುಧರೂ ಇಲ್ಲಿರುವರು !

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಆಯ್ಯೋ, ವಂಚನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇರೆ ಬೇಕಾಯಿತೇ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ — ದುರ್ಜಯ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ.

ತಂದೆ ತೋಳ್ಬಲದಿಂದ ಗಳಿಸಿದೀ ರಾಜ್ಯದಲಿ
 ಅಭಿಷೇಕವಿರದೊಡಂ ನೀನೆ ದೊರೆಯಾಗು ;
 ವಿಪ್ರವಚನಗಳಿಂದ ರಾಜನಾಗು. || ೬೫ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು ಹೊರಡುತ್ತಿವೆ. ಇವರೇ ಶಂತನು
 ಮೊದಲಾದ ನಮ್ಮ ಸಿತ್ಯಪಿತಾಮಹರು. ಕರ್ಣನನ್ನು ಮುಂದು
 ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೂರು ಜನ ತಮ್ಮಂದಿರೂ ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರು
 ವರು. ಐರಾವತದ ಮೇಲೇರಿ ಮಹೇಂದ್ರನ ಕೈಹಿಡಿದು ಕುಳಿ
 ತಿರುವ ಕಾಕಪಕ್ಷಧರನಾದ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪ
 ಗೊಂಡು ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಉರ್ವಶಿಯೇ ಮೊದಲಾದ

ಅಪ್ಪರೆಯರು ನನ್ನ ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಇವೇ ದೇಹ ಧಾರಿಗಳಾದ ಮಹಾರ್ಣವಗಳು. ಇವರೇ ಗಂಗಾದಿ ಮಹಾ ನದಿಗಳು. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಮನು ಸಹಸ್ರ ಹಂಸಗಳಿಂದ ನಡಸಲ್ಪಡುವ ಈ ವೀರವಾಹಿಯಾದ ವಿಮಾನ ವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ಇಗೋ, ಬಂದೆ, ಬಂದೆ !

(ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ತೆರೆ)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ — ಸಜ್ಜನಕೆ ಧನವೆನಿಸಿ ತಪಕೆ ನೆಲೆವನೆಯೆನಿಸಿ
ಮೆರೆಯುವಾಶ್ರಮಕೆನ್ನು ನಡೆಯುವೆನು ಭರದಿ
ಮಕ್ಕಳಳಿಯಲು ಬಳಕೆ ರಾಜ್ಯದಲಿ ಫಲವೇನು ?
ಸುಡಲಿ ರಾಜ್ಯವನಿನ್ನು ನಡೆವೆನಾಶ್ರಮಕೆ.

ಆಶ್ವತ್ಥಾಮ — ಕೈಗಳಲಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳಾಂತು ಮಲಗಿದರೆ
ವಧಿಸಲೋಸುಗ ನಡೆವೆ ಶತ್ರುಗಳ ದಳಕೆ.

(ಭರತ ವಾಕ್ಯ)

ಬಲದೇವ — ಶತ್ರುಗಳ ಸಕ್ಷವನು ಸದೆದು ಶಾಂತಿಯ ನಿಲಿಸಿ
ನಮ್ಮ ದೊರೆ ಪಾಲಿಸಲಿ ಗೋಗಣವನು.

|| ೬೬ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು)

•ಊರುಭಂಗ ಮುಗಿಯಿತು.

ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೌಢಸರಾಗಿದ್ದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಹಿರಿಯಣ್ಣ, ಎಂ ಎ , ಎಲ್ ಟಿ , ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ .

“ Bhāsa's minor plays are not always quite intelligible and I can easily imagine what an amount of **trouble their rendering** should have meant to you. I find the result extremely satisfactory and you have very well succeeded in preserving in your translation the charm and simplicity characteristic of Bhāsa.”

* * * *

ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೌಢಸರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ. ಆರ್. ವಿ. ಜಾಗರದಾರ, ಎಂ.ಎ. (ಲಂಡನ್), ಎಂ.ಆರ್. ಎ.ಎಸ್., ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ :

“ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡುವಾಗ ಇರುವುದನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಸೇರಿಸದೆ ಮೂಲಗ್ರಂಥ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಗುರಿ’ ಎಂದು ಶ್ರೀಯುತ ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದು ಸಮಂಜಸವಾದ ವಿಚಾರ. ಆ ‘ಗುರಿಯು’ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ‘ದೂತನಾಕೃ’ದಲ್ಲಿ ‘ದೂತಘಟೋತ್ಕಚ’ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ‘ಊರುಭಂಗ’ ‘ಕರ್ಣಭಾರ’ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಸಕವಿಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೌಢಿಯೂ ಪ್ರಸಾದವೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಭಾಸ ಮಹಾಕವಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದಿರಿಸುವ ಕೈಚಳಕವು ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಇದೆ.”

ಸತ್ಯಶೋಧನೆ ಅಥವಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಆತ್ಮಕಥೆ

(೫ ಭಾಗಗಳು — ೨ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ)

ಬೆಲೆ ಆರು ರೂಪಾಯಿ

ಅನಾಸಕ್ತಿಯೋಗ - ಗಾಂಧೀಜಿ

ಬೆಲೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ನಾಲ್ಕಾಣೆ

ಗೀತಾಬೋಧ - ಗಾಂಧೀಜಿ

ಬೆಲೆ ಎಂಟಾಣೆ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನ

(ಪೂಜ್ಯಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಚನಗಳು)

ಬೆಲೆ ಎರಡಾಣೆ

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕವಿಗಳ, ಕತೆಗಾರರ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರ, ನಾಟಕ
ಕರ್ತರ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ, ವೌರಾಣಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳೂ,
ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಕೂಲ್ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ
ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಸತ್ಯ ಶೋಧನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ, ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

ಭಾಸನ
ಪಂಚರಾತ್ರ

ಎಲ್. ಗುಂಡವ್ವ, ಎಂ ಎ

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನ ಮಂದಿರ
ಕೋಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೯೪೬

ವೊಡಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ ೧೯೪೬

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾದಿರಿಸಿದೆ

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೦-೧೨-೦

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಚ್ಚುಕೂಟ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಕಲಹದ ಕಥೆಯನ್ನು ನೆನೆಯುವಾಗ “ಈ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯದಿರಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ ? ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಒಂದಾಗಿ, ಎರಡು ವಕ್ಷದ ಮಹಾಪುರುಷರೂ ಕೂಡಿ ಬಾಳಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತೋ !” ಎಂದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎನ್ನಿಸುವುದು ಸಹಜ. ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳೂ ಯುದ್ಧವಿನಾಶಗಳೂ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಕೆರಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಗಳಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಪುರುಷರು ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದಗಳನ್ನೆ ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತವಾಗಲೆಂದು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಈಗಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ ಆ ಬಗೆಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದವನಾದ ಭಾಸಕವಿ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯದಿರಬಹುದಾದ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ ಆ ಕನಸನ್ನೆ ಈ ಪಂಚರಾತ್ರ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ

ಪಾಂಡವರು ವನವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲ ದುರ್ಯೋಧನನು ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಜಗಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ, ದ್ರೂತದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಒಂದು ಸಲ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ತಣಿಸುತ್ತಾನೆ ಆಗ, ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷನಟ್ಟರು ; ಪ್ರಚೆಯೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ನಂಬಿದರು ; ಅವನೂ ಗುಣವಂತನಾದನು ; ಹಿಂದಿನ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಮಾಯವಾಯಿತು. ಆ ಸುಖ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಏನು ಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ದ್ರೋಣನಿಗೆ ಪಾಂಡವರ ಮೇಲಿನ ಮರುಕ ; ಅವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ವಾಲುಕೊಟ್ಟು ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರೆಲ್ಲರೊಡನೆ ಅನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಾಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ. ಅದನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನು ನಡಸಿಕೊಡಲಾರನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಳುಕು. ಅದರಿಂದ ಕೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ಯೋಧನನು

ಬಗೆಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿ, ಏನು ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಮೊದಲೇ ಧಾರೆಯೆರೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಅದರಿಂದ ನಂಬಿಕೆಹೊಂದಿ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು “ ಸಾಂಡವರೊಡನೆ ಪಾಲುವಾಡಿಕೊ ಅದೇ ನನಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ, ಅದೇ ನನ್ನ ಭಿಕ್ಷೆ ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆನೂ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸು ಆದರೆ ಶಕುನಿಯ ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರ ಕರ್ಣ ಕೂಡ ‘ ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದವರ ಒಲುಮೆಗೆ ಅಡ್ಡಬರಲಾರೆನೆ’ ನ್ನುತ್ತಾನೆ ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಾವನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ತುಂಬ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾನೆ ಕಡೆಗೆ ಶಕುನಿ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಸುಳ್ಳುವಾತಿನ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಡುತ್ತಾನೆ ‘ಏದು ರಾತ್ರಿಗಳೊಳಗೆ ಸಾಂಡವರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತರುವುದಾದರೆ’ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಪರವಾಗಿ ತಾನೇ ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ದುರ್ಯೋಧನನೂ ಮಾವನ ಮಾತಿಗೆ ವ್ರತಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ

ದ್ರೋಣನಿಗೆ ನಿರಾಸೆಯಾಯಿತು ‘ಹೀಗೆ ಕೊಡುವೆನೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆಂತ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದೇ ಮೇಲು’ ಎಂದು ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ವಿರಾಟನಗರದಿಂದ ದೂತರು ಬಂದು ಕೀಚಕರಿಗೆ ‘ಶಸ್ತ್ರದೇಟಿಲ್ಲದ ಸೋಜಿಗದ ಸಾವು’ ಉಂಟಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಭೀಷ್ಮರು ಅದು ಭೀಮಸೇನನ ಲೀಲೆಯಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿ ‘ಸಂಚರಾತ್ರ’ ನಿಯಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಲಹೆಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ತಮಗೆ ವಿರಾಟನ ಮೇಲೆ ಗುಪ್ತ ವೈರವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಅವನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಯಜ್ಞದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರದಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಪುರಸ್ತವೇಶಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲ ಗೋಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. (ಅಂಕ ೧)

ವಿರಾಟರಾಜನು ತನ್ನ ವರ್ಷವರ್ಧಂತಿಯ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ, ಕುರುಸೇನೆ ಅವನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನರಿತು, ದೊರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ

ಉತ್ತರಕುಮಾರನು ಬೃಹನ್ನಳೆಯನ್ನು ಸಾರಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುರು ಸೈನ್ಯವನ್ನೆದುರಿಸಲು ನಡೆದುಬಿಟ್ಟರುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಂಡವರ ಹಿರಿಯ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ದುಡುಕುವರೋ ಎಂದು ಕಳವಳ ; ಉಪಕಾರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಂದಲೇ ಅವಮಾನ ವಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಕಟ. ಅರ್ಜುನನು ಅನುಚಿತವಾಗಿ ನಡೆಯ ನೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ

ಉತ್ತರ ಕುಮಾರನು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಲಿಸಿ ತುರುಗಳನ್ನು ಮರಳಿಸಿದನೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತದೆ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲೆ ಕೌರವ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅಭಿಮನ್ಯು ಕುಮಾರನು ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿದನೆಂದೂ ಸಂತೋಷ ವಾರ್ತೆ ಬರುತ್ತದೆ ಕೇಳಿ ವಿರಾಟೇಶ್ವರನ ಹಿಗ್ಗು ಹೇಳತೀರದು ಧರ್ಮರಾಜನ ದುಗುಡ ಮೇರೆ ವಿಾರುತ್ತದೆ ಆದರೆ, ಅರಮನೆಯ ಬಾಣಸಿಗನು (ಭೀಮ) ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದನೆಂದು ಕೇಳಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗುತ್ತದೆ

ಅರ್ಜುನ ಭೀಮರು ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆತರುತ್ತಾರೆ. ಅಜ್ಞಾತವೇಷದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರದ, ಅಭಿಮನ್ಯು ಅವರ ಸಲಿಗೆ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಕೆರಳಿ ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರೂ ಮಗನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಿ ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತಾರೆ ವಿರಾಟೇಶ್ವರನು ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಆದರಿಸುತ್ತಾನೆ ಆದರೆ ಆ ಕುಮಾರ ಆದರವನ್ನೊಲ್ಲ, ನಿಗ್ರಹವೇ ಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತೋಳ್ಬಲಕ್ಕೆ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿದ ತನ್ನನ್ನು ಭೀಮ ತೋಳ್ಬಲ ದಿಂದಲೇ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಹು ಮುದ್ದಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಕುಮಾರನು ತಂದೆಗೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಪಾಂಡವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ ದೊರ ಧನ್ಯನಾದೆನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಭಿಮನ್ಯು ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಗೋಗ್ರಹಣ ಸಫಲವಾಯಿತೆನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದ ಅವಧಿ ಮುಗಿದದ್ದರಿಂದ ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ವೇಷವನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರ ಗೋಗ್ರಹಣದ ಜಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿರಾಟೇಶ್ವರನು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಮಗನಿಗಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಅಂಕ೨)

ಇತ್ತ ಕೌರವರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮನ್ಯು ಸೆರೆಯಾದನೆಂದು ಅಪರಿಮಿತ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತು 'ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಕಲಹವಾದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೇನು ? ನಾನೇ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು' ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನನ ಸಂಕಲ್ಪ. 'ಅವನು ನಿನಗಾಗಿ ಕಾಳಗದ ಮುಮ್ಮೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ. ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ನಾವು ನಾರುಡಿ ಉಡಬೇಕು' ಎಂದು ಕರ್ಣನ ನಿಶ್ಚಯ. ಶಕುನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಡಗರ ರುಚಿಸದು 'ನೀವು ತೆಪ್ಪಗಿರಿ. ಅವನಿಗೆ ಬಹುಜನ ರಕ್ಷಕರಿರುವರು. ಅವನಿಗೇನೂ ಕೇಡಾಗದು ಹೇಗೋ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೂಂದುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಅವನ ವಾದ

ಈ ಚರ್ಚೆಯ ನಡುವೆ, ಭೀಷ್ಮರ ಧ್ವಜಕ್ಕೆ ನಾಟಕೊಂಡ ಒಂದು ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಹೆಸರಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಾದಿಗಳು ವಾಂಡವರ ನೆಲೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ತೃಪ್ತಿವಡುತ್ತಾರೆ. ಶಕುನಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾನೆ 'ಅರ್ಜುನನೆಂದು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲೇ ಬಾರನೋ? ಇವರಿಗೆ ಭೂಮಂಡಲವೆಲ್ಲ ವಾಂಡವ ಮಯನಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ' ಎಂದು ಸಂದೇಹ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕುಮಾರನು ಕೌರವಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾಜ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ ಉತ್ತರ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ದೊರೆತಳೆಂದೂ ವಿವಾಹ ಮಂಗಳವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನಡಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಧರ್ಮರಾಜ ಕೇಳಿಕೊಂಡನೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಾನೆ ಪಾಂಡವರು ಹೌದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ಕೂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ವಂಚರಾತ್ರದೊಳಗೆ ವಾಂಡವರ ನೆಲೆ ತಿಳಿಯಿತು ದುರ್ಯೋಧನನು 'ಸತ್ಯ ನಿಂತರೆ ನರರು ಸತ್ತರೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ನಂಬಿ, ಆಡಿದಂತೆ 'ವಾಂಡವರಿಗೆ ನಾಡನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಣಿಯುತ್ತಾರೆ (ಅಂಕ ೩)

ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಒಂದುಗೂಡುವ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಅವರು ಕೂಡಿ ಬಾಳಿ ಹೊಂದಿ ನಡೆದು ಆನಂದಿಸಿದ ಕನಸನ್ನೂ ಭಾಸ ಕಂಡಿದ್ದನೋ ಏನೋ! ಇಂಥ ಕನಸುಗಳಿಂದ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ತಿದ್ದಿ, ಬಾಳು ಮೇಲಾಗುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ನಾಟಕದ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ. ಮೋಟಗಾನಹಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ 'ರಂಗಭೂಮಿ' ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

೫-೫-೧೯೪೬

ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ

ವಾ ತ್ರ ಗ ಳು

ಸೂತ್ರಧಾರ
ವೊದಲನೆಯವನು
ಎರಡನೆಯವನು
ಮೂರನೆಯವನು

}

ಮೂವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

ದ್ರೋಣ
ಭೀಷ್ಮ
ದುರ್ಯೋಧನ
ಕರ್ಣ
ಶಕುನಿ

ಭಟಿ—ದುರ್ಯೋಧನನ ಸೇವಕ

ದೂತ—ವಿರಾಟನಗರದಿಂದ ಬಂದ ದೂತ

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ—ವಿರಾಟೇಶ್ವರನ ಗೋಪಾಲಕರ ಹಿರಿಯ

ಗೋಮಿತ್ರಕ, ಗೋರಕ್ಷಿಣಿಕೆ, ಘೃತಪಿಂಡ, ಸ್ವಾಮಿನಿ,

ವೃಷಭದತ್ತ, ಕುಂಭದತ್ತ, ಮಹಿಷದತ್ತ

ಭಟಿ (ಜಯಸೇನ)—ವಿರಾಟೇಶ್ವರನ ಸೇವಕ

ಕಾಂಚುಕೀಯ—ವಿರಾಟೇಶ್ವರನ ಕಂಚುಕಿ

ದೊರೆ—ವಿರಾಟರಾಜ

ಭಗವಾನ್—ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಲ್ಲಿರುವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ

ಸೂತ—ವಿರಾಟರಾಜನ ಸಾರಥಿ

ಬೃಹನ್ನತಿ—ನಪುಂಸಕ ವೇಷದ ಅರ್ಜುನ

ಭೀಮಸೇನ

ಅಭಿಮನ್ಯು

ಉತ್ತರ

ಸೂತ—ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ರಥ ನಡಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾರಥಿ

ಸೂತ—ಭೀಷ್ಮರ ಸಾರಥಿ

} ಗೊಲ್ಲ ಪುಡುಗರು

ಪಂಚರಾತ್ರ

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕ

(ನಾಂದಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಳಿಕ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸೂತ್ರಧಾರ—

ದ್ರೋಣನಿಳಿಯೆರೆವಲ್ಲಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ದೂತನೊ,
ಶಕುನೀಶ್ವರನ ಕರ್ಣಧಾರನೊ, ದುರ್ಯೋಧನನೊ,
ಭೀಷ್ಮನೊ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊ, ಉತ್ತರಗನಭಿಮನ್ಯು,
ಆ ವಿರಾಟೊ ಪುರುಷ ತಾನೊಲ್ಲ ಪಾಲಿಸಲಿ ನಮ್ಮನೊ ||೧||

(ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ) ಆ ಯಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.
ಓಹೋ, ನಾನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೇ ಏನೋ
ಸದ್ವಾಗುವಂತೆ ಕೇಳುವುದು! ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣ

(ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ)

ಆಹಾ! ಕುರುರಾಜನ ಯಜ್ಞದ ವೈಭವವೆಷ್ಟು!

* ಈ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದ್ರೋಣನು -
ದ್ರೋಣವಕ್ಷಿ (ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾಗೆ) ಯಂತ್ರಿ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ “ನೀಲ
ಮೇಘಶ್ಯಾಮ.” ದುರ್ಯೋಧನನಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ (ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಗೆ,
ಪಾಂಡವರಿಗೆ) ದೂತನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವನು. ಶಕುನೀಶ್ವರ-ಪಕ್ಷಿರಾಜ, ಗರುಡ. ಕರ್ಣ
ಧಾರ-ಹಡಗು ನಡಸುವವನು, ನಿಯಾಮಕ. ಗರುಡನನ್ನು ನಡಸುವವನು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ
ಗರುಡವಾದನು. ದುರ್ಯೋಧನನು-ಕಡನದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದವನು, ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ
ದುಸ್ವಾಧ್ಯನಾದವನು. ಭೀಷ್ಮನು-(ದುಷ್ಟರಿಗೆ) ಭಯಂಕರನಾದವನು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು-
ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾದವನು. ಉತ್ತರಗನು-ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನು,
ಮೇಲಾದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವನು. ಅಭಿಮನ್ಯು-ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಲಸಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವವನು.
ವಿರಾಟೊ ಪುರುಷ-ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಆದಿಪುರುಷ. ಇಂಥ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ
ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣ, ಭೀಷ್ಮ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಕರ್ಣ,
ಶಕುನಿ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ, ಭೀಮ, ಅರ್ಜುನ, ಅಭಿಮನ್ಯು, ವಿರಾಟ, ಉತ್ತರ- ಎಂಬ ಈ
ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಸೂಚಿತವಾಗಿವೆ. ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತದ
“ಉತ್ತರಗೋಽಭಿಮನ್ಯುಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗೋಗ್ರಹಣವೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ.

ಸೂತ್ರಧಾರ — ಆಗಲಿ, ತಿಳಿಯಿತು

ಅಂತವುರದವರೆಲ್ಲರೊಡಗೂಡಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂ
 ದೈತರಲು ದೊರೆಗಳೆಲ್ಲ
 ಕುರುರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಾಡುವೀ ಯಜ್ಞ
 ವೈಭವದಿ ನಡೆಯುತಿಹುದು. || ೨ ||

(ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಗಿಯಿತು

(ಬಳಿಕ ಮೂವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರನೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಎಲ್ಲರೂ — ಆಹಾ, ಕುರುರಾಜನ ಯಜ್ಞದ ವೈಭವವೆಷ್ಟು !

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಇಲ್ಲಿಯಾದರೋ,

ದ್ವಿಜರುಂದು ಚೆಲ್ಲದನ್ನಗಳಿಂದ ದಿಕ್ಕೆಲ್ಲ
 ಕಾಶ ಪೂತಂತಿಹುದು. ಹವಿಯ ಹೊಗೆಯಿಂದಿಲ್ಲಿ
 ಗುಂಪುಮರಗಳೆಲ್ಲ ಹೂಗಂಪು ಹೋಗಿಹುದು.
 ಜಿಂಕೆಗೆಣೆಯಹವು ಹುಲಿ ಕೊಲೆಯುಳಿದ ಸಿಂಹಗಳ
 ಬೀಡುಗಳು ಮಲೆಗಳವು ದೊರೆ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡಿರಲು
 ಜಗವೆಲ್ಲ ತಾನೊಡನೆ ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡಂತೆ ಇಹುದು. || ೩ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ತಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ.

ತಣಿದನಮರೋತ್ತಮರ ಮುಖವೆನಿಸಿದಗ್ನಿ ತಾ
 ಹವಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡೆದರು ವಿಪ್ರವರರಿತ್ತ
 ಧನದಿಂದ. ಹಕ್ಕಿಗಳ ತಂಡಗಳು, ಗೋವುಗಳ
 ಹಿಂಡುಗಳು, ಮೇಣಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಂದೆಲ್ಲ ಜನ
 ರೆಲ್ಲ ಬಗೆಯಲು ತಣಿದರಾನಂದಗೊಂಡುದಿಂ

ದೀ ಲೋಕ ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಲು. ರಾಜನಲಿ
 ಸದ್ಗುಣಗಳನು ಕಂಡು ಕೊರಲೆತ್ತಿ ಹೊಗಳುವುದು.
 ಇಂತೆಮ್ಮ ಲೋಕ ಮೇಲ್ಗುಣಗಳಿಂದವರರ್ಗಿ
 ನೆಲೆಯನಿಪ ಲೋಕಗಳನೆಲ್ಲವನು ಮೀರಿಸಿಹುದು || ೪ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಪೂಜ್ಯರಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು,
 ಪಟ್ಟವೆರಸಿದ ಮುಡಿಯ ಪದಕೆ ಸೋರಿಸಿ ಮೊರೆಗ
 ಳೆರಗಿದರು ಹೆಸರಾಂತ ಮಿಗಿಲರಿನ ನಡೆದವರು
 ಮುಪ್ಪಿನಲು ನಿಯಮಗಳ ಹೆಚ್ಚಿಸುತಲೆಡೆವರಿಯ
 ದಧ್ಯಯನಮಾಡುವರು ಮುಪ್ಪಡಸಿ ವೈಸಡಿಲ
 ವಾಗಿರಲು, ಕೈಯ ಶಿಷ್ಯರ ಹೆಗಲಲಿಟ್ಟು, ಕೋ
 ಲೂರಿ ಮುಕ್ಕಾಲಿಂದ ನಡೆಯುವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
 ಮುಪ್ಪಾಂತ ಸಲಗಳ ತೆರೆದೆ ತಾವೈದುತಿಹರು || ೫ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಹೋ, ಹೋ! ವಟುಗಳೇ! ಹೋ, ಹೋ! ವಟುಗಳೇ!
 ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ಹೊತ್ತಿಸ
 ಬೇಡಿ.

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಅಯ್ಯೋ, ಹಾಳಾಯಿತು! (ಕಡೆಗೂ) ಹುಡುಗತನ
 ವನ್ನು ತೋರಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು!

ನೋಡಿದೊ, ಯೂಪವುರಿಯುತ್ತಿರಲು ಹೊಂದೋಳ
 ತಳೆದೊಲಿಹುದೀ ವಸುಧೆ. ಶೂದ್ರನನು ಪಾರ್ವನೊಲು
 ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಯ ಬಳಿಯೆ ತಾಳದೀ ಚೈತ್ಯಾಗ್ನಿ.
 ಹಸಿಯ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದ ವೇದಿ
 ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುಡದಿಹುದು. ಅರಳುದಾವರೆಗೊಳವ
 ನಾನೆವೊಲು ಪ್ರಾಗ್ಗಂಶವನು ಹೊಗುತಲಿಹುದು
 ಹೊಗೆಯು. || ೬ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಸರಿಯೆ,

ಬೆಂಕಿಯ ದಿಗ್ಗಿಲಿಂದಂಜುತ ಪಾರ್ವರು
 ಬೆಂಕಿಯ ಬೇರೆಡೆಗೊಯ್ಯುವರು ;
 ಕುಲದಲಿ ಕಟ್ಟಳೆಯಲು ದಾಯಾದ್ಯರ
 ಭಯದಿಂ ದಾಯಾದಿಯನೆನಲು.

|| ೭ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಇದಿನ್ನೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ .

ತುಪ್ಪವ ತುಂಬಿದ ಬಂಡಿಯಿದೀಗ
 ತೊಯ್ದು ಕರ್ಕೆದೊಡಮೆಡೆ ಬಿಡದಂತೆ,
 ಮಗು ಮಡಿದಿರುವಾ ಮಡದಿಯ ಹಾಗೆ
 ಬಾಲಸ್ನೇಹದಿ ಬೇಯುತ್ತಿಹುದು

|| ೮ ||

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಧರ್ಮಶಕಟಿಯನು ಸುಡಲೆದ್ದ
 ಬೆಂಕಿ, ದರ್ಭೆಯಲಿ ಹಸಿಹುಲ್ಲಿಂದ ಮೆಲುಮೆಲನೆ
 ಕುಗ್ಗಿ ಕಂಡುತ್ತಿರಲು, ಗಾಳಿಯಿಂದುರೆ ಕೆರಳಿ,
 ಉರಿಗಳಂ ಪರಿದೆಯ್ವಿ, ಕ್ರಮದೆ ಚಕ್ರವ ಸೇರಿ,
 ಸುತ್ತುಮರವನು ಸುತ್ತಿ ಸೂರ್ಯನನೆ ಹೋಲುತ್ತಿಹುದು ||೯||

ಎರಡನೆಯವನು — ಇದಿನ್ನೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ .

ಹುತ್ತದಾ ಬುಡದಿಂದ ಕಿಚ್ಚಿಗಂಜುತಲೈದು
 ಸರ್ಪಗಳು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬಿಲಗಳಿಂದ,
 ಸತ್ತ ಮನುಜನ ದೇಹದಿಂದಲೈದಿಂದ್ರಿಯಗ
 ಳೊಮ್ಮೆಯೇ ನೆಗೆವಂತೆ ಹೊರಹರಿದುವು.

|| ೧೦ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಇದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ :

ಗಾಳಿಗೂಡಿದ ಬೇಳ್ತೆಬೆಂಕಿಯಿಂದುರಿಯುತಿಹ
 ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಮ್ಮೆಯೊಳಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳೆದ್ದು
 ಹಾರಿದುವು ಪ್ರಾಣಗಳ ಹಾಗೆ.

|| ೧೧ ||

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಸರಿಯೆ,

ಒಣಗಿದೀ ಮರವೊಂದರಿಂದ
ಹೂತ ಮರವಿಡಿದ ಬನವೆಲ್ಲ
ನಡೆವಳಿಯನುಳಿದೊಬ್ಬನಿಂದ
ಕುಲವೆಂತೋ ಅಂತು ಬೇಯುವುದು

|| ೧೨ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಗಾಳಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಬೇಳ್ವೆಬೆಂಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ
ಬೇಯುವೀ ಬಿದಿರುಗಳು ನರರ ಭಾಗ್ಯಗಳಂತೆ
ಏಳುವುವು, ಬೀಳುವುವು ಮಣಿದು.

|| ೧೩ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ತಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ.

ಒಣಬಳ್ಳಿ ತಾನಡರಿ ಕೊಂಬೆಯನು ತಬ್ಬಿ
ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರಲು ಮರ ಬೆಂದುರಿಯುತ್ತಿಹುದು ;
ಕೆಟ್ಟ ಕುಲದಲಿ ತಂದು ತೊಡರಿಸಿದ ನಾಥು
ಕೊರಳುಗಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣು ದೋಷದಿಂದೆನಲು

|| ೧೪ ||

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಇದಿನ್ನೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ .

ಮರ ಗಿಡ ಪ್ರೊದೆಯಿಂದಿಡಿದೀ ಅಡವಿಯ
ನಾಹಾರವನೋ ಎನೆ ತಣೆದುಂಡು
ದರ್ಭೆಯ ಬಳವಿಡಿದೈದುತ ಹವಿಯುಣಿ
ಕೈತೊಳೆವುದಕೆನೆ ನದಿಗಳಿದಿಹನು.

|| ೧೫ ||

ಎರಡನೆಯವನು — ಇಗೋ, ಇಗೋ !

ಮರದಿಂದ ಮರಕೆ ನಡೆಯಿತು ಬೆಂಕಿ ಹರಡಿರುವ
ದರ್ಭೆಚೀರಗಳಿಂದ ಬಾಳೆಯಲಿ ಬೆಂದು ಬೆಂ
ದುದಿರುತಿರುವುದು ಕಾಯಿ ಮಾಗಿ ಹಣ್ಣಾದಂತೆ.
ದೊಡ್ಡ ಜೇನ್ನೊಡಗಳನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಳೆದಿಸೆವ
ತಾಳೆಮರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನಿಡಿದುರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದೆ
ರುದ್ರನಾ ಪಗಶು ತಾನ್ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಂತೆ.

|| ೧೬ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಆ ಹಾ! ಸತ್ಪುರುಷರ ರೋಷದ ಹಾಗೆ ಭಗವಾನ್
ಹುತಾಶನನು ಶಾಂತನಾದನು.

ಈ ಬೆಂಕಿಬಲವಳಿಯಿತುರುವಲಳಿವಿಂದಾಯ್
ನೀವ ಶಕ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ಸಿರಿಯಳಿವಿನಿಂದ. || ೧೭ ||

ಮೊದಲನೆಯವನು —

ಸುಚದ ಪಾತ್ರೆಯನರಣಿದರ್ಭಿಗಳನು
ಈ ಹುತಾಶನ ತಾನು ತಿನ್ನು ತಿಹನು ;
ದುವ್ಯಸನದಿಂದ ಕೀಳ್ಗತಿಗಳಿದ ನರನು
ತನ್ನಡುಪುತೊಡಪನೇ ಬಳಸಿ ಬಾಳುವೊಲು. || ೧೮ ||

ಎರಡನೆಯವನು —

ಹೊಳೆಯ ಮುತ್ತುಗವೊಂದು ಕೊಂಬೆ ಕಳಬಾಗಿರಲು
ಗಾಳಿಗಲುಗುತ್ತಿರುವ ಎಲೆಗೈಯ ತಳೆದು
ಕಾಡುಕಿಚ್ಚಿನ ವಿಸತ್ತಿನಲಿ ಬಾಳೆಟ್ಟಿಳಿದ
ಮರಗಳಿಗೆ ತಣಿಸೀರನರವಪೋಲಿಹದು. || ೧೯ ||

ಮೂರನೆಯವನು — ಬನ್ನಿ, ನಾವೂ ಆಚಮನ ಮಾಡೋಣ
ಇಬ್ಬರೂ — ಆಗಬಹುದು

(ಎಲ್ಲರೂ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ)

ಮೊದಲನೆಯವನು — ಓಹೋ! ಪೂಜ್ಯನಾದ ಕುರುರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನನು
ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜಮಂಡಲಿ
ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿರಲು ಇತ್ತಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪೌರ
ರಾದರೋ,

“ಯಜ್ಞದಿಂ ತಣಿಸು ನೀಂ ; ನೆಲನ ಗೆಲ್ಲಾಪಿನಿಂ ;
ಸಿಟ್ಟು ತೊರೆ ; ತನ್ನರೊಳ್ ದಯಶಾಲಿಯಾಗು.”
ಎಂದಿಂತು ಕಾಲೋಚಿತವನಿನಿದು ನುಡಿಯುತ್ತ
ಪಾಂಡವರ ಪುದುವಾಳ್ಗೆ ಮನವೊಲಿಸುತಿಹದು. || ೨೦ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಬನ್ನಿ, ನಾವೂ ಹೋಗಿ ಕುರುರಾಜನನ್ನು ಮನ್ನಿ ಸೋಣ.

ಇಬ್ಬರೂ — ಆಗಬಹುದು

ಎಲ್ಲರೂ — ಜಯವಾಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

ವಿಷ್ಣುಂಭಕ ಮುಗಿಯಿತು.

(ಬಳಿಕ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ದ್ರೋಣ — ಧರ್ಮವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ದುರ್ಯೋಧನನಿಂದ ನಾನೇ ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನಲ್ಲವೆ ! ಏಕೆಂದರೆ,

ಬಂಧುಗಳ ಮೀರಿ, ಸಂಗಾತಿಗಳನುಳಿದು ತಾನಾ
ನಾಚಾರ್ಯನೆಡೆಗೆ ಬರುವುದು ಶಿಷ್ಯದೋಷ.
ಎಳವೆಯೊಳೆ ಮಗುವ ಗುರುವೆಡೆಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವ
ತಂದೆಯಲು ತಾಯಿಯಲು ತಪ್ಪಿನಿತುಮಿರದು. || ೨೧ ||

ಭೀಷ್ಮ — ಇದೋ, ಈ ದುರ್ಯೋಧನನು,

ಹಣವ ಗಳಿಗಳಿಸುತ್ತಲೇಳಿಗಿಯ ಪಡೆದು ತಾನಾ
ಕದನದೊಲವಿಂದಪಖ್ಯಾತಿಯನು ತಳೆದನಾ.
ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ನಲೆಯನಿಸ ಧರ್ಮವನು ಕೈಕೊಂಡು
ಅವನೆ ಬಹುಕಾಲಕೇ ರೂಪದಿಂದೆಸೆವನಾ. || ೨೨ ||

(ಬಳಿಕ ದುರ್ಯೋಧನನೂ ಕರ್ಣ ಶಕುನಿಗಳೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ —

ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೂಡಿತು ಮನದೆ ; ನಲವನಾಂತರು ನಮ್ಮ
ಗುರುಜನರು ; ನಂಬಿತೆನ್ನನು ಲೋಕ ; ನೆಲಸಿದವು
ನಲ್ಲುಣಗಳ್ ; ಅಳಿಯಿತಾ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು.

ಸತ್ತವರು ಪಡೆವರಾ ಸ್ವರ್ಗವೆಂದೊರೆವರೇ
 ಆ ಮಾತು ಸಖಿ ; ಪರೋಕ್ಷದಲಿಲ್ಲವಾ ಸ್ವರ್ಗ ;
 ಬಹುಗುಣದಿನಿಲ್ಲಿಯೇ ಫಲಿಸುವುದದು. || ೨೩ ||

ಕರ್ಣ — ಗಾಂಧಾರೀಪುತ್ರ, ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ನೀನು
 ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದ್ದು ನ್ಯಾಯವೇ ಆಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ,

ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇಳಿಗೆ ಬಾಣದಧೀನ
 ಮಗಗೆಂದಿಡುವನು ವಂಚಿತನಹನು
 ಪಾರ್ವರ ಮಡಿಲಿಗೆ ಸಿರಿಯೆಲ್ಲವ ಸುರಿ
 ದೀವುದು ದೊರೆ ಬಿಲ್ಲೊಂದನೆ ಮಗಗೆ || ೨೪ ||

ಶಕುನಿ — ಗಂಗಾ (ಜಲ) ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಮೈಕೊಳೆ ತೊಳೆದುಕೊಂಡ ಅಂಗ
 ರಾಜನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು

ಕರ್ಣ — ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ಶರ್ಯಾತಿ, ಯಯಾತಿ, ಶ್ರೀರಾಮ,
 ಮಾಂಧಾತ್ಯ, ನಾಭಾಗ, ನೃಗನಂಬರೀಷನ್—
 ಈ ಪುರುಷರೊಡಲಳಿದು ದೇಶಕೋಶಗಳೊಡನೆ
 ನಾಶವಾದರು ; ತಮ್ಮ ಕ್ರತುಗಳಿಂ ಜೀವಿಸಿಹರು. || ೨೫ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಗಾಂಧಾರೀಪುತ್ರ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ
 ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ. ಆಚಾರ್ಯರೇ, ನಮಸ್ಕಾರ
 ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ದ್ರೋಣ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗನೇ ; ಇದು ಅಕ್ರಮ

ದುರ್ಯೋಧನ — ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವುದು ಕ್ರಮ ?

ದ್ರೋಣ — ಏನು, ನೀನು ಕಾಣೆಯಾ ?

ಮನುಜನಾಗಿ ಬಂದ ದೇವನಿವಗೆ ಮೊದಲು ಮಣಿವುದು.

ಉಚಿತ ನಡತೆಯೆನ್ನೆ ಭೀಷ್ಮನಿರಲು ಮಿಾರಿ ಮಣಿವುದು. || ೨೬ ||

ಭೀಷ್ಮ — ಬಾರದು, ಬಾರದು, ತಾವು ಹಾಗೆನ್ನಬಾರದು. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಕೀಳಾದವನು. ಏಕೆಂದರೆ,

ನಾನ್ ಬಂದೆ ತಾಯ್ಪಿಸಿರೊಳ್ ; ನೀನ್ ಸ್ವಯಂಜಾತನೈ.
ಎನ್ನದಾಯುಧವೃತ್ತಿ , ನಿನ್ನದುವಶಾಂತಿ
ದ್ವಿಜ ನೀನು ; ಕ್ಷತ್ರಕುಲದಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಾವು.
ಗುರು ನೀನು ; ಶಿಷ್ಯರೊಳ್ ಗಣ್ಯರಹೆವಾವು || ೨೭ ||

ದ್ರೋಣ — ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಅಪಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ಸಾಹಪಡೆದಿರುವರೆ? ಬಾ, ಮಗನೆ, ನನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆಚಾರ್ಯ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ

ದ್ರೋಣ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗನೇ, ಹೀಗೆಯೇ ಅವಭೃಥಸ್ನಾನಗಳಲ್ಲಿ ಖೇದ ಹೊಂದುತ್ತಿರು.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ ಅಜ್ಜ, ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ — ಬಾ, ಬಾ, ಪೌತ್ರ ಹೀಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಶಾಂತವಾಗಿರಲಿ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ ಮಾವ, ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ

ಶಕುನಿ — ಮಗು,

ಹೀಗೆಯೇ ಕ್ರತುಗಳೆಲ್ಲವನು
ಪೂರ್ಣದಕ್ಷಿಣೆಗೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ,
ರಾಜಸೂಯದಿ ನೈಸರ ಗೆದ್ದು
ಹಿಡಿತಾ ಜರಾಸಂಧನಂತೆ || ೨೮ ||

ದ್ರೋಣ — ಓಹೋ, ಆಶೀರ್ವಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಶಕುನಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಓಹೋ, ವಿರೋಧದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೀತಿ ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರನಿಗೆ!

ದುರ್ಯೋಧನ — ಗೆಳೆಯ, ಕರ್ಣ, ಗುರುಜನರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಂದ ಗೆಳೆತನದೊಲವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು

ಕರ್ಣ — ಗಾಂಧಾರೀ ಪುತ್ರ,

ಬೇಳ್ವೆನೋಂಪಿಗಳಿಂದ ಕಂದಿತೀ ನಿನ್ನ ಮೈ.
ತಾಳಲಾರ್ವೊಡೆ ಬಲವ ಬಿಗಿದು ತಬ್ಬುವೆನು.
ಆಂತರ್ಯವರಿಯದೆಯೆ ತಬ್ಬಿ ಪೀಡಿಸೆ ನಾನು.
ರಾಜರ್ಷಿಧೀರವಚನಕ್ಕೆ ಭಯವೆನಗೆ.

|| ೨೯ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಹೀಗೆಯೇ ಇರಲಿ

ದ್ರೋಣ — ಮಗನೆ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಮಹೇಂದ್ರನ ಪ್ರಿಯಸಖನಾದ ಈ
ಭೀಷ್ಮಕನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ. ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ — ಪೌತ್ರ, ದುರ್ಯೋಧನ, ದಕ್ಷಿಣಾವಧಕ್ಕೆ ಆಗುಳಿಯಂತಿರುವ ಈ
ಭೂರಿಶ್ರವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ.

ದ್ರೋಣ — ಪುತ್ರ, ದುರ್ಯೋಧನ, ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ವಾಸು
ಭದ್ರ (ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ) ನು ಕಳಿಸಿರುವ ಅಭಿಮನ್ಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿ
ಸುತ್ತಾನೆ

ಶಕುನಿ — ವತ್ಸ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಜರಾಸಂಧನ ಮಗ ಈ ಸಹದೇವನು
ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗು, ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪರಾಕ್ರಮ
ವುಳ್ಳವನಾಗು.

ಎಲ್ಲರೂ — ಈ ರಾಜಮಂಡಲಿಯೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅನುಗ್ರಹವಾಯಿತು ಏನಿದು! ರಾಜಸಮೂಹವೆಲ್ಲ
ಬಂದಿರುವಲ್ಲಿ ವಿರಾಟನೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?

ಶಕುನಿ — ಅವನ ಬಳಿಗೆ ದೂತನನ್ನು ಕಳುಹಿದ್ದೇನೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿರ
ಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಭೋ, ಆಚಾರ್ಯ ! ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ — ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಆಚಾರ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ದ್ರೋಣ — ದಕ್ಷಿಣೆಯೆಂದೆಯಾ ? ಇರಲಿ, ಇರಲಿ, ನಾನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ನಿನ್ನನ್ನು

ದುರ್ಯೋಧನ — ಏನು, ಆಚಾರ್ಯರೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ?

ಭೀಷ್ಮ — ಆಯ್ಯಾ, ಏನುತಾನೆ ಪ್ರಯೋಜನ ? ಏಕೆಂದರೆ,

ಕುಡಿದನೆಳವೆಯೊಳಿತ್ತ ಸೋಮವನು ವಿಧಿಯಿಂದ ;
ಕೊಡಿಸೆರಳ ಸೇವಿಸನು ; ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಿಹುದು.
ಕ್ಷತ್ರಗುರು ವಾರ್ವನಲದಾವ ವಸ್ತುಗೆ, ಫಲಕೆ,
ಮೇಣಾವ ಪೆಂಪಿಂಗೆ, ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿಹುದು ? || ೨೦ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅವುಣಿ ಮಾಡಬೇಕು ತಾವು ತಾವೇನು ಬಯಸುತ್ತೀರಿ ?
ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ?

ದ್ರೋಣ — ಮಗನೇ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಹೀಗೆಕೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ?

ಪ್ರಾಣಾಧಿಕಂ ನಿಮಗೆ ; ನಿಮ್ಮಿಂದಲುಪದೇಶಪಡೆದವಂ ;
ಶೂರರೊಳ್ ಗಣನೆಗಾಂ ಸಂದಿರುವೆನೆಸಗಿಹೆಂ ಸಾಹಸಗಳಂ
ಅಳುಕದೆಯೆ ನುಡಿಯಿರೇನು ಬಯಸುವಿರದೇನ ತಂದಿವೆನಾನ್ ?
ಕೈಯಲಿದೊ ಈ ನನ್ನ ಗದಯಿಹುದು, ಸರ್ವವೂ ತಮ್ಮದಹುದು || ೨೧ ||

ದ್ರೋಣ — ಮಗನೇ, ಹೇಳುತ್ತೇನಪ್ಪಾ. ಕಣ್ಣೀರು ಉಕ್ಕಿ ಬಂದು ತಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ — ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅದೇಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುವರೊ ?

ಭೀಷ್ಮ — ವೌತ್ರ, ದುರ್ಯೋಧನ, ವ್ಯರ್ಥ ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಯಾರಲ್ಲಿ ?

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ — ಜಯವಾಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ

ದುರ್ಯೋಧನ — ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆ (ಹೋಗಿ, ಬಂದು) ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ
ಜಯವಾಗಲಿ ಇಗೋ ನೀರುದುರ್ಯೋಧನ — ತಾ ಇಲ್ಲಿ (ಕಲಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಆಚಾರ್ಯರೇ,
ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿದು ನೆನೆದ ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕುದ್ರೋಣ — ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅದೇ
ಮುಖೋದಕವಾಗುತ್ತದೆ

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅಯ್ಯೋ!

ಹಿಂದಿನೆನ್ನ ಕುಟಿಲಗಳನು ನೆನೆವಿರಾದೊಡೆ,

ನೆನೆದು, 'ಕೊಡನು' ಎಂದು ಬಗೆವಿರಾದೊಡೆ,

ಶರಗಳೊತ್ತಿ ಕರಿನವಾದ ಕೈಯ ನೀಡಿರಿ

ಕೋಳಿಗೆ ಕರಣ ಧಾರೆ, ನೀರನೆರೆವೆ ಹಿಡಿಯಿರಿ || ೨೨ ||

ದ್ರೋಣ — ಆಹಾ! ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಯಿತು ಮಗನೇ,
ಕೇಳು.

ಎಲ್ಲಿಯೋ ತೊಳಲುವರು ಮಿಗೆ ನಿರಾಶ್ರಯರಾಗಿ,

ವರ್ಷ ಹನ್ನೆರಡಾಯ್ತು, ನೆಲೆಗಂಡುದಿಲ್ಲ.

ಆ ಪಾಂಡವರ ಕೂಡೆ ವಾಲುಮಾಡಿಕೊ ನೀನು

ಇದುವೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನಗೆ, ಮೇಣೆನ್ನ ಭಿಕ್ಷೆ. || ೨೩ ||

ಶಕುನಿ — (ಉದ್ದೇಗದಿಂದ) ಹಾಗಾಗಕೂಡದು ಸ್ವಾಮಿ.

ನಿಷ್ಯನಿಗೆ, ಮಾತು ಕೊಟ್ಟವಗೆ,

ಗೌರವದಿ ನೆಚ್ಚಿನಿಟ್ಟವಗೆ,

ಯಜ್ಞದೀ ನೆಪವ ಹೂಡಿ

ಮಾಡುವುದೆ ಧರ್ಮವಂಚನೆಯ? || ೨೪ ||

ದ್ರೋಣ — ಅದು ಹೇಗೆ ಧರ್ಮವಂಚನೆಯೆಂದೆ ? ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ.
ಗಾಂಧಾರ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಸೊಕ್ಕಿದವನೇ, ಶಕುನೀ, ನಿನ್ನ ಅನಾಯ್ಕ
ಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವ ಲೋಕವನ್ನೂ ಅನಾಯ್ಕವೆಂದೇ ಭಾವಿಸು
ತ್ತೀಯೆ. ಓಹೋ, ಹೋ! ಅಯ್ಯಾ,

ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ್ಗವರ ತಂದೆಯಿಂ ಬಂದಿರುವ
ರಾಜ್ಯವನು ಕೊಡು ಎಂಬುದಿದು ವಂಚನೆ!
ಯಾವುದುತ್ತಮ, ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಕೊಡುವುದೋ ?
ಅವರೆ ಬಲವಂತದಿಂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೋ ? || ೩೫ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಹೇಗೆ, ಬಲವಂತದಿಂದಲೇ !

ಭೀಷ್ಮ — ಪೌತ್ರ, ದುರ್ಯೋಧನ, ಈಗಿನ ವಿಷಯ ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನ
ಮಾತ್ರ ಮಿತ್ರಮುಖದ ಶತ್ರುವಾಗಿರುವ ಶಕುನಿಯ ಮಾತು
ಕೇಳಬಾರದು ನೋಡು ಮಗು,

ದ್ರುಪದರಾಜನ ಸುತೆಯ ಜೊತೆಗೊಂಡು ಪಾಂಡವರು
ಕಾಡ ಬಿರುದೂಳ್ತಳೆದು ನೆಲನನಲೆಯುವುದು,
ನೀನವರಲವರು ನಿನ್ನಲಿ ವಿಮುಖರಾಗಿಹುದು —
ಎಲ್ಲವೂ ಶಕುನಿಯುರುಗರ್ವದಾ ಬಿಸುವು || ೩೬ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಇರಲಿ ಆಚಾರ್ಯರೇ, ತಮ್ಮನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರ
ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.

ದ್ರೋಣ — ಮಗನೇ, ಹೇಳು

ದುರ್ಯೋಧನ —

ಹಿಂದೆ, ಸಭೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ರಾಜ್ಯವನೂ ಮಾನವನೂ
ಸೆಳೆದು ಹೀನಪಡಿಸಿದಂದು,
ಅವರು, ಬಲಾತ್ಕಾರಗೈವ
ಧೀರರೇಕೆ ತಮ್ಮ ರೋಷ
ವದುಮಿ ಕೆಮ್ಮನಿದ್ದರು ?

|| ೩೭ ||

ದ್ರೋಣ — ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ನೆಪದಿಂದ ಮೋಸಕೋಟ ಜೂಜು

ಕೋರನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು

ಸಭೆಯ ಕಂಬವ ಭೀಮ ತೂಗುತಿರುವಷ್ಟರಲೆ

ತಡೆದನವನನು (ಧರ್ಮಸೂನುವಂದು)

ತಡೆಯದೆಯೆ ತಾನೊಮ್ಮೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲು, ಶಕುನಿಯವ

ನಾಕ್ಷೇಪಿಸಿರುವನೇ, ನಮ್ಮನಿಂದು ? || ೩೮ ||

ಭೀಷ್ಮ — ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ್ದೊಂದು, ಆದದ್ದೊಂದು ಭೋ ಆಚಾರ್ಯ,

ಈಗ ಕಾರ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು, ಕಲಹವಲ್ಲ

ದ್ರೋಣ — ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತಗಿರಬಾರದು ಕಲಹವೇ ಆಗಲಿ.

ಭೀಷ್ಮ — ಆಚಾರ್ಯನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಬೇಕು. ನೋಡು ಪೌತ್ರ,

ದುರ್ಬಲರು, ದೀನರು, ನಿರಾಶ್ರಯರು, ನಿನ್ನೊಡನೆ

ಸಾಮವೆಳಸುವವರು ; ಗರ್ವಪಡರು.

ಹಿರಿಯ ನೀನ್ ; ನಿನ್ನೊಳೊಲವುಳ್ಳವರ್ ; ಅವರ ಮನೆ

ಗೂಡುವೆಯೋ ? ಮೃಗಗಳೊಡನಲೆಯುತಿರಲೋ ? || ೩೯ ||

ಶಕುನಿ — ಇರಲಿ, (ಹಾಗೆಯೇ) ಇರಲಿ

ಕರ್ಣ — ಆಚಾರ್ಯರೇ, ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಡಿ. ದುರ್ಯೋಧನನಾದರೋ,

ಹಿತವಾದರೂ ಬಿರುಸುನುಡಿಗಳೇ ಕುದಿಯುವನು.

ಮೇಲಾಳ ಮಹಿಮೆಗಳ ಹೊಗಳುವುದು ಸೈರಿಸನು.

ಕೊನೆಗೊಂಡುದಿದು ; ಶಿಷ್ಯಕಾರ್ಯವನು ರಕ್ಷಿಪುದು.

ಬಹುದೋಷದಾನೆಯೊಲು ನಯದಲೇ ನಡಸಲಹುದು || ೪೦ ||

ದ್ರೋಣ — ವತ್ಸ ಕರ್ಣ, ಕೆರಳುವಂಥದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ. ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ. ಈಗ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ನಡೆದು

ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಮಗು, ದುರ್ಯೋಧನ, ನಾನು ನಿನಗೆ ದೊಡ್ಡವ

ನಲ್ಲವೆ ?

ಭೀಷ್ಮ — ಇದೀಗ ದಾರಿಗೆ ಬಂದರು ನಯ ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ಔಷಧಿ
ದುರ್ಯೋಧನ — ನನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ತಾವು
ಪ್ರಭುಗಳು.

ದ್ರೋಣ — ಇದು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಗು,
ನಾ ನಿನ್ನ ರಕ್ತಿಸಲು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ಪೀಡಿಸಿದನೋ, ಅದು ನಿನ್ನ ಲಾಭಕಾಗಿ
ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಲಿರುವ ಮೇಲ್ಪುಲದರೊಡಕುಗಳು
ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮಾತಿನಲಿ ಶಾಂತವಹವು || ೪೧ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆಲೋಚಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ

ದ್ರೋಣ — ಮಗನೇ, ಯಾರೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಲೆಳಸುವೆ ?

ಭೀಷ್ಮನಲೋ? ಕರ್ಣನಲೋ? ಕೃಪನೊಡನೊ? ಯಾರೊಡನೆ?
ಸಿಂಧುಸ್ಯಪನೀ ಜಯದ್ರಧನೊಡನೊ, ಏನು ?
ದ್ರೌಣಿಯೊಡನೋ? ಮೇಣು ವಿದುರನೊಡಗೂಡಿಯೋ ?
ತಂದೆಯೊಡನೋ? ನಿಮ್ಮ ತಾಯೊಡನೊ ?

ಮಗನೆ ಹೇಳು || ೪೨ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ. ಮಾವನೊಡನೆ

ದ್ರೋಣ — ಏನು, ಶಕುನಿಯೊಡನೆಯೇ? ಅಯ್ಯೋ, ಕೆಟ್ಟಿತು ಕೆಲಸ

ದುರ್ಯೋಧನ — ಮಾವ, ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ. ಕರ್ಣ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ.

ದ್ರೋಣ — (ತನ್ನೆಡೆ) ಆಗಲಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣ. (ಪ್ರಕಾಶನಾಗಿ)

ಮಗು, ಗಾಂಧಾರರಾಜ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾರಪ್ಪ.

ಶಕುನಿ — ಇಗೋ, ಬಂದೆ.

ದ್ರೋಣ — ಮಗೂ,

ಮುಂಗೋಪಿ ವಯಸೆನಗೆ ; ಮುಪ್ಪು ಕುಗ್ಗಿಸಿತು.
ಕ್ಷಮಿಸಯ್ಯ ವಟುಗೊಪ್ಪುವೆನ್ನ ಚಸಲತೆಯ.

ಇಂದು (ನಾನಾಡಿರುವ) ಬಿರುಸುನುಡಿಯಿದಕೆ
ವಾತ್ಸಲ್ಯದಪ್ಪುಗೆಯೆ ತಣವಿನುಪಚಾರ. || ೪೩ ||

ಭೀಷ್ಮ — (ತನ್ನಲ್ಲೇ)

ಶಿಷ್ಯರೊಲವಿಂದ ಗುರು ಶಕುನಿಯನು ಬೇಡುವನು.
ಇಂತು ಸಂತೈಸಿದರು ತನ್ನ ಕೊಂಕಳಿಯನಿವನು. || ೪೪ ||

ಶಕುನಿ — (ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಒಳ್ಳೆಯ ರಕ್ತ ಆಚಾರ್ಯ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು
ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ಮಾವಾ, ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಅರ್ಧರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ
ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ (ನಿನ್ನ) ನಿಶ್ಚಯವೇನು ?

ಶಕುನಿ — ಕೊಡಬಾರದೆಂದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯ

ದುರ್ಯೋಧನ — ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡು, ಮಾವಾ.

ಕುಶನಿ — ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದೇಕೆ ನಮ್ಮೊಡನೆ
ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು ಮತ್ತೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಗೆಳೆಯ, ಅಂಗರಾಜ, ಈಗ ನೀನೇನೂ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಕರ್ಣ — ಈಗ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ ?

ರಾಮ ತಾನನುಭವಿಸಿ (ನಲಿದು) ಸಾರಿಪಾಲಿಸಿದ

ಒಡಹುಟ್ಟಿನೊಲುಮೆಯನು ತಡೆಮಾಡೆನಾನು.

ಮನ್ನಿ ಪುದೋ ಬಿಡುವುದೋ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವನು ನೀನು.

ಕಾಳಗದ ಕಾಲದಲಿ ನೆರವಿಗರು ನಾವು. || ೪೫ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಮಾವ, ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ
ಆಧಾರವಿಲ್ಲದಿರುವ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹಾಳು ದೇಶವನ್ನು
ಯೋಚಿಸು. ಅಲ್ಲಿರಲಿ ಪಾಂಡವರು.

ಶಕುನಿ — ಆಯ್ಯೋ! ಸಾಧ್ಯವೇ!

ದೊರೆಯದೆಂದೊರೆಯುವೆನು (ನೀನರಸುವಾ ನಾಡು).

ಸಾರ್ಥಗಿಂತಲು ಮಿಗಿಲು ಬಲವಂತನಾರು ?

ಮರುಭೂಮಿಯಾದರೂ ಬೆಳೆ ಬಂದು ತುಂಬುವುದು

ಆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನರಸನಾಗಿರಲು ಅಲ್ಲಿ || ೪೬ ||

ದುರ್ಯೋಧನ — ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ,

ಗುರುಗಳಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆನಿರಿದಾಯ್ತು

ಹಿರಿಯರಿಂದರಿತೆನಿದು ಜಗದೊಳ್ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು.

ಇದನೀತಿಯೋ ರಕ್ಕೊ ಎನಾದರಾಗಿರಲಿ ;

ನಿಜಮಾಡಲೆಳಸುವೆನು ದೊರೆಯೆ ನಾನೆರೆದ ನೀರ || ೪೭ ||

ಶಕುನಿ — ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಳ್ಳುಮಾತಿನ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸಬೇಕು ತಾನೆ ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಹೌದು

ಶಕುನಿ — ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ (ಪತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಆಚಾರ್ಯರೇ, ಈ

ಪೂಜ್ಯ ಕುರುರಾಜನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ

ದ್ರೋಣ — ಮಗು, ಗಾಂಧಾರರಾಜ, ಹೇಳು

ಶಕುನಿ — ಐದು ರಾತ್ರಿಗಳೊಳಗೆ ಪಾಂಡವರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತರುವುದಾದರೆ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನಂತೆ. ತರಿಸಿ ತಾವೀಗ

(ಅವರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು)

ದ್ರೋಣ — ಇದೇನಿದು, ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತೀರಿ !

ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಛಲಿಸಬೇಕೆಂದೆಳಸಿ

ನೀವಾರನರಸಿಯೂ ಕಂಡರಿಯಿರೋ,

ಅವರ ತರಬೇಕು ನಾನೈದು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ!

ಕೊಡೆನೆಂಬುದೇ ಮೇಲು ತಿಳಿಸುಡಿಗಳಲ್ಲಿ! || ೪೮ ||

ಭೀಷ್ಮ — ಮಗು, ದುರ್ಯೋಧನ, ನೆಪವಿಲ್ಲದ್ದು ಧರ್ಮ. ನಮಗೂ ಕೂಡ

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ. ನೋಡು ಮಗು,

ವರ್ಷಕ್ಕೊ ಮೇಣ್ ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೊ ತಪ್ಪದಾ
ಪಾಂಡುಸುತರಿಗೆ ನಾಡ ಹಂಚಿಕೊಡು ನೀನು.
ಅದರಿಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನು ಸತ್ಯಮಾಡೆಲೆ ವೀರ.
ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೆ ಕುರುಕುಲದರೆಂದುಂ.

|| ೪೯ ||

ದುರ್ಯೋಧನ - ಇದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯ.

ದ್ರೋಣ - (ತನ್ನಲ್ಲೇ)

ಈಗಳೇ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುವಾಸೆಯಿಂದ
ಹನುಮಂತತನವನೆಳಸುವುದೆನ್ನ ಬಯಕೆ
ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ತಾನಂದು ಕಡಲ, ಕಳವಾದ
ಸೀತೆಯಾ ಸುದ್ದಿಯನು ತಂದೊರೆದನಲ್ಲೆ.

|| ೫೦ ||

ಈಗಿಲ್ಲಂದ ತರುವುದು ವಾಂಡವರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು !

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ - ಜಯವಾಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ. ವಿರಾಟಪಟ್ಟಣದಿಂದ ದೂತ
ಬಂದಿದ್ದಾನೆ

ಎಲ್ಲರೂ - ಬೇಗ ಒಳಕ್ಕೆ ಬರವಾಡು.

ಭಟ - ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ದೂತ - ಜಯವಾಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ.

ಎಲ್ಲರೂ - ಬಂದನೇನು, ವಿರಾಟರಾಜ ?

ದೂತ - ದುಗುಡ ಮುಸುಕಿದ್ದರಿಂದ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲರೂ - ಏನವನಿಗೆ ದುಗುಡ ?

ದೂತ - ಮಹಾರಾಜರು ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ರಾಜರ ಸಂಬಂಧಿಗ
ಳಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಬೇಕಾದವರಾದ ನೂರ್ವರು ಕೀಚಕ
ಸಹೋದರರನ್ನೂ,

ರಾತ್ರಿಯಲದಾವನೋ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು
ತೋಳ್ಳೆಗಳಿಂದಲೆ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದುರುಳಿಸಿದನು.
ಅವರೊಡಲುಗಳಲೆಲ್ಲ ಮಿಗೆ ತೋರಿತಂದು
ಶಸ್ತ್ರದೇಟೊಂದಿರದ ಸೋಜಿಗದ ಸಾವು.

|| ೫೧ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಏನು ? ಶಸ್ತ್ರದೇಟೆಲ್ಲದ ವಧೆಯೆ ?

ಭೀಷ್ಮ — ಏನು, ಶಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೆಯೆ ? (ಇತರರಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ) ಅಯ್ಯಾ, ಆಚಾರ್ಯರೇ, ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿ ಪಂಚರಾತ್ರವನ್ನು.

ದ್ರೋಣ — (ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ) ಅದೇಕೆ ?

ಭೀಷ್ಮ — ತೋಳ್ಳೆಲದೊಳಗ್ಗೆಯ ಭೀಮಸೇನನ ಲೀಲೆಯವ್ವುದಿದು, ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಯ್ತು.
ಈ ನೂರು ಸೋದರರೊಳಿಹ ತನ್ನ ರೋಷವನು ತೀರಿಸಿದನಾನೂರ್ವರಲ್ಲಿ.

|| ೫೨ ||

ದ್ರೋಣ — ಅದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿರಿ ?

ಭೀಷ್ಮ — ಆಹ, ಪಂಡಿತ ! (ಹೊಳೆಯ) ದಡಗಳಲಿ ಸುತ್ತಿದಳೆ ಗರುಗಳುರೆ ಚಿಣ್ಣಾಟಿಗಳನು,
ಮೇಣವರ ಕೊಂಬು ನಟ್ಟಿಡೆಗಳನು, ಕಂಡೊಡನೆ ಗೂಳಿಗಳು ಗುರುತಿಸವದೆಂತೈ ?

|| ೫೩ ||

ದ್ರೋಣ — ಗೂಳಿಗಳೆಂದಿರಾ ? ಓಹೋ, ಕೈಗೂಡಿತ್ತು ಕೆಲಸ ! (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಮಗನೇ ದುರ್ಯೋಧನ, ಇರಲಿ ಪಂಚರಾತ್ರ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ಅಡ್ಡಿಯೇನು ? ಆಗಬಹುದು, ಪಂಚರಾತ್ರ.

ದ್ರೋಣ — ಎಲೆ ಎಲೈ, ಯಜ್ಞದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ರಾಜರೇ, ಕೇಳಿ, ಕೇಳಿ. ಈಗ ಈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಕುರುರಾಜ ದುರ್ಯೋಧನನು — ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ — ಮಾವನೊಡಗೂಡಿದ ಈತನು, ಪಾಂಡವರ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನಂತೆ. ಅಲ್ಲವೇ, ಮಗು ?

ದುರ್ಯೋಧನ — ಹೌದು.

ದ್ರೋಣ — ಇದನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಯೋಚಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡು.

ಶಕುನಿ — ಇರಲಿ, ಇರಲಿ. ಕಾಲ ಬಂದಾಗ ನೋಡೋಣ !

ದ್ರೋಣ — ಅಲ್ಲವೆ, ಗಾಂಗೆಯ ?

ಭೀಷ್ಮ — (ತನ್ನಲ್ಲೇ)

ಆಚಾರ್ಯನೀ ಹರ್ಷಭರವು ಧೈರ್ಯದ ಮಿತಿಯ
ವಿಾರಿ ಹರಿದುಕೈ ಹೊರದೋರುತಿರಲು,
ಮೋಸಹೋಗಲ್ಪಿರುವ ಕುರುರಾಜನಿಂದಲೇ
ಮೋಸಹೊಂದಿದನೆಂದು ಶಂಕಿಸುವೆನು. || ೫೪ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಪೌತ್ರ, ದುರ್ಯೋಧನ, ನನಗೆ ವಿರಾಟನೊಡನೆ
ಒಳಗೊಳಗೇ ವೈರವುಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞದರ್ಶನಕ್ಕೆ
ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಬಿಡೋಣ.

ದ್ರೋಣ — (ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ) ಭೋ ಗಾಂಗೆಯ, ಪೂಜ್ಯ ವಿರಾ
ಟೇಶ್ವರನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲವೆ? ಆದೇಕೆ ಅವನ ಗೋವು
ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು ?

ಭೀಷ್ಮ — (ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಹಜವಾದ ಸರಳ ಬುದ್ಧಿ
ಯುಳ್ಳವನೇ,

ರಥಶಬ್ದ ಕಿವಿಗಿಡಿಯೆ ಕೇಳಿ ಧರ್ಷಿತರಾಗಿ

ಕೆರಳುವರು ಪಾಂಡವರು ಕೂಡೆ.

ಅವರಲುಂಟೈ ಕೃತಜ್ಞತ್ವ; ನಿನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥ

ನೆಲಿಸಿಹುದು ಗೋಗ್ರಹಣದಲ್ಲೆ.

|| ೫೫ ||

ಭಟ — ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ. ರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಗರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ
(ಹೊರಡಲು) ಸಜ್ಜಾಗಿವೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ —

ಈ ರಥಗಳಿಂದಲೇ ಬೇಗವನ ಗೋವುಗಳ ಹಿಡಿಯುವುದು.

ಯಜ್ಞದಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದ ಗದೆ ಮತ್ತೆನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಹುದು. || ೫೬ ||

ದ್ರೋಣ — ಅದರಿಂದ ತರಲೆನ್ನ ರಥವನಾಳ್ಳು.

ಶಕುನಿ —

ತಹುದು

ನನ್ನ ನೆಯನು

ಕರ್ಣ —

ಗಂಡ ಮೆರೆವುದಕ್ಕೆ ಕುದುರೆಗಳ

ಹೂಡಿ ತೇರನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿ ಬೇಗಿಲ್ಲಿ

ಭೀಷ್ಮ — ತವಕಿಸುತಲಿಹುದೆನ್ನ ಮನ ವಿರಾಟನ ಪುರಕ್ಕೆ

ನಡೆವುದಕ್ಕೆ, ಬಿಲ್ಲ ತರುವುದು ಬೇಗ.

ಎಲ್ಲರೂ —

ಬಿಲ್ ಬಿಟ್ಟು

ತಾವಿಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ; ಆಜ್ಞೆಗಡಿಯಾಳ್ಳಳಾವು. || ೫೭ ||

ದ್ರೋಣ — ಮಗನೇ, ದುರ್ಯೋಧನಾ, ನಾವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪರಾ
ಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ದುರ್ಯೋಧನ — ತಮಗೆ ಹೇಗೆ ಇಷ್ಟವೋ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.

ದ್ರೋಣ — ವತ್ಸ, ಗಾಂಧಾರರಾಜ, ಈ ಗೋಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದಪ್ಪ
ಮೊದಲನೆಯ ರಥ.

ಶಕುನಿ — ಆಗಬಹುದು. ಮೊದಲು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕ ಮುಗಿಯಿತು

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕ

(ಬಳಿಕ ಮುದಿಗೊಲ್ಲನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ — ನಮ್ಮ ಹಸುಗಳು ಬರಡಾಗದಿರಲಿ! ಗೊಲ್ಲಿತಿಯರು ಮುತ್ತೈದೆಯರಾಗಿರಲಿ! ನಮ್ಮ ದೊರೆ ವಿರಾಟಮಹಾರಾಜನು ಒಕ್ಕೊಡೆಯ ನೆಲದೊಡೆಯನಾಗಲಿ! ವಿರಾಟಮಹಾರಾಜನ ವರ್ಷ ವರ್ಧಂತಿಯ ಗೋದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಉದ್ಯಾನದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರಲು ಗೊಲ್ಲಹುಡುಗರೂ ಹುಡುಗಿಯರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಮಂಗಳವಾಗಿ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿತನ ಪಡೆದು ನಲಿಯುತ್ತೇನೆ. (ನೋಡಿ) ಏನಿದು? ಈ ಕಾಗೆ ಒಣಮರದ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಒಣಕೊಂಬೆಗೆ ಕೊಕ್ಕು ಕುಟ್ಟುತ್ತ ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಕೆಟ್ಟ ದನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ! ಕ್ಷೇಮವಾಗಲಿ, ಕ್ಷೇಮವಾಗಲಿ, ನಮಗೂ ನಮ್ಮ ದನಗಳಿಗೂ! ಇವರಿಗೆ ಹಿರಿಯನಾಗಿ ಗೊಲ್ಲ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೂ ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ (ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ) ಎಲಾ ಗೋಮಿತ್ರಕಾ, ಗೋಮಿತ್ರಕಾ.

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಗೋಮಿತ್ರಕ — ಮಾವಾ, ಕೈಮುಗಿದೆ.

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ — ಶಾಂತಿಯಾಗಲಿ, ಶಾಂತಿಯಾಗಲಿ, ನಮಗೂ ನಮ್ಮ ದನಗಳಿಗೂ! ಎಲಾ, ಗೋಮಿತ್ರಕಾ, ವಿರಾಟಮಹಾರಾಜನ ವರ್ಷ ವರ್ಧಂತಿಯ ಗೋದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದ ಉದ್ಯಾನದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ದನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರಲು ಗೊಲ್ಲಹುಡುಗರೂ ಹುಡುಗಿಯರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಮಂಗಳವಾಗಿ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಲಾ, ಗೋಮಿತ್ರಕಾ, ಗೊಲ್ಲ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೂ ಕೂಗು.

ಗೋಮಿತ್ರಕ— ಅಪ್ಪಣೆ, ಮಾವ. ಗೋರಕ್ಷಿಣಿಕೇ, ಘೃತಪಿಂಡಾ,
ಸ್ವಾಮಿನೀ, ವೃಷಭದತ್ತಾ, ಕುಂಭದತ್ತಾ, ಮಹಿಷದತ್ತಾ, ಬನ್ನಿ,
ಬನ್ನಿ, ಬೇಗ (ಬನ್ನಿ)!

(ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಎಲ್ಲರೂ — ಮಾವಾ, ಕೈಮುಗಿದೆವು

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ — ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ನಮಗೂ ನಮ್ಮ ದನ
ಗಳಿಗೂ. ಗೊಲ್ಲ ಹುಡುಗರಿಗೂ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ.
ವಿರಾಟಮಹಾರಾಜನ ವರ್ಷವರ್ಧಂತಿಯ ಗೋದಾನಕ್ಕಾಗಿ
ಪಟ್ಟಣದ ಈ ಉದ್ಯಾನದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಿವೆ
ನಮ್ಮ ದನಗಳು ಆ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಹಾಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ
ಇರೋಣ.

ಎಲ್ಲರೂ — ಮಾವನ ಅಪ್ಪಣೆ. (ಎಲ್ಲರೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ)

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ — ಹೀ, ಹೀ! ಸೊಗಸಾಯ್ತು, ಕುಣಿತ! ಸೊಗಸಾಯ್ತು,
ಹಾಡು! ನಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಣೀತೀನಿ (ಕುಣಿಯುತ್ತಾನೆ)

ಎಲ್ಲರೂ — ಹಾ, ಹಾ! ಮಾವಾ, ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೂಳೆದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿತು!

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ — ಬರಿಯ ದೂಳೇ ಅಲ್ಲ, ಶಂಖದುಂದುಭಿಗಳ ಸದ್ದೂ
ಎದ್ದಿದೆ.

ಎಲ್ಲರೂ — ಹಾ, ಹಾ! ಮಾವಾ, ಹಗಲ ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ
ದೂಳು ಮಂಡಲವನ್ನು ಮುಸುಕಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯ ಇದಾನೋ,
ಇಲ್ಲವೋ?

ಗೋಮಿತ್ರಕ — ಹಾ, ಹಾ! ಮಾವಾ, ಇವರು ಯಾರೋ ಮನುಷ್ಯರು
ಮೊಸರಿನ ಗರಣೆಯಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು
ಕುದುರೆ ಬಂಡಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡುತ್ತಿದಾರೆ,
ಕಳ್ಳರು!

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ — ಹೀ, ಹೀ! ಅಂಬಿನ ಮಳೆ ಎದ್ದಿತು! ಹುಡುಗರಾ,
ಬೇಗ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಡಿ

ಎಲ್ಲರೂ — ಮಾವನ ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

ಮುದಿಗೊಲ್ಲ — ಹಾ, ಹಾ! ನಿಲ್ಲಿ, ನಿಲ್ಲಿ! ಹೊಡೆಯಿರಿ, ಹೊಡೆಯಿರಿ!
ಹಿಡಿಯಿರಿ, ಹಿಡಿಯಿರಿ! ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ವಿರಾಟ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ
ಅರಿಕೆ ಮಾಡೋಣ (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ಪ್ರವೇಶಕ ಮುಗಿಯಿತು

(ಬಳಿಕ ಭಟನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಭಟ — ಎಲೆ ಎಲೈ, ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿ, ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿ, ಮಹಾರಾಜ
ವಿರಾಟೇಶ್ವರನಿಗೆ — “ಕಳ್ಳಕೆಲಸದಿಂದ ಪರಾಕ್ರಮ ಮುಚ್ಚಿ
ಹೋಗಿರುವ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಹಸುಗಳನ್ನು ಹರಣ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು.

“ಅಲ್ಲಿಯಾದರೋ,

ಓಡುತಿಹ ಕರುಗಳಿಂ, ವೃಥೆಗೊಂಡ ಹಸುಗಳಿಂ,
ನೋಡಿ ಮಖದಲಿ ದಿಗಿಲುಗಳೆದ ಗೂಳಿಗಳಿಂ,
ಕಳವಳದ ಕೂಗಿದ್ದು ಕಲಕಿತೆಲ್ಲೆಡೆಗಳಲು.

ಪಶುವಿಂಡು ಚಿದರಿಹುದು; ದುಗುಡ ಬೀರುವುದು.” ||೧||

ಎಂದು (ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿ)

(ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ)

ಏನು, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಮಕ್ಕಳೆಂದೆಯಾ ?

ಭಟ — ಆರ್ಯ, ಹೌದು.

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಕಾಂಚುಕೀಯ — ಇದು ತಕ್ಕದ್ದೇ (ಸರಿ), ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೂ ದ್ರೋಹ
ಮಾಡಿದವರಿಗೆ. ಇವರಾದರೋ,

ಮೈಗಾಪು ಕೈಗಾಪು ಬೆರಳ್ಗಾಪು ಬಿಗಿದು,
 ಸಜ್ಜು ಬಿಲ್ಲುಗಳನು ಕೊಂಡಣಿತೇರನೇರಿ,
 ಅಸ್ತ್ರಬಲದಲಿ ಸೊಕ್ಕೈ, ಕಳಕೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ,
 ದೊರೆಯ ಹಗೆಯನು ಗೋವುಗಳಲಿ ತೀರಪರು. || ೨ ||

ಜಯಸೇನಾ, ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವಿಸುವುದು ಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುಣ್ಯಾಹಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಭಟ— ಆರ್ಯ, ತಡಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಈ ಕೆಲಸ. ಬೇಗ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕಾಂಚುಕೀಯ — ಇಗೋ, ಅರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ

(ಬಳಿಕ ದೊರ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ದೊರೆ— ತರವಲ್ಲ! ತೇರುಲಿಯೊ ಎಂದಳುಕೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ
 ಚಿದರಲೆಳೆಗರು ನಮ್ಮ ತುರುವಿಂಡನುಯ್ಯುವರು
 ಬಳೆದೊಟ್ಟು ತಣ್ಣಂದ ತೊಡೆದೆನ್ನ ತುಂಬುದೊಳ್—
 ಕೈಯೊ, ನಾಚದೆ ತೆರವನೆಳೆದುಣ್ಣುತಿಹುದು || ೩ ||
 ಜಯಸೇನ, ಜಯಸೇನ!

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ— ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ.

ದೊರೆ— ಸಾಕು, ಮಹಾರಾಜನೆಂಬ ಸೊಲ್ಲು! ತೊಳೆದುಹೋಯಿತು,
 ನನ್ನ ಕ್ಷತ್ರಿಯತನ! ಕಾಳಗದ ವಿವರವನ್ನು ಹೇಳು.

ಭಟ— ಮಹಾರಾಜ, ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬಾರದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು.

ತೇರ ದೂಳಿಂದೊಂದೆ ಬಣ್ಣವನು ತಳೆದೆಸೆವ

ಗೋವುಗಳ ಮೈಯೊಳ್

ತೋರುವುವು ಚಾವಟಿಗಳಾಡುತಿರೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ

ಬಣ್ಣವಿಂಗಡಗಳ್.

|| ೪ ||

ಮೊರೆ — ಆದ್ದರಿಂದ

ಬಿಲ್ಲ ತಾ. ಬೇಗೆನ್ನ ತೇರನಣಿಮಾಡುವುದು.

ಒಲವುಳ್ಳವರು ತಾವೆ ನನ್ನನನುಸರಿಸಿ ಬಹುದು.

ತುರುಗಾಗಿ ಕೊಳುಗುಳದಿ ಯತ್ನ ನಿಷ್ಫಲವಲ್ಲ.

ಸತ್ತರೂ ಹೆಸರಹುದು; ಬಿಡಿಸಿದರೋ ಧರ್ಮವಹುದು. || ೫ ||

ಭಟೆ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ಮೊರೆ — ಓಹೋ, ಏನಿರಬಹುದು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಹೆಗೆ? ಆ! ಯಜ್ಞದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದಿರಬೇಕು. ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಹೋಗಲಿ? ಕೇಚಕರ ವಿನಾಶದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಕಟ ಮಿತಿ ಮಾರಿಹೋಯಿತು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಾದರೂ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವನೆಂದಿರಬಹುದೆ? ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಹಸ್ತಿನಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದವ ರಾದ್ದರಿಂದ ಭಗವಾನರು ದುರ್ಯೋಧನನ ಶೀಲವನ್ನು ಬಲ್ಲವ ರಾಗಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ,

ದುರ್ಯೋಧನನ ದೋಷಗಳನೊರೆಯಿರಿವರು.

ಆದರೇನ್? ಫಲವೆಳಸುವಾ ಕಾರ್ಯವಾಸಿ

ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳುವನು ಬೇಸರದೆ, ಬಿಡದೆ

|| ೬ ||

ಯಾರಲ್ಲಿ?

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟೆ — ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ.

ಮೊರೆ — ಭಗವಾನರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬರಹೇಳು

ಭಟೆ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಬಳಿಕ ಭಗವಾನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಭಗವಾನ್ — (ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ಏನಿರಬಹುದಿದು ?

ಆನೆಯಣಿಗೊಳ್ಳುವುವು ; ಕುದುರೆ ಮರೆದೊಟ್ಟಿಹವು ;
 ತೇರ್ ನೊಗವ ಬಿಗಿದಿಹವು, ಭಟರು ಸಜ್ಜಾಗಿಹರು.
 ಸಿದ್ಧತೆಯ ಕಂಡು ಮುನ್ನರಿಯದಾ ದಿಗಿಲೆನಗೆ.
 ನನ್ನ ಕುರಿತಲ್ಲ, ದೃಢಮತಿ ನಾನು ; ದುಡುಕರವರು. || ೭ ||

(ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ.

ದೊರೆ — ಭಗವನ್, ನಾನು ವಿರಾಟ, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಗವಾನ್ — ಸ್ವಸ್ತಿ

ದೊರೆ — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ ಭಗವನ್, ಇದೋ ಪೀರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭಗವಾನ್ — ಆಗಲಿ (ಕುಳಿತುಕೊಂಡು) ಅಯ್ಯಾ ರಾಜಾ,

ಉದ್ಯೋಗ ತೊಡಗಿರುವುದೇಕೆ ?

ಸಿರಿಗೆ ತಣಿವಿಲ್ಲದುದಕೊ ?

ಸೊಕ್ಕಿದರನಡಗಿಪುದಕೊ ?

ಪೀಡಿತರ ಬಿಡಿಸುವುದಕೊ ?

|| ೮ ||

ದೊರೆ — ಭಗವನ್, ಗೋಗ್ರಹಣದಿಂದ ನನಗೆ ಅವಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಭಗವಾನ್ — ಯಾರಿಂದ ?

ದೊರೆ — ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರಿಂದ.

ಭಗವಾನ್ — ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರಿಂದಲೇ ? (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಅಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟ.

ಜ್ಞಾತಿತ್ವವೆಂಬುದಿದು ನಡಗಿಪುದು ಲೋಕದಲಿ

ಮರ್ಯಾದೆವಂತರಾದವರ ಮನವ.

ಅವರು, ವೈರಪ್ರಿಯರು, ಮಾಡಲಸರಾಧವನು

ನಾವೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತಿಹುದು.

|| ೯ ||

ದೊರೆ — ಭಗವನ್, ಅದೇನು ಯೋಚಿಸುವಿರಿ ?

ಭಗವಾನ್ — ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗಾಗಿ ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ದೊರೆ — ಇಂದಿನಿಂದ ಅವರು ಉಡುಗಿ ಅಡಗುತ್ತಾರೆ. ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ತಾಳಿಕೊಂಡನೆಂದರೆ ನಾನು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಗವಾನ್ — ಹೌದು, ನಿಜ. (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ನೆಲದಮೇಲೆಲೆ ಹಾಸಿ ಮಲಗಿದ್ದು, ನಾಡ ಬಿ
ಟ್ಟೆಲೆದುದಾ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಾನಭಂಗ,
ಮರೆವೇಷದೊಟ್ಟುದಾಶ್ರಯದ ಬಾಳ್ವೆಯಿವೆಲ್ಲ
ಮೇಲಾದುದೆನ್ನ ಸೈರಣೆ ತಿಳಿಯಲಿಂತು. || ೧೦ ||

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟೆ — ಜಯವಾಗಲಿ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ.

ದೊರೆ — ಮತ್ತೀನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ದುರ್ಯೋಧನ ?

ಭಟೆ — ದುರ್ಯೋಧನನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಜರೆಲ್ಲ
ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ದ್ರೋಣ ಭೀಷ್ಮರು, ಜಯದ್ರಥ ಶಲ್ಯ ಶಕುನಿಗಳು,
ಅಂಗರಾಜನು, ಕೃಪನು — ಎಲ್ಲ ಬಂದಿಹರು.
ಅವರ ತೀರ್ ನೆಗೆದು ಪಟವಲುಗುವಾ ಗುಡಿಯಿಂದೆ
ಭಂಗಗೊಂಡೆವು ನಾವು; ಕಣೆಗಳಿಂದಲ್ಲ. || ೧೧ ||

ದೊರೆ — (ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದು) ಏನು, ಗಾಂಗೆಯನೂ ಬಂದನೇ ?

ಭಗವಾನ್ — ಭಲೆ, ಅವಮಾನ ಹೊಂದಿದರೂ ಸಮುದಾಚಾರವನ್ನು
ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆಹಾ!

ಏಕೆ ಬಂದನೋ ಕಾಣೆ ಕುರುಕುಲದ ಹಿರಿಯ ಗುರು?
ಪೂಣೈ ಸಂದುದನೆನಗೆ ನೆನಪುಗುಡಲಿರಬಹುದು! || ೧೨ ||

ದೊರೆ — ಯಾರಲ್ಲಿ?

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟೆ — ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ.

ದೊರೆ — ಸೂತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಸೂತ — ಜಯವಾಗಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತನಿಗೆ.

ದೊರೆ — ತೇರ ತಾ ಬೇಗೆನಗೆ ದೊರೆತಿಹನು ನೆಗಕ್ಕೆವಡೆ
ದತಿಧಿ ರಣಕೆ.

ತಣಿಸುವೆನು ಕಣೆಗಳಿಂ ಭೀಷ್ಮನನು. ಗೆಲೈನೆಂ
ದೆಣಿಸೆ ನಾನು.

|| ೧೩ ||

ಸೂತ — ಆಯುಷ್ಯಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ. ಆಯುಷ್ಮನ್,

ಹಗೆದಂ ಡನೊಡೆದೊಡೆದು ಪಳಗಿದಾ ತೇರೇರಿ
ನಡೆದನುತ್ತರ ತನ್ನ ರಥವಿದೈಯಿರಿವ ಮೆರೆಯೆ.

|| ೧೪ ||

ದೊರೆ — ಏನು, ಹೊರಟು ಹೋದನೆ, ಕುಮಾರ ?

ಭಗವಾನ್ — ಆಯ್ಯಾ ರಾಜ, ಹಿಂದಿರುಗಿಸು, ಹಿಂದಿರುಗಿಸು ಕುಮಾರ
ನನ್ನು.

ಗುಣದೋಷವೆಣಿಸನುರವಣಿಸಿ ಕಾದುವನೆಳೆಯನಿವನು.

ಸುಡದೆ ಬಿಡದಾರನೂ ಬಳಿಸಾರೆ ಕಾಳಗದ ಕಿಚ್ಚು.

ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರೊ ತಾವದೇನನೂ ಬಿಡರು ಹಿಂಜರಿದು.

ಸೋಲು ನಿನಗೆಂದಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದೋಷಗಳೊರೆವೆನಿಂತು. ||೧೫||

ದೊರೆ — ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಗ ಮತ್ತೊಂದು ರಥವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸು.

ಸೂತ — ಆಯುಷ್ಯಂತನ ಅಪ್ಪಣೆ.

ದೊರೆ — ಅಧವಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ.

ಸೂತ — ಆಯುಷ್ಮಾನ್, ಇಗೋ ಬಂದೆ.

ದೊರೆ — ನಡಸಲಿಲ್ಲೇಕೆ ನೀನಾ ಕುಮಾರನ ರಥವ ?

ಬೆಸಸಿದನೊ ? ಅರಮನೆಯ ಸಾರಧಿಯು ನೀನಲ್ಲವೋ ? || ೧೬ ||

ಸೂತ — ಆಯುಷ್ಯಂತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಬೇಕು. ನಾನು ಸಾರಧಿಗಳ
ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ರಥವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ. (ಆದರೆ) ಕುಮಾರನು,

ಪರಿಹಾಸ್ಯಕೋ ಕಾಣೆ, ಕೌಶಲ್ಯವೇನುಂಟೊ ನಾನರಿಯೆ,

ನನ್ನ ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಸಾರಧ್ಯಕೆ ಬೃಹನ್ನಳೆಯ ನೇಮಿಸಿದನು. || ೧೭ ||

ದೊರೆ — ಏನು, ಬೃಹನ್ನಳೆಯನ್ನೆ ?

ಭಗವಾನ್ — ಮಹಾರಾಜಾ, ಕಳವಳವೇಕೆ ?

ಗಾಲಿದೂಳೆದ್ದು ನೇಸರ ಮುಸುಕುವಂತೆ

ತೇರನೆಸಗುತ ಬೃಹನ್ನಳೆ ತಾನು ನಡೆಯೆ,

ಕ್ಷಣದಲರಿಗಳ ಗಾಲಿಸದ್ದಿನಿಂ ಮುರಿದು

ಅಂಬಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಥವೆ ಗೆಲ್ಲುವುದು.

|| ೧೮ ||

ದೊರೆ — ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಗ ಮತ್ತೊಂದು ರಥವನ್ನು ಅಣಿಮಾಡು.

ಸೂತ — ಆಯುಷ್ಯಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ — ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು ಕುಮಾರನ ರಥ !

ದೊರೆ — ಏನು, ಮುರಿಯಿತೆ ?

ಭಗವಾನ್ — ಏನೇನು, ಮುರಿದು ಹೋಯಿತೆ ?

ಭಟ — ಲಾಲಿಸಬೇಕು ಮಹಾರಾಜರು.

ಹಲವು ರಣಪಟುರಿವುಗಳಿಂದ

ಇಡಿಕಿರಿಯೆ ಕುದುರೆಗಳ ದಾರಿ,

ಮುರಿದು ರಥ ಮರೆಹಳುವನೆಳಿಸಿ

ನಡೆಯಿತಾ ಮಸಣದೆಡೆಗೆ.

|| ೧೯ ||

ಭಗವಾನ್ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ) ಆಃ ! ಅಲ್ಲೇ ಇದೆಯಲ್ಲವೆ ಗಾಂಡೀವ ! (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ)
ಅಯ್ಯಾ ರಾಜ,

ಶಕುನವೊಂದಾಯ್ತು ತೇರ್ ಮಸಣದಾ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಯೆ.

ಮಸಣವಾಗುವುದಯ್ಯ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ನಿಂದ ಬಳಿಯೆ. ||೨೦||

ದೊರೆ — ಭಗವಾನ್, ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಮಾತು ಸಿಟ್ಟುಬರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಗವಾನ್ — ಸಿಟ್ಟೇಕೆ ? ನಾನೆಂದೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ದೊರೆ — ಆ ! ಹೌದು, ನಿಜ ಹೋಗು, ಮತ್ತೆ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿದು
ಕೊಂಡು ಬಾ.

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ದೊರೆ — ಯಾರಿವನು ? ತಟ್ಟನೀ ನೆಲವ ನಡುಗಿಸುವಂತೆ,

ಹೊಳೆ ಮುರಿದು ಮೊರೆವಂತೆ, ದನಿಯೆದ್ದುದೀ ಕ್ಷಣದಲಿ. ||೨೧||

ಏನಿದೀ ಸದ್ದು ? ತಿಳಿದು ಬಾ

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ — ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ
ಕುದುರೆಗಳು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕುಮಾರನು

ಭಗವಾನ್ — ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಸುಳ್ಳನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರನು

ದೊರೆ — ಏನು ಮಾಡಿದನು ಕುಮಾರ ?

ಭಟ — ನೂರಾರು ಕಣೆ ನಾಟಿ ಕಪ್ಪಾ ನೆಗಳನೆಲ್ಲ
ಕೆಂಪು ಮಾಡಿದನಲ್ಲಿ. ಕುದುರೆಯೋ ಕಾಲಾಳೊ

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ನೂರಂಟ ತಾಳದವನಿಲ್ಲವಲ್ಲಿ.

ಅಂಬು ತುಂಬಿದ ತೀರ್ಗಲೆಲ್ಲವಂಬುಗಳಿಂದ

ನಡೆಗೆಟ್ಟುವಂಜಿನಿಂ ಮುಚ್ಚಿದುವು ದಾರಿಗಳು.

ಕರೆಯುತಿರುವುದು ಬಿಲ್ಲು ಕಟ್ಟುಗ್ರದಂಬುಹೊಳೆಯೆ. ||೨೨||

ಭಗವಾನ್ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ಇದಕ್ಷಯದ ಬತ್ತಳಿಕೆ. ಇಂದ್ರನಾ ಖಾಂಡವದೊ
ಳೆಷ್ಟು ಮಳೆಹನಿ ಕರೆದುವಷ್ಟು ಬನೆಸೆದುದು. || ೨೩ ||

ದೊರೆ — ಇನ್ನು ಶತ್ರುಗಳ ಸಮಾಚಾರವೇನು ?

ಭಟ — ಅದು ನಾನು ಕಂಡದ್ದಲ್ಲ ಸುದ್ದಿ ಗಾರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :

“ಚಾಪಘೋಷವ ದ್ರೋಣನದೆ ಇದೆಂದರಿತು ಹಿಂಜರಿದನ್
ಧ್ವಜದೊಳಂಬನು ಕಂಡು ನಾಕೆಂದು ಭೀಷ್ಮ ತಾನಿರಿಯನ್
ಕಣೆಗೆ ದಣಿದನು ಕರ್ಣನುಳಿದವರಿದೇನೆಂದು ನಡೆದರ್
ಭಯದೊಳಂ ಭಯವ ಗಣಿಸನು ಬಾಲನಭಿಮನ್ಯುವೋರ್ವನ್” || ೨೪ ||

ಭಗವಾನ್ — ಏನು, ಇಭಿಮನ್ಯು ಬಂದಿರುವನೆ? ಅಯ್ಯಾ ರಾಜ,
ಇರ್ಕುಡಿಯ ದೇಜದಾ ಬೆಂಕಿಯಹ ಸೌಭದ್ರ
ಕಾದುತಿರೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸಾರಥಿಯ ಕಳಿಸುವುದು.
ಮುಂಗಾಣದಳುಕುವಳು ಬೃಹನ್ನಳೆಯು ಅಲ್ಲಿ || ೨೫ ||

ದೊರೆ — ಆಗದು, ತಾವು ಹಾಗೆನ್ನಬಾರದು.

ರಾಮನಂಬುಗಳಿಂದ ಕವಚ ಕೊರೆಯದೆ ಹೋದ
ಭೀಷ್ಮನನು, ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಲ್ಲ ದ್ರೋಣನನು,
ಕರ್ಣನನು, ಮೇಣ್ ಜಯದ್ರಧನನುಳಿದಾ ದೊರೆಗೆ
ಳೆಲ್ಲರನು, ಬೆಂಗೊಡುವೊಲೆಸಗಿ, ಸೌಭದ್ರನನು
ಪೀಡಿಸನೆ ಕಣೆಗಳಿಂ ತಂದಯಾ ಹೆಸರಿಗಳುಕಿ?
ಒಂದಾದನೊಪ್ಪ ಡಂ ಕೆಳೆತನಕೆ ತಕ್ಕುದದು.
ಸಮವಯಸೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದು. || ೨೬ ||

ಭಟ — ಕುಮಾರನ ಈ ರಥವಾದರೊ,

ಬಿಗಿಹಿಡಿಯೆ ತಿರುಗುವುದು; ಕೈಬಿಡಲದೋಡುವುದು;
ಬಳಿಸಾರಿ ಪೀಡಿಸದು; ಕೇಡೆಸಗ ಬಯಸದದು;

ಬಳಿಬಳಿಯೆ ಬಲು ಚಪಲಗತಿಯಿಂದ ಸುಳಿಯುವುದು ;
ತೇರವನಿಗುಚಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡುವ ವೊಲಿಹುದು. || ೨೭ ||

ದೊರೆ — ಹೋಗು, ಮತ್ತೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ. (ಹೋಗಿ ಬಂದು) ಜಯ
ವಾಗಲಿ ನಿರಾಟೀಶ್ವರನಿಗೆ. ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅರಿಕೆ
ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ. ಗೆದ್ದಾಯಿತು ಗೋಗ್ರಹಣ.
ಓಡಿಹೋದರು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು.

ಭಗವಾನ್ — ದೇವರ ದಯದಿಂದ ನೀನು ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆ.

ದೊರೆ — ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ ಇದು ತಮ್ಮ ಏಳಿಗೆ ಕುಮಾರನು ಈಗ
ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ?

ಭಟ — ಸಾಹಸ ತೋರಿಸಿದ ಯೋಧಪುರುಷರ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ

ದೊರೆ — ಆಹಾ, ಈ ಕುಮಾರನ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ !

ಶ್ಲಾಘ್ಯ ಕಾರ್ಯವನೆಸಗಿ ವೆಟ್ಟುಂಡ ಯೋಧರಿಗೆ
ಕಾಲಕಳೆಯದೆ ಗೈದ ಪೂಜೆ ಕಳೆವುದು ನೋವನು. || ೨೮ ||

ಬೃಹನ್ನಳೆ ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ?

ಭಟ — ಪ್ರಿಯವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ದೊರೆ — ಬೃಹನ್ನಳೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬರಹೇಳು.

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಬಳಿಕ ಬೃಹನ್ನಳೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ)

ಬೃಹನ್ನಳೆ — (ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು)

ನಾರಿಯನು ಬಿಗಿದ ಗಾಂಡೀವದೊಡನೆನಗೊಂದು
ಗಳಿಗೆ ಹೋರಾಟವಾಯ್ತೆಂಬ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ
ಬಳಕೆ ತಪ್ಪಿದ ಮುಷ್ಟಿ ಬಿಗಿಯಿಲ್ಲದಂತಾಯ್ತು.

ಕೈ ಗಾಪಿನೆಡೆ ಪಟುತೆಯಿಲ್ಲಾಯ್ತು. ಸಮಯದಲಿ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಡುಗಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಕುಗ್ಗಿದೆನು.
ಬಳಿಕ ಪರಿಚಯದಿಂದ ತನ್ನ ತಾನ್ ತಿಳಿದುದಾಯ್ತು. ||೨೯||

ನಾನಾದರೊ,

ಈ ವೇಷದಿಂದ ಮಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಯ ತಾಳಿ
ರಾಜರಾಜರ ನಡುವೆ ಬಿಲ್ಲ ನಾನೆಳೆದೆ.
ಸರಳು ಮಳೆಗರಿಯುತಿರೆ ಹಗೆಗಳೆದ್ದೋಡಿ
ದೂಳೆ ಬೇಗ ಕೆಸರಾಗಿ ನೆಲಕೆಳೆದುದಲ್ಲಿ || ೩೦ ||

ಅಯ್ಯೋ!

ಆಕಳನು ಗೆದ್ದೊಡಂ, ದೊರೆಗೆ ಜಯತಂದೊಡಂ,
ಇಲ್ಲ, ನನ್ನೀ ಮನಕೆ ಗೆಲವಿನಾನಂದ ;
ದುಶ್ಯಾಸನನ ರಣದಿ ಹಿಡಿದು ಹೆಡೆಮುರಿಗಟ್ಟಿ
ತರಲಿಲ್ಲವೆಂದೀ ವಿರಾಟ ಪುರಕೆಂದು. || ೩೧ ||

ಉತ್ತರೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿ
ಕೊಂಡು ರಾಜನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
ಆದರೂ ವಿರಾಟೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ)
ಓಹೋ, ಆರ್ಯ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು! ಇವನು,

ಪ್ರಾಯದವನು ತ್ವಮತಪೋವನವ ಮೆಚ್ಚಿದನು.
ಅರಸರರಸನು, ಪಾರ್ವನಡೆವಳಿಯ ನೆಮ್ಮಿರುವನು.
ರಾಜ್ಯವನು ತೊರೆದೊಡಂ ಸಿರಿತುಂಬಿ ಮೆರೆಯುವನು.
ತ್ರಿದಂಡಗೊಂಡೊಡಂ ದಂಡಧಾರಕನಾಗನು. || ೩೨ ||

(ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ಭಗವನ್, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಗವಾನ್ — ಸ್ವಸ್ತಿ.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ — ಜಯವಾಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ.

ದೊರೆ — ರೂಪ ಕಾರಣವಲ್ಲ ; ಕುಲವು ಕಾರಣವಲ್ಲ ;
 ಮೇಲುಕೀಳರಲೆಲ್ಲ ಕರ್ಮ ತೋಭಿವುದು.
 ಈ ರೂಪ ಮುನ್ನ (ನಗೆಗೀಡಾಗಿ) ಕೇಳಾಯ್ತು.
 ಅದೆ ಮತ್ತೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾಯ್ತೀಗ. || ೩೩ ||

ಬೃಹನ್ನಳೇ, ಬಳಲಿರುವೆಯಾದರೂ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಳಲಿಸುತ್ತೇನೆ.
 ಕದನದ ವಿವರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸು.

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಕೇಳಬೇಕು, ಒಡೆಯರು.

ದೊರೆ — ದೊಡ್ಡ ವಿಚಾರ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ* ಹೇಳು.

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಲಾಲಿಸಬೇಕು ಮಹಾರಾಜರು

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ — ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ.

ದೊರೆ — ಹೊಸ ಪರಿಯದಾಗಿ ತೋರುವುದು ನಿನ್ನೀ ಹರ್ಷ.
 ಹೇಳು, ಸೋಜಿಗವೇತಂದಾಯ್ತು ನಿನಗೆ ?

ಭಟ — ನಂಬುಗೆಗೆ ಮಾರಿರುವ ಮಿಗಿಲೊಸಗೆ ಬಂದಿಹುದು.
 ಸೌಭದ್ರನಭಿಮನ್ಯು ಸಿಕ್ಕಿದನು ಸೆರೆಗೆ. || ೩೪ ||

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಏನು, ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿದನೆ ? (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)
 ದಂಡಿನಳವಿನಿತೆಂದು ತೂಗಿರುವೆ ನಾನಿಂದು.
 ಎಣಿಸಿರುವೆನಿಂದವನ ಕಂಡೆ ಕದನದಲಿ.
 ಇಲ್ಲಿ ದಂಡಿನೊಳವನಿಗೆಣೆಯೊಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲ.
 ಯಾವನಿರಬಹುದವನು, ಮಡಿಯೆ ಕೇಚಕರು ? || ೩೫ ||

ಭಗವಾನ್ — ಬೃಹನ್ನಳೆ, ಏನಿದು ?

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಭಗವಾನ್,

* ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೂ, ನೀಚ ಪಾತ್ರಗಳು ಪ್ರಾಕೃತವನ್ನೂ ಆಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿದೆ.

ಕಾಣೆ ನಾನವನ ಗೆಲ್ವವನನ.
ಶಿಕ್ಷಿತನು, ಬಲವಂತನವನು.
ತಂದೆಗಳ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದಿಂದ
ಪರಿಭವನ ವಡೆದಿರುವನಹುದು.

|| ೩೬ ||

ದೊರೆ — ಈಗ ಹೇಗೆ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದನು ?

ಭಟ — ಅಳುಕದೆಯೆ ರಥವೇರಿ ತೋಳ್ಳ ಳಿಂದಿಳಿಸಿದನು.

ದೊರೆ — ಯಾರು ?

ಭಟ — ಒಡೆಯರಡಿಗಿಯ ಮನೆಯ ಬಾಣಸಿಗನವನು. || ೩೭ ||

ಬೃಹನ್ನಳ — (ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಂತೆ) ಹೀಗೋ! ಆರ್ಯ ಭೀಮನ
ಅಪ್ಪುಗೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದನು, ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ದೂರದಲಿ ನಿಂತು ಬರಿ ನೋಟದಲೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡೆ ನಾನು
ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ನೆರೆ ತಬ್ಬಿ ತಣಿಸಿದನು ಮಗನೊಲವ ಭೀಮ ತಾನು. || ೩೮ ||

ದೊರೆ — ಹಾಗಾದರೆ ಸತ್ತಾರ ಮಾಡಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಒಳಗೆ ಬರಮಾಡ
ತಕ್ಕದ್ದು.

ಭಗವಾನ್ — ಅಯ್ಯಾ ರಾಜ, ವೃಷ್ಟಿಪಾಂಡವರ ರಕ್ಷಣೆಯುಳ್ಳ ಅಭಿಮನ್ಯು
ವಿಗೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಾರಮಾಡಿದರೆಂದು ಜನ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು
ತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಅನಾದರಣೆಯೇ ನ್ಯಾಯವಾದ್ದು.

ದೊರೆ — ಅನಾದರಣೆಗೆ ತಕ್ಕವನಲ್ಲ ಯಾದವಿಯ ಮಗ. ಏಕೆಂದರೆ,

ಮಗನಿವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಗೆ. ವಯಸೊ ನಮ್ಮಣುಗಗಣೆ.
ಸಂಬಂಧ ದ್ರುಪದನೊಡನುಂಟು ಕುಲ ಮೊದಲಾಗಿ ;
ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಮೊಮ್ಮಗನಿವನು. ಅಳಿಯತನ
ಬಳಿಯಲೇ ಬರಲಿಹುದು ; ಹೆಣ್ಣು ಹೆತ್ತವರಾವು.
ಸಿರಿಗೊಪ್ಪುವಂತೆಮ್ಮ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕನ್.
ಅತಿಥಿಯಿವನೆಮಗೆ, ಪಾಂಡವರಿಷ್ಟರು.

|| ೩೯ ||

ಭಗವಾನ್ — ಹಾಗೋ! ಸರಿ ಹೇಳಲೂ ಬೇಕು ; ಪರಿಹರಿಸಲೂ ಬೇಕು.

ದೊರೆ — ಇವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕವರು ಯಾರು ?

ಭಗವಾನ್ — ಬೃಹನ್ನಳೆ ಕರೆತರಬೇಕು

ದೊರೆ — ಬೃಹನ್ನಳೇ, ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಒಳಗೆ ಬರಮಾಡು

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ನುಕಾರ (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕಲಸ ನನಗೆ ದೂರಕಿತು.

(ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

ಭಗವಾನ್ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ಇವನೀಗ ಕಣ್ ತುಂಬ ನೋಡಲಾರೊಬ್ಬರೂ

ಇಲ್ಲದೆ ಕಂಡು ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿ ಕೊಳಲಿ.

ತಡೆಯಿಲ್ಲದಾನಂದ ಬಾಪ್ಪಗಳ ನೆರೆ ಸುರಿಸ

ಲೆನ್ನೆದುರು ನಾಚುವನು ಮಗನಿಗಿವನು.

|| ೪೦ ||

ದೊರೆ — ನೋಡಿ, ಕುಮಾರನ ಕೆಲಸವನ್ನು !

ಭೀಷ್ಮ ಮೊದಲಾದರಸರೆಲ್ಲ ಮುರಿದಡಗಿದರು !

ಸೌಭದ್ರ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವನು !

ಫಲಿತಾರ್ಥವಿಂತಿದುತ್ತರನಿಂದು ಸರ್ವ ಭೂ

ಮಂಡಲವ ಗೆದ್ದ ವೋಲಾಯ್ತು.

|| ೪೧ ||

(ಬಳಿಕ ಭೀಮಸೇನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಭೀಮಸೇನ — ಉರಿಯುತಿರಲರಗುಮನೆಯೆನ್ನ ತೋಳನು ನೆಮ್ಮಿ

ದಮ್ಮನನು ಸೋದರರನೆತ್ತಿ ಹೊರತಂದೆನಂದು

ಇಂದು ಸೌಭದ್ರನೊಬ್ಬನನು, ಬಾಲನ, ತೇರಿ

ನಿಂದಿಳಿಸಿ ಮೊದಲಿನಾಯಾಸಕೆಣೆಯೆಂಬಿನಿದನು.

|| ೪೨ ||

ಇತ್ತ ಬಾ, ಕುಮಾರ, ಇತ್ತ ಬಾ.

(ಬಳಿಕ ಅಭಿಮನ್ಯುವೂ ಬೃಹನ್ನಳಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ಅಭಿಮನ್ಯು— ಓಹೋ, ಯಾರಿವನು ?

ಹರಡಿದೆದೆ, ತಿದ್ದಿರುವ ತೆಳುಹೊಟ್ಟೆ, ಸಣ್ಣ ನಡು,
ಉಬ್ಬಿ ಕೊಬ್ಬಿದ ಹೆಗಲು, ದೊಡ್ಡ ತೊಡೆ ತಳೆದವನು !
ಬರಿ ತೋಳುಗಳಿಂದೆನ್ನನೀ ಬಳಿಗೆ ತಂದಿಹನು !
ಬಲದಿ ಮಿಗಿಲಾದೊಡಂ ಪೀಡಿಸನು ನನ್ನನಿವನು ! || ೪೨ ||

ಬೃಹನ್ನಳೆ— ಇತ್ತ ಬಾ, ಕುಮಾರ, ಇತ್ತ ಬಾ.

ಅಭಿಮನ್ಯು— ಓಹೋ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ! ಇವನಾರು ?

ಹೊಂದದೀ ಹೆಣ್ಣುಲಂಕಾರಗಳ ತೊಟ್ಟು
ಪಿಡಿಯೊಡನೆಗಳ ತೊಟ್ಟು ಸಲಗನಂತಿಹನು
ವೇಷದಲಿ ಕೀಳು, ತೇಜದಲಿ ಬಲು ಮೇಲು
ಉಮೆಯ ವೇಷದ ಹರನೊ ಎನಲೆಸವನಿವನು. || ೪೪ ||

ಬೃಹನ್ನಳೆ— (ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ) ಅಣ್ಣಾ, ನೀನೇನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ
ಇವನನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ತಂದು ?

ಮೊದಲ ರಣದಲೆ ಸೋತನೆಂದು ಕುಂದಾಯಿವಗೆ.
ಒಲವಿನಣುಗನನಗಲಿ ಮರುಗುವಳು ತಾನ್ ಸುಭದ್ರೆ.
ವಾಸುಭದ್ರನು ಕೆರಳುವನು ಸೋತನಿವನೆಂದು.
ಹಲವಾಡಲೇನು ? ತೋಳ್ಳಲಕೆ ಕರೆಯಂಟಿತಂದು. || ೪೫ ||

ಭೀಮಸೇನ— ಅರ್ಜುನ,

ಬೃಹನ್ನಳೆ— ಹೌದು, ಹೌದು ; ಅರ್ಜುನನ ಮಗ ಇವನು.

ಭೀಮಸೇನ— ಬಲ್ಲೆನೀ ದೋಷಗಳನಿವನ ತಂದುದರಲ್ಲಿ.

ಮಗು ಹಗೆಯ ಕೈಯೊಳಿರೆ ತಾಳುವನದಾರು ?
ಮಕ್ಕಳೊಲ್ಲವಳು, ನೆರೆ ಕೊರಗುವಾ ದ್ರೌಪದಿಯು
ನೋಡಲೆಂದಿವನ ಬೇಕೆಂದೆ ಕರೆತಂದೆ. || ೪೬ ||

ಬೃಹನ್ನಳಿ— (ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳದಂತೆ) ಆರ್ಯ, ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ
ಕುತೂಹಲ ನನಗೆ ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಮಾತಾಡಿಸು ಇವನನ್ನು

ಭೀಮಸೇನ— ಆಗಲಿ. ಅಭಿಮನ್ಯೂ,

ಅಭಿಮನ್ಯು— ಏನು, ಅಭಿಮನ್ಯು !

ಭೀಮಸೇನ— ಇವನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೆರಳುತ್ತಾನೆ. ನೀನೇ ಮಾತಾಡಿಸು.

ಬೃಹನ್ನಳಿ— ಅಭಿಮನ್ಯೂ,

ಅಭಿಮನ್ಯು— ಏನು, ಏನು ? ಅಭಿಮನ್ಯುವೋ, ನಾನು ? ಓಹೋ !

ಕೇಳರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಹೆಸರಿಗೊಂಡು ಕರೆಯುವರು !

ಇಲ್ಲಿದೆ ನಡವಳಿಕೆ ! ಅವಮಾನ ಸಹಜ ಸೆರಗೆ ! || ೪೭ ||

ಬೃಹನ್ನಳಿ— ಅಭಿಮನ್ಯೂ, ಸುಖವಾಗಿರುವಳೇ ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ?

ಅಭಿಮನ್ಯು— ಏನೇನು ? ನಮ್ಮಮ್ಮನೋ ?

ಯಾರು ನೀನ್ ? ಧರ್ಮರಾಜನೋ ? ಭೀಮಸೇನನೋ ?

ಮೇಣ್ ಧನಂಜಯನೇನು ? ತಂದೆಯಂತೊತ್ತೊತ್ತಿ

ಹೆಂಗಸರ ಸುದ್ದಿಯನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ ! || ೪೮ ||

ಬೃಹನ್ನಳಿ— ಅಭಿಮನ್ಯೂ, ಕುಶಲವಾಗಿರುವನೇ, ದೇವಕೀ ಪುತ್ರ ಕೇಶವ ?

ಅಭಿಮನ್ಯು— ಓಹೋ ! ಆ ಪೂಜ್ಯನನ್ನೂ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದೇ ಮಾತೋ ?

ಹೌದು, ಹೌದು ; ಕುಶಲವಾಗಿದ್ದಾನೆ, ನಿಮ್ಮನೆಂಟ !

(ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ)

ಅಭಿಮನ್ಯು— ಏನಿದು, ನನ್ನನ್ನೀಗ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ನಗುತ್ತೀರಿ ?

ಬೃಹನ್ನಳಿ— ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ನಿನಗೆ ಪಾರ್ಥನೆ ತಂದೆ ; ಮಾವನೋ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ;

ತರುಣ ನೀನಸ್ತ್ರಗಳ ಬಲ್ಲವನು. (ಇಂತಿರಲು)

ಯುದ್ಧದಲಿ ಸೋತುದಿದು ತಕ್ಕುದಾಯ್ತು ! || ೪೯ ||

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಸಾಕು, ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹರಟಬೇಡಿ.

ಬೇಡ ಆತ್ಮನೋತ್ರ! ನಮ್ಮ ಕುಲಕಿದು ತಗದು
ನೋಡಿ ಸತ್ತರಲಂಬನಿರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹೆಸರು. || ೫೦ ||

ಬೃಹನ್ನಳೆ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು ಕುಮಾರ.

ತೇರ್ ಕುದುರೆ ಮದ್ದಾನೆ ಕಾಲಾಳ ವಡೆಯೊಳಗೆ
ಬಿಲ್ಲಾಣನಂಬಿರಿಯದವನೊಬ್ಬನೂ ಇಲ್ಲ
ನಾನುಮವನೆಸುಗೆಯಲಿ ಗಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದೆ
ನೊಡನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸದೆ ತೇರ ನಡಸಿರಲು || ೫೧ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಹೀಗೆಯೇ, ಮಾತಿನ ವರಾಕ್ರಮ! ಪದಾತಿಗೇಕೆ
ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ?

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಶಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದನೆನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದನದರಿಂದ

ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡೆನು. ಕೈದು ತೊರೆದವನನಿರಿವನಾರಾ
ಅರ್ಜುನನ, ಪಿತನ, ನೆನೆವವನು ? || ೫೨ ||

ಭೀಮಸೇನ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ಧನ್ಯನರ್ಜುನ ; ತಾನೆ ಕೇಳಿರುವನೆರಡನ್ .
ಮಗನ, ತಂದೆಯ, ಶ್ಲಾಘ್ಯ ರಣಪರಾಕ್ರಮವನ್ || ೫೩ ||

ದೊರೆ — ಬೇಗ, ಬೇಗ ಕರೆತನ್ನಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು.

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಇತ್ತ ಬಾ, ಇತ್ತ ಬಾ, ಕುಮಾರ. ಇಗೋ ಮಹಾರಾಜ.
ಕುಮಾರ, ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು.

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಆಃ! ಯಾರಿಗೆ ಮಹಾರಾಜ ?

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಹಾಗಲ್ಲ, ಬಾರದು, ಬಾರದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಂಗಡ ಇದ್ದಾರೆ.

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಂಗಡವೆ ? (ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ) ಭಗವನ್,
ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಗವಾನ್ — ಬಾ, ಬಾ ಮಗು,

ಶೌರ್ಯ, ಧೃತಿ, ವಿನಯ, ತಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ದಯೆ, ಇನಿಮೆ,
ಬಿಲ್ಲೆಲವು, ಮಿಗೆ ಪರಾಕ್ರಮ, ಇವೆಲ್ಲವನು —
ಒಬ್ಬ ತಂದೆಯೊಳಿರುವ ಗುಣಗಳನು — ಪಡೆ ನೀನು ;
ಉಳಿದ ನಾಲ್ವರೊಳಾವುದೊಳ್ಳು ವುದೊ ಆದನು. ||೫೪||

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆ

ದೊರೆ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗು ನನಗೇಕೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ?
ಓಹೋ! ಸೊಕ್ಕಿರುವನಲ್ಲವೆ ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರ! ಇರಲಿ.
ನಾನಿವನ ಸೊಕ್ಕು ಮುರಿಯುತ್ತೇನೆ ಯಾರು, ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿದು
ತಂದವನು ?

ಭೀಮಸೇನ — ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು

ಅಭಿಮನು — 'ಶಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೆ' ಎಂದು ಹೇಳು.

ಭೀಮಸೇನ — ಬಿಟ್ಟಿತು, ಬಿಟ್ಟಿತು.

ತುಂಬು ಮೆಲ್ಲೋಳ್ಳೆಗಳೆನಗೊಡಹುಟ್ಟಿರುವ ಕೈದು.

ಅವ ನೆಮ್ಮಿ ಕಾದುವೆನು ದುರ್ಬಲರು ಬಿಲ್ವಿಡಿವರು ||೫೫||

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ ನೀನು

ತೋಳಾರಿಗಕ್ಕೊ ಹಿಣೀ ಬಲವೊ, ಮೇಣಾರ

ವಿಕ್ರಮಕೆ ನೆರವು ಬೇರೊಂದಿರದೊ, ಆ ನಮ್ಮ

ನಡುತಂದೆಯೋ ನೀನು ? ಅವನಿಗಿದು ತಕ್ಕ ಮಾತು. ||೫೬||

ಚಗವಾನ್ — ಮಗು, ಯಾರವನು, ನಡುಕಲವನೆಂದರೆ ?

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಕೇಳಿ. ಅಧವಾ, ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಎದುರಾಡತಕ್ಕವರಲ್ಲ.
ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳುವುದು ಮೇಲು.

ದೊರೆ — ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ ಮಗು, ಯಾರವನು,
ನಡುಕಲವನೆಂದರೆ ?

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಕೇಳಿ,

ಹಿಡಿದು ತಬ್ಬುತ ಜರಾಸಂಧನಿಗೆ ತೋಳೆಂಬ
ಕೊರಳ ಜತ್ತಿಗೆ ಬಿಗಿದು ಕೊಂದು ಭೀಷಣಕರ್ಮ
ವೆಸಗಿ, ಕೃಷ್ಣನಿಗದರ ಬಾಧ್ಯತೆಯ ಕಳೆದನವನು. || ೫೭ ||

ದೊರೆ — ಕೋಪಿಸೆನು ನಿನ್ನ ಮೂದಲೆಗೆ.
ಕೋಪಿಸಲು ನೀನು, ನಲಿಯುವೆನು.
'ನಿಂತನೇತಕೆ ? ನಡೆಯಲೆ'ನಲು
ಅಪರಾಧಿ ನಾನಾಗದಿಹೆನೆ ? || ೫೮ ||

ಅಭಿಮನ್ಯು — ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ತೋರುವುದಾದರೆ,
ಕಾಲ್ಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವುದು ನಿಗ್ರಹಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪ
ಚಾರವನು. ತೋಳ್ಗಳಿಂ ತಂದೆನ್ನನಾ ಭೀಮ
ತೋಳ್ಗಳಿಂದಲೆ ಬಿಡಿಸಿ ಕರೆದುಯ್ಯನು. || ೫೯ ||

(ಬಳಿಕ ಉತ್ತರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಉತ್ತರ — ಹುಸಿಯ ಹೊಗಳಿಕೆಯೆಂಬುದತಿ ಕಷ್ಟ (ಲೋಕದಲಿ)
ಹುಸಿಯ ನುಡಿಗಳನೊಲಿದ ಜನರಾಡುತಿರಲು.
ಕದನವನು ಕುರಿತು ನಲವಾಡುತಿರಲೆನ್ನೊಡನೆ
ಮಾತಿನಲದೊಪ್ಪುವೆನು, ಮನದೆ ನಾಚುವೆನು. || ೬೦ ||

(ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ) ಭಗವನ್, ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಗವಾನ್ — ಸ್ವಸ್ತಿ.

ಉತ್ತರ — ಅಪ್ಪ, ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ

ದೊರೆ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗು. ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಗು. ಮಗು, ಸಾಹಸ
ತೋರಿಸಿದ ನೀರ ಪುರುಷರನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದೆಯೆ ?

ಉತ್ತರ — ಮನ್ನಿಸಿ ಆಯಿತು. ಪೂಜ್ಯತಮನಾದವನಿಗೆ ತಾವೇ ಪೂಜೆ
ಮಾಡಬೇಕು

ದೊರೆ — ಮಗು, ಯಾರಿಗೆ ?

ಉತ್ತರ — ಇಗೋ, ಈ ಪೂಜ್ಯ ಧನಂಜಯನಿಗೆ

ದೊರೆ — ಏನು ಧನಂಜಯನಿಗೆ !

ಉತ್ತರ — ಸಂದೇಹವೇನು ? ಈ ಪೂಜ್ಯನು,

ಮಸಣದಲಿ ಬಿಲ್ಲನಕ್ಷಯಬಾಣವನು ಕರೆವ

ಬತ್ತಳಿಕೆಯೆರಡ ಕೊಂಡು

ಭೀಷ್ಮಾದಿ ರಾಜರೆಲ್ಲರನು ಮುರಿದೋಡಿಸಿದ

ನೆಮ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದನು

|| ೬೧ ||

ದೊರೆ — ಹೀಗೋ !

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಬೇಕು, ಮಹಾರಾಜರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಬೇಕು.

ಹುಡುಗತನದಿಂದ ಮೈಮರೆತು ತಾನಿರಿದೊಡಂ ತಿಳಿಯುವನು.

ಆ ಸಾಹಸವನೆಲ್ಲ ತಾನೆಸಗಿ, ಬೇರೊಬ್ಬರದು ಎಂಬನು || ೬೨ ||

ಉತ್ತರ — ತಾವು ಸಂಶಯಪಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ,

ಗಾಂಡೀವ ಧನುವ ಹೆದೆ ತಾಕಿ ಮಣಿಕಟ್ಟನೆಡೆ

ಮೂಡಿದೀ ಕಲೆಗೆ

ಪನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಸಂದರೂ ಮೊದಲಿನಾ

ಮೈಬಣ್ಣ ಬರದು.

|| ೬೩ ||

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ಇದು ನನ್ನ ಕೈಬಳೆಗಳಾಡಿ ಮೂಡಿರುವ ಕಲೆ.

ಬಣ್ಣಗಿಟ್ಟೊತ್ತೊತ್ತಿ, ಬಂತು ಕೈಗಾಪಿನೆಡೆಗೆ.

|| ೬೪ ||

ದೊರೆ — ಎಲ್ಲಿ, ನೋಡೋಣ.

ಬೃಹನ್ನಳೆ — ರುದ್ರನಂಬರಿದ ಮೈಯರ್ಜುನನು ಭಾರತನು ನಾನಾಗಲು,

ಸ್ವಪ್ನವೀತನೆ ಭೀಮನೇನನೀತನೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ರಾಜನು. || ೬೫ ||

ದೊರೆ — ಅಯ್ಯಾ ಧರ್ಮರಾಜ, ವೃಕೋದರ, ಧನಂಜಯ ! ಅದೇಕೆ

ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ ? ಇರಲಿ, ಇರಲಿ, ಕಾಲ ಬಂದಾಗ (ಆ ಮಾತು).

ಬೃಹನ್ನಳೆ, ಹೋಗು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ — ಸುಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ.

ಭಗವಾನ್ — ಅರ್ಜುನ, ಬೇಡ, ಒಳಗೆ ಹೋಗಬೇಡ ಮುಗಿಯಿತು
ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.

ಅರ್ಜುನ — ಅರ್ಜುನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ

ದೊರೆ — ಶೂರರಾ ಸತ್ಯಸಂಧರ ಪೂಣೈ ಕಾಂಠವರ
ಪಾಂಡವರ ವಾಸದಿಂದೆನ್ನ ಕುಲ ವಿಮಲನಾಯ್ತು. || ೬೬ ||

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಇವರು ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಳು! ಅದರಿಂದಲೇ

ಕೋಪಿಸರು, ನಾನು ಮೂದಲಿಸೆ ನಗುನಗುತೆನ್ನ
ಮೂದಲಿಸುವರು. ಮಿಗಿಲು ಶುಭದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಯ್ತು
ಗೋಗ್ರಹಣವಿದರಿಂದ ತಂದೆಗಳ ಕಂಡೆನಿಂದು. || ೬೭ ||

(ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಕುರಿತು) ಅಪ್ಪಾ,

ತಿಳಿಯದೆಯೆ ಮೊದಲು ನಾ ನಿಮಗೆ ವಂದಿಸಲಿಲ್ಲ.
ಎಳೆಯನಾ ತಪ್ಪಿತವ ಮನ್ನಿ ಪುದು ಕರುಣೆದೋರಿ. || ೬೮ ||

ಭೀಮಸೇನ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗು. ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪರಾಕ್ರಮ
ವುಳ್ಳವನಾಗು.

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಅನುಗ್ರಹವಾಯಿತು.

ಭೀಮಸೇನ — ಮಗು, ತಂದೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು.

ಅಭಿಮನ್ಯು — ಅಪ್ಪಾ, ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಜುನ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗು (ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು)

ಎದೆಯ ತಣಿಸುವ ಮಗನ ಮೈಯಿನಪ್ಪುಗೆ ದೂರ ನಡೆದು,
ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕೊನೆಗೆ ದೊರೆತಿಹುದೆನೆಗೆ ಮಗುಳಿ. || ೬೯ ||

ಮಗು, ವಂದನೆ ಮಾಡು, ವಿರಾಟೇಶ್ವರನಿಗೆ.

ಅಭಿಮನ್ಯು — ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ

ದೊರೆ — ಬಾ, ಬಾ, ಮಗು!

ಧರ್ಮರಾಜನ ಪರಮ ಧೈರ್ಯವನು ಪಡೆ ನೀನು,
ಭೀಮಸೇನನ ಬಲವನರ್ಜುನನ ನಿಪುಣತೆಯನು,
ಮಾದ್ರೀಸುತರ ಕಾಂತಿಸೌಂದರ್ಯಗಳ, ಜಗತ್-
ಪ್ರಿಯನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಾ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್. || ೭೦ ||

(ತನ್ನೆಡೆ) (ಅರ್ಜುನನಿಗಿರುವ) ಉತ್ತರೆಯ ಸಮೀಪ ಪರಿಚಯ
ವೊಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ? ಸರಿ,
ತಿಳಿಯಿತು. ಯಾರಲ್ಲಿ?

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ — ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ

ದೊರೆ — ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ. (ಹೋಗಿ ಬಂದು) ಇಗೋ
ನೀರು.

ದೊರೆ — (ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಅರ್ಜುನಾ, ಗೋಗ್ರಹಣವನ್ನು ಗೆದ್ದದ್ದಕ್ಕೆ
ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಉತ್ತರೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ — ಈ ತಲೆ ತಗ್ಗಿತು.

ಅರ್ಜುನ — (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನನ್ನ ನಡತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತೂಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ!
(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅಯ್ಯಾ ರಾಜ,

ನಿಮ್ಮೊಲವಿನಂತವುರದವರನೆಲ್ಲರನೆಮ,

ತಾಯಂತೆ ಮನ್ನಿಸಿದೆನು.

ನೀವಿತ್ತ ಮಗಳನೀ ಉತ್ತರೆಯ ಕೈಕೊಳ್ಳೆ

ಘಾದರದಿ ಮಗನಿಗಾಗಿ.

|| ೭೧ ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ — ಈಗ ತಲೆ ಎತ್ತುವಂತಾಯಿತು.

ದೊರೆ — ಯುದ್ಧ ಶೂರರ ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಯಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡು ನಿಂತನಿವನು ;
ಈಗಳಂತಃಪುರದ ವಾಸಕೊಪ್ಪುವ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿರುವನು. ||೨೦||

ಇವತ್ತೇ ಒಳ್ಳೆಯ ನಕ್ಷತ್ರವಲ್ಲವೆ! ಇವತ್ತೇ ಇವನಿಗೆ ಮದುವೆ
ನಡೆಯಲಿ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ — ಆಗಬಹುದು, ಆಗಬಹುದು. ಅಜ್ಜನ ಬಳಿಗೆ ಉತ್ತರನನ್ನು
ಕಳುಹಿಸೋಣ.

ದೊರೆ — ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ. ಧರ್ಮರಾಜ, ವೃಕೋದರ,
ಧನಂಜಯ! ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ, ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ. ಈ ಸಂತೋಷದ
ಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ.

ಎಲ್ಲರೂ — ಆಗಬಹುದು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕ ಮುಗಿಯಿತು.

ಮೂರನೆಯ ಅಂಕ

(ಬಳಿಕ ಸೂತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಸೂತ — ಹೋ, ಹೋ! ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿ, ಸರ್ವಕ್ಷತ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು
ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ,

“ನಾರಾಯಣನ ಚಕ್ರದುರುಭಯವ ಕಡಿಗಣಿಸಿ,
ಚಿರಕಾಲ ಮರೆಯಾದ ಪಾಂಡವರ ಪರಿಭವಿಸಿ,
ಹಿಡಿದರಭಿಮನ್ಯುವನು. ಬಿಲ್ವಡಿವ ಕೌರವರು
ಕಾಯ್ದು ಕೊಳಲಿಲ್ಲವನ ತಗ್ಗಿಸಿರಿ ತಲೆಯ ” || ೧ ||

ಎಂದು.

(ಬಳಿಕ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ದ್ರೋಣ — ಸೂತ, ಹೇಳು, ಹೇಳು.

ರಣಪಟುವನೆನ್ನ ಶಿಷ್ಯನ ಸುತನ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಯ್ದವನದಾರು?
ಯಾವನಿಹೆನಿಲ್ಲೆನ್ನ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕೂಡೆ ಸೆಣಸಲೆಳಸುವನು ?
ಹೇಳು ಹೇಳಾ ಗಂಡುಗಲಿ ಯಾವನಸ್ತ್ರವೇನವನ ಬಲವೇನು ?
ಆ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹುವೆನು ಬಲಶಾಲಿಗಳನು ನನ್ನಂಬು ದೂತರನು ||೨||

ಭೀಷ್ಮ — ಸೂತ, ಹೇಳು, ಹೇಳು

ಮುರಿದೋಡುವಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಿಲ್ಲದಾ ದೋಷವಿರೆ
ತಾರುಣ್ಯಭಾವದಲಿ ತಡಮಾಡುತ್ತಿರುವ
ಮರಿಯಾನೆಯನು ಹಿಂಡು ಮುರಿದೋಡಿದಾ ಬಳಿಕ
ಹಿಡಿದವನದಾರಾನೆ ಹಿಡಿಯ ಬಂದವನು ? || ೩ ||

(ಬಳಿಕ ದುರ್ಯೋಧನ, ಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಶಕುನಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ)

ದುರ್ಯೋಧನ — ಸೂತ, ಹೇಳು, ಹೇಳು. ಯಾರು ಹಿಡಿದೊಯ್ದರು

ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು? ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ.
ಏಕೆಂದರೆ,

ನನಗಿವನ ತಂದೆಗಳಿಗುದಿಸಿಹುದು ದಾಯಾದಿ ಭೇದ.

ಅದರಿಂದಕೆನ್ನಮೇಲ್ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸುವರಾಡುವವರು.

ಅಲ್ಲದೆನಗಿವನು ಮಗನಹನು ವಾಂಡವರಿಗಾ ಬಳಿಕ.

ಕಲಹವಿರೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಕ್ಕಳಲಿ ತಪ್ಪಿನಿತುಮಿರದು. ||೪||

ಕರ್ಣ — ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅನುರೂಪವಾಗಿಯೂ ಮಾತಾಡಿದೆ.
ಗಾಂಧಾರೀ ಪುತ್ರ,

ಬೇಡವೈ ಸ್ವಜನಭಯದಿಂದ, ಮೇಣಿಕೆಯತನ

ನೆಂಬೆಣಿಕೆಯಿಂದ ಆಪತ್ತಿಗೊಳಗಾದನವ

ನಿನ್ನ ಹಿತಕಾಗಿ ಕಾಳಗದ ಮುಮ್ಮೊನೆಯಲ್ಲಿ

ನಾವಿಂದು ಕಾಯ್ದುಕೊಳಲಿಲ್ಲವಭಿಮನ್ಯುವನು.

ಹಿಡಿಯುವುದು ಬಿಲ್ಲೊರೆದು ನಾರುಡೆಯನೆಲ್ಲ. || ೫ ||

ಶಕುನಿ — ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ ನಾಥರು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೆ. ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ
ನೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಏಕೆಂದರೆ,

ಬಿಡುವನಿವನರ್ಜುನನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾ

ದೊರೆ ವಿರಾಟನು ತಾನೆ. ಕಾಳಗದ ಕಳದಲ್ಲಿ

ಗೆದ್ದವನ ಬಿಡುವನಾ ದಾಮೋದರನ ನೆನೆದು.

ಅಲ್ಲದಿರೆ ಕೆರಳುಕೈ ನೇಗಿಲನು ತೂಗುತ್ತ

ಬರುವಾ ಪ್ರಲಂಬವೈರಿಗೆ ಹೆದರಿ ಬಿಡಿಸುವನು.

ಮೇಣ್ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ ಭೀಮನರಿಗಳನೆಲ್ಲ

ಸದೆಬಡಿದು ತಾನಿವನ ಕರೆತರುವನಿಲ್ಲಿ. || ೬ ||

ದ್ರೋಣ — ಸೂತ, ಹೇಳು, ಹೇಳು. ಅದು ಹೇಗೆ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕಿದನು?

ಅವನ ತೇರ್ ಕುಸಿಯಿತೋ? ಕುದುರೆಗಳು ಬೆದರಿದುವೋ ?
 ನೆಲ ಗಾಲಿಗಳ ತಾಳದಂತಾಯ್ತೋ? ಕಣೆ ಮುಗಿದು
 ಬತ್ತಳಿಕೆ ಬರಿದಾಯ್ತೋ? ಎಚ್ಚರಿಕೆ ತಪ್ಪಿದೆಯೋ?
 ನಾರಿ ಹರಿಯಲು ಬಿಲ್ಲು ಫಲವಿಲ್ಲವಾಯ್ತೋ?
 ಇವು ದೈವಯೋಗದಲಿ ತೇರ್‌ವೀರರಿಗೆ ಬರುವ
 ಕಾಳಗದ ಕೇಡುಗಳು ಕೈವಿಡಿದ ಬಾಣವನೆ
 ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಸೆಳೆಯುವರು ಹಗೆಗಳವನಾದರೋ
 ಶಿಕ್ಷೆಯಲಿ ನುರಿತವನು; ಮರೆಯದವನು. || ೭ ||

ಸೂತ — ಆಯುಷ್ಮನ್, (ಅವನು) ಮೈವೆತ್ತ ಧನುರ್ವೇದ. ಆಯುಷ್ಮಂತ
 ನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇನು ?

ನೀನೊರೆದ ದೋಷಗಳವೊಂದಿಸಿತುಮಿರದೊಡಂ,
 ಆ ಮಹಾರಥ ಬಾಣಮಯವಾಗಿ ನಿಂದೊಡಂ,
 ತಿರುಗುವುರಿಗೊಳ್ಳಿಯನು ಹೋಲುವೆನ್ನ ತೇರ
 ತುಡುಕಿದನದೊರ್ವ ಕಾಲಾಳೆರಗಿ ಬಂದು. || ೮ ||

ಎಲ್ಲರೂ — ಏನು, ಕಾಲಾಳೇ ?

ಜ್ರೋಣ — ಅದೆಂಥವನು ಆ ಕಾಲಾಳು ?

ಸೂತ — ಏನನ್ನು ಹೇಳಲಿ, ರೂವವನ್ನೊ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೊ ?

ಭೀಷ್ಮ — ರೂಪದಿಂದ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ
 ಗಂಡಸರನ್ನು (ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ). ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮ
 ವನ್ನೇ ವಿವರಿಸು

ಸೂತ — ಆಯುಷ್ಮನ್,

ದುರ್ಯೋಧನ - ಏಕೆ ಹೊಗಳುವೆ ನೀನದಾವನನೊ ಹೆಮ್ಮೆನುಡಿಯಿಂದ ?
 ಹೇಳು. ದಿಗಿಲಿಲ್ಲೆನಗೆ, ವೇಗದಲಿ ನಾಯುವಾಗಿರಲು. ||೯||

సూత — లాలిసబీకు మహారాజరు. అవను

హారి బీగనీ కుదురేగళమేలీ తేరచ్చి నలి క్యేయనిడలు,
కుదురేగళు కౌరళ ముంజాతుతినితలుగదేయే నిందుదాతేరు.

భిష్య — డాగాదరే ఇట్టుబిడి ఆయుధగళన్ను.

ఎల్లరూ — ఏకే?

భిష్య — నడేగేట్టు నిందిరలు తేరు తోళంద
భిమనంకకే సందనేందరియిరవను.
ఓందే, ద్రుపదన మగళ హరణగ్యేదందు
సోలిసిదనవనే కాలాళ్ జయద్రధన. || ౧౧ ||

ద్రోణ — సరియాగి హేళదను గాంగేయ బాల్యదల్లి టుపదేశ
మాడిదాగినిందలూ నాను అవన వేగవన్ను బల్లే. అంబీసు
గేయ మనేయల్లి,

కివివరేగే సేళేదంబనవనేసేయే కండు
'నిన్న తలీయలుగితే'దాడిదేను నాను.
ఆగళవనోడి తానంబిగేణేయాగి
ఓడిదుకొండను గురియ ముట్టిదా కణేయన్. || ౧౨ ||

శకుని — ఓహో! నగు బరిసువంతిదే ఈ మాతు! స్వామీ, ఒందు
మాతు కేళుత్తేనే తమ్మన్ను.

ఇల్ల బేరొబ్బ బలవంతని లోకదలి!
ఎల్లవను హేళువిరి బేకాదవరలి.
లోకదోళగేల్లేల్లు వాండవరే హరిడికొం
డిరువంతే నిమగేల్ల కాణుతికుదేను? || ౧౩ ||

భిష్య — గాంధారరాజ, ఎల్లవన్నూ టూఠేయింద హేళుత్తిద్దేవే.

ನಾವೆಲ್ಲ ನಡೆಯುವೆವು ಕಾಳಗಕೆ ತೇರೇರಿ
 ಬಿಲ್ಲುಗಳ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಕೈಕೊಂಡು ನೆಮ್ಮಿ.
 ಇಬ್ಬರೇ ತೊಳ್ಳಲವ ನರೆ ನಂಬಿ ಕಳಕಿಳಿವರ್ :
 ಆ ಹಲಾಯುಧನೊಬ್ಬ, ಭೀಮನೊಬ್ಬ. || ೧೪ ||

ಶಕುನಿ — ತಟ್ಟನೆಯೆ ಮೇಲೆರಗಿ, ಸಾಹಸವನೊಲ್ಲೆಮ್ಮ
 ನೊಬ್ಬನೇ ಮುರಿದನಲ್ಲೆ,
 ಅವನನಾ ಉತ್ತರನ 'ನಿವನೆ ಫಲ್ಲು ನನಹುದು'
 ಎಂದು ಕೆಲರಾಡುತಿಹರು ! || ೧೫ ||

ದ್ರೋಣ — ಅಯ್ಯಾ ಗಾಂಧಾರರಾಜ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಸಂದೇಹವೆ?
 ಉತ್ತರನುಮೆಳೆಯುವನೆ ಕಳದೊಳಗೆ ಬರಸಿಡಿಲಿ
 ನಬ್ಬರದ ಮೊಳಗ ತಾನುಗುಳುವಾ ಬಿಲ್ಲನ್ ?
 ಉತ್ತರನ ಕಣೆಗಳುಂ ಬಿಸಿಲುಡುಗಿ ಸೂರ್ಯನೊಂ
 ದರೆಗಳಿಗೆ ಮುಳುಗುವಂತೆಸಗುವುವೆ ನೋಡಲ್ ? || ೧೬ ||

ಭೀಷ್ಮ — ಗಾಂಧಾರೀ ಪುತ್ರ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. ನಿನಗೆ
 ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆ ?

ನಾರಿನಾಲಗೆಯಿಂದ ಹೊರಳಿ ನೆಗೆದಂಬುಗರಿ
 ಯಕ್ಷರದ ನುಡಿಗಳಿಂದ
 ಎಳೆದು ನುಡಿಸಿದನಲ್ಲೆ ಪಾರ್ಥನಾ ನುಡಿಗಳಿಗೆ
 ಕಿವಿಗುಡದೆ ಹೋದೆ ನೀನು || ೧೭ ||

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಸೂತ — ಜಯವಾಗಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತನಿಗೆ. ಶಾಂತಿಕರ್ಮ ನಡಸಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ — ಏಕೆ ?

ಸೂತ — ಧ್ವಜಕಂಬು ನಾಟರಲು ಶಾಂತಿ ಮಾಡಲ್ತಕ್ಕು
 ದಿದೆ ಬಾಣವಾರದೋ ಹೆಸರಿಹುದು ಗರಿಯೆಡೆಯೊಳು. ||೧೮||

ಭೀಷ್ಮ — ತಾ ಇಲ್ಲಿ

(ಸೂತ ಹತ್ತಿರ ತರುತ್ತಾನೆ)

ಭೀಷ್ಮ — (ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿ) ಮಗು, ಗಾಂಧಾರರಾಜ, ಮುಷ್ಟಿನಿಂದ
 ಮಂಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಓದು, ಈ ಬಾಣವನ್ನು

ಶಕುನಿ — (ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿ) ಅರ್ಜುನನದು (ಎಂದು ಎಸೆಯುತ್ತಾನೆ.
 ಅದು ದ್ರೋಣನ ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ)

ದ್ರೋಣ — (ಅಂಬಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಬಾ, ಬಾ, ಮಗು

ಇದು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನೆಚ್ಚೆಂಬು ಗಾಂಗೆಯನನು ವಂದಿಸಲ್ಯೆಂದು
 ಅಡಿಗಳಲಿ ಬಿದ್ದು ದಿದು ನಲದ ಕ್ರಮದಿಂದೆನ್ನ ವಂದಿಸಲ್ಯೆಂದು. ||೧೯||

ಶಕುನಿ — ಬೇಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಂಬಿನ ನಂಬಕೆಯನ್ನು ಈಗ ನೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳ
 ಬೇಡಿ

ಬಂಟಿನರ್ಜುನನೆಂಬನಿರಬಹುದು ಬಾಣವಿದು
 ಅವನೆಚ್ಚು ಬಂದುದಿರಬಹುದು
 ಉತ್ತರನೆ ಮೇಣ್ ಬರೆದುದಿರಬಹುದು ಇವರ ನಿಜ
 ವೇನೆಂದು ಬೆಳಗಿ ಹೂರಬರಲಿ ||೨೦||

ದುರ್ಯೋಧನ — ನಾಡನವರಿಗೆ ಕೊಡಿಸಲೆಳಸಿ ಹುಸಿನುಡಿಯುವೊಡೆ,
 ಕೊಡುವೆ ನಾಡರ್ಥವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಕಾಣಲೊಡನೆ. ||೨೧||

(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಟ — ಜಯವಾಗಲಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ! ವಿರಾಟನಗರದಿಂದ ದೂತ
 ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಮರ್ಯಾದೆ — ಒಳಗೆ ಬರವಾಡು

ಭಟ — ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ. (ಹೋಗುತ್ತಾನೆ)

(ಬಳಿಕ ಉತ್ತರ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ)

ಉತ್ತರ — ದಾರಿ ಕುರಿದಾದೂಡಂ, ಕುದುರಗಳ ವೇಗ ಹಿರಿ
ದಾದೋಡಂ, ತೇರ್ ತಡೆದು, ಬರುವುದಾನ್ ತಡವಾಯ್ತು
ಸಾರ್ಥನಂಬಿಂದೊರಗಿದಾನೆಯಲ್ಲೆಡೆ ಕೆಡೆದು
ಕುದುರ ನಡೆಯುವುವು ಕಷ್ಟದಲಿ, ನಲ ವಿಷಮವಾಯ್ತು. ||೨೨||

(ಒಳಹೊಕ್ಕು ಕೈಮುಗಿದು) ಭೋ, ಭೋ, ಆಚಾರ್ಯ ಪಿತಾಮಹ
ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವ ರಾಜಮಂಡಲಕ್ಕೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಎಲ್ಲರೂ — ಆಯುಷ್ಯಂತನಾಗು.

ದ್ರೋಣ — ಏನು ಹೇಳಿದನು, ಪೂಜ್ಯ ವಿರಾಟೇಶ್ವರ ?

ಉತ್ತರ — ಆ ಪೂಜ್ಯನು ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಲಿಲ್ಲ

ದ್ರೋಣ — ಹಾಗಾದರ ಮತ್ತಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿದವರು ?

ಉತ್ತರ — ಪೂಜ್ಯ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ

ದ್ರೋಣ — ಏನು ಹೇಳಿದನು ಧರ್ಮರಾಜ ?

ಉತ್ತರ — ಲಾಲಿಸಬೇಕು.

ನೊಸೆಯಾಗಿ ದೊರೆತಕುತ್ತರ ನನಗೆ ಇದಿನೋಡಿ

ಕಾಯುವೆನು ರಾಜಮಂಡಲನ

ಅಲ್ಲಿಯೋ, ಇಲ್ಲಿಯೋ ಮದುವೆ ಮಂಗಳವಪ್ಪು

ದೆಲ್ಲಿ ನಡಸುವುದನು ? ಬೆಸಸಿ

|| ೨೩ ||

ಶಕುನಿ — ಅಲ್ಲಿಯೇ, ಅಲ್ಲಿಯೇ.

ದ್ರೋಣ — ನೆಲೆಗೆ ಬಂದೆವು ನಾವು. ವಂಚರಾತ್ರವುಮಿಹುದು
ಧರ್ಮವಗಲದ ಭಿಕ್ಷೆ. ಧರ್ಮದಿಂದಲೆ ಕೊಡುವುದು. ||೨೪||

ದುರ್ಯೋಧನ — ನಿಜ, ಕೊಟ್ಟೆ ನಾಡ ಸಾಂಡರಿಗಾನ್ ಮೊದಲಂತೆ.

ಸತ್ಯ ನಿಲ್ಲಲು ನರರು ಸತ್ತರೂ ನಿಲ್ಲರೆಂದುಂ. || ೨೫ ||

ದ್ರೋಣ — ಆಹ! ತಣಿದೆವು ನಾಂಗಳೆಲ್ಲರು,
ಬೆಳೆದು ಕುಲದವರ್ ಕೂಡಿಕೊಂಡು.

ನೆಲವನಿದನೆಲ್ಲವನು ನಮ್ಮಯ

ರಾಜಸಿಂಹನೆ ಆಳಲಿ.

|| ೨೬ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ)

ಮೂರನೆಯ ಅಂಕ ಮುಗಿಯಿತು.

ಪಂಚರಾತ್ರ ಮುಗಿಯಿತು

ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೊಫೆಸರಾಗಿದ್ದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀ. ಎಂ. ಹಿರಿಯಣ್ಣ, ಎಂ ಎ., ಎಲ್.ಟಿ., ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ :

“ Bhāsa's minor plays are not always quite intelligible and I can easily imagine what an amount of trouble their rendering should have meant to you. I find the result extremely satisfactory and you have very well succeeded in preserving in your translation the charm and simplicity characteristic of Bhāsa.”

* * * *

ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೊಫೆಸರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ. ಆರ್. ವಿ. ಜಾಗಿರದಾರ, ಎಂ.ಎ. (ಲಂಡನ್), ಎಂ. ಆರ್. ಎ.ಎಸ್., ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ :

“ಭಾಂಷಾಂತರ ಮಾಡುವಾಗ ಇರುವುದನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಸೇರಿಸದೆ ಮೂಲಗ್ರಂಥ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಗುರಿ’ ಎಂದು ಶ್ರೀಯುತ ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದು ಸಮಂಜಸವಾದ ವಿಚಾರ. ಆ ‘ಗುರಿಯು’ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ‘ದೂತವಾಕ್ಯ’ದಲ್ಲಿ ‘ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚ’ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ‘ಊರುಭಂಗ’ ‘ಕರ್ಣಭಾರ’ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಸಕವಿಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೌಢಿಯೂ ಪ್ರಸಾದವೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಭಾಸ ಮಹಾಕವಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದಿರಿಸುವ ಕೈಚಳಕವು ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಇದೆ .”

ಈ ಲೇಖಕರ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಭಾಸನ ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳು. ಭಾರತ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಭಾಸನು ರಚಿಸಿರುವ ಐದು ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧-೪-೦

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಯೌಗಂಧರಾಯಣ ಸೆರಸಿಕ್ಕಿದ ವತ್ಸರಾಜನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮಂತ್ರಿ ಯೌಗಂಧರಾಯಣನ ಬುದ್ಧಿಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ನಾಟಕ.

“ಇದು ಭಾಸನ ಶ್ರೇಷ್ಠಗ್ರಂಥದ ಯಥಾವತ್ತಾದ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿರುವುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯಗುಣವೂ ಇದೆ. ಓದುಗರು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ, ಸಂವಾದಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕರಿಗೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ.”— ಹಿಂದೂ ಪತ್ರಿಕೆ ಬೆಲೆ ೧೦ ಆಣೆ.

ಚಾರುದತ್ತ ಇದು ಪುರಾತನ ಭರತಖಂಡದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ. ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯನೂ ಆದ ದರಿವ್ರ ಚಾರುದತ್ತನಿಗೂ ರೂಪಗುಣ ಶೀಲ ಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಉಜ್ವಯಿನಿಯ ವೇಶ್ಯ ವಸಂತಸೇನೆಗೂ ಉಂಟಾದ ಪ್ರೇಮದ ಪರಿಯನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಸ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶೂದ್ರಕನ ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕಕ್ಕೆ ಈ ಚಾರುದತ್ತ ಅಧಾರವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಬೆಲೆ: ೮ ಆಣೆ.

ವಾಸವದತ್ತ · ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ.

ಹೀಲ್ ಸ್ವಾಯವರ ಕಥೆಗಳು ರಷ್ಯದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಸಾಹಿತಿಯೂ ಪರಮಸಾಧುವೂ ಆದ ಕಾಂಟ್ ಲಿಯೋ ಹೀಲ್ ಸ್ವಾಯವರ ವಿಚಾರಪ್ರಚೋದಕವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಬೆಲೆ: ಸಾದಾಪ್ರತಿ ರೂ. ೧-೮-೦ ; ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಪ್ರತಿ ರೂ. ೨-೦-೦.

ನಾಲ್ಕು ಕಡುಕು · ಸಂಘಕಾಲದ ಪುರಾತನ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ‘ನಾನ್ ಮಣಿಕ್ಕಡಿಗೈ’ ಎಂಬ ನೀತಿಶತಕದ ಭಾಷಾಂತರ. ಬೆಲೆ ೩ ಆಣೆ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳು. (ನೊದಲನೆಯ ಸಾಲು ಕಥೆಗಳು) ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪುಸ್ತಕ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶ್ರೀ. ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ:

“ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿದೆ. ಬಲು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಶೈಲಿ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಕಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಲ್ಲ, ಹಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳೂ ಓದಿ ಅನಂದಿಸಬೇಕು. ಇಂಥ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ತಮ್ಮನ್ನು ಮನವಾರೆ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.”

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧-೪-೦

